ឯកសារត្រៀមប្រឡង

បរិញ្ញាបត្រជាន់ខ្ពស់គ្រប់គ្រងអប់រំ-អធិការអប់រំ-បេក្ខជននាយក

ភាគ២

☞ **ការសិក្សាពី៖**

១- ប្រវត្តិអប់រំកម្ពុជា

២- ស្ថានភាព-ដំណើរវិវត្ត និងកំណែទម្រង់តាមដំណាក់កាលនីមួយៗ

៣- គោលនយោបាយ ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រ

៤- ទិសដៅអប់រំឆ្នាំ២០៣០

៥- សាកល្បងសិក្សាបញ្ហាប្រឈម

ដោយ៖ **ចៅ ឧស្សាហ៍** អធិការអប់រំ-បរិញ្ញាបត្រជាន់ខ្ពស់គ្រប់គ្រងអប់រំ

វិទ្យាស្ថានជាតិអប់រំ-NIE (២០១៨)

ការអប់រំនៅកម្ពុជា

មាតិកា

I. *ការសិក្សាពីប្រព័ន្ធអប់រំ ដំណើរវិវត្ត និងកំណែទម្រង់វិស័យអប់រំ*

1. ប្រវត្តិអប់រំសង្ខេបកម្ពុជា
2. ដំណើរវិវត្ត ស្ថានភាពវិស័យអប់រំ និងកំណែទម្រង់តាមដំណាក់កាលនីមួយ
   - **2.1. គោលនយោបាយក្រសួងអប់រំយុវជន និងកីឡា (១៩៩៦)**
   - **2.2. ការអប់រំសម្រាប់ទាំងអស់គ្នា ២០០៣-២០១៥ (២០០៣)**
   - **2.3. ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រវិស័យអប់រំ ២០០៦-២០១០ (២០០៥)**
   - **2.4. ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រវិស័យអប់រំ ២០០៩-២០១៣**
   - **2.5. ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រវិស័យអប់រំ ២០០១៤-២០១៨**

II. *ដំណើរឆ្ពោះទៅឆ្នាំ២០៣០*

1. និន្នាការអប់រំថ្មី
2. អត្ថប្រយោជន៍នៃការអប់រំសម្រាប់កម្ពុជា
3. ទិដ្ឋភាពទូទៅផ្នែកសង្គម និងសេដ្ឋកិច្ច
4. ស្ថានភាពសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមប្រទេសកម្ពុជាបច្ចុប្បន្ន
5. គោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្ម ២០១៥-២០២៥

III. *ក្របខណ្ឌវិភាគស្ថានភាពវិស័យអប់រំ*

1. បរិបទ
2. លទ្ធភាពទទួលបានសេវាអប់រំ
3. ប្រសិទ្ធភាពផ្ទៃក្នុង
4. គុណភាពអប់រំ
5. សមធម៌អប់រំ
6. ប្រសិទ្ធភាពផ្ទៃក្រៅ

7. ចំណាយ និងហិរញ្ញប្បទាន
8. ការគ្រប់គ្រងវិស័យអប់រំ

IV. *បញ្ហាប្រឈមកម្រិតសាលារៀន (ចំណេះទូទៅ)*

1. បញ្ហាប្រឈមតាមរយៈការធ្វើអធិការកិច្ច

ក-បញ្ហាប្រឈមទាក់ទងនឹងការគ្រប់គ្រង និងដឹកនាំ

ខ-ការបង្រៀន និងរៀន

គ-លទ្ធផលសិក្សាសិស្ស

ឃ-ស្វ័យវាយតម្លៃសាលារៀន

2. បញ្ហាប្រឈមទាក់ទងនឹងការសង្កេតជាទូទៅ

ក- ការរៀបចំផែនការអភិវឌ្ឍន៍សាលារៀន

ខ- គុណសម្បត្តិ និងគុណវិបត្តិនៃការបង្រៀនគួរក្រៅម៉ោង

គ- កង្វះគ្រូបង្រៀននៅតាមតំបន់ជនបទ តែលើសគ្រូនៅតំបន់ទីក្រុង

ឃ-ការអភិវឌ្ឍន៍វិជ្ជាជីវៈគ្រូបង្រៀននៅមានកម្រិត

ង- វិធីសាស្ត្របង្រៀននៅមានកម្រិត

ច- ស្ថានភាពនៃការអប់រំកុមារនៅជនបទ

ឆ- ជំនាញទន់(Soft skill) របស់គ្រូបង្រៀននៅមានកម្រិត

ជ- អំពើពុករលួយនៅតាមសាលារៀន

ញ-បញ្ហាប្រឈមផ្សេងៗទៀត

I. ការសិក្សាពីប្រព័ន្ធអប់រំ ដំណើរវិវត្ត និងកំណែទម្រង់វិស័យអប់រំ

1. ប្រវត្តិអប់រំសង្ខេបនៅកម្ពុជា

(សង្ខេបពីសៀវភៅកំណែទម្រង់វិស័យអប់រំនៅកម្ពុជា របស់ឯកឧត្តមបណ្ឌិត ហង់ ជួនណារ៉ុន ២០១៦)

ប្រព័ន្ធអប់រំខ្មែរក្រោយសម័យអង្គរ គឺជាប្រព័ន្ធអប់រំបែបព្រះពុទ្ធសាសនា។ វត្តអារាម មានតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការបណ្តុះបណ្តាលធនធានមនុស្សឱ្យមកបម្រើក្នុងរាជការ។ ភាសាយាន គឺភាសាបាលីដែលជាភាសាកម្រិតខ្ពស់ និងភាសាខ្មែរ ដែលជាភាសាសម្រាប់ប្រជាជនសាមញ្ញ។ ក្នុងអំឡុងសតវត្សទី១៩ ប្រព័ន្ធអប់រំខ្មែរត្រូវបំផ្លាញដល់ឫសគល់ វត្តអារាមត្រូវបានកម្ទេច និងបំផ្លាញចោល ដោយសារការឈ្លានពាន កាន់កាប់របស់ប្រទេសសៀម និងវៀតណាម និងការបោះបោរក្នុងស្រុក។[១] ប្រព័ន្ធអប់រំកម្ពុជាមុនសតវត្សទី២០ ជាប្រព័ន្ធមួយដែលឈរលើមូលដ្ឋាននៃរចនាសម្ព័ន្ធសង្គម ដែលមិនមែនស្ថាប័នទេ តែគឺបុគ្គលដែលដើរតួនាទីឈានមុននៅក្នុងរដ្ឋបាល។ ប្រព័ន្ធអប់រំប្រពៃណីនេះ ព្រះសង្ឃរាជ បព្វជិត ព្រាហ្មណ៍ អ្នកប្រាជ្ញ កវីនិពន្ធ គឺជាសសរស្តម្ភនៃប្រព័ន្ធអប់រំ បែបប្រពៃណី។ ប្រព័ន្ធអប់រំ បែបប្រពៃណីនេះ បានដួលរលំពេលបាត់បង់ធនធានមនុស្សទាំងអស់នេះ ។

រហូតមកដល់រជ្ជកាលព្រះអង្គឌួង ព្រះអង្គបានខិតខំប្រឹងប្រែងក្នុងការស្តារឡើងវិញនូវព្រះពុទ្ធសាសនា និងសាលាវត្ត។ ព្រះអង្គបានចាត់ទុកវិស័យព្រះពុទ្ធសាសនាជាផ្នែកមួយដ៏សំខាន់ក្នុងការធ្វើឱ្យមានសន្តិភាព និងការរស់ឡើងវិញនៃកម្ពុជា។ សម្រាប់កំណែទម្រង់វិស័យអប់រំ ព្រះអង្គបានកសាងឡើងវិញនូវបណ្ណាល័យ និងការប្រមូលគម្ពីរព្រះពុទ្ធសាសនាដែលបានបាត់បង់ឬក៏ត្រូវបំផ្លាញក្នុងអំឡុងសង្គ្រាម ការប្រមូលកុមារឱ្យចូលរៀននៅតាមសាលាវត្ត។ ការអប់រំនៅសាលាវត្ត មានលក្ខណៈជាការទន្ទេញចាំមាត់ មិនមានគោលវិធីឬគោលការណ៍គរុកោសល្យអ្វីឡើយ ដោយផ្តោតតែមូលដ្ឋានច្បាប់ ដំបូន្មានដែលដកស្រង់យកចេញពីច្បាប់ផ្សេងៗ ការអាន សរសេរភាសាខ្មែរ គម្ពីរព្រះពុទ្ធសាសនា ច្បាប់កម្មសិទ្ធិ និងលេខនព្វន្តមួយចំនួន។ សាលាវត្តមិនមានរៀបចំកម្មវិធីសិក្សា គ្មានពេលម៉ោងសិក្សារៀនសូត្រច្បាស់លាស់ និងគ្មានការប្រឡងអ្វីទាំងអស់ ហើយគ្រូក៏គ្មានការបណ្តុះបណ្តាលឱ្យបានត្រឹមត្រូវដែរ។

ឈានដល់សម័យ**អាណានិគមនិយមបារាំង** បារាំងបានធ្វើទំនើបកម្មប្រព័ន្ធអប់រំខ្មែរតាមរយៈវិធានការពីរ (ទីមួយ)ការបញ្ជូននិស្សិតកម្ពុជា ឱ្យទៅរៀននៅ តាមគ្រឹះស្ថានសិក្សានៅបារាំង និងនៅវៀតណាម និង(ទីពីរ)ការបង្កើតប្រព័ន្ធអប់រំផ្លូវការតាមរយៈការបង្កើតសាលារដ្ឋបារាំង ខ្មែរនៅកម្ពុជា។ ជាមួយនឹងការ

បង្កើតសាលារដ្ឋបារាំង ខ្មែរ បារាំងក៏បានយកចិត្តទុកដាក់ផងក្នុងការពង្រឹងការអប់រំតាមសាលាវត្តដើម្បីលើកកម្ពស់ការអប់រំជាខេមរភាសា។ ស្ថិតក្នុងសម័យអាណានិគមនិយមបារាំង ការអភិវឌ្ឍវិស័យអប់រំរដ្ឋនៅកម្ពុជាគឺបានចាប់ផ្តើមក្នុងរាជ្យព្រះបាទស៊ីសុវត្ថិ។ នៅក្នុងឆ្នាំ ១៩១១ ព្រះបាទ ស៊ីសុវត្ថិ ចុះហត្ថលេខាលើព្រះរាជក្រឹត ដោយតម្រូវឱ្យក្មេងប្រុសដែលមានអាយុចាប់ពី ៨ឆ្នាំឡើងទៅ ត្រូវទៅចូលរៀននៅសាលាវត្តបែបថ្មី។ វិធានការនេះ គឺជាកំណែទម្រង់ដ៏ធំមួយ ដើម្បីបង្កើតឱ្យមាន ការអប់រំ ជាកាតព្វកិច្ច (compulsory) នៅកម្ពុជា។សាលាវត្តត្រូវបានកំណែទម្រង់បែបថ្មី ដោយគ្រូបង្រៀនត្រូវបានផ្តល់ប្រាក់បៀវត្ស និងទទួលបានការបណ្តុះបណ្តាលពីវិធីសាស្ត្របង្រៀន កម្មវិធីសិក្សាត្រូវបានបន្ថែមមុខវិជ្ជាលេខនព្វន្ត ភាសាបារាំង និងភូមិសាស្ត្រ បន្ថែមពីមុខវិជ្ជាប្រពៃណីដែលមានស្រាប់ឱ្យសមស្របទៅនឹងការវិវត្ត និងតម្រូវការរបស់កម្ពុជា ហើយអធិការសាលាវត្តត្រូវបានបង្កើត និងទទួលបានការបណ្តុះបណ្តាលបំប៉នសមត្ថភាពផងដែរ។ នៅដើមសតវត្សទី២០ប្រព័ន្ធអប់រំ ខ្មែរមិនទាន់មានការអភិវឌ្ឍនៅឡើយ ព្រោះនៅមានសាលាតិចតួចនៅឡើយ មិនអាចផ្តល់លទ្ធភាពឱ្យកុមារចូលរៀនបានច្រើនទេ។ យើងអាចបែងចែកប្រព័ន្ធ អប់រំខ្មែរនៅពាក់កណ្តាលទី១នៃ សតវត្សទី២០ ជាបីផ្នែកគឺៈ ការអប់រំបែបសាសនា ការអប់រំបែបប្រពៃណី និងការអប់រំចំណោះទូទៅ[២]។ ក្នុងអំឡុងពេលបី ទសវត្សរ៍ដំបូងនៃសតវត្សទី២០ ស្ថាប័នអប់រំព្រះពុទ្ធសាសនាចំនួន៤ ដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្សនៅកម្ពុជាៈ សាលាបាលីជាន់ខ្ពស់ ព្រះរាជបណ្ណាល័យ វិទ្យាស្ថានពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ និងក្រុមជំនុំប្រែគម្ពីរព្រះត្រៃបិដក។

មកដល់សម័យ**សង្គមរាស្ត្រនិយម** ប្រព័ន្ធអប់រំបានចាប់ផ្តើមរីកចម្រើន ជាបណ្តើរៗ នៅក្នុងទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៥០ និង១៩៦០ តាមរយៈការពង្រីកការអប់រំកម្រិតបឋមសិក្សា និងការបង្កើតគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សា។ ដោយឡែក ការអប់រំ កម្រិតមធ្យមសិក្សានៅមានកម្រិតនៅឡើយ ដោយសារប្រព័ន្ធអប់រំមានលក្ខណៈជាសាជីកំពូលស្រួចដែលផ្តោតលើតែគុណភាព ដោយមិនគិតពីសមធម៌ ក្នុងគោលបំណងបណ្តុះបណ្តាលឥស្សរជនឆ្នើម មានសមត្ថភាពខ្ពស់ សម្រាប់បម្រើការងាររាជការ។ ប្រព័ន្ធអប់រំសម័យនេះ ចំពាញ់តែមនុស្សមានសមត្ថភាពខ្ពស់ ដែលធ្វើឱ្យអត្រាបោះបង់ការសិក្សាមានកម្រិតខ្ពស់ ហើយវាបង្កើតឱ្យមានវិសមភាពនៅក្នុងសង្គម។ មានសិស្សនៅមធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិ៣% ប៉ុណ្ណោះដែលបានប្រឡងជាប់និងបន្តការសិក្សានៅថ្នាក់ឧត្តមសិក្សា។ អ្វីដែលជាការកែទម្រង់ដ៏ធំនោះគឺ ការយកចិត្តទុកដាក់ខ្លាំងក្នុងការលើកកម្ពស់គុណវុឌ្ឍិគ្រូបង្រៀន និងការផ្តល់ប្រាក់បៀវត្សដ៏ច្រើនសន្ធឹកសន្ធាប់។ ជាទូទៅយើងឃើញថាវិជ្ជាជីវៈគ្រូបង្រៀនត្រូវបានគេចាត់ទុកថាមានកិត្យានុភាពខ្ពស់ជាងគេបំផុត និងត្រូវបានគោរពយ៉ាងខ្លាំងនៅក្នុងសង្គម។ គ្រូបង្រៀនទទួលបានការគាំទ្រពេញលេញពីរាជរដ្ឋាភិបាល និងមានគន្លងអាជីពខ្ពង់ខ្ពស់

អាចក្លាយជាឧត្តមមន្ត្រី ឬជាអ្នកនយោបាយ។ ជាមួយគ្នានេះ គេក៏បានមើលឃើញពីលទ្ធផលសិក្សារបស់សិស្ស និស្សិតប្រកបដោយគុណភាពផងដែរ។ ជាទូទៅគេអាចវាយតម្លៃថា សិស្ស និស្សិតបញ្ចប់ការសិក្សានៅមធ្យមសិក្សា ឬឧត្តមសិក្សា និងគ្រូបង្រៀនសុទ្ធតែមានសមត្ថភាពខ្ពស់ ជាធនធានដ៏មានសក្តានុពលពិតប្រាកដក្នុងការអភិវឌ្ឍប្រទេស។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ប្រព័ន្ធអប់រំសម័យសង្គមរាស្ត្រនិយមនេះទទួលបានសរសើរជាជាងការស្តីបន្ទោស។

ការអភិវឌ្ឍវិស័យអប់រំនៅកម្ពុជា បានចូលដល់ទីបញ្ចប់ នៅពេលដែល**រដ្ឋប្រហារ**របស់លោកសេនាប្រមុខ **លន់ នល់** ដើម្បីផ្តួលរំលំសម្តេច សីហនុ បានធ្វើឱ្យសង្គ្រាមស៊ីវិលបានផ្ទុះឡើងនៅឆ្នាំ១៩៧០។ គ្រូបង្រៀនជាច្រើននាក់បានឆ្លើយតបទៅនឹងការអំពាវនាវរបស់សម្តេច សីហនុ និងបានរត់ទៅចូលរួមក្នុងចលនាទ័ពព្រៃ ដឹកនាំដោយខ្មែរក្រហម[៣]។សាកលវិទ្យាល័យ និងសាលារៀននៅកម្ពុជាស្ទើរតែ ទាំងអស់ត្រូវបានបិទទ្វារជាស្ថាពរ និងមានតែគ្រឹះស្ថានសិក្សានៅ ភ្នំពេញប៉ុណ្ណោះ ដែលបន្តដំណើរការ។ សាធារណៈរដ្ឋខ្មែរ ដែលប្រសូតចេញមកពីការធ្វើរដ្ឋប្រហារ ត្រូវបានញាំញីដោយភ្លើងសង្គ្រាម ដែលរីករាលដាលទាំងនៅក្រៅទីក្រុងភ្នំពេញ និងនៅទីរួមខេត្តមួយចំនួន ហើយរដ្ឋលែងមានឱកាសក្នុងការអភិវឌ្ឍវិស័យអប់រំទៀតហើយ។

ក្រោយ**បរាជ័យ**របស់កងទ័ពសេនាប្រមុខ **លន់ នល់** កងទ័ព**ខ្មែរក្រហម**ចូលមកកាន់កាប់ប្រទេសជំនួសវិញនៅថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ ១៩៧៥ ហើយជាយុគសម័យដែលវិស័យអប់រំត្រូវបានបំផ្លិតបំផ្លាញស្ទើរទាំងស្រុង។ របបខ្មៅងងឹតខ្មែរក្រហម បានកាប់សម្លាប់គ្រូបង្រៀន បំផ្លាញអគារសិក្សា រចនាសម្ព័ន្ធអប់រំ បណ្ណាល័យ សៀវភៅសិក្សា និងសម្ភារៈសិក្សាដទៃទៀត ។ល។ គ្រូបង្រៀននៅបឋមសិក្សា និងមធ្យមសិក្សាចំនួន៧៥% សាស្ត្រាចារ្យនៅសាកលវិទ្យាល័យចំនួន៩១%ព្រមទាំងសិស្សានុសិស្សនៅបឋមសិក្សា និងមធ្យមសិក្សា៦៧% និងនិស្សិតសាកលវិទ្យាល័យចំនួន៩៦%ត្រូវបានសម្លាប់ឬស្លាប់ដោយអត់អាហារ[៤]។ ប្រព័ន្ធអប់រំនៅសម័យនោះត្រូវបំផ្លាញដល់ឫសគល់ ហើយបញ្ញាវ័ន្តនៅសល់តែ ប្រមាណតែ១៥% ប៉ុណ្ណោះ។

ក្រោយ**ដួលរំលំ**របបឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ **ប៉ុលពត** នៅថ្ងៃទី ៧ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ ដោយរណសិរ្សសង្គ្រោះជាតិកម្ពុជា រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានយកចិត្តទុកយ៉ាងខ្លាំងក្នុងការ**ស្តារវិស័យអប់រំឡើងវិញ**។ ស្ថិតនៅក្នុងដំណាក់កាលស្តារនេះ ប្រព័ន្ធអប់រំនៅពេលនោះត្រូវបានបែងចែក៣ដំណាក់កាល៖

ដំណាក់កាល	**ចន្លោះឆ្នាំ**	**ប្រព័ន្ធអប់រំ**	**ចំនួនឆ្នាំសិក្សា**	**កំណត់សម្គាល់**
ទីមួយ	ពីឆ្នាំ **១៩៧៩** ដល់ឆ្នាំ **១៩៨៥**	៤-៣-៣	១០ឆ្នាំ	❖ បឋមសិក្សា

ទីពីរ	ពីឆ្នាំ **១៩៨៦** ដល់ឆ្នាំ **១៩៩៥**	៥-៣-៣	១១ឆ្នាំ	❖ មធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ
ទីបី	ពីឆ្នាំ **១៩៩៦** ដល់បច្ចុប្បន្ន	៦-៣-៣	១២ឆ្នាំ	❖ មធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិ

នៅដំណាក់កាលទី១នេះ ក្រសួងអប់រំទទួលយកអ្នកណាក៏ដោយ ឱ្យតែស្ម័គ្រចិត្តមកបង្រៀន ទោះបីជាពួកគេគ្មានគុណវុឌ្ឍិគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីក្លាយជាគ្រូបង្រៀនក៏ដោយ។ អ្នកដែលស្ម័គ្រចិត្តភាគច្រើន មានកម្រិតសិក្សាមិនលើសពីបឋមសិក្សាឡើយ ហើយដើម្បីក្លាយជាគ្រូបង្រៀន ពួកគាត់ទទួលបានការបណ្តុះបណ្តាលខ្លី ពីមួយសប្តាហ៍ទៅបួនខែប៉ុណ្ណោះ។[ទំ.៨៩] នៅឆ្នាំ១៩៨៣ ស្តង់ដារគ្រូបង្រៀនមត្តេយ្យ និងបឋមសិក្សាត្រូវបានបង្កើតឡើង ដោយអនុវត្តទៅតាមរូបមន្ត៧+១ សម្រាប់ខេត្តតំបន់វាលរាប ប៉ុន្តែសម្រាប់ខេត្តជួបការលំបាក និងតំបន់ដាច់ស្រយាលអនុវត្តតាមបទដ្ឋាន ៣+១។ នៅឆ្នាំ១៩៨៤ មជ្ឈមណ្ឌលគរុកោសល្យភូមិភាគ ត្រូវបានបង្កើតដើម្បីបណ្តុះបណ្តាលគ្រូមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ ដោយប្រើរូបមន្ត៧+៣ ហើយដើម្បីក្លាយជាគ្រូបង្រៀននៅវិទ្យាល័យ គ្រូមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិត្រូវបណ្តុះបណ្តាលរយៈពេល១ខែកន្លះរយៈពេល២ឆ្នាំ ជាប់គ្នា។

សម្រាប់ដំណាក់កាលទី២រូបមន្តគុណវុឌ្ឍិគ្រូបង្រៀនត្រូវបានអនុវត្តសម្រាប់គ្រូមត្តេយ្យ និងបឋមសិក្សានៅតំបន់វាលរាបត្រូវជ្រើសរើសពី អ្នកដែលប្រឡងធ្លាក់ថ្នាក់ទី១១ ហើយត្រូវសិក្សារយៈពេល២ឆ្នាំ ចំណែកឯខេត្តជួបការលំបាក ឬដាច់ស្រយាលអនុវត្តតាមរូបមន្ត៩+២។សម្រាប់គ្រូមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិគឺថ្នាក់ទី១១+២ ចំណែកគ្រូមធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិថ្នាក់ទី១១+៣។

ដំណាក់កាលទី៣ ចាប់តាំងពី ឆ្នាំ ១៩៩៦ ប្រព័ន្ធអប់រំ ១២ឆ្នាំត្រូវបានអនុវត្តដើម្បីគោរពតាមស្តង់ដារអន្តរជាតិ។គុណវុឌ្ឍិដើម្បីក្លាយជាគ្រូបឋមសិក្សាគឺថ្នាក់ទី១២+២ និង៩+២ សម្រាប់ខេត្តជួបការលំបាក និងខេត្តដាច់ស្រយាល។ ចំណែកគ្រូមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិត្រូវជ្រើសរើសពីក្នុងចំណោមសិស្សបញ្ចប់ការសិក្សាថ្នាក់ទី១២ បន្ទាប់មកទទួលការបណ្តុះបណ្តាលរយៈពេល២ឆ្នាំ។ គ្រូមធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិត្រូវអនុវត្តរូបមន្ត១២+៤ ឬបរិញ្ញាប័ត្រ+១ដែលត្រូវបណ្តុះបណ្តាលនៅមហាវិទ្យាល័យគរុកោសល្យ និងក្រោយមកមានឈ្មោះជាវិទ្យាស្ថានជាតិអប់រំ (NIE)។

តារាងសង្ខេបគុណវុឌ្ឍិគ្រូបង្រៀន

ដំណាក់កាល	**ចន្លោះឆ្នាំ**	**គ្រូបង្រៀន**	**គុណវុឌ្ឍិគ្រូបង្រៀន**	
			ខេត្តវាលរាប	**ខេត្តជួបការលំបាក/ដាច់ស្រយាល**
ទីមួយ	ពីឆ្នាំ ១៩៧៩	បឋមសិក្សា	រើសអ្នកស្ម័គ្រចិត្ត ៧+១	រើសអ្នកស្ម័គ្រចិត្ត (១៩៧៩) ៣+១ (១៩៨៣)
		មធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ	៧+៣	៧+៣(១៩៨៤)

	ដល់ឆ្នាំ ១៩៨៥	មធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិ	គ្រូមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិត្រូវបណ្តុះបណ្តាលរយៈពេល១ខែកន្លះរយៈពេល២ឆ្នាំជាប់គ្នា	
ទីពីរ	ពីឆ្នាំ ១៩៨៦ ដល់ឆ្នាំ ១៩៩៥	បឋមសិក្សា	ប្រឡងធ្លាក់ថ្នាក់ទី ១១+២	៩+២
		មធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ	១១+២	១១+២
		មធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិ	១១+៣	១១+៣
ទីបី	ពីឆ្នាំ ១៩៩៦ ដល់ បច្ចុប្បន្ន	បឋមសិក្សា	ជាប់ ឬធ្លាក់ថ្នាក់ទី ១២+២	៩+២
		មធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ	ជាប់ថ្នាក់ទី១២+២	ជាប់ថ្នាក់ទី១២+២
		មធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិ	១២+២ ឬបរិញ្ញា+១	១២+២ ឬបរិញ្ញា+១

2. ដំណើរវិវត្តិ ស្ថានភាពវិស័យអប់រំ និងកំណែទម្រង់

2.1. គោលនយោបាយក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា (១៩៩៦)

វិស័យអប់រំនៅប្រទេសកម្ពុជាមានការផ្លាស់ប្តូរជាបន្តបន្ទាប់ ក្នុងរយៈពេលប៉ុន្មានឆ្នាំកន្លងទៅនេះ ដែលឆ្លុះបញ្ចាំងពីការប្រឹងប្រែងកសាងប្រព័ន្ធអប់រំមួយឡើងវិញ បន្ទាប់ពីត្រូវបំផ្លាញខ្ទេចខ្ទីក្នុងរបបខ្មែរក្រហម។ បន្ទាប់ពីការចុះកិច្ចព្រមព្រៀងទីក្រុងប៉ារីសឆ្នាំ ១៩៩១ ប្រទេសកម្ពុជាឈានទៅរកការបោះឆ្នោត និងដំណើរការកសាងសន្តិភាព[៥]។ តាមរយៈកិច្ចព្រមព្រៀងនេះ ផ្តល់ឱកាសដល់ប្រទេសកម្ពុជាទទួលបានការជួយជ្រោមជ្រែងពីសំណាក់ភ្នាក់ងារអភិវឌ្ឍអន្តរជាតិជាច្រើនដូចជា៖ ធនាគារអភិវឌ្ឍអាស៊ី ធនាគារពិភពលោក អង្គការអន្តរជាតិ កម្មវិធីសហប្រតិបត្តិការទ្វេភាគី រួមទាំងអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលមួយចំនួនទៀត។ នៅឆ្នាំ១៩៩៣ រដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាបានអនុម័តដាក់បញ្ចូលមាត្រាមួយចំនួនទាក់ទងនឹងការអប់រំ។ មាត្រាទី៦៨នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញចែងថា "**រដ្ឋផ្តល់ការអប់រំផ្នែកបឋម និងមធ្យមសិក្សានៅសាលារៀនសាធារណៈសម្រាប់ប្រជាពលរដ្ឋគ្រប់រូបដោយឥតបង់ថ្លៃ។ ប្រជាពលរដ្ឋត្រូវទទួលការអប់រំយ៉ាងតិចប្រាំបួនឆ្នាំ**"។ មិនតែប៉ុណ្ណោះ កម្ពុជាក៏ជាប្រទេសហត្ថលេខីលើលិខិតូបករណ៍អន្តរជាតិដែលទទួលស្គាល់សិទ្ធិពីការអប់រំផងដែរ ដូចជា៖ (១) **សេចក្តីប្រកាសជាសាកលឆ្នាំ១៩៤៨ ស្តីពី សិទ្ធិមនុស្ស** (២) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គម និងវប្បធម៌** (៣) **អនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិកុមារ** (៤) **អនុសញ្ញាស្តីពីការលុបបំបាត់រាល់ទម្រង់នៃការរើសអើងប្រឆាំង និងនារីភេទ** (CEDAW)។ នៅឆ្នាំ១៩៩៦ ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡាបានចេញនូវគោលនយោបាយដោយផ្តោតលើ៖ (១) ធ្វើសាកលកម្មនូវការអប់រំមូលដ្ឋានចំនួនប្រាំបួនឆ្នាំ និងបង្កើតឱកាសសម្រាប់មុខងារអក្ខរកម្ម (Functional literacy) (២) ធ្វើទំនើប

កម្ម និងកែលម្អគុណភាពអប់រំតាមរយៈកំណែទម្រង់ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព (៣)ផ្សារភ្ជាប់ការអប់រំ/ការបណ្តុះបណ្តាលជាមួយទីផ្សារការងារ និងសង្គម និង(៤)ស្តារ និងអភិវឌ្ឍន៍វិស័យយុវជន និងកីឡា។ អ្វីដែលជាការផ្លាស់ប្តូរចម្បងចាប់តាំងពីឆ្នាំ១៩៩៦មកគឺ ប្រព័ន្ធអប់រំ១២ឆ្នាំ (៦-៣-៣) ត្រូវបានដាក់ឱ្យអនុវត្តនៅប្រទេសកម្ពុជា ដើម្បីគោរពតាមស្តង់ដារអន្តរជាតិ។

2.2. ការអប់រំសម្រាប់ទាំងអស់គ្នា ២០០៣-២០១៥ (២០០៣)

ដោយសារការអនុវត្តដោយជោគជ័យនូវនយោបាយ "**ឈ្នះ-ឈ្នះ**" របស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា អង្គការចាត់តាំងខ្មែរក្រហមត្រូវបានរំលាយទាំងស្រុងនៅឆ្នាំ១៩៩៨ ដោយនាំមកនូវសុខសន្តិភាពពេញផ្ទៃប្រទេស និងការផ្លាស់ប្តូរទិដ្ឋភាពសង្គម និងសេដ្ឋកិច្ច។ សង្គ្រាមស៊ីវិលដែលអូសបន្លាយជិតបីទសវត្សរ៍នៅប្រទេសកម្ពុជាត្រូវបានបញ្ចប់ តែផលវិបាករបស់វា នៅតែបន្តប៉ះពាល់យ៉ាងខ្លាំងដល់ដំណើរការអភិវឌ្ឍន៍ប្រទេស ជាពិសេសលើវិស័យអប់រំ។ យោងតាមការអង្កេតអក្ខរកម្មនៅឆ្នាំ២០០០ របស់អង្គការ UNESCO / UNDPបានប៉ាន់ប្រមាណថាមានប្រជាជនតែ **៣៦%** ប៉ុណ្ណោះដែលមានចំណេះដឹងទាក់ទងនឹងសមត្ថភាពអក្ខរកម្ម (ចេះអក្សរ)ដែលអាចប្រើប្រាស់សម្រាប់ជីវិតប្រចាំថ្ងៃ និងការបង្កើតប្រាក់ចំណូលបាន ចំណែកឯប្រជាជនចំនួន **៣៦%** ផ្សេងទៀត (មនុស្សពេញវ័យមានប្រមាណជា ២,៦ លាននាក់) គឺជាអនក្ខរជន (មិនចេះអក្សរ) ហើយប្រជាជន **២៧%** ទៀតចេះអក្សរខ្លះៗ (មនុស្សពេញវ័យប្រមាណ ១,៩ លាននាក់)។ ជាមួយគ្នានេះ របាយការណ៍របស់ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា (MoEYS) នៅឆ្នាំ២០០០ ក៏បានបង្ហាញផងដែរ ពីអត្រាអក្ខរកម្មជាតិ ដោយលើកឡើងថា មាន**ស្ត្រី៤៥,១%** និងបុរស **២៤,៨%** មិនចេះអក្សរ ក្នុងចំណោមប្រជាជនសរុប ៦,៥ លាននាក់ដែលមានអាយុ ១៥ ឆ្នាំឡើង។ ប្រជាជនប្រមាណ **២,៣៦ លាននាក់ជាអនក្ខរជនទាំងស្រុង** ហើយ១,៧លាននាក់ផ្សេងទៀតចេះអក្សរខ្លះៗ។ ចំណែកឯ ២,៤១ លាននាក់ទៀតចេះអាន និងសរសេរប្រើការបានសម្រាប់ជីវភាពរស់នៅ។ មួយវិញទៀត យោងតាមរបាយការណ៍ក្រុមវាយតម្លៃថ្នាក់ជាតិគម្រោងការអប់រំសម្រាប់ទាំងអស់គ្នា ឆ្នាំ១៩៩៩ បានរកឃើញលទ្ធផលសិក្សាសិស្សមានកម្រិតទាបនៅតាមតំបន់ដាច់ស្រយាល ហើយក្មេងស្រីៗបោះបង់ការសិក្សាច្រើនជាងក្មេងប្រុស។ តំបន់ដាច់ស្រយាលជាទូទៅជួបការលំបាកខ្លាំងក្នុងការផ្តល់សេវាអប់រំ សូចនាករអប់រំទាំងអស់មានកម្រិតទាប អក្ខរកម្ម និងការអប់រំក្រៅប្រព័ន្ធមិនទទួលបានការយកចិត្តទុកដាក់គ្រប់គ្រាន់ទេ។ សម្រាប់ការអប់រំបច្ចេកទេស និងវិជ្ជាជីវៈនៅតាមទីក្រុងក៏ជួបប្រទះនូវបញ្ហាប្រឈមច្រើនផងដែរ ដោយសារវគ្គបណ្តុះបណ្តាលនៅមិនទាន់មានភាពទាក់ទាញយុវជនឱ្យចូលរៀនបានច្រើន និង ភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នារវាងជំនាញដែលបានបណ្តុះបណ្តាល និងតម្រូវការទីផ្សារការងារ។ គុណភាពនៃការអប់រំមូលដ្ឋានជាទូទៅ និងលទ្ធភាពទទួលបានសេវានេះនៅមានកម្រិតនៅឡើយ[៦]។ សម្រាប់ការបកស្រាយពី**បញ្ហាប្រឈម**បន្ថែម

ទៀត យើងសូមធ្វើការបង្ហាញពីការប្រៀបធៀបស្ថិតិអប់រំ រវាងឆ្នាំ១៩៩០ និងឆ្នាំ២០០១ នៅមុនការដាក់ចេញនូវផែនការយុទ្ធសាស្ត្រវិស័យអប់រំឆ្នាំ២០០១-២០០៥។

ស្ថិតិសាលារៀន ផលធៀបសិស្ស-គ្រូ (ប្រៀបធៀបឆ្នាំ១៩៩០-២០០១)

ឆ្នាំសិក្សា	សាលាបឋមសិក្សា	សិស្សបឋមសិក្សា	ចំនួនគ្រូ	ផលធៀបសិស្ស-គ្រូ	មធ្យមភាគសិស្ស/សាលា
១៩៩០-៩១	៤,៦៦៥	១,៣៧១,៦៩៤	៤០,៦៣១	៣៤	២៩៤
២០០១-០២	៥,៤៦៨	២,៧០៥,៤៥៣	៥៤,៥១៩	៥០	៤៩៤
អត្រាកើន	៨០៣	១,៣៣៣,៧៥៩	១៣,៨៨៨	១៦	២០០

យោងតាមតារាងខាងលើ វាបង្ហាញថា ចំនួនសាលារៀនបានកើនចំនួន ៨០៣សាលា និង គ្រូបង្រៀនកើនឡើងចំនួន ១៣,៨៨៨នាក់ ពីឆ្នាំ១៩៩០ ដល់២០០១ តែចំនួនសិស្សកើនឡើងទ្វេដង ក្នុងរវាងដប់ឆ្នាំនេះ(កើនឡើងប្រមាណ ១,៣៣៣,៧៥៩នាក់)។ បើយើងប្រៀបធៀបអត្រាកើនឡើងនូវចំនួនសាលារៀន ចំនួនគ្រូបង្រៀន និងចំនួនសិស្ស យើងឃើញថា ចំនួនសាលារៀន និងគ្រូបង្រៀនកើនតិចតួចមិនអាចផ្គត់ផ្គង់គ្រប់គ្រាន់ទៅនឹងការកើនឡើងនូវចំនួនសិស្សដ៏ច្រើនសន្ធឹកសន្ធាប់ ហើយអតុល្យភាពនេះនាំឱ្យកើនឡើងនូវអត្រាផលធៀបសិស្ស-គ្រូ និងមធ្យមភាគសិស្សក្នុងមួយសាលា ពោលគឺចំនួនសិស្សក្នុងមួយថ្នាក់កើនឡើង។ យោងតាមការស្រាវជ្រាវរបស់លោក Tan (២០០៧) ក៏បានបង្ហាញផងដែរពីបញ្ហាប្រឈមវិស័យអប់រំមួយចំនួនទាក់ទងនឹងចំនួនសិស្សច្រើនក្នុងមួយថ្នាក់ដែលឆ្លុះបញ្ចាំងពីការកើនឡើងនូវផលធៀបសិស្ស-គ្រូខាងលើ ការធ្លាក់ចុះនូវគុណភាពបង្រៀន-រៀន និងបញ្ហាកង្វះសៀវភៅសិក្សាគោលនៅតាមសាលារៀន[៧]។ មួយវិញទៀត យើងក៏ឃើញមានការស្រាវជ្រាវមួយចំនួនទៀតផងដែរ ដែលបានលើកឡើងពីបញ្ហាប្រឈមទាក់ទងនឹងជំនាញគ្រប់គ្រង និងដឹកនាំរបស់នាយកសាលា សមត្ថភាពបង្រៀនរបស់គ្រូ ថវិកា និងធនធានគាំទ្រ តួយ៉ាងដូចៈ ការស្រាវជ្រាវរបស់អង្គការ UNESCO (២០០០) លោក Courtney (២០០៧) និង លោក Kim & rouse (២០១១)។ របាយការណ៍ UNESCO បានបង្ហាញថា ទោះបីជាកម្ពុជាមានគោលនយោបាយអប់រំ និងក្របខ័ណ្ឌយុទ្ធសាស្ត្រ ១៩៩៥/២០០០ ក្នុងការកែលម្អគុណភាព និងលទ្ធភាពទទួលបានសមធម៌ត្រូវបានចាត់ទុកថា ជាគោលដៅគោលនយោបាយសំខាន់ៗ។ សាលារៀនភាគច្រើននៅប្រទេសកម្ពុជានៅតែខ្វះខាតសម្ភារៈរូបវន្ត ដូចជាៈ សៀវភៅសិក្សា បណ្ណាល័យ បន្ទប់ពិសោធន៍ និងសម្ភារៈសិក្សាដទៃទៀតទាំងបរិមាណ និងគុណភាព។ សាលារៀនជាច្រើនខ្វះសម្ភារឧបទេសបង្រៀន និងរៀនមានលក្ខណៈស្តង់ដារ ហើយបណ្ណាល័យមិនមានឯកសារគ្រប់គ្រាន់[៨]។ លោក Courtney (២០០៧) បានបង្ហាញក្នុងរបាយការណ៍លោកថា សមត្ថភាពគណៈគ្រប់គ្រងសាលាលើការគ្រប់គ្រង និងដឹកនាំនៅមានកម្រិតទាប ការបង្រៀន និងរៀនមិនមានគុណភាព ព្រមទាំងកង្វះធនធានគាំទ្រដល់ការអភិវឌ្ឍន៍វិស័យអប់រំទាំងមូល ក៏ដូចជាសាលារៀន[៩]។ ជាមួយគ្នានេះ លោក Kim & rouse (២០១១) ក៏បានបង្ហាញផងដែរថា ទោះបីអត្រាចូលរៀនខ្ពស់ ក៏ភាពជោគជ័យកើតចេញពីការអប់រំនៅតែ

មានកម្រិត ដោយមានអត្រាបោះបង់ការសិក្សាខ្ពស់ស្មើតែ៥០% ដែលនេះមានន័យថា មានតែជាងពាក់កណ្តាលប៉ុណ្ណោះបានបញ្ចប់ការសិក្សាកម្រិតបឋមសិក្សា[១០]។

ការទទួលបានការអប់រំមូលដ្ឋានប្រកបដោយសមធម៌ និងគុណភាព បានក្លាយជាក្តីកង្វល់កាន់តែខ្លាំងឡើងសម្រាប់ទាំងរាជរដ្ឋាភិបាល និងដៃគូអភិវឌ្ឍន៍នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។ អត្រាបោះបង់ការសិក្សាខ្ពស់ និងអត្រារៀនត្រួតថ្នាក់នៅក្នុងការអប់រំមូលដ្ឋានរយៈពេល៩ ឆ្នាំដែលបានកំណត់ដោយរដ្ឋធម្មនុញ្ញបានចោទសួរប្រទេសកម្ពុជាអំពីគុណភាពនៃការផ្តល់ និងការទទួលបានសេវាអប់រំ។ ការយកចិត្តទុកដាក់ត្រូវបានផ្តោតទៅការបញ្ចប់បឋមសិក្សា និងការអភិវឌ្ឍសកម្មភាពអប់រំក្រៅប្រព័ន្ធដូចជា៖ អក្ខរកម្ម ការចូលរៀនឡើងវិញ ការអប់រំពហុភាសា (multilingual education) និងកម្មវិធីសមមូលដើម្បីឈានទៅដល់ក្រុមដែលពិបាកទៅដល់ (the hard-to-reach groups)។

ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាប្រឈមខាងលើ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា បានយកចិត្តទុកដាក់ជាខ្លាំងក្នុងការអភិវឌ្ឍន៍វិស័យអប់រំ ស្របតាមកិច្ចប្រឹងប្រែងជាសាកលដែលអនុវត្តនៅតាមប្រទេសជាច្រើននៅលើសាកលលោក។ នៅឆ្នាំ២០០០ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានចូលរួមក្នុងសេចក្តីថ្លែងការទីក្រុងដាកា ដោយគាំទ្រដល់ការអនុវត្តគោលដៅនៃ**ការអប់រំទាំងអស់គ្នា** (Education For All-EFA)។ ការអប់រំសម្រាប់ទាំងអស់គ្នាគឺជាត្រីវិស័យមួយសម្រាប់តម្រង់ទិសគោលនយោបាយ និងជាវេទិកាមួយសម្រាប់ប្រមូលផ្តុំរាល់សកម្មភាពអប់រំទាំងអស់ឱ្យស្ថិតនៅក្រោមដំបូលតែមួយ។ ក្នុងឆ្នាំ២០០០ រាជរដ្ឋាភិបាលបានប្តេជ្ញាចិត្តបង្កើនការវិនិយោគលើវិស័យអប់រំ ឱ្យស្របនឹងចរន្តពិភពលោកស្តីពីការអប់រំសម្រាប់ទាំងអស់គ្នា[៦] និងឆ្លើយតបទៅនឹងបញ្ហាប្រឈមរបស់ខ្លួន។ រាជរដ្ឋាភិបាលបានដាក់ចេញនូវផែនការអប់រំសម្រាប់ទាំងអស់គ្នាឆ្នាំ **២០០៣-២០១៥** ផ្តល់នូវក្របខ័ណ្ឌការងារយ៉ាងទូលំទូលាយដើម្បីសម្រេចឱ្យបាននូវគោលដៅអប់រំ។ ជាមួយគ្នានេះ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាក៏បានបង្ហាញការប្តេជ្ញាចិត្តរបស់ខ្លួនផងដែរក្នុងការធ្វើឱ្យសម្រេចបាននូវការអប់រំសម្រាប់ទាំងអស់គ្នា (EFA) ដោយធានាថា កុមារ និងយុវវ័យកម្ពុជាទាំងអស់មានឱកាសស្មើគ្នាក្នុងការទទួលបានការអប់រំត្រឹមឆ្នាំ ២០១៥[១១]។ ផែនការអប់រំសម្រាប់ទាំងអស់គ្នានេះ រួមបញ្ចូលទាំងផែនការបច្ចេកទេស និងហិរញ្ញវត្ថុយ៉ាងទូលំទូលាយដោយផ្តោតលើ៖ (ក) **យុទ្ធសាស្ត្រឆ្លើយតបយេនឌ័រ** (ខ) **ការថែទាំ និងការអភិវឌ្ឍកុមារតូចៗ** (គ) **ការអប់រំមូលដ្ឋានជាផ្លូវការ** (ឃ) **ការអប់រំក្រៅប្រព័ន្ធ និងអក្ខរកម្មមនុស្សពេញវ័យ**។ ផែនការនេះសង្កត់ធ្ងន់លើការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវគុណភាព និងប្រសិទ្ធភាពសេវាអប់រំ និងការពង្រីកលទ្ធភាពទទួលបានការអប់រំសម្រាប់ទាំងអស់គ្នា ពិសេសប្រជាពលរដ្ឋដែលងាយរងគ្រោះ ក្រុមទទួលបានផលប្រយោជន៍សង្គមតិចតួច (disadvantaged group)និងនៅតំបន់ជនបទដាច់ស្រយាល។ វាតំណាងឱ្យគោលការណ៍ដែលការផ្តល់ការអប់រំជាមូលដ្ឋានទាំងការអប់រំផ្លូវការ ឬក្រៅផ្លូវការគឺជាការទទួលខុសត្រូវចម្បងរបស់រដ្ឋ។ អាទិភាពសំខាន់គឺពង្រីកថ្នាក់អក្ខរកម្មសម្រាប់មនុស្សពេញវ័យជាពិសេសសម្រាប់ក្រុមដែលជួបការលំបាកនៅតាមតំបន់ដែលមិនសូវមានការងារ។ ក្រសួងអប់រំ យុវជន

និងកីឡាកំពុងរៀបចំផែនការយុទ្ធសាស្រ្តរយៈពេល ៥ឆ្នាំដើម្បីបង្កើនអក្ខរជនពី៣៦% ទៅ ៥៦% ក្នុងរយៈពេល ៥ឆ្នាំ។ ដើម្បីសម្រេចបានជោគជ័យនៃការអប់រំសម្រាប់ទាំងអស់គ្នានេះ យុទ្ធសាស្រ្តមួយចំនួនត្រូវបានដាក់ឱ្យអនុវត្តរួមមាន៖ គម្រោងផ្តល់អាហារូបករណ៍ដល់សិស្សក្រីក្រនៅតាមជនបទ ដើម្បីបង្កើនអត្រាឆ្លងភូមិសិក្សាពីថ្នាក់

បឋមសិក្សាទៅអនុវិទ្យាល័យ ការកសាងសមត្ថភាពគ្រូបង្រៀន តាមរយៈការបណ្តុះបណ្តាលមុនពេល និងក្នុងអំឡុងពេលបំពេញការងារ ការត្រួតពិនិត្យលទ្ធផលសិក្សាសិស្សជាដើម។ មួយវិញទៀត ដើម្បីពង្រីកលទ្ធភាពទទួលបានការអប់រំកម្រិតបឋមសិក្សាប្រកបដោយសមធម៌ ជាពិសេសកុមារមកពីគ្រួសារក្រីក្រ និងកុមារី រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានពិភាក្សាយ៉ាងទូលំទូលាយជាមួយភ្នាក់ងារអភិវឌ្ឍន៍ អង្គការសង្គមស៊ីវិល និងអ្នកពាក់ព័ន្ធផ្សេងៗទៀត ដោយបានដាក់ចេញនូវយុទ្ធសាស្រ្តមួយចំនួនថែមទៀតដូចជា៖ (១) កាត់បន្ថយរបាំងឧបសគ្គនៃការចំណាយសម្រាប់ការអប់រំមូលដ្ឋាន។ (២) ការកាត់បន្ថយអត្រាត្រួតថ្នាក់ និងអត្រាបោះបង់ការសិក្សា ជាពិសេសនៅថ្នាក់ទី ១-៦ និង (៣) លុបបំបាត់សាលាបឋមសិក្សាដែលមិនពេញលេញ រួមទាំងពង្រីកថ្នាក់ទី ៧-១២[១២]។ ដើម្បីសម្រេចគោលដៅយុទ្ធសាស្រ្តខាងលើ ជំនួយជាច្រើនត្រូវបានផ្តល់ដល់ប្រទេសកម្ពុជា។ នៅចន្លោះឆ្នាំ ១៩៩៣ និង ២០០៥ ភ្នាក់ងារផ្តល់ជំនួយបានផ្តល់ ៥ពាន់លានដុល្លារ រួមទាំងថវិកា ៥០៤ លានដុល្លារដែលបានសន្យាផ្តល់សម្រាប់តែឆ្នាំ ២០០៥[១៣]។ ម្ចាស់ជំនួយធំៗពីរគឺ ធនាគារពិភពលោក (WB) និងធនាគារអភិវឌ្ឍន៍អាស៊ី (ADB)។ ជាមួយគ្នានេះ រាជរដ្ឋាភិបាលក៏បានបង្កើនការចំណាយចរន្តរបស់ខ្លួនផងដែរលើវិស័យអប់រំ ដូចដែលបានបង្ហាញនៅក្នុងក្រាហ្វិកខាងក្រោម ដោយកើនពី១៦.២០%ក្នុងឆ្នាំ២០០១ ទៅ ២០%ក្នុងឆ្នាំ២០០៥ និងពី១.៧១% ទៅ ២.៤៨%បើធៀបនឹងផលិតផលក្នុងស្រុកសរុប (GDP)។

កំណែទម្រង់វិស័យអប់រំនាពេលបច្ចុប្បន្ននៅកម្ពុជាកើតចេញពីការប្តេជ្ញាចិត្តខាងនយោបាយ និងការដាក់សម្ពាធ ឬនិន្នាការសកលលោក ជាពិសេសនៅក្នុងសហគមន៍អ្នកផ្តល់ជំនួយ នៅពេលក្លាយជាសមាជិកនៃសមាគមប្រជាជាតិអាស៊ីអាគ្នេយ៍ (the Association of South-East Asian Nations) អង្គការពាណិជ្ជកម្មពិភពលោក (World Trade Organization) និងសំណើជាបន្តបន្ទាប់របស់ម្ចាស់ជំនួយ និងភ្នាក់ងារបច្ចេកទេសដូចជា៖ ធនាគពិភពលោក ធនាគារអភិវឌ្ឍន៍អាស៊ី យូនីសេហ្វ យូនីស្កូ និងគណៈកម្មការអឺរ៉ុប។ មានការផ្លាស់ប្តូរដ៏សំខាន់ ដើម្បីសម្រេចបាននូវគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហវត្សរបស់កម្ពុជា

(MDGs) និងគោលដៅ EFA ដែលកំណត់ត្រឹមឆ្នាំ២០១៥។ ជាមួយគ្នានេះ មានការព្រួយបារម្ភខ្លាំងពីសមត្ថភាពរបស់ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡាក្នុងការស្រូបយក និងយល់ដឹងស៊ីជម្រៅពីទស្សនៈ គំនិត និងមូលនិធិសកលដើម្បីបង្កើតគោលនយោបាយ និងយុទ្ធសាស្រ្តដែលមានលក្ខណៈឆ្លើយតប ការអនុវគោលនយោបាយ និងយុទ្ធសាស្រ្តរបស់ខ្លួនដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងផែនការយុទ្ធសាស្រ្តវិស័យអប់រំ (Education Strategic Plan-ESP) និង គម្រោងគាំទ្រវិស័យអប់រំ (Education Sector Support Project-ESSP)។ ការផ្លាស់ប្តូរជាសកលបានជំរុញប្រទេសកម្ពុជាឱ្យរៀបចំឡើងវិញ និងកែទម្រង់ប្រព័ន្ធអប់រំរបស់ខ្លួន និងការគ្រប់គ្រងសាលារៀន។ ខណៈសេដ្ឋកិច្ច និងបច្ចេកវិទ្យារីកចម្រើនខ្លាំង ទីផ្សារទាមទារឱ្យមានតម្រូវការកម្លាំងពលកម្មដែលមានកម្រិតអប់រំខ្ពស់ និងសមត្ថភាពក៏បង្កើនវិសាលភាពរបស់ខ្លួន ដូច្នេះការអប់រំប្រកបដោយគុណភាពនៅគ្រប់កម្រិតត្រូវពង្រឹងជាមូលដ្ឋាន។ ការពង្រឹងសមត្ថភាពនៃកម្លាំងពលកម្មនៅតាមកម្រិត ដើម្បីផ្តួចផ្តើម រៀបចំបង្កើត គិតស៊ីជម្រៅ អនុវត្ត និងវាយតម្លៃគោលនយោបាយអប់រំនៅក្នុងវិស័យរដ្ឋាភិបាលនឹងមិនទទួលបានជោគជ័យឡើយ ប្រសិនបើស្ថានភាពសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមរបស់គ្រូបង្រៀន និងថ្នាក់ដឹកនាំសាលាមិនត្រូវបានគេយកចិត្តទុកដាក់។ ស្ថានភាពសេដ្ឋកិច្ច និងសង្គមទាបក្នុងចំណោមបុគ្គលិកបង្រៀន និងមិនបង្រៀន រាំងខ្ទប់ដល់ការជ្រើសរើស និងរក្សាបេក្ខជនដែលមានសមត្ថភាពឱ្យនៅក្នុងប្រព័ន្ធ។

លទ្ធផលនៃការអនុវត្តផែនការអប់រំសម្រាប់ទាំងអស់គ្នាបានលេចចេញជាផ្លែផ្កាតាមរយៈការកើនឡើងនៃអត្រាចុះឈ្មោះចូលរៀន ដែលជាការផ្លាស់ប្តូរមួយដ៏ធំក្នុងចំណោមការផ្លាស់ប្តូរដទៃទៀត ។ លទ្ធផលនេះបានមកពីការខិតខំប្រឹងប្រែងរួមគ្នារបស់អ្នកពាក់ព័ន្ធទាំងអស់៖ កម្រិតបុគ្គលម្នាក់ៗ ម្ចាស់ជំនួយភ្នាក់ងារអន្តរជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាល។ ការកើនឡើងនៃការចុះឈ្មោះចូលរៀនអាចត្រូវបានកំណត់គុណសម្បត្តិដូចខាងក្រោម៖

1. ការលុបបំបាត់រាល់ទម្រង់នៃការបង់ថ្លៃចុះឈ្មោះ ថ្លៃវិភាគទាន និងថ្លៃឈ្នួលផ្សេងៗ។ ការបង់ថ្លៃទាំងនេះគឺជាឧបសគ្គចំពោះការរៀនសូត្រសម្រាប់កុមារនៅតាមជនបទ និងដាច់ស្រយាលជាច្រើន។ នាយកសាលា និងអ្នកតំណាងគណៈកម្មាធិការទ្រទ្រង់សាលារៀនដែលបានសម្ភាសន៍សម្រាប់ការសិក្សាស្រាវជ្រាវ បានកត់សម្គាល់ថាសកម្មភាពធ្វើកសិកម្មនៅចុងរដូវវស្សា និងកង្វះថវិកាបានបណ្តាលឱ្យឪពុកម្តាយជាច្រើននៅតំបន់ដាច់ស្រយាល និងជនបទក្រីក្រពន្យារពេលចុះឈ្មោះចូលរៀនកូន ឬឪពុកម្តាយខ្លះមិនចុះឈ្មោះកូនចូលរៀនតែម្តង ។ ការលុបបំបាត់ថ្លៃចុះឈ្មោះចូលរៀន និងប្រភេទផ្សេងៗទៀតដែលបានចូលរួមលើភាពជោគជ័យក្នុងការបង្កើនការចុះឈ្មោះចូលរៀន(១៤)។
2. យុទ្ធនាការយ៉ាងទូលំទូលាយ និងជាប្រចាំ អំពីគោលនយោបាយរបស់រដ្ឋាភិបាល និងការប្តេជ្ញាចិត្តក្នុងការផ្តល់ការអប់រំដល់កុមារទាំងអស់ដែលមានអាយុចូលរៀន នៅមុនថ្ងៃចុះឈ្មោះចូលរៀនក៏

បាននាំមកនូវការកើនឡើងនូវចំនួនសិស្សចូលរៀននៅដើមឆ្នាំសិក្សាផងដែរ។ ការពិភាក្សាជាមួយអ្នកផ្ដល់ព័ត៌មានសំខាន់ៗ (key informants) ដូចជា៖ នាយកសាលា និងអ្នកតំណាងសហគមន៍ បានលើកឡើងថាការផ្សព្វផ្សាយអំពីកំណែទម្រង់ គោលនយោបាយ និងយុទ្ធនាការអប់រំអំពីការលុបបំបាត់ការបង់ថ្លៃសិក្សានៅដើមឆ្នាំសិក្សា និងការបង់ថ្លៃផ្សេងៗទៀតមានលក្ខណៈទូលំទូលាយ និងមានប្រសិទ្ធភាពជាង ៩០% នៃសំណាកគំរូ ក្នុងការស្ទង់មតិ PAP បានដឹងពីគោលនយោបាយលុបបំបាត់ការបង់ថ្លៃសិក្សា(១៤)។ យុទ្ធនាការ និងការផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មានត្រូវបានធ្វើឡើងតាមទម្រង់ផ្សេងៗគ្នា ឧទាហរណ៍តាមរយៈសិស្សានុសិស្ស ឪពុកម្ដាយ អ្នកដឹកនាំសហគមន៍ ផ្ទាំងរូបភាព ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយ និងនៅតាមឱកាសផ្សេងៗដូចជា ពិធីបុណ្យប្រពៃណីនៅទូទាំងសហគមន៍ ពិធីបើកបវេសនកាលនៅតាមសាលារៀន ពិធីបុណ្យផ្កា និងថ្ងៃបុណ្យព្រះពុទ្ធសាសនាផ្សេងៗទៀត។ ព័ត៌មានត្រូវបានផ្សព្វផ្សាយនៅតាមការជួបជុំសហគមន៍ តាមទីផ្សារ ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ វត្តអារាម និងតាមសាលារៀន។

3. ការកសាងសាលាបឋមសិក្សាបន្ថែមនៅទូទាំងប្រទេសបានធ្វើឱ្យការអប់រំកាន់តែមានកម្រិតដល់កុមារមួយចំនួន ជាពិសេសកុមារដែលរស់នៅតាមជនបទ និងតំបន់ដាច់ស្រយាល។
4. ការផ្លាស់ប្ដូរអាកប្បកិរិយារបស់មាតាបិតាសិស្ស ទៅលើការអប់រំកុមារ ជាពិសេសកូនស្រី ដែលមានភាពរីជ្ជមានច្រើន។ ខណៈដែលការអប់រំកាន់តែមានភាពងាយស្រួលជាមួយនឹងការកសាងសាលារៀនកាន់តែច្រើន ឪពុកម្ដាយមានការប្ដេជ្ញាចិត្តថែមទៀតក្នុងការបញ្ជូនកូនៗ របស់ពួកគេទៅសាលារៀន ទាំងក្មេងប្រុស និងក្មេងស្រី ព្រមផ្ដល់លទ្ធភាពដល់ពួកគេនៅទទួលសេវាអប់រំឱ្យបានយូរតាមដែលអាចធ្វើបាន។
5. យុទ្ធសាស្ត្រមួយចំនួនផ្សេងទៀតដែលគាំទ្រដោយអង្គការជាតិ និងអន្តរជាតិដូចជាកម្មវិធីអាហារូបករណ៍ កម្មវិធីផ្ដល់អាហារ ដែលផ្ដល់ដោយរដ្ឋាភិបាល និងអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលក៏បានរួមចំណែកដល់ការចុះឈ្មោះចូលរៀន និងការរក្សាទុកកុមារឱ្យនៅជាមួយការអប់រំផងដែរ។

សម្រាប់ការបង្ហាញបន្តទៅទៀតនេះ គឺការសិក្សាប្រៀបធៀបសូចនាការលទ្ធផលសម្រេចបាន និងចំណុចដៅ ឆ្នាំ២០០០-២០០៥។

ស្ថិតិអត្រាចូលរៀនថ្មី និងអត្រាពិតនៃការសិក្សា (៧)(ប្រភព MoEYS (២០០៥) និងTan, C. (២០០៧))

សូចនាករ	**លទ្ធផលជាក់ស្ដែង ២០០០-២០០១**		**លទ្ធផលជាក់ស្ដែង ២០០៤-២០០៥**		**ចំណុចដៅ ២០០៤-២០០៥**	
	សរុប	ស្រី	សរុប	ស្រី	សរុប	ស្រី
អត្រាចូលរៀថ្មី	៧៦.៤%	៧៤.៩%	៨១.០%	៧៩.៥%	៩០%	៩០%
អត្រាពិតចុះឈ្មោះចូលរៀន						

បឋមសិក្សា (ទូទាំងប្រទេស)	**៨៣.៥%**	**៨០.៧%**	**៩១.៩%**	**៩០.៧%**	**៩២%**	**៩១%**
បឋមសិក្សា (តំបន់ទីក្រុង)	៨៦.៤%	៨៣.២%	៩១.៦%	៩០.៤%	៩៥%	៩៤%
បឋមសិក្សា (តំបន់ជនបទ)	៨៤.១%	៨១.០%	៩២.៤%	៩១.២%	៩២%	៩១%
បឋមសិក្សា (តំបន់ដាច់ស្រយ៉ាល)	៦២.៣%	៥៨.២%	៨២.៥%	៧៩.៤%	៧៦%	៧៥%
មធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ (ទូទាំងប្រទេស)	**១៦.៦%**	**១៣.៧%**	**២៦.១%**	**២៤.៨%**	**៤០%**	**៣៩%**
មធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ (តំបន់ទីក្រុង)	២៩.៥%	២៦.៨%	៤១.៣%	៤០.៥%	៥០%	៥០%
មធ្យមសិក្សាបឋមភូមិៈ (តំបន់ជនបទ)	១៤.១%	១១.០%	២៣.៧%	២២.២%	៣៥%	៣៤%
មធ្យមសិក្សាបឋមភូមិៈ(តំបន់ដាច់ស្រយ៉ាល)	១.២%	១.០%	៣.៩%	៤.១%	១៥%	១៥%
មធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិ	**៧.៧%**	**៥.៤%**	**៩.៣%**	**៧.៩%**	**១៥%**	**១៤%**

ផ្អែកតាមតារាងខាងលើ យើងឃើញថា អត្រាចូលរៀនថ្មីមានការកើនឡើងពី ៧៦.៤% នៅឆ្នាំសិក្សា២០០០-២០០១ ទៅ ៨១.០% ឆ្នាំសិក្សា ២០០៤-២០០៥ តិចជាងចំណុចដៅ៩% អត្រាពិតនៃការសិក្សា កម្រិតបឋមសិក្សាទូទៅប្រទេសមានការកើនឡើងពី ៨៣.៥% ទៅ៩១.៩% សម្រេចបានតាមចំណុចដៅ។ សម្រាប់មធ្យមសិក្សាបឋមភូមិកើនឡើងពី១៦.៦% ទៅ ២៦.១% ទាបជាងចំណុចដៅ១៣.៩% ហើយមធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិកើនពី ៧.៧% ទៅ ៩.៣% ទាបជាងចំណុចដៅ ៥.៧%។ ជាទូទៅ យើងសង្កេតឃើញថា អត្រាពិតនៃការសិក្សាកម្រិតបឋមសិក្សាខ្ពស់ ប្រមាណ៩១.៩% សម្រេចតាមចំណុចដៅ តែការអប់រំនៅកម្រិតមធ្យមសិក្សានៅទាបនៅឡើយ បានសម្រេចត្រឹមតែ ២៦.១% សម្រាប់មធ្យមបឋមភូមិ និង ៩.៣% **សម្រាប់**ទុតិយភូមិ។ នេះមានន័យថា **សិស្សភាគច្រើនបញ្ចប់ការសិក្សាត្រឹមកម្រិតបឋមសិក្សា ហើយការឆ្លងភូមិសិក្សាទៅធម្យមសិក្សាមានចំនួនតិចតួចបំផុត។** ដោយសារអត្រាបោះបង់ការសិក្សាច្រើន យើងឃើញថា ការអនុវត្តការអប់រំជាមូលដ្ឋានរយៈពេល៩ឆ្នាំមិនបានជោគជ័យទេ ហើយធនធានមនុស្សភាគច្រើននៅតែមានកម្រិតអប់រំទាបនៅឡើយ។

ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ យើងឃើញសញ្ញាណជោគជ័យនៃការអនុវត្តផែនការយុទ្ធសាស្ត្រការអប់រំសម្រាប់ទាំងអស់គ្នា តាមរយៈនៃការកៀរគកុមារដែលគ្រប់អាយុឱ្យចូលរៀន និងជំរុញលើកទឹកចិត្តកុមារលើសអាយុផ្សេងៗទៀតឱ្យទទួលបានសេវាអប់រំ។ ផ្អែកតាមស្ថិតិអត្រារួម និងអត្រាពិតនៃការសិក្សា កម្រិតបឋមសិក្សា បង្ហាញថា អត្រាពិតក្នុងឆ្នាំសិក្សា២០០៤-២០០៥ មាន៩១.៩% ដែលនេះមានន័យថា កុមារគ្រប់អាយុចូលរៀន (អាយុ៦ឆ្នាំ)បានចុះឈ្មោះចូលរៀនទាន់ពេលបានច្រើន។ ជាមួយគ្នានេះ អត្រារួមនៃការសិក្សា មានការថយចុះពី១២៥.១% នៅឆ្នាំសិក្សា២០០១-២០០២ មក

ត្រឹម១១៩.៩%នៅឆ្នាំសិក្សា២០០៤-២០០៥ ដែលនេះមានន័យថា កុមារដែលលើសអាយុចុះឈ្មោះចូលរៀនយឺតពេលមានការថយចុះ។

(☞**បញ្ជាក់៖** *អត្រារួម មានចំនួនភាគរយលើស ដោយសារការចុះឈ្មោះចូលរៀនមានទាំងកុមារគ្រប់អាយុចូលរៀន និង កុមារលើសអាយុ-ឧទាហរណ៍ ក្នុងភូមិមានកុមារអាយុ៦ឆ្នាំ គ្រប់អាយុចូលរៀនចំនួន១០០នាក់ បានចុះឈ្មោះចូលរៀនថ្នាក់ទី១ តែនៅដើមសិក្សាក៏មានកុមារលើសអាយុ៦ឆ្នាំចំនួន៣០នាក់ផងដែរ ដែលមិនបានចុះចូលរៀនឆ្នាំកន្លងមក បានមកចុះឈ្មោះចូលរៀនដែរ។ ស្ថិតិសិស្សចុះឈ្មោះចូលរៀនមាន១៣០នាក់ ដោយមានអត្រាពិត១០០នាក់ បូកនឹងអត្រាកុមារលើសអាយុ៣០នាក់។ ដូច្នេះ**ភាគរយអត្រារួមនៃកុមារចុះឈ្មោះចូលរៀនក៏កើនលើសផងដែរ***)

បើតាមរបាយការណ៍ស្រាវជ្រាវរបស់ World Bank (២០០៥) បានបង្ហាញថា កុមារកម្ពុជាចំនួន **១១%** មិនបានចូលរៀន និងកុមារ**៥៦%** អាយុចន្លោះពី ១៥ ទៅ ១៨ឆ្នាំចូលរៀននៅបឋមសិក្សា និងបញ្ចប់ការសិក្សាត្រឹមកម្រិតនេះ ហើយមានត្រឹម៣៥% ប៉ុណ្ណោះដែលបានបញ្ចប់ឆ្នាំសិក្សាអប់រំមូលដ្ឋាន (៩ឆ្នាំ) [១៥]។

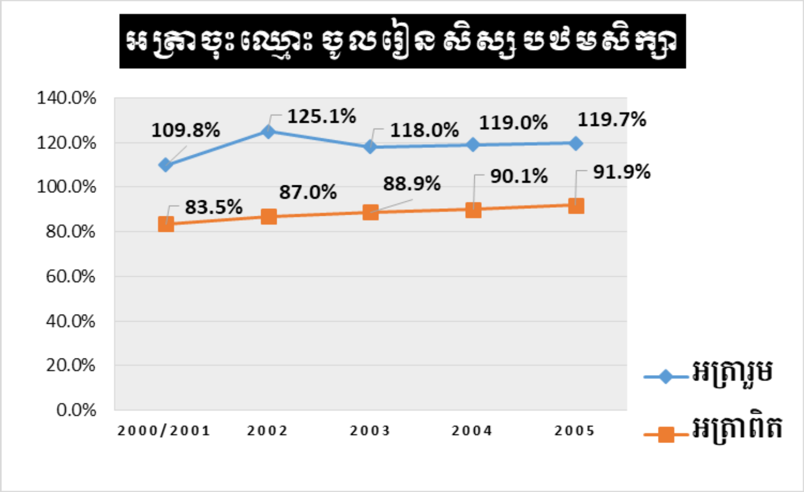

ទោះបីជា វិស័យអប់រំមានការរីកចម្រើនទៅមុខយ៉ាងឆាប់រហ័សក៏ដោយ ការបោះបង់ការសិក្សានៅតែជាបញ្ហាប្រឈមមួយដដែល។ អត្រារៀនត្រួតថ្នាក់ និងការបោះបង់ការសិក្សាចាប់ពីថ្នាក់ទី ១ ដល់ទី ៩ ចាប់ពីឆ្នាំ ១៩៩៧ ដល់ឆ្នាំ ២០០៥ ។ ជាទូទៅ គេកត់សម្គាល់ឃើញថា អត្រាត្រួតថ្នាក់ត្រូវបានកាត់បន្ថយប្រហែល ៥០% នៅគ្រប់កម្រិតថ្នាក់ចាប់ពីឆ្នាំ ១៩៩៧ ដល់ឆ្នាំ ២០០៥ ។ ទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ អត្រានេះនៅតែស្ថិតក្រោមចំណុចដៅដែលចែងនៅក្នុងផែនការយុទ្ធសាស្ត្រវិស័យអប់រំ (ESP)។ លើសពីនេះទៅទៀត អត្រាបោះបង់ការសិក្សានៅតែមិនប្រែប្រួលនៅគ្រប់ថ្នាក់ទាំងអស់ ពោលគឺនៅតែអ ខ្ពស់ដដែល លើកលែងតែថ្នាក់ទី ៩ ចាប់តាំងពីឆ្នាំ១៩៩៧ មក។

2.3. ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រ២០០៦-២០១០ (២០០៥)

ក្រោយអនុវត្តផែនការយុទ្ធសាស្ត្រឆ្នាំ២០០០-២០០៥ និងគោលនយោបាយអប់រំសម្រាប់ទាំងអស់គ្នាបានបញ្ចប់នៅចុងឆ្នាំ២០០៥។ ក្រសួងរៀបចំធ្វើបច្ចុប្បន្នភាពផែនការយុទ្ធសាស្ត្រវិស័យអប់រំខ្លួន

ដោយមានការចូលរួមយ៉ាងទូលំទូលាយពីភាគីពាក់ព័ន្ធនានា។ ការអនុវត្តកន្លង បង្ហាញពីភាពវិជ្ជមានច្រើន ទាក់ទងការរីកចម្រើនវិស័យអប់រំគួរឱ្យកត់សម្គាល់។ វិស័យអប់រំគឺជាវិស័យមួយដែលត្រូវបានទទួលស្គាល់ ថាសម្រេចបានជោគជ័យនៅក្នុងទិដ្ឋភាពសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចរបស់កម្ពុជា ទាំងក្នុងការងារកំណែទម្រង់ ទាំងនៅក្នុងការសម្រេចបាននូវសមិទ្ធិផលទាំងឡាយ។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏បញ្ហាប្រឈមជាច្រើននៅតែកើតមានឡើងនៅឡើយ ហើយនៅក្នុងចំណោមបញ្ហាប្រឈមទាំងនោះ មានជាអាទិ៍ ភាពចាំបាច់ និងបន្ទាប់ក្នុងការលើកកម្ពស់គុណភាពអប់រំ (ក្រសួងអយក ២០០៥)។ ខាងក្រោមជាការបង្ហាញពីបញ្ហាប្រឈម តាមរយៈការសិក្សាទៅលើស្ថិតិផលធៀបសិស្ស-គ្រូ អត្រាឡើងថ្នាក់ និងអត្រារៀនត្រួតថ្នាក់ ដែលជាសូចនាករលទ្ធផលសម្រេចជាក់ស្តែង ធៀបនឹងចំណុចដៅឆ្នាំ២០០០-២០០៥។

ស្ថិតិផលធៀបសិស្ស-គ្រូ អត្រាឡើងថ្នាក់ និងអត្រារៀនត្រួតថ្នាក់[៧]

សូចនាករ	**ជាក់ស្តែង ២០០០-២០០១**		**ជាក់ស្តែង ២០០៤-២០០៥**		**ចំណុចដៅ ២០០៤-២០០៥**	
ផលធៀបសិស្ស-គ្រូ						
- បឋមសិក្សា	៥០		៥៣.៥		៥១.០	
- មធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ	១៨.៣		២៧.៧		២៦.០	
-មធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិ	២៥.៣		២៩.៤		២៨.០	
អត្រាឡើងថ្នាក់	សរុប	ស្រី	សរុប	ស្រី	សរុប	ស្រី
	(១៩៩៩-០០)		(២០០៣-០៤)			
ថ្នាក់ទី១	៦០.៩%	៦០.៩%	៦៤.៨%	៦៥.៤%	៨៨%	៨៨%
ថ្នាក់ទី២	៧១.៥%	៧២.៤%	៧៣.៤%	៧៤.៨%	៨៩%	៨៩%
ថ្នាក់ទី៣	៧៣.៩%	៧៥.០%	៧៧.០%	៧៨.៩%	៨៨%	៨៩%
អត្រារៀនត្រួតថ្នាក់	សរុប	ស្រី	សរុប	ស្រី	សរុប	ស្រី
	(១៩៩៩-០០)		(២០០៣-០៤)			
ថ្នាក់ទី១	២៨.៥%	២៧.៥%	២៣.៦%	២២.៤%	៦%	៦%

ថ្នាក់ទី ២	១៧.៦%	១៦.៤%	១៦.១%	១៤.៤%	៥%	៤%
ថ្នាក់ទី ៣	១៥.០%	១៣.៥%	១៣.២%	១១.៣%	៥%	៥%

ចាប់តាំងពីផែនការយុទ្ធសាស្ត្រវិស័យអប់រំដំបូង (ESP ២០០០-២០០៥) បានបង្ហាញនូវសញ្ញាគួរឱ្យភ្ញាក់ផ្អើលក្នុងការចុះឈ្មោះចូលរៀន អត្រារៀនត្រួតថ្នាក់ និងអត្រាបោះបង់ការសិក្សានៅចន្លោះឆ្នាំ ២០០០ និង ២០០៥ ។ តែទោះយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏លទ្ធផលជាក់ស្តែងមួយចំនួនធំមិនបានសម្រេចឆ្លើយតបទៅតាមចំណុចដៅដែលបានកំណត់។ **ផលធៀបសិស្ស-គ្រូក្នុងឆ្នាំ២០០៤-២០០៥** នៅតែច្រើន (ប្រមាណ ៥៣.៥) ដែលបញ្ជាក់ថា ចំនួនសិស្សច្រើនក្នុងមួយថ្នាក់ ហើយស្ថិតិខ្ពស់នេះ ធ្វើឱ្យប៉ះពាល់យ៉ាងខ្លាំងដល់គុណភាពអប់រំ។ សម្រាប់ផលធៀបសិស្ស-គ្រូនៅកម្រិតមធ្យមសិក្សាក៏ដូចគ្នាដែរ គឺមិនបានឆ្លើយតបទៅនឹងចំណុចដៅទេ។ ជាមួយគ្នានេះ ផ្អែកតាមស្ថិតិក្នុងតារាងខាងលើក៏បានបង្ហាញផងដែរពី អត្រារៀនត្រួតថ្នាក់សម្រាប់ថ្នាក់ទី១ ទី២ និងទី៣មានការរីកចម្រើនតិចតួចបំផុត។

អត្រាពិតនៃការចុះឈ្មោះចូលរៀននៅទូទាំងប្រទេស(៧)

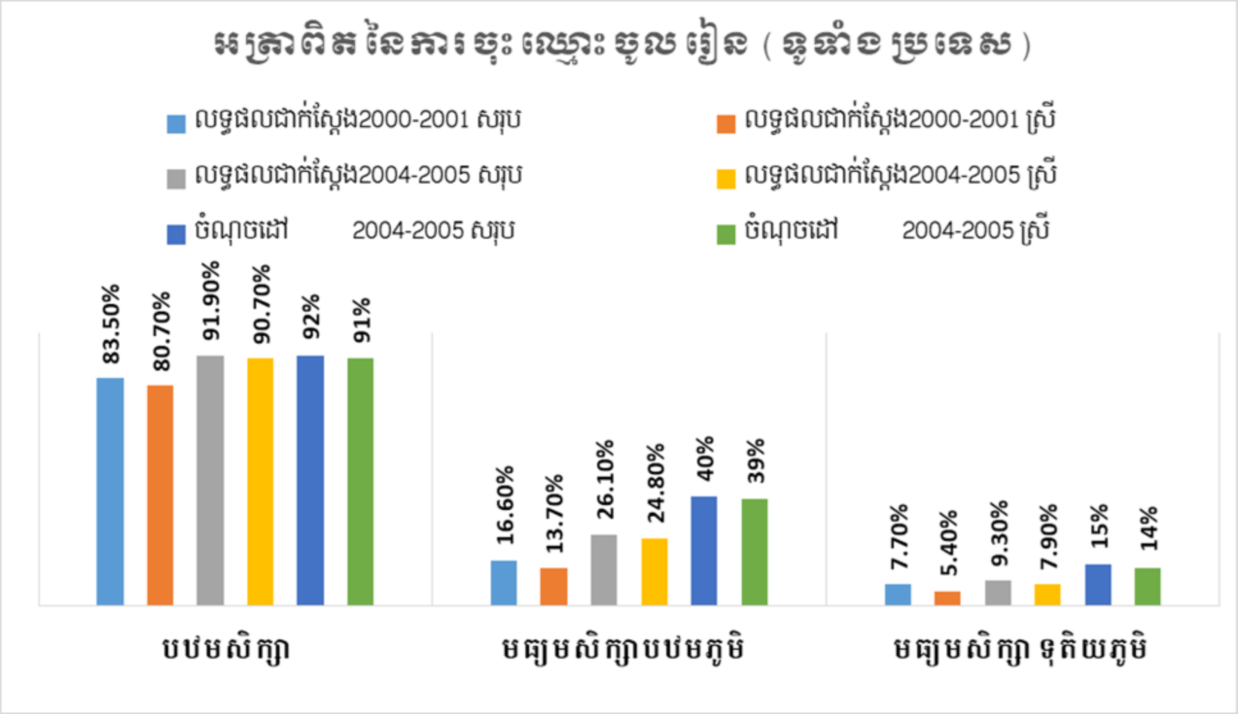

ការអនុវត្តផែនការយុទ្ធសាស្ត្រវិស័យអប់រំ២០០០-២០០៥ ដោយជោគជ័យគួរឱ្យកត់សម្គាល់លើអត្រាពិតនៃការសិក្សានៅកម្រិតបឋមសិក្សា និងសម្រេចលទ្ធផលតាមចំណុចដៅដែលបានកំណត់ពោលគឺកើនឡើងពី ៨៣.៥០% នៅឆ្នាំសិក្សា ២០០០-២០០១ ដល់ ៩០.៧០% នៅឆ្នាំសិក្សា ២០០៤-២០០៥ ធៀបនឹងចំណុចដៅត្រឹម៩២%។ ទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ អត្រាពិតនៃការសិក្សា នៅកម្រិតមធ្យមសិក្សាទាំងបឋមភូមិ និងទុតិយភូមិនៅតិចតួចបំផុតតាំងពីឆ្នាំ២០០០ ដល់២០០៥ គឺស្ថិតកម្រិត

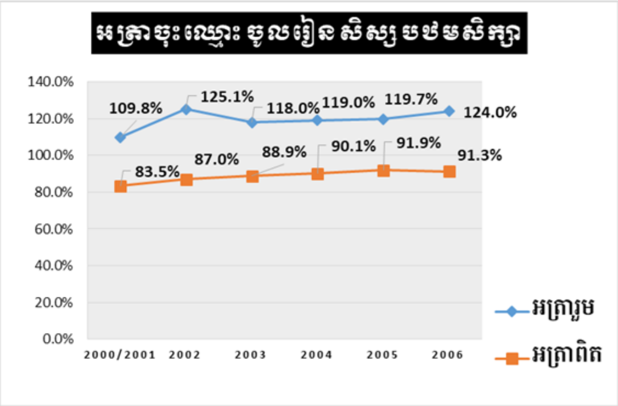

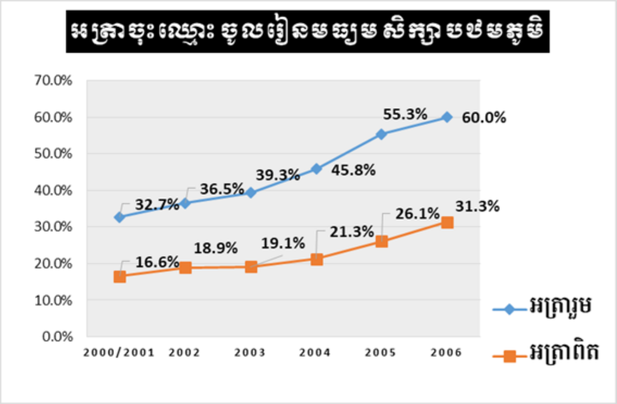

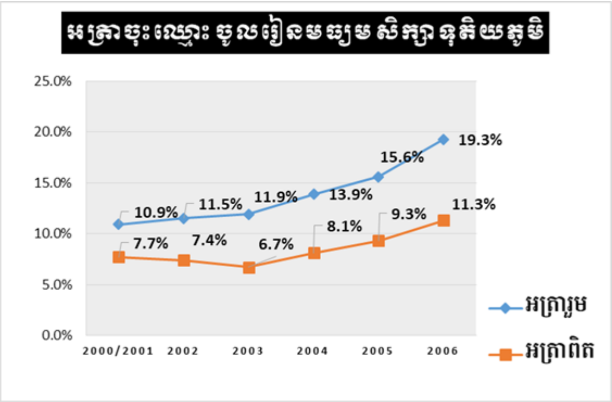

មធ្យមភាគ ដោយមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិសម្រេចបានត្រឹម ២៦.១០% និងទុតិយភូមិមានតែ ៩.៣០%ប៉ុណ្ណោះ។ ផ្អែកស្ថិតិនេះ បង្ហាញថា សិស្សបន្តការសិក្សានៅកម្រិតមធ្យមសិក្សានៅមានចំនួនតិច ហើយអត្រាបោះបង់ការសិក្សាមានខ្ពស់ ជាពិសេសសិស្សស្រី។

ផ្អែកតាមអត្រារួម និងអត្រាពិតនៃការសិក្សានៅកម្រិតបឋមសិក្សា និងមធ្យមសិក្សា បង្ហាញថា ការចូលរៀនរបស់កុមារលើសអាយុចូលរៀននៅតាមកម្រិតថ្នាក់នីមួយៗមានអត្រាខ្ពស់ដដែល មិនមានការប្រែប្រួលច្រើនទេ។ **នេះមានន័យថា កុមារចូលរៀនយឺតពេលនៅមានចំនួនច្រើន** ។ អត្រាចុះឈ្មោះចូលរៀននៅកម្រិតបឋមសិក្សាបានកើនឡើងពី១០៩.៨% នៅឆ្នាំសិក្សា២០០០-២០០១ ដល់១២៤.០% នៅឆ្នាំសិក្សា ២០០៥-២០០៦។ ចំណែកឯ កម្រិតមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិកើនពី៣២.៧% នៅឆ្នាំសិក្សា២០០០-២០០១ ដល់៦០.០% ឆ្នាំសិក្សា២០០៥-២០០៦ ហើយកម្រិតមធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិកើនឡើងពី១០.៩% នៅឆ្នាំសិក្សា២០០០-២០០១ ដល់១៩.៣% ឆ្នាំសិក្សា២០០៥-២០០៦។ **ទោះបីជា ក្រសួងអប់រំបានកំណត់សូចនាករវិជ្ជមាន ក៏ទិន្នន័យខាងលើបានបង្ហាញថា ក្រសួងមិនបានបំពេញតាមគោលដៅភាគច្រើនដែលចែងនៅក្នុងផែនការយុទ្ធសាស្ត្រវិស័យអប់រំឆ្នាំ ២០០១-២០០៥**[៧]។

អាទិភាពដែលបានកំណត់ក្នុងវិស័យអប់រំ ២០០៦-២០១០ ឆ្លុះបញ្ចាំងពីសូចនាករដែលមិនទាន់បានសម្រេច និងទិសដៅនៃកំណែទម្រង់អប់រំនៅក្នុងផែនការមុនទាំងពីរ។ អាទិភាពមិនទាន់សម្រេចរួមះ មានការទទួលបានសេវាអប់រំប្រកបដោយសមធម៌ គុណភាព និងប្រសិទ្ធភាពនៃសេវាអប់រំ ការអភិវឌ្ឍស្ថាប័ន និងការកសាងសមត្ថភាពសម្រាប់វិមជ្ឈការ និងយុទ្ធសាស្ត្រសម្រាប់ដោះស្រាយបញ្ហាដែលមានទំនាក់ទំនងគ្នា[១២]។ ក្រសួងអប់រំយុវជននិងកីឡាកម្ពុជាបានកំណត់លទ្ធភាពទទួលបានការអប់រំ ប្រកបដោយ

សមធម៌ សម្រេចការអប់រំមូលដ្ឋាន ៩ ឆ្នាំសម្រាប់កុមារទាំងអស់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។ ក្រសួងបានព្យាយាមលុបបំបាត់វិសមភាពយេនឌ័ររវាងតំបន់ជនបទ និងតំបន់ទីក្រុងនៅក្នុងការអប់រំមូលដ្ឋាន (ថ្នាក់ទីមួយរហូត ដល់ថ្នាក់ទីប្រាំបួន) និងការអប់រំកម្រិតមធ្យម (ថ្នាក់ទី ១០ រហូតដល់ថ្នាក់ទី១២)[៧]។ ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាប្រឈមទាក់ទងនឹងគុណភាព និងប្រសិទ្ធភាពនៃសេវាអប់រំ ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡាបានកំណត់នូវគោលដៅនៃការបង្កើនប្រាក់ខែជូនគ្រូបង្រៀន លើកកម្ពស់ការបណ្តុះបណ្តាលគ្រូមុនចូលបម្រើការងារ និងក្នុងអំឡុងពេលបម្រើការងារ ការអនុវត្តបទដ្ឋានកម្មវិធីសិក្សា និងការផ្សព្វផ្សាយជាសាធារណៈនូវលទ្ធផលតេស្តស្តង់ដារប្រចាំឆ្នាំ នៅពាក់កណ្តាលឆ្នាំ២០០៨។ **ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រវិស័យអប់រំ ២០០៦-២០១០** ផ្តោតលើវិស័យចំនួន ០៣ គឺការទទួលបានសេវាអប់រំប្រកបដោយសមធម៌ គុណភាព និងប្រសិទ្ធភាពនៃសេវាអប់រំ ព្រមទាំងការអភិវឌ្ឍស្ថាប័នដែលសង្កត់ធ្ងន់លើការកសាងសមត្ថភាពសម្រាប់វិមជ្ឈការ។ ផ្តោតលើការអប់រំតាមមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអប់រំបានកំណត់ទិសដៅដូចខាងក្រោម: (១) **កាត់បន្ថយរនាំងឧបសគ្គសម្រាប់សិស្សានុសិស្ស** (២) **បង្កើនគុណភាព និងប្រសិទ្ធភាព** (៣) **បង្កើនអត្រាគង់វង្ស (survival rates) ថ្នាក់ទី ៧-៩ និងអត្រាឆ្លងភូមិសិក្សាចូលរៀន ថ្នាក់ទី ១០ តាមរយៈកម្មវិធីអាហារូបករណ៍ ការពង្រឹងសមត្ថភាពបង្រៀន និងរៀន / និងពង្រឹងប្រព័ន្ធប្រឡងនិង** (៤) **ណែនាំបទដ្ឋានអប្បបរមាសម្រាប់ការសិក្សារបស់សិស្ស។ ចំពោះការអប់រំកម្រិតមធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិ គោលនយោបាយស្រដៀងគ្នានេះត្រូវបានអនុវត្តដើម្បីធានាថាចំនួនសិស្សកាន់តែច្រើនឡើង** (ជាពិសេសសិស្សដែលមកពីតំបន់ក្រីក្រនៅជនបទ) មានលទ្ធភាពទទួលបានការអប់រំនៅកម្រិតថ្នាក់វិទ្យាល័យ និងកម្រិតលើសពីនេះ។ ESP ក៏កំណត់គោលដៅបរិមាណលម្អិតសម្រាប់សូចនាករដែលបានជ្រើសរើស។ ចំពោះលទ្ធភាពទទួលបានសេវាអប់រំ វាមានបំណងសម្រេចបានត្រឹមឆ្នាំ ២០០៩/២០១០ អត្រារួមនៃការចូលរៀនមាន ៥០% សម្រាប់ការអប់រំអនុវិទ្យាល័យនៅទូទាំងប្រទេស (៦០% សម្រាប់ទីក្រុងទីប្រជុំជន ៥០% សម្រាប់តំបន់ជនបទ និង ៤០% សម្រាប់តំបន់ដាច់ស្រយាល) និងអត្រាបញ្ចប់ ៧៥% ។ ចំពោះថ្នាក់វិទ្យាល័យវិញកំណត់អត្រារួមនៃការចូលរៀន ២៨%ក្នុងរយៈពេលដូចគ្នានឹងចំណុចដៅ។ អត្រាឆ្លងភូមិសិក្សាពីកម្រិតបឋមសិក្សាទៅកម្រិតមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ ៩៧% និងពីមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិទៅទុតិយភូមិអាចឈានដល់ ៩៨% ។

ចំណុចដៅ និងសូចនាករឆ្នាំ២០០៥-២០១០ [១២]

ចំណុចដៅ និងសូចនាករ		សូចនាករ-២០០៥	ចំណុចដៅ-២០១០
១	អត្រាពិតនៃការសិក្សានៅបឋមសិក្សា(%)	៩១.៩	១០០
២	អត្រាពិតនៃការសិក្សានៅមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ(%)	២៦.១	៧៥
៣	អត្រាគង់វង្ស-ថ្នាក់ទី១ដល់ទី៦	៥៣.១	១០០
៤	អត្រាគង់វង្ស-ថ្នាក់ទី១ ដល់ទី៩	៣០.១៨	៥០

៥	អក្ខរកម្មអ្នកដែលមានអាយុពី១៥-២៤ឆ្នាំ (%)	៨៣.៤	៩៥

ក្រសួងបានកំណត់ចំណុចដៅនៅចុងឆ្នាំ២០១០នៃការអនុវត្តផែនការយុទ្ធសាស្ត្រវិស័យអប់រំរបស់ខ្លួន ដោយកំណត់សូចនាករសម្រេចឱ្យបាន១០០% នៃអត្រាពិតនៃការសិក្សានៅកម្រិតបឋមសិក្សា ៧៥% សម្រាប់មធ្យមសិក្សា និងបង្កើនអត្រាគង់វង្ស ព្រមទាំងបង្កើនអត្រាអក្ខរកម្មមនុស្សពេញវ័យពីអាយុ១៥ ដល់២៤ឆ្នាំ ឱ្យដល់៩៥%។

☞ **ដើម្បីសម្រេចចំណុចដៅខាងលើនេះ យុទ្ធសាស្ត្រចម្បងៗ និងសកម្មភាពសំខាន់ ត្រូវបានដាក់ចេញឱ្យអនុវត្តរួមមាន[១២]៖**

- បង្កើនចំនួនកុមារថ្នាក់មត្តេយ្យសិក្សា ដែលចូលរៀនក្នុងកម្មវិធីអប់រំកុមារតូចដែលបានរៀបចំឡើងនៅក្នុងសាលា សហគមន៍ និងតាមផ្ទះ។
- បង្កើនចំនួនសាលាបឋមសិក្សា និងមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ ជាពិសេសនៅតំបន់ដាច់ស្រយាល និងតំបន់ដែលទទួលសេវាកម្មមិនគ្រប់គ្រាន់។
- បង្កើនចំនួនគ្រូបង្រៀន ទាំងគ្រូប្រុស និងគ្រូស្រីនៅគ្រប់កម្រិតសិក្សាទាំងនោះ ដើម្បីលើកកម្ពស់ផលធៀបសិស្ស-គ្រូ និងសមាមាត្របុគ្គលិកស្រី ជាពិសេស ការផ្តល់ប្រាក់លើកទឹកចិត្តសម្រាប់បំពេញការងារនៅតំបន់ដាច់ស្រយាល និងតំបន់ជួបការលំបាក។
- លើកកម្ពស់គុណភាពគ្រូបង្រៀន តាមរយៈការអភិវឌ្ឍមុខរបរវិជ្ជាជីវៈ ដែលផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹងការផ្តល់ប្រាក់លើកទឹកចិត្តសម្រាប់ការបំពេញការងារ។
- យកចិត្តទុកដាក់ជាពិសេសក្នុងការបង្កើនប្រាក់បៀវត្សរ៍របស់គ្រូបង្រៀន(បាននឹងកំពុងដំណើរការ) និងបើកប្រាក់បៀវត្សរ៍ឱ្យទាន់ពេលវេលា។
- ធានាគុណភាពអប់រំ តាមរយៈការកែលម្អការផ្តល់នូវសៀវភៅសិក្សា សម្ភារៈ សិក្សា បរិក្ខារអប់រំ បណ្ណាល័យ និងមន្ទីរពិសោធន៍។
- រៀបចំឱ្យមានស្តង់ដារគុណភាពគ្រប់កម្រិត និងប្រព័ន្ធវាយតម្លៃថ្នាក់ជាតិមួយសម្រាប់ការអប់រំមូលដ្ឋាន។
- បង្កើនចំនួនអន្តេវាសិកដ្ឋានដែលមានសុវត្ថិភាពសម្រាប់សិស្សស្រីដែលមកពីតំបន់ឆ្ងាយៗ ដើម្បីមករៀននៅសាលាមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិដែលជិតបំផុត នៅលើមូលដ្ឋាននៃគម្រោងសាកល្បងគំរូដែលបាន និងកំពុងដំណើរការរួចហើយ។
- កាត់បន្ថយបន្ទុកចំណាយរបស់សិស្សក្រីក្រ ជាពិសេសសិស្សស្រី តាមរយៈការផ្តល់អាហារូបករណ៍ (នៅបឋមសិក្សា មធ្យមសិក្សា និងឧត្តមសិក្សា) និងការលុបបំបាត់ការបង់ប្រាក់ក្រៅផ្លូវការគ្រប់ប្រភេទទៅឱ្យគ្រូ។

- ពង្រីក និងកំណត់មុខសញ្ញាឱ្យបានល្អជាងមុនសម្រាប់កម្មវិធីផ្តល់អាហារសម្រន់នៅបឋមសិក្សា និងកម្មវិធីលើកទឹកចិត្តសម្រាប់សិស្សថ្នាក់ទី៧ ដល់ទី៩។
- បន្តជានាឱ្យមានការវិភាជន៍ឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់ និងការផ្តល់ឱ្យបានទាន់ពេលវេលានូវថវិកាចរន្តសម្រាប់វិស័យអប់រំ ជាពិសេសសម្រាប់ការអប់រំ មូលដ្ឋាន។
- បង្កើន និងកែលម្អកម្មវិធីអក្ខរកម្មសម្រាប់មនុស្សពេញវ័យ ជាពិសេសសម្រាប់ស្ត្រី។

សម្រាប់កម្រិតឧត្តមសិក្សា ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រវិស័យអប់រំ (ESP) ២០០៦-២០១០ បានកំណត់យុទ្ធសាស្ត្រថា ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងតម្រូវការនៃការកើនឡើងយ៉ាងឆាប់រហ័សនូវការអប់រំកម្រិតឧត្តមសិក្សា នាយកដ្ឋានឧត្តមសិក្សានៅក្នុងក្រសួងអប់រំយុវជន និងកីឡាបានផ្លាស់ប្តូរតួនាទីរបស់ខ្លួនជាភ្នាក់ងារត្រួតពិនិត្យទៅរកអ្នកផ្តល់សេវាកម្មជំនាញវិជ្ជាជីវៈក្នុងការត្រួតពិនិត្យ ការវិភាគ និងការបង្កើតគោលនយោបាយ។ ជាលទ្ធផល តួនាទីដ៏សំខាន់របស់នាយកដ្ឋានឧត្តមសិក្សាត្រូវបានកំណត់ដូចខាងក្រោម៖

1. បង្កើតគោលនយោបាយ និងយុទ្ធសាស្ត្រសម្រាប់វិស័យឧត្តមសិក្សា
2. អាជ្ញាបណ្ណស្ថាប័នឧត្តមសិក្សាសម្រាប់ប្រតិបត្តិការរបស់ពួកគេ
3. ជួយដល់គ្រឹះស្ថានអប់រំឧត្តមសិក្សាដើម្បីបង្កើតកម្មវិធីសិក្សា និងឧបករណ៍គ្រប់គ្រងដែលត្រូវការដើម្បីជួយបំពេញតាមស្តង់ដារនៃការទទួលស្គាល់គុណភាពអប់រំ
4. បង្កើនគុណភាព និងប្រសិទ្ធភាពនៃការអប់រំកម្រិតខ្ពស់នៅទូទាំងប្រទេស(១២)

ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រវិស័យអប់រំ (ESP) ត្រូវបានបង្កើតឡើងជាផ្នែកមួយនៃគោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍ជាតិ និងជាចំណុចអាទិភាព។ សារសំខាន់ៗមួយចំនួនត្រូវបានបង្ហាញក្នុងផែនការរួមទាំង (១) ចក្ខុវិស័យរបស់ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡាដើម្បីបង្កើត និងអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្សនៅកម្ពុជា (សង្កត់ធ្ងន់លើគុណភាព និងក្រមសីលធម៌ខ្ពស់) ដើម្បីអភិវឌ្ឍសង្គមដែលមានមូលដ្ឋានផ្អែកលើចំណេះដឹងនៅក្នុងប្រទេស និង (២) បេសកកម្មរបស់ក្រសួងអប់រំយុវជន និងកីឡាដើម្បីដឹកនាំ គ្រប់គ្រង និងអភិវឌ្ឍវិស័យអប់រំយុវជន និងវិស័យកីឡាឆ្លើយតបទៅនឹងវិមជ្ឈការសេដ្ឋកិច្ចសង្គម និងវប្បធម៌(១២)។

ការដាក់ចេញផែនការយុទ្ធសាស្ត្រវិស័យអប់រំសម្រាប់ការអប់រំកុមារ និងយុវវ័យកម្ពុជា ជាសញ្ញាមួយនៃការប្តេជ្ញាចិត្តរបស់ក្រសួងអប់រំដើម្បីធ្វើកំណែទម្រង់វិស័យអប់រំនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។ ផែនការនេះកំណត់អាទិភាព និងយុទ្ធសាស្ត្រសម្រាប់កំណែទម្រង់ការអប់រំជាបន្តបន្ទាប់ និងរក្សាលទ្ធផលទទួលបានការអប់រំប្រកបដោយសមធម៌ និងគុណភាពអប់រំខ្ពស់ជាអាទិភាពខ្ពស់បំផុត។ នៅពេលដែលបានណែនាំជាផ្លូវការនូវផែនការថ្មីនេះនៅខែធ្នូ ឆ្នាំ ២០០៥ ឯកឧត្តម **កុល ផេង** រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡាបានសំដៅដល់កំណែទម្រង់ការអប់រំនៅកម្ពុជាថា "**នៅតែស្ថិតក្នុងដំណើរដ៏វែងឆ្ងាយ**"

- **កំណែទម្រង់កម្មវិធីសិក្សា ២០០៥-២០០៩** (Curriculum Reform)(១៦)

មុនកំណែទម្រង់ កម្មវិធីសិក្សាកម្រិតបឋមសិក្សា និងមធ្យមសិក្សាត្រូវបានបង្កើត និងអនុម័តដោយក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡាក្នុងឆ្នាំ ១៩៩៧។ សៀវភៅសិក្សាត្រូវបានរៀបចំនិងបោះពុម្ពផ្សាយនៅថ្នាក់កណ្តាល និងចែកចាយដល់សាលារៀននៅទូទាំងប្រទេសដោយឥតគិតថ្លៃ។ ដើម្បីបង្កើនភាពពាក់ព័ន្ធនៃកម្មវិធីសិក្សាមុខវិជ្ជាជំនាញបំណិនជីវិតត្រូវបានរៀបចំឡើងដែលគ្របដណ្តប់លើជំនាញជាច្រើន។ ការិយាល័យអប់រំស្រុក និងសាលារៀនដែលពាក់ព័ន្ធអាចធ្វើការជាមួយគ្នាដើម្បីជ្រើសរើសប្រធានបទដែលគ្របដណ្តប់ និងបង្រៀននៅក្នុងប្រធានបទអាស្រ័យលើតម្រូវការរបស់សាលារៀននៅក្នុងតំបន់នីមួយៗ។ គោលបំណងនៃកម្មវិធីសិក្សាបឋមសិក្សា បឋមភូមិគឺផ្តល់ជូនដល់សិស្សទាំងអស់នូវចំណេះដឹង និងជំនាញទូលំទូលាយដូចជា៖ ភាសាខ្មែរ គណិតវិទ្យា វិទ្យាសាស្ត្រ ការសិក្សាសង្គម បំណិនជីវិតជំនាញសិក្សា និងការអប់រំវិជ្ជាជីវៈ។ កម្មវិធីសិក្សាក៏ផ្តោតទៅលើការអភិវឌ្ឍបុគ្គលិកលក្ខណៈផ្ទាល់ខ្លួនដែលចាំបាច់ដើម្បីឱ្យសិស្សអាចចូលរួមចំណែកក្នុងនាមជាសមាជិកដែលមានផលិតភាពនៃសង្គមកម្ពុជាហើយអាចសិក្សាបន្ថែមទៀតនៅថ្នាក់ខ្ពស់ ឬចូលរួមក្នុងការបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ និងបច្ចេកទេស។ កម្មវិធីសិក្សាថ្នាក់វិទ្យាល័យមានគោលបំណងផ្តល់ជូនដល់សិស្សនូវចំណេះដឹងកម្រិតខ្ពស់អំពីអក្សរសិល្ប៍ខ្មែរ និងគណិតវិទ្យា។ ចំណេះដឹងជ្រៅជ្រះអំពីអត្តសញ្ញាណជាតិ និងការយល់ដឹងទូលំទូលាយពីសីលធម៌ និងការទទួលខុសត្រូវស៊ីវិល ជំនាញជីវិតប្រចាំថ្ងៃដែលអាចឱ្យមានការចូលរួមក្នុងជីវិតសហគមន៍ និងសង្គម ការយល់ដឹងទូលំទូលាយអំពីពិភពធម្មជាតិ និងគោលការណ៍វិទ្យាសាស្ត្រ និងសមត្ថភាពទំនាក់ទំនងខ្ពស់ក្នុងភាសាបរទេស។

ក្រោយរៀបចំផែនការយុទ្ធសាស្ត្រវិស័យអប់រំ២០០៦-២០១០ កម្មវិធីសិក្សាត្រូវបានកំណែទម្រង់ថ្មី និងដាក់ឱ្យអនុវត្តសាកល្បងមួយដើម្បីធ្វើឱ្យទាន់សម័យកម្មវិធីសិក្សាដែលបោះពុម្ពនៅក្នុងឆ្នាំ ១៩៩៧ ដោយក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា។ កម្មវិធីសិក្សាដែលបានកែសម្រួលត្រូវបានគេរំពឹងថានឹងត្រូវបានដាក់ឱ្យប្រើប្រាស់នៅទូទាំងប្រទេសក្នុងឆ្នាំសិក្សា ២០០៧-២០០៨ សម្រាប់កម្រិតអប់រំមូលដ្ឋាន។ ជាមួយគ្នានេះ ស្តង់ដារកម្មវិធីសិក្សា និងស្តង់ដារតាមមុខវិជ្ជាត្រូវបានបង្កើត ក្នុងនោះស្តង់ដារទី១ (សម្រាប់ថ្នាក់ទី ១-៣) ស្តង់ដារទី២ (សម្រាប់ថ្នាក់ទី ៤-៦) និងស្តង់ដាទី ៣ (សម្រាប់ថ្នាក់ទី ៧-៩) ។ សេចក្តីណែនាំនៃកម្មវិធីសិក្សាថ្មីសម្រាប់កម្រិតក្រោយអប់រំមូលដ្ឋាន (ថ្នាក់ទី ១០-១២) នៅតែមិនទាន់បានរៀបចំនៅឡើយ។ កំណែទម្រង់កម្មវិធីសិក្សានៅពេលនោះគឺផ្តោតទៅលើការចាប់ផ្តើមអនុវត្តនូវប្រព័ន្ធតាមដានដែលតម្រូវឱ្យ "**សិស្សត្រូវបានផ្តល់ជម្រើសយកជំនាញខាងវិទ្យាសាស្ត្រ ឬវិទ្យាសាស្ត្រសង្គមសម្រាប់មធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិ**"។ ការអនុវត្តបែបនេះ សិស្សអាចផ្តោតលើតំបន់ជាក់លាក់ មានចំណាប់អារម្មណ៍ និងធ្វើឱ្យចំណេះដឹងរបស់ពួកគេកាន់តែស៊ីជម្រៅតាមរយៈការពង្រីកមេរៀនសិក្សា និងការអនុវត្ត។ លក្ខណៈពិសេសមួយផ្សេងទៀតនៃកម្មវិធីសិក្សាថ្មីនេះគឺការផ្តល់ជូននូវសំណុំឯកសារសិក្សា និងបង្រៀនដ៏ទូលំទូលាយ។ សំណុំនេះរួមមាន: (១) គោលនយោបាយកម្មវិធីសិក្សាសម្រាប់ការអប់រំមូលដ្ឋាន (២) កម្មវិធីសិក្សាលម្អិតសម្រាប់

គ្រប់មុខវិជ្ជា។ (៣) គំរូនៃការវាយតម្លៃលទ្ធផលសិក្សាសិស្ស។ (៤) សៀវភៅសិស្ស និង (៥) សៀវភៅគ្រូបង្រៀន។ នៅដំណាក់កាលនេះ គេឃើញមានការបោះពុម្ពសៀវភៅគ្រូសម្រាប់គ្រូបង្រៀនប្រើប្រាស់ និងស្វែងយល់ដើម្បីពង្រឹងការបង្រៀន និងរៀនរបស់ខ្លួន ហើយនៅដំណាក់កាលក្រោយមកទៀត យើងមិនឃើញក្រសួងបោះពុម្ពសៀវភៅគ្រូសម្រាប់តម្រង់ទិស និងណែនាំគ្រូដាច់ដោយឡែកទៀតទេ។ ជាមួយគ្នានេះ ប្រព័ន្ធវាយតម្លៃលទ្ធផលសិក្សាសិស្សត្រូវបានរៀបចំច្បាស់លាស់ ដោយយោងទៅតាមលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យមួយជាក់លាក់ និងគំរូដែលបានកំណត់នៅក្នុងសម្ភារៈសម្រាប់មេរៀន និងមុខវិជ្ជាទាំងអស់។ ទាក់ទងនឹងការធ្វើមូលដ្ឋានីយកម្មនៃមាតិកាកម្មវិធីសិក្សា កម្មវិធីសិក្សាដែលបានកែសម្រួលនេះត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយសមាសភាគបទដ្ឋានជាតិ និងសមាសធាតុបំណិនជីវិតក្នុងមូលដ្ឋានរបស់សិស្ស។ កម្មវិធីសិក្សាថ្នាក់ជាតិត្រូវសិក្សារយៈពេល ៣០ ម៉ោងក្នុងមួយសប្តាហ៍ ដោយកម្មវិធីសិក្សាបំណិនជីវិតមានរយៈពេល ២ ទៅ ៥ ម៉ោងក្នុងមួយសប្តាហ៍សម្រាប់កម្រិតស្តង់ដារទី ៣ (កម្រិតមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ) ។

ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអប់រំ (ESP) សម្រាប់ឆ្នាំ ២០០៦-២០១០ គ្របដណ្តប់លើតំបន់យុទ្ធសាស្ត្រចំនួនបី ដោយមានសូចនាករច្បាស់លាស់មួយចំនួន។ តំបន់យុទ្ធសាស្ត្ររបស់ ESP គឺការទទួលបានការអប់រំ គុណភាពនៃការអប់រំ និងសមត្ថភាព។ មានវឌ្ឍនភាពដ៏រឹងមាំសម្រាប់តំបន់យុទ្ធសាស្ត្រនៃការទទួលបានការអប់រំកម្រិតបឋមសិក្សា និងការអប់រំកម្រិតខ្ពស់ ។ ការអប់រំមត្តេយ្យសិក្សា និងមធ្យមសិក្សាឥឡូវនេះត្រូវការការយកចិត្តទុកដាក់បន្ថែមទៀតលើផ្នែកគោលនយោបាយ។ ភាពរីកចម្រើនគួរឱ្យចាប់អារម្មណ៍បំផុតក្នុងការបង្កើនលទ្ធភាពទទួលបានការអប់រំកម្រិតបឋម ដោយសារអត្រាចុះឈ្មោះចូលរៀនមានប្រហែល ៩៥% នៅក្នុងឆ្នាំ ២០១០។ គោលដៅនៃការចុះឈ្មោះចូលរៀនបានកើនឡើងនៅថ្នាក់វិទ្យាល័យ (មធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិ) តែវឌ្ឍនភាពនៃការអប់រំកុមារតូច(អាយុ ៣-៥ឆ្នាំ) និងកម្រិតមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ មានភាពយឺតយ៉ាវ។ វិធានការគោលនយោបាយទំនងជាត្រូវការការយកចិត្តទុកដាក់ទាំងការកសាងសាលារៀន ការផ្គត់ផ្គង់សាលារៀន និងកាត់បន្ថយបន្ទុកចំណាយសម្រាប់មាតាបិតា។ ការកែសម្រួលនាពេលអនាគតនៃ ESP គួរតែផ្តល់នូវការវិភាគអំពីមូលហេតុដែលសូចនាករជាក់លាក់មួយចំនួនដូចជាអត្រាចូលរៀនមធ្យមសិក្សាអនុវត្តមិនបានសម្រេចគោលដៅ និងកំណត់នូវវិធានការកែតម្រូវ។

ខណៈពេលអត្រាសិក្សានៅកម្រិតបឋមសិក្សាមានការកើនឡើង (១៧)

ក្នុងពេលជាមួយគ្នាដែរ ការសិក្សានៅកម្រិតមធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិបានកើនឡើងប្រមាណ ៥០% ប៉ុន្តែការគ្របដណ្តប់នៅតែមានកម្រិតទាបនៅឡើយគឺតិចជាង ២០% នៃចំនួនប្រជាជន។ ប្រទេសកម្ពុជាអាចទទួលបានអត្ថប្រយោជន៍ពី "ការបែងចែកប្រជាសាស្ត្រ" នេះ ទាក់ទងនឹងទំហំតូចសម្រាប់កម្រិតបឋមសិក្សា ប៉ុន្តែតម្រូវឱ្យមានការបណ្តុះបណ្តាលដល់គ្រូបឋមសិក្សាឡើងវិញ និងការកែសម្រួលសម្រាប់មត្តេយ្យសិក្សា ឬមធ្យមសិក្សា។ ការអប់រំកុមារតូចតម្រូវឱ្យមានការយកចិត្តទុកដាក់ពីគោលនយោបាយថ្មី ដោយសារតែមានផលប្រយោជន៍សេដ្ឋកិច្ច សមធម៌ និងប្រសិទ្ធភាពច្រើនក្នុងការវិនិយោគនៅក្នុងកម្រិត

នេះ។ ការរៀបចំអ្នកថែទាំកុមារតូចដែលមានគុណភាពល្អ ជាពិសេសស្ត្រីដែលមានប្រាក់ចំណូលទាបអាចឱ្យពួកគេធ្វើការនៅខាងក្រៅផ្ទះ។ កុមារដែលទទួលបានអត្ថប្រយោជន៍ពីការអប់រំកុមារតូចក៏ទំនងជាធ្វើបានល្អប្រសើរនៅក្នុងកម្រិតខ្ពស់ដែរ។ ភ័ស្តុតាងពីការថយចុះសមត្ថភាពនៃការយល់ដឹងរបស់កុមារដោយសារតែកង្វះកម្មវិធីថែទាំកុមារដែលមានគុណភាពគឺមានលក្ខណៈអវិជ្ជមាន និងគួរឱ្យព្រួយបារម្ភពិសេសកុមារដែលស្ថិតនៅក្នុងគ្រួសារដែលប្រាក់ចំណូលទាប។

- **ភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នានៃតម្រូវការគឺជាឧបសគ្គចម្បងមួយដល់ការចូលរួមក្នុងការអប់រំកម្រិតមធ្យមសិក្សា**(១៧)

តម្លៃឱកាសនៃការចំណាយពេលវេលានៅសាលាមាននិន្នាការកើនឡើងយ៉ាងខ្លាំងសម្រាប់កុមារនៅកម្រិតមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ។ ឧបករណ៍គោលនយោបាយមួយដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហានេះគឺ កម្មវិធីអាហារូបករណ៍របស់រដ្ឋាភិបាលបានទទួលជោគជ័យយ៉ាងខ្លាំងក្នុងការរក្សាកុមារនៅក្នុងការអប់រំ។ ការវាយតម្លៃផលប៉ះពាល់យ៉ាងហ្មត់ចត់ដែលធ្វើឡើងដោយជំនួយគាំទ្រពីធនាគារពិភពលោកបង្ហាញពីផលប៉ះពាល់ (impact) ដ៏ធំធេងនៃកម្មវិធីអាហារូបករណ៍ដែលផ្តល់ការឧបត្ថម្ភ (ពី ៤៥ ទៅ ៦០ ដុល្លារក្នុងមួយឆ្នាំ) ដល់សិស្សកម្រិតអនុវិទ្យាល័យ។ អ្នកទទួលអាហារូបករណ៍២០% ច្រើនជាងអ្នកដែលមិនបានទទួលអាហារូបករណ៍ចុះឈ្មោះចូលរៀន។ ការយកចិត្តទុកដាក់លើគោលនយោបាយ តម្រូវឱ្យរក្សាកម្រិតនៃការផ្តល់មូលនិធិសម្រាប់កម្មវិធីអាហារូបករណ៍ និងរក្សាផលប្រយោជន៍ដែលពិបាកទទួលបាន សម្រាប់កុមារមកពីគ្រួសារក្រីក្រ ជាពិសេសក្មេងស្រី។

- **វឌ្ឍនភាពគុណភាពដែលជាតំបន់យុទ្ធសាស្ត្រទីពីរនៃESPបង្ហាញពីភាពមិនមានការវិវត្តរីកចម្រើនលឿនសម្រាប់លទ្ធភាពទទួលបានការអប់រំ ដោយសារអត្រាត្រួតថ្នាក់ និងអត្រាបោះបង់ការសិក្សាបន្តកើនឡើងខ្ពស់**(១៧)

មានតែកុមារ ៣៨% ប៉ុណ្ណោះដែលចុះឈ្មោះចូលរៀនថ្នាក់ទី១ បន្តរៀនរហូតដល់ថ្នាក់ទី ៩។ នេះមានន័យថាអត្រាបោះបង់ការសិក្សាខ្ពស់។ ផលធៀបសិស្ស-គ្រូ មិនមានការផ្លាស់ប្តូរច្រើនទេ ដែលមានសិស្សប្រមាណ ៥០នាក់សម្រាប់គ្រូបង្រៀនម្នាក់ដែលជាចំនួនដ៏ច្រើនពិបាកគ្រប់គ្រងថ្នាក់ និងធ្វើឱ្យការបង្រៀននិងរៀនមិនសូវមានប្រសិទ្ធភាព។ មានការកែលម្អមួយចំនួន អត្រារៀនត្រួតថ្នាក់ ប៉ុន្តែការអត្រារៀនត្រួតថ្នាក់នៅតែខ្ពស់ដដែល ជាពិសេសនៅថ្នាក់ទី១ ។ ការវាយតម្លៃសិស្សមិនទាន់មានមូលដ្ឋានរឹងមាំនៅកម្ពុជាទេ នេះដោយសារកម្រិតយល់ដឹងរបស់គ្រូនៅមានកម្រិត។ នៅដំណាក់កាលនេះ កម្ពុជាមិនទាន់បានចូលរួមក្នុងការវាយតម្លៃជាអន្តរជាតិដូចជា PISA ឬ TIMSS ទោះបីជាប្រទេសកម្ពុជាចូលរួមក្នុងការពង្រីកតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍នៃការវាយតម្លៃរបស់ PASEC។

- **ការវាយតម្លៃបឋមលើសូចនាករបរិមាណសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍស្ថាប័ន និងសមត្ថភាពដែលជាវិស័យយុទ្ធសាស្ត្រទី៣ នៃ ESP បង្ហាញពីភាពមិនរីកចម្រើនចាប់ពីឆ្នាំ ២០០៦ ដល់ឆ្នាំ ២០១០**(១៧)

ការចំណាយផ្នែកអប់រំបានធ្លាក់ចុះពី ១៨,៥% នៃការចំណាយសរុបរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលក្នុងឆ្នាំ២០០៦ ទៅ១៧% នៅឆ្នាំ ២០០៩ និងមានចំនួន ២,៥% នៃផសសក្នុងឆ្នាំ ២០០៩។ កម្រិតចំណាយលើវិស័យអប់រំរបស់ប្រទេសកម្ពុជាគឺនៅពីក្រោយប្រទេសភាគច្រើនដែលមានកម្រិតប្រាក់ចំណូលសម្រាប់មនុស្សម្នាក់ និងកម្រិតសេដ្ឋកិច្ចស្រដៀងគ្នានៅអាស៊ីបូព៌ា។ កម្មវិធីសកម្មភាពអាទិភាព (PAP) ត្រូវបានជំនួសដោយថវិកាកម្មវិធី (PB) ក្នុងអំឡុងឆ្នាំ ESP ២០០៦-២០១០ ដែលជាផ្នែកមួយនៃកំណែទម្រង់ទាំងមូលរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលលើការគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ។ អត្រាប្រតិបត្តិ PB បានកើនឡើងពី ៦២,១% ក្នុងឆ្នាំ២០០៧ ទៅដល់ ៩០%នៅក្នុងឆ្នាំ ២០០៩។ ការពឹងផ្អែកលើដៃគូអភិវឌ្ឍន៍សម្រាប់ជំនួយបច្ចេកទេសបានធ្លាក់ចុះតិចជាងគោលដៅដែលគ្រោងក្នុង ESP ២០០៦-២០១០។ ការវិភាគបែបប្រៀបធៀបនៃកម្មវិធីអភិវឌ្ឍន៍អង្គការសហប្រជាជាតិ (UNDP) និងកម្មវិធីបរិស្ថានអង្គការសហប្រជាជាតិ (UNEP) បានដាក់ចំណាត់ថ្នាក់ប្រទេសកម្ពុជាទី ១៣១ ក្នុងចំណោមប្រទេសចំនួន ១៧៧ នៅក្នុងរបាយការណ៍អភិវឌ្ឍន៍មនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ (UNHDR) ឆ្នាំ ២០០៧-២០០៨ ។ របាយការណ៍នេះឆ្លុះបញ្ចាំងពីស្ថានភាពជាក់ស្ដែងនៃស្ថានភាពអប់រំ សុខភាព និងអាហារូបត្ថម្ភ ព្រមទាំងពិនិត្យមើលលទ្ធភាពទទួលបានសេវាថែទាំសុខភាព និងទឹកស្អាតនៅកម្ពុជា។ យោងទៅតាមរបាយការណ៍សន្ទស្សន៍អភិវឌ្ឍន៍សង្គម ឆ្នាំ ២០០៧-២០០៨ កម្ពុជាស្ថិតនៅក្រោមសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យប្រជាមានិតឡាវ និងនៅពីលើប្រទេសភូមា។

2.4. ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រវិស័យអប់រំ ២០០៩-២០១៣

នៅឆ្នាំ២០០៨ រាជរដ្ឋាភិបាលក្នុងនីតិកាលទី៤ របស់សភាជាតិបានពិនិត្យមើលឡើងវិញលើផែនការនានារបស់ខ្លួន ដើម្បីអនុវត្តគោលនយោបាយអាទិភាពនៃយុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណដំណាក់កាលទី២ ដោយរក្សាទុក "ការពង្រឹងគុណភាពអប់រំ" ជាមុំទី១ ក្នុងចតុកោណទី៤ ដែលមាន "**ការកសាងសមត្ថភាព និងអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្ស**"ជាស្នូល។ ដើម្បីជំរុញការអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណដំណាក់កាលទី២ ឱ្យមានប្រសិទ្ធភាពខ្ពស់របៀបវារៈកំណែទម្រង់សំខាន់ៗក្នុងវិស័យអប់រំត្រូវបានផ្ដោតទៅលើការអនុវត្តវិមជ្ឈការ និងវិសហមជ្ឈការនៅថ្នាក់ក្រោមជាតិជាជំហានៗ។ ជាមួយនោះ ក្រសួងខិតខំលើកកម្ពស់ប្រសិទ្ធភាពហិរញ្ញប្បទានសហប្រតិបត្តិការក្នុងវិស័យអប់រំ ដោយពង្រឹងភាពជាដៃគូជាមួយដៃគូអភិវឌ្ឍ និងអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលនានា[១៨]។ ជាមួយនឹងកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ក៏ដូចជាក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា វិស័យអប់រំមានផ្លាស់ប្ដូររីកចម្រើនគួរឱ្យកត់សម្គាល់។ ទន្ទឹមនឹងការរីកចម្រើននេះ ក៏នៅមាន**បញ្ហាប្រឈម**ជាច្រើន ដែលត្រូវយកចិត្តទុកដាក់កែលម្អក្នុងអណត្តិរាជរដ្ឋាភិបាលថ្មី និងរៀបចំផែនការយុទ្ធសាស្ត្រថ្មីដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាទាំងអស់នោះ។

ផ្អែកតាមរបាយការណ៍ធនាគារពិភពលោកឆ្នាំ២០០៩ បង្ហាញថា ប្រជាជនកម្ពុជាប្រមាណ ៥០% រស់នៅដោយប្រើប្រាស់លុយតិចជាង២ ដុល្លារក្នុងមួយថ្ងៃ។ ដោយសារកម្រិតប្រាក់ចំណូលទាបនេះ វាធ្វើឱ្យលទ្ធភាពទទួលបានការអប់រំនៅតែជាបញ្ហាប្រឈមដ៏ធំមួយ។ ទោះបីជាការអប់រំសាធារណៈដោយឥតគិតថ្លៃ សម្រាប់មនុស្សគ្រប់រូបក៏ដោយ ក៏គ្រួសារដែលកំពុងរស់នៅក្នុងភាពក្រីក្រតស៊ូដើម្បីចំណាយផ្សេងៗសម្រាប់ការអប់រំកូនៗពួកគេ ដូចជា៖ ឯកសណ្ឋាន មធ្យោបាយធ្វើដំណើរ និងសម្ភារៈសិក្សាជាមូលដ្ឋាន[១៩]។

ផ្អែកតាមគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហវត្សរ៍កម្ពុជា (CMDGs) ភាគច្រើនដែលកម្ពុជាបានអនុម័តតាំងពីឆ្នាំ ២០០០មក យើងឃើញថា ការអនុវត្តហាក់ដូចជាមិនបានឆ្លើយតបទៅនឹងគោលដៅជាច្រើន ហើយស្ថានភាពនេះ តម្រូវឱ្យភាគីពាក់ព័ន្ធចាត់វិធានការឱ្យខ្លាំងថែមទៀត។ ប្រទេសកម្ពុជាបានធ្វើឱ្យមានវឌ្ឍនភាពគួរឱ្យកត់សម្គាល់នៅក្នុងសូចនាករសំខាន់ៗមួយចំនួនពាក់ព័ន្ធនឹងគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍ ហើយអាចសម្រេចគោលដៅរបស់ខ្លួនសម្រាប់ការចុះឈ្មោះចូលរៀនជាសកល។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយការសម្រេចគោលដៅរបស់ខ្លួនសម្រាប់ការអប់រំកម្រិតមធ្យមសិក្សា អត្រាចុះឈ្មោះចូលរៀន និងអត្រាបញ្ចប់ការសិក្សារបស់សិស្សស្រីហាក់មិនសម្រេចតាមគោលដៅដែលកំណត់ឡើយ។ មានការងារជាច្រើនទៀតដែលត្រូវធ្វើ ដើម្បីលើកកម្ពស់គុណភាព និងលទ្ធភាពនៃការអប់រំ ហើយកម្ពុជាទំនងជាមិនសម្រេចបានគោលដៅ CMDG ដែលកាត់បន្ថយចំនួនប្រជាជនដែលរស់នៅក្រោមបន្ទាត់នៃភាពក្រីក្រថ្នាក់ជាតិទេ[២០]។ មានបញ្ហាមួយចំនួនទៀតដែលទាក់ទងនឹងការអប់រំត្រូវបានលើកឡើងនៅកិច្ចប្រជុំលើកទីមួយនៃទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រីដែលប្រព្រឹត្តទៅនៅរាជធានីភ្នំពេញនៅថ្ងៃទី ២៦ ខែកញ្ញាឆ្នាំ ២០០៨ នាយករដ្ឋមន្ត្រីកម្ពុជាបានលើកឡើងពីបញ្ហាប្រឈមសំខាន់ចំនួន ១៧ ដែលរដ្ឋាភិបាលបច្ចុប្បន្នកំពុងជួបប្រទះ ក្នុងនោះក៏មានបញ្ហាទាក់ទងនឹងវិស័យអប់រំដែរ។ ក្នុងចំណោមបញ្ហាប្រឈមទាំងនេះមាន បញ្ហាកង្វះកម្មករជំនាញបច្ចេកទេសគឺជាឧបសគ្គចម្បងមួយចំពោះការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច ហើយបញ្ហាគុណភាពអប់រំនៅទាបសម្រាប់កម្រិតបឋមសិក្សា មធ្យមសិក្សា និងឧត្តមសិក្សានៅតែជាក្ដីបារម្ភយ៉ាងខ្លាំង។ ការផលិត និងការជួញដូរគ្រឿងញៀនខុសច្បាប់បានក្លាយជាបញ្ហាសង្គមដែលកំពុងកើនឡើង ហើយគុណភាពនៃការផ្ដល់សេវាសុខាភិបាលសាធារណៈនៅមានកម្រិតដែលបញ្ហាទាំងនេះប៉ះពាល់ដោយផ្ទាល់ និងដោយប្រយោលចំពោះវិស័យអប់រំ។ ជាមួយគ្នានេះ ក៏មានលើកឡើងផងដែរទាក់ទងនឹងសមត្ថភាពនៅមានកម្រិតរបស់ស្ថាប័នរាជរដ្ឋាភិបាល ដោយសារកម្រិតគុណវុឌ្ឍិបុគ្គលិកសាធារណៈនៅទាប ក្នុងនោះក៏មានគ្រូបង្រៀនផងដែរ និងប្រាក់ឈ្នួលមន្ត្រីរាជការក៏មានកម្រិតទាប ព្រមទាំងកង្វះគម្រោងលើកទឹកចិត្តនៅតែជាប្រភពនៃបញ្ហា។ មួយវិញទៀត កិច្ចសហប្រតិបត្តិការរវាងភ្នាក់ងាររាជរដ្ឋាភិបាលនៅតែទន់ខ្សោយ ហើយឯកសារច្បាប់ជាច្រើនមិនទាន់មានផែនការអនុវត្តនៅឡើយ ព្រមទាំងកង្វះខាតធនធានក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយ និងផែនការរបស់រដ្ឋាភិបាលផងដែរ[២១]។ ជាមួយគ្នានេះ ក៏មានការលើកឡើងផងដែរ

ទាក់ទងអត្រាភាពក្រីក្រខ្ពស់សម្រាប់គ្រួសារនៅតាមជនបទ ការរាលដាលនៃការប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន និងបទឧក្រិដ្ឋអនីតិជន គ្រោះថ្នាក់នៃមេរោគអេដស៍ គម្លាតរវាងការអប់រំ និងការងារ កង្វះការយល់ដឹងអំពីការអប់រំសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍប្រកបដោយចីរភាព កង្វះសមភាពយេនឌ័រ និងកង្វះការចូលរួមរបស់យុវជនក្នុងការធ្វើសេចក្តីសម្រេចចិត្តទូទៅ។ លើសពីនេះទៅទៀតក៏មានការសិក្សាស្រាវជ្រាវជាច្រើនផងដែរ ដែលសិក្សាពីបញ្ហាប្រឈមទាក់ទងនឹងវិស័យអប់រំ តួយ៉ាងដូចៈ លោក Launey (២០០៧) ដែលលោកសម្តែងការព្រួយបារម្ភខ្លាំងទាក់ទងនឹងអត្រាសិស្សបោះបង់ការសិក្សាខ្ពស់នៅគ្រប់ភូមិសិក្សា ដែលបណ្តាលមកភាពក្រីក្រ ការអប់រំតិចតួច រួមទាំងអំពើពុករលួយក្នុងវិស័យអប់រំ ពិសេសការយកលុយសិស្សពីសំណាក់គ្រូបង្រៀន និងការចំណាកស្រុក។ ដោយសារប្រាក់បៀវត្សគ្រូនៅទាប គ្រូបង្រៀនភាគច្រើនព្យាយាមប្រើប្រាស់មធ្យោបាយផ្សេងៗដើម្បីស្វែងរកប្រភពចំណូលបន្ថែមសម្រាប់ផ្គត់ផ្គង់ការរស់នៅរបស់ខ្លួនឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់ ដែលករណីនេះនាំឱ្យអំពើពុករលួយកើតមានយ៉ាងផុលផុសក្នុងវិស័យអប់រំ និងការធ្លាក់ចុះនូវគុណភាពអប់រំ។ យោងតាមរបាយការណ៍ NEP (២០០៧) បានបង្ហាញថា សិស្សភាគច្រើនត្រូវចំណាយកម្រៃក្រៅផ្លូវការកាន់តែច្រើនទៅៗពីមួយឆ្នាំទៅមួយឆ្នាំ ដែលកម្រៃទាំងនេះរួមមានៈ "**ថ្លៃសិក្សា**" សម្រាប់បង្រៀនគួរក្រៅម៉ោង ឯកសារពេលប្រឡង និងសម្ភារៈសិក្សាផ្សេងៗទៀត "**ថ្លៃឈ្នួលពេលចាប់ផ្តើមចូលរៀន**" សម្រាប់ឯកសណ្ឋានសាលារៀន និងទិញសម្ភារៈសិក្សាពេលចាប់ផ្តើមចូលរៀន "**ថ្លៃឈ្នួលប្រចាំថ្ងៃ**" សម្រាប់ម្ហូបអាហារ និងផ្ញើកង់-ម៉ូតូ ព្រមទាំង "**ការចំណាយផ្សេងៗ**" ដូចជាថ្លៃចំណាយសម្រាប់អំណោយឬរៀបចំកាដូជូនគ្រូបង្រៀន ដាក់សៀវភៅតាមដានការសិក្សា និងពិធីរៃអង្គាសប្រាក់ផ្សេងៗនៅក្នុងសាលា[២២]។ យោងតាមការស្រាវជ្រាវរបស់លោក Walter Dawson (២០០៩) ក៏បានបានអះអាងដូចគ្នាផងដែរថាៈ ការបង្រៀនគួរក្រៅម៉ោងគឺជាផ្នែកមួយនៃប្រព័ន្ធពុករលួយដ៏ទូលំទូលាយរលួយដោយបង្ខំ នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាដែលត្រូវបានផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹងប្រាក់បៀវត្សរ៍ទាបរបស់បុគ្គលិកសាធារណៈ។ ដើម្បីបន្ថែមប្រាក់ចំណូលរបស់ពួកគេ គ្រូបង្រៀនត្រូវ "**បង្ខំចិត្ត**" រកប្រភពប្រាក់ចំណូលផ្សេងបន្ថែមទៀតដូចជាៈ ការបង្រៀនគួរក្រៅម៉ោង ឬការបង់កម្រៃក្រៅផ្លូវការរបស់សិស្ស (ឧទាហរណ៍ ថ្លៃចំណាយសម្រាប់ការថតចម្លងឯកសារប្រឡងប្រចាំខែ ជារៀងរាល់ខែ និងចំណាយថ្លៃផ្ញើយានយន្តប្រចាំថ្ងៃ ករណីខ្លះចំណាយលើថ្លៃសម្រាប់លុបអវត្តមាន ទទួលបានចម្លើយវិញ្ញាសា ឬបង្ខំសិស្សឱ្យទិញចំណីអាហារជាដើម)[២៣]។ យោងតាមការស្ទង់មតិពីអង្គការ VSO ឆ្នាំ ២០០៨ បានឱ្យដឹងថា គ្រូបង្រៀន ៩៣% ត្រូវការការងារបន្ថែមដើម្បីជីវភាពរស់នៅ[២៤] ហើយរបាយការណ៍របស់ Benveniste et al (២០០៨) ក៏បានអះអាងប្រហាក់ប្រហែលគ្នាផងដែរ ដែលថា គ្រូបង្រៀនប្រមាណ៧០%មានការងារទី២[២៥]។ នេះគឺជាហេតុផលមួយក្នុងចំណោមហេតុផលដែលគ្រូបង្រៀនខ្វះពេលវេលា និងការបំផុសគំនិតដើម្បីឱ្យសិស្សមានចំណាប់អារម្មណ៍ក្នុងការទទួលបានលទ្ធផលសិក្សាល្អ[២៦]ដូចជាការទទួលខុសត្រូវចំពោះការអប់រំ និងសីលធម៌។ មូលហេតុមួយទៀតដែលបណ្តាលឱ្យមានគុណភាពអប់រំទាបគឺថារដ្ឋាភិបាលព្យាយាមកែលម្អវិស័យអប់រំដោយ

ផ្តល់ការអប់រំដោយឥតគិតថ្លៃ និងការប្រឡងដែលមិនសូវមានការពិបាកដើម្បីបង្កើនចំនួនសិស្សដែលបានបញ្ចប់ការសិក្សាយ៉ាងហោចណាស់ត្រឹមកម្រិតវិទ្យាល័យ[២៧]។ បើផ្អែកតាមការស្រាវជ្រាវរបស់លោក Tan (២០០៧)[៧] លោកបានលើកឡើងថា ថ្វីបើបច្ចុប្បន្ននេះផែនការយុទ្ធសាស្ត្រច្បាស់លាស់ កំពុងដាក់ឱ្យដំណើរការសម្រាប់ EFA ក៏ដោយ ក៏ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជានៅតែប្រឈមនឹងបញ្ហាមួយចំនួនក្នុងការបំពេញគោលដៅនៃការអប់រំសម្រាប់ទាំងអស់គ្នា។ បញ្ហាប្រឈមទាំងនេះរួមមាន៖ ការខ្វះលទ្ធភាពទទួលបានការអប់រំសម្រាប់កុមារ និងយុវវ័យមកពីគ្រួសារក្រីក្រ ការខ្វះខាតធនធានហិរញ្ញវត្ថុសម្រាប់គ្រួសារជាច្រើនក្នុងប្រទេសកម្ពុជាដែលស្វែងរកការសិក្សា និងភាពចាំបាច់របស់កុមារក្មេងៗដែលធ្វើការដើម្បីជួយដល់ក្រុមគ្រួសារ។ លើសពីនេះទៀត ការស្រាវជ្រាវរបស់លោកក៏បានរកឃើញពាក់ព័ន្ធនឹងករណីមួយចំនួនដូចអ្នកស្រាវជ្រាវខាងលើដែរ ដូចជា៖ អត្រាសិស្សបោះបង់ការសិក្សា និងអត្រារៀនត្រួតថ្នាក់ខ្ពស់[៧]ការអនុវត្តយ៉ាងទូលំទូលាយរបស់គ្រូបង្រៀនក្នុងការគិតកម្រៃពីសិស្សដើម្បីសិស្សអាចទទួលបានសំណៅឯកសារ ឬទិញចម្លើយវិញ្ញាសា ក្នុងគោលបំណងដោះដូរនឹងលទ្ធផលសិក្សាល្អ។ ជារួម ការអនុវត្តបែបបង់ថ្លៃដើម្បីជាប់ការធ្វើតេស្ត ឬមានលទ្ធភាពបញ្ចប់កម្មវិធីសិក្សាពេញលេញត្រូវបានកំណត់ដោយប្រាក់ខែទាបរបស់គ្រូបង្រៀននៅកម្ពុជា។ មួយវិញទៀត ដោយផ្អែកលើព័ត៌មានដែលប្រមូលបានដោយអ្នកស្រាវជ្រាវនេះនៅឆ្នាំ ២០០៦ និង ២០០៧ ព្រមទាំងបានបញ្ជាក់ដោយធនាគារពិភពលោក (World Bank ២០០៥) គ្រូបង្រៀននៅប្រទេសកម្ពុជារកប្រាក់បាន ៣៥-៤០ ដុល្លារអាមេរិកក្នុងមួយខែនៅក្នុងសាលាបឋមសិក្សា និង ៦០ដុល្លារនៅវិទ្យាល័យ។ យោងតាមធនាគារពិភពលោកគេប៉ាន់ប្រមាណថាគ្រូបង្រៀនត្រូវការប្រាក់ខែអប្បបរមាចំនួន ១៥០ ដុល្លារអាមេរិកដើម្បីគាំទ្រដល់គ្រួសារកម្ពុជាធម្មតាដែលមានសមាជិក ៥ នាក់។

ដើម្បីឱ្យកាន់តែជ្រាបច្បាស់ថែមទៀត យើងសូមលើកយក**លទ្ធផលសម្រេចបាននៃការអនុវត្តផែនការយុទ្ធសាស្ត្រវិស័យអប់រំឆ្នាំ២០០៥-២០១០** ធៀបនឹងចំណុចដៅ ថាតើយើងសម្រេចបានកម្រិតណាហើយ? ជួបប្រទះនឹងបញ្ហាប្រឈមអ្វីខ្លះ? ហើយតើការរៀបចំផែនការយុទ្ធសាស្ត្រថ្មី (២០០៩-២០១៣) ផ្តោតទៅលើបញ្ហាអាទិភាពអ្វីខ្លះ?

លទ្ធផលសម្រេចបានជាក់ស្តែងធៀបនឹងចំណុចដៅ សមធម៌នៃការចូលរៀន [១៨]

	សូចនាករ	ជាក់ស្តែង 2005/06		ចំណុចដៅ 2009/10		ជាក់ស្តែង 2009/10	
		សរុប	ស្រី	សរុប	ស្រី	សរុប	ស្រី
1	ចម្ងាយផ្លូវឆ្ងាយបំផុតពីភូមិទៅសាលារៀន(គិតជា គ.ម)						
	បឋមសិក្សា	n.a		n.a		11.1	
	មធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ	n.a		n.a		10.5	
2	ចំនួនកុមារអាយុ ៥ ឆ្នាំក្នុងកម្មវិធី អប់រំកុមារតូចតាមគ្រប់រូបភាព	27.3%	27.9%	50.0%	50.0%	39.8%	40.5%
3	អត្រាពិតចូលរៀនថ្មី	82.6%	81.8%	92.8%	94.0%	92.4%	92.7%
4	អត្រាពិតនៃការសិក្សា						
	ទូទាំងប្រទេស	91.3%	89.7%	96%	96%	94.8%	94.6%
	បឋមសិក្សា-តំបន់ប្រជុំជន	91.2%	89.7%	97%	98%	92.2%	92.2%
	បឋមសិក្សា-តំបន់ជនបទ	91.7%	90.1%	94%	95%	95.3%	95.0%
	បឋមសិក្សា-តំបន់ដាច់ស្រយាល	83.7%	80.1%	94%	93%	n.a	n.a
	ម.បឋមភូមិ- ទូទាំងប្រទេស	31.3%	30.4%	43%	45%	32.6%	34.6%
	ម.បឋមភូមិ- តំបន់ប្រជុំជន	50.1%	50.3%	69%	71%	49.1%	50.5%
	ម.បឋមភូមិ- តំបន់ជនបទ	28.6%	27.4%	40%	41%	29.4%	31.5%
	ម.បឋមភូមិ- តំបន់ដាច់ស្រយាល	6.0%	6.0%	15%	15%	n.a	n.a
	ម.ទុតិយភូមិ- ទូទាំងប្រទេស	11.3%	9.9%	18%	17%	19.4%	19.4%
5	ចំនួននិស្សិតនៅគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សាទាំងសាធារណ:និងឯកជន	90,607	29,000	162,000	57,700	145,265	51,596
6	ភាគរយសិស្សមកពីគ្រួសារក្រីក្រនៅ (តួលេខនៅក្នុងឆ្នាំសិក្សា ២០០៨-២០០៩)						
	បឋមសិក្សា	n.a		n.a		77.2%	
	មធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ	n.a		n.a		16.9%	
	មធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិ	n.a		n.a		7.3%	

ផ្អែកតាមតារាងខាងលើ យើងឃើញថា លទ្ធផលសម្រេចនៃការអនុវត្តផែនការយុទ្ធសាស្ត្រឆ្នាំ ២០០៥-២០១០ ស្តីពីសមធម៌នៃការចូលរៀន ទទួលជោគជ័យលើសូចនាករមួយចំនួនប៉ុណ្ណោះ បើធៀបនឹងចំណុចដៅ ក្នុងនោះមាន៖ (១) អត្រាពិតនៃការចូលរៀនថ្មីសម្រេចបាន៩២.៤% ឆ្នាំសិក្សា២០០៩-២០១០ ធៀបនឹងចំណុចដៅ៩២.៨% (២) អត្រាពិតនៃការសិក្សាកម្រិតបឋមសិក្សាសម្រេចបាន ៩៤.៨% ឆ្នាំសិក្សាដូចគ្នា បើធៀបនឹងចំណុចដៅ៩៦% តែសម្រាប់មធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ មិនបានសម្រេចតាមចំណុចដៅទេដោយសម្រេចបានតែ៣២.៦% ធៀបនឹងចំណុចដៅ៤៣% ហើយសម្រាប់មធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិបានជោគជ័យសម្រេចលើសចំណុចដៅប្រមាណ១.៤%។

ការកើនឡើងនូវចំនួនសាលារៀន (១៨)

ល.រ	កម្រិតភូមិសិក្សា	២០០៥-២០០៦	២០០៩-២០១០	ចំនួនសាលាកើន
១	បឋមសិក្សា	6277	6665	**388**
២	អនុវិទ្យាល័យ	911	1172	**261**
៣	វិទ្យាល័យ	252	383	**131**

លទ្ធផលសម្រេចបានជាក់ស្តែងធៀបនឹងចំណុចដៅ គុណភាពនិងប្រសិទ្ធភាពនៃការអប់រំ

	សូចនាករ	ជាក់ស្តែង 2005/06		ចំណុចដៅ 2009/10		ជាក់ស្តែង 2009/10	
7[1]	ផលធៀបសិស្ស-គ្រូ						
	បឋមសិក្សា	50.8		45		49.2	
	មធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ	31.7		28.5		24.4	
	មធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិ	29.5				32.2	
8	អត្រាត្រួតថ្នាក់*	សរុប	ស្រី	សរុប	ស្រី	សរុប	ស្រី
	បឋមសិក្សា	11.0%	9.8%	2%	2%	8.9%	7.8%
	មធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ	2.5%	24.9%	1%	1%	2.3%	1.5%
	មធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិ	3.3%	15.5%	2%	2%	2.8%	1.7%
9	អត្រាបោះបង់ការសិក្សា*						
	បឋមសិក្សា	11.6%	11.9%	6%	5%	8.3%	7.9%
	មធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ	22.8%	24.9%	13%	14%	18.8%	19.4%
	មធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិ	15.9%	15.5%	8%	7%	11.2%	10.8%
10	អត្រាគង់វង្ស						
	ថ្នាក់ទី ១ ដល់ ទី ៦	49.3%	48.9%	75%	76%	61.7%	63.8%
	ថ្នាក់ទី ១ ដល់ ទី ៩	26.3%	24.3%	54%	54%	37.2%	37.9%
11	អត្រាបញ្ចប់ការសិក្សា						
	បឋមសិក្សា	n.a	n.a	90%	90%	83.2%	83.6%
	មធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ	n.a	n.a	51%	49%	48.7%	47.3%
	មធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិ	n.a	n.a	23%	20%	26.1%	22.5%

12	ចំនួនសិស្សចូលរៀនឡើងវិញ នៅថ្នាក់ទី ៣ ដល់ ទី ៩	27,796	30,000	23,845
13	ចំនួនសាលារៀនមិនគ្រប់កម្រិត	1,719	1,200	1,203
14	ផលធៀបសៀវភៅសិក្សា-សិស្ស នៅបឋមសិក្សា (១ សម្រាប់មាន ៤ ក្បាល)	3.0	4.0	3.3
15	ភាគរយសិស្សសម្រេចបានតាមស្តង់ដាការសិក្សាលើមុខវិជ្ជា ភាសាខ្មែរ ដោយផ្អែកលើតែសនៅ			
	- ថ្នាក់ទី ៣	n.a	n.a	n.a
	- ថ្នាក់ទី ៦	n.a	n.a	n.a
	- ថ្នាក់ទី ៩	n.a	n.a	n.a
	ភាគរយសិស្សសម្រេចបានតាមស្តង់ដាការសិក្សាលើមុខវិជ្ជា គណិតវិទ្យា ដោយផ្អែកលើតែសនៅ			
	- ថ្នាក់ទី ៣	n.a	n.a	n.a
	- ថ្នាក់ទី ៦	n.a	n.a	n.a
	- ថ្នាក់ទី ៩	n.a	n.a	n.a
16	ភាគរយគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សាសាធារណៈនិងឯកជន គោរពតាមលក្ខខណ្ឌនៃការបង្កើត	n.a	100%	55%

' សូចនាករទី ៨ ទី ៩ និងទី ១០ ជាលទ្ធផលក្នុងឆ្នាំសិក្សា ២០០៨-២០០៩

ផ្អែកតាមតារាងខាងលើ យើងឃើញថា លទ្ធផលសម្រេចនៃការអនុវត្តផែនការយុទ្ធសាស្ត្រឆ្នាំ ២០០៥-២០១០ ស្តីពីគុណភាព និងប្រសិទ្ធភាពនៃការអប់រំ ទទួលជោគជ័យលើសូចនាករតិចតួចបំផុត បើធៀបនឹងចំណុចដៅ ក្នុងនោះមានៈ (១) ផលធៀបសិស្ស-គ្រូមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ សម្រេចលើសចំណុចដៅដោយមានសិស្សត្រឹម ២៤.៤នាក់ សម្រាប់គ្រូម្នាក់ ដែលចំនួននេះតិចជាងការចំណុចដៅដែលកំណត់ថា ធ្លាក់ចុះពី ៣១.៨នាក់ មកនៅ ២៨.៥នាក់សម្រាប់គ្រូម្នាក់។ ចំណែកឯ កម្រិតបឋមសិក្សាមិនបានអនុវត្តជោគជ័យទេ ដោយផលធៀបប្រែប្រួលតិចតួចបំផុតពីឆ្នាំសិក្សា២០០៥-២០០៦ ដល់ឆ្នាំសិក្សា ២០០៩-២០១០ បើទោះបីមានការកើនឡើងចំនួនសាលារៀនចំនួន ៣៨៨ ក៏ដោយ (ផលធៀបសិស្ស-គ្រូ ៥០.៨នាក់ ធ្លាក់ចុះមកនៅ ៤៩.២នាក់សម្រាប់គ្រូម្នាក់) (២) អត្រាបញ្ចប់ការសិក្សានៅកម្រិតមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ និងទុតិយភូមិ ទទួលជោគជ័យគួរឱ្យកត់សម្គាល់ បើធៀបនឹងចំណុចដៅ ក្នុងនោះមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិសម្រេចបាន ៤៨.៧%ធៀបនឹងចំណុចដៅ៥១% ហើយទុតិយភូមិសម្រេចបានលើសចំណុចដៅ៣.១% (ចំណុចដៅ ២៣% សម្រេចបាន២៦.១%)។ ការកើនឡើងនៃអត្រាបញ្ចប់ការសិក្សា

នៅកម្រិតទាំងពីរនេះ គឺដោយសារភាពធូរលុងនៃការប្រឡង (៣) ចំនួនសាលារៀនមិនគ្រប់កម្រិតសម្រេចបាន១២០៣សាលា ធៀបនឹងចំណុចដៅ១២០០។

ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រវិស័យអប់រំ ឆ្នាំ២០០៩-២០១៣ ត្រូវបានកសាងឡើងដើម្បីបង្កើនកិច្ចប្រឹងប្រែងរបស់វិស័យអប់រំ ឈានទៅសម្រេចគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហវត្សរ៍កម្ពុជា និងផែនការជាតិអប់រំសម្រាប់ទាំងអស់គ្នាឆ្នាំ២០០៣-២០១៥ ជាពិសេសដើម្បីរួមចំណែកកាត់បន្ថយភាពក្រីក្ររបស់ប្រជាជនកម្ពុជា [១៨]។ **ក្រសួងបានកំណត់គោលនយោបាយអាទិភាពចម្បងៗដូចខាងក្រោម៖**

- **ធានាលទ្ធភាពទទួលបានសេវាអប់រំប្រកបដោយសមធម៌**
- **លើកកម្ពស់គុណភាព និងប្រសិទ្ធភាពសេវាអប់រំ**
- **អភិវឌ្ឍស្ថាប័ន និងអភិវឌ្ឍសមត្ថភាពមន្ត្រីអប់រំសម្រាប់ធ្វើវិមជ្ឈការ។**

ការបង្កើតផែនការយុទ្ធសាស្ត្រវិស័យអប់រំ ឆ្នាំ២០០៩-២០១៣ គឺដើម្បីធ្វើការពិនិត្យមើលឡើងវិញនូវ ESP ២០០៦-២០១០ និងសូចនាករដែលអនុវត្តមិនបានសម្រេច ធ្វើការកែលម្អ និងដោះស្រាយដើម្បីផ្លាស់ប្តូរប្រព័ន្ធអប់រំឈានឆ្ពោះទៅមុខ។ ក្រសួងនេះប្រកាន់ខ្ជាប់យ៉ាងមុតមាំចំពោះជំនឿថាអនាគតសេដ្ឋកិច្ចរបស់ប្រទេសនេះពឹងផ្អែកលើគុណភាពនៃការអប់រំ។ ជាមួយនឹងការរីកចម្រើននៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ចជាតិ ជាពិសេសនៅរាជធានីភ្នំពេញវិស័យអប់រំបានក្លាយទៅជាទំនិញដ៏មានតម្លៃ ហើយសាលាឯកជនត្រូវបានបើកយ៉ាងព្រោងព្រាតរួមជាមួយនឹងការកើនឡើងនូវចំនួនសាលារៀនសាធារណៈ។ សម្រាប់អ្នកដែលបោះបង់ការសិក្សាដោយមិនបានបញ្ចប់ការសិក្សាថ្នាក់មូលដ្ឋាន (ថ្នាក់ទី ១ដល់ ៩) មានឱកាសចូលរួមកម្មវិធីអក្ខរកម្ម និងកម្មវិធីបំណិនជីវិតក៏ដូចជាកម្មវិធីបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈរយៈពេលខ្លីដែលផ្តល់ដោយក្រសួងអប់រំយុវជននិងកីឡាក្រសួងកិច្ចការនារី (MoWA) និងអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល។ បន្ទាប់ពីបញ្ចប់ការអប់រំកម្រិតមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ សិស្សានុសិស្សមានជម្រើសក្នុងការបន្តការសិក្សាថ្នាក់វិទ្យាល័យ ឬចូលរៀនកម្មវិធីបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈកម្រិតមធ្យមសិក្សា ដែលផ្តល់ដោយក្រសួងការងារនិងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ (MoLVT)។ បន្ទាប់ពីបញ្ចប់ការសិក្សាកម្រិតមធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិ សិស្សានុសិស្សចូលរៀននៅសាលាបណ្តុះបណ្តាលជំនាញវិជ្ជាជីវៈ ឬការអប់រំថ្នាក់ឧត្តមសិក្សា។ ដើម្បីសម្រេចនូវគោលនយោបាយអាទិភាពចម្បងៗ នៅក្នុងផែនការយុទ្ធសាស្ត្រវិស័យអប់រំឆ្នាំ២០០៩-២០១៣ រាជរដ្ឋាភិបាលបានកំណត់នូវសូចនាករសំខាន់ៗ មួយចំនួនដូចខាងក្រោម៖

សូចនាករសំខាន់ៗក្នុងផែនការយុទ្ធសាស្ត្រវិស័យអប់រំ២០០៩-២០១៣

(១៨)

គោលនយោបាយទី ១ ៖ ធានាលទ្ធភាពទទួលបានសេវាអប់រំប្រកបដោយសមធម៌	
1	ចំនួនកុមារអាយុ ៥ ឆ្នាំក្នុងកម្មវិធី អប់រំកុមារ តូចតាមគ្រប់រូបភាព - សរុប - ស្រី
2	អត្រាពិតចូលរៀនថ្មី - ទូទាំងប្រទេស - សរុប - ស្រី - ចំនួនសាលារៀនគ្រប់កម្រិតដែលសម្រេចបាន > 95%
3	អត្រាពិតនៃការសិក្សានៅបឋមសិក្សា - ទូទាំងប្រទេស - ចំនួនសាលារៀនគ្រប់កម្រិតដែលសម្រេចបាន > 95%
4	អត្រារួម និងអត្រាពិតនៃការសិក្សានៅមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ - ទូទាំងប្រទេស - សរុប - ស្រី
5	អត្រារួម និងអត្រាពិតនៃការសិក្សានៅមធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិ - ទូទាំងប្រទេស - សរុប - ស្រី
6	ចំនួននិស្សិតនៅគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សាទាំងសាធារណៈ និងឯកជន - សរុប - ស្រី
7	អត្រាអក្ខរភាព អាយុពី 15-24 ឆ្នាំ

គោលនយោបាយទី ២ ៖ លើកកម្ពស់គុណភាព និងប្រសិទ្ធភាពសេវាអប់រំ	
8	ផលធៀប សិស្ស-ថ្នាក់ នៅបឋមសិក្សា
9	ផលធៀប គ្រូ-ថ្នាក់ នៅបឋមសិក្សា
10	អត្រាត្រួតថ្នាក់ - បឋមសិក្សា - មធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ - មធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិ - សរុប - ស្រី
11	អត្រាបោះបង់ការសិក្សា - បឋមសិក្សា - មធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ - មធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិ - សរុប - ស្រី
12	អត្រាបញ្ចប់ការសិក្សា - បឋមសិក្សា - មធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ - មធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិ - សរុប - ស្រី
13	ចំនួនសិស្សចូលរៀនឡើងវិញ នៅថ្នាក់ទី ៣ ដល់ ទី ៩
14	ចំនួនសាលារៀនបឋមសិក្សាមិនគ្រប់កម្រិត
15	ផលធៀបសៀវភៅសិក្សា-សិស្សនៅបឋមសិក្សា (១ សម្រាប់ មាន ៤ ក្បាល)
16	ភាគរយសិស្សសម្រេចបានតាមស្តង់ដាការសិក្សាលើមុខវិជ្ជា ភាសាខ្មែរ ដោយផ្អែកលើតេសនៅថ្នាក់ទី ៣ និងទី ៦
17	ភាគរយសិស្សសម្រេចបានតាមស្តង់ដាការសិក្សាលើមុខវិជ្ជាគណិតវិទ្យាដោយផ្អែកលើតេសនៅថ្នាក់ទី៣ និងទី ៦
18	ភាគរយគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សា សាធារណៈនិងឯកជន គោរពតាមលក្ខខណ្ឌនៃការបង្កើត

គោលនយោបាយទី ៣ ៖ អភិវឌ្ឍស្ថាប័ន និងអភិវឌ្ឍសមត្ថភាពមន្ត្រីអប់រំសម្រាប់ធ្វើវិមជ្ឈការ	
19	ចំណែកថវិកាជាតិចរន្តសម្រាប់វិស័យអប់រំ
20	ភាគរយចំណាយថវិកាកម្មវិធីជាក់ស្តែងធៀបនឹងថវិកាកម្មវិធីសរុប
21	ភាគរយ អង្គភាពអនុវត្តថវិកា ដែលត្រូវធ្វើសវនកម្មផ្ទៃក្នុង ក្នុង ១ ឆ្នាំ
22	ភាគរយសាលារៀននិងគ្រឹះស្ថានសិក្សាដែលត្រូវធ្វើសវនកម្មផ្ទៃក្នុង ក្នុង ១ ឆ្នាំ
23	ជំនួយការបច្ចេកទេស (Person-month) ថ្នាក់ជាតិ និងអន្តរជាតិ
24	ភាគរយមន្ត្រីអប់រំជាស្ត្រី - បុគ្គលិកបង្រៀន - មន្ត្រីគ្រប់គ្រងថ្នាក់មធ្យម - ថ្នាក់ដឹកនាំ

ផ្អែកតាមការអនុវត្តផែនការយុទ្ធសាស្ត្រឆ្នាំ២០០៩-២០១៣ យើងឃើញសម្រេចលទ្ធផលមួយចំនួនដូចខាងក្រោម៖

❖ **ការអភិវឌ្ឍ និងថែទាំកុមារតូច** (Early Childhood Care and Development)

ពង្រីក និងលើកកម្ពស់ការថែទាំកុមារ និងការអភិវឌ្ឍកុមារតូចៗ ជាពិសេសសម្រាប់កុមារដែលងាយរងគ្រោះ និងកុមារដែលមិនសូវទទួលបានផលប្រយោជន៍។ នៅប្រទេសកម្ពុជាមានសេវាអប់រំកុមារតូចៗចំនួន ៤ សម្រាប់កុមារដែលមានអាយុចាប់ពី ៣ ទៅ ៥ ឆ្នាំ ... ទាំងនេះគឺជា: ១) សាលាមត្តេយ្យផ្លូវការ ២) សាលាមត្តេយ្យឯកជន (PPS) ៣) សាលាមត្តេយ្យសហគមន៍ (CPS) ៤) កម្មវិធីអប់រំតាមផ្ទះត្រូវបានផ្តោតសំខាន់លើឪពុកម្តាយជាងកុមារ។ កម្មវិធីបែបនេះត្រូវបានរៀបចំដោយម្តាយនៅក្នុងមូលដ្ឋានដោយការស្ម័គ្រចិត្ត។ ក្រុមទាំងពីរបានជួបជុំគ្នាក្រោមការដឹកនាំរបស់ម្តាយដែលជាជនបង្គោល ដើម្បីពិភាក្សាគ្នាពីរបៀបថែទាំសុខុមាលភាព និងការអប់រំកូនរបស់ពួកគេពីអាយុ ០ ទៅ ៦ ឆ្នាំ។ ម្តាយដែលជាជនបង្គោលត្រូវបានបណ្តុះបណ្តាល និងគាំទ្រសម្ភារៈដែលផ្តល់ដោយក្រសួងអប់រំយុវជននិងកីឡា និងអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលដទៃទៀត។ ភាគរយកុមារ (ពី ៣ ទៅ ៥ ឆ្នាំ) ដែលបានចុះឈ្មោះចូលរៀនថ្នាក់មត្តេយ្យបានកើនឡើងពី ៦,៥% ដល់ ៣៣% រវាងឆ្នាំសិក្សា ២០០០-២០០១ និង ២០១២-២០១៣ ហេតុផលសម្រាប់ការកើនឡើងនេះគឺដោយសារតែ ពង្រីកថ្នាក់មត្តេយ្យសិក្សានៅក្នុងសាលាបឋមសិក្សាដែលបានចាប់ផ្តើមនៅឆ្នាំ ២០០៩ ។ ការពង្រីកសាលាមត្តេយ្យសហគមន៍ និងកម្មវិធីអប់រំដែលមានមូលដ្ឋាននៅតាមផ្ទះនៅតំបន់ដាច់ស្រយាល និងតំបន់ដែលមិនមានសេវាអប់រំកុមារតូច។ កុមារអាយុ៥ឆ្នាំចុះឈ្មោះចូលរៀនកម្រិតមត្តេយ្យសិក្សាបានកើនឡើងពី១៨% នៅឆ្នាំ ២០០៤-២០០៥ ដល់៥៦% នៅឆ្នាំ ២០១២-២០១៣ ដែលជាលទ្ធផលលើសចំណុចដៅនៃផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអប់រំ២០០៩-២០១៣ ដែលកំណត់ត្រឹម៥៥%។

❖ **ការអប់រំជាសាកលកម្រិតបឋមសិក្សា**-(Universalization of Primary Education)

ធានាថានៅឆ្នាំ ២០១៥ កុមារកម្ពុជាគ្រប់រូប ជាពិសេសកុមារី កុមារក្នុងស្ថានភាពលំបាក និងកុមារដែលជាជនជាតិភាគតិចអាចទទួលបានការអប់រំពេញលេញដោយឥតគិតថ្លៃ និងជាកាតព្វកិច្ចនៃការអប់រំដែលមានគុណភាពល្អ។

គោលនយោបាយ បទបញ្ញត្តិ និងសមិទ្ធផលសំខាន់ៗដូចខាងក្រោមត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយផ្នែកផ្សេងៗពីនាយកដ្ឋានអប់រំរបស់ក្រសួងអប់រំសហការជាមួយដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ និងអ្នកពាក់ព័ន្ធទាំងអស់។ សមិទ្ធិផលសំខាន់ៗទាំងនោះមានដូចខាងក្រោម៖

1. ចំនួនសាលារៀនដែលឈានដល់កម្រិតមធ្យមនៃលក្ខណៈសាលាកុមារបានកើនឡើងពី ២៩,៦០% ដល់ ៣៩,៤៥% ។ សាលារៀនដែលឈានដល់កម្រិតខ្ពស់បានកើនឡើងពី ២៨,៧៧% ដល់ ៣៣,២៦% រវាងឆ្នាំសិក្សា ២០០៦-២០០៧ និងឆ្នាំសិក្សា ២០១២-២០១៣ រៀងៗខ្លួន។
2. គោលនយោបាយស្តីពីការអប់រំសម្រាប់កុមារពិការត្រូវបានអនុម័ត និងត្រូវបានអនុវត្តតាំងពីឆ្នាំ ២០០៧ ។ ម៉ូឌុលស្តីពីការទទួលស្គាល់ និងណែនាំក្មេងៗដែលមានបញ្ហាការស្តាប់ ការមើលឃើញ និងការយល់ដឹងគឺជាផ្នែកមួយនៃការបណ្តុះបណ្តាលមុនពេល និងក្នុងពេលបំពេញការងាររបស់គ្រូបង្រៀន។ ការរកឃើញបានបង្ហាញថាពីគំរូតំណាងត្រឹមត្រូវនៃស្ថិតិដែលជាពិការភាពទូទៅបំផុតរបស់កុមារដែលមានអាយុពី ២-៩

- **អត្រារួមនៃការចូលរៀនថ្មី (បូកបញ្ចូលកុមារអាយុ៦ឆ្នាំ និងលើសអាយុ៦ឆ្នាំបានចុះឈ្មោះចូលរៀន)- (Gross Admission Rate)**

ឆ្នាំសិក្សា ២០០១-២០០២ អត្រារួមចូលរៀនថ្មីសរុបគឺ ១៨៨,៩០% ។ ភាគរយនៃការអត្រារួមនៃការចូលរៀនថ្មីនេះខ្ពស់នៅកម្រិតបឋមសិក្សា គឺដោយសារមានកុមារលើសអាយុចំនួនច្រើនបានចុះឈ្មោះចូលរៀនបន្ថែមពី**អត្រាពិត**នៃកុមារគ្រប់អាយុចូលរៀន។ អត្រាខ្ពស់បំផុតនេះគឺដោយសារតែរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានចាប់ផ្តើមផ្តល់នូវការអប់រំកម្រិតបឋមសិក្សាដោយឥតគិតថ្លៃ។ អត្រានេះបានថយចុះ ២៥% រវាងឆ្នាំសិក្សា ២០០០-២០០១ និងឆ្នាំសិក្សា ២០១២-២០១៣ ។ លទ្ធផលនេះបង្ហាញពីភាពប្រសើរឡើងនៃការចូលរៀនទាន់ពេលសម្រាប់សិស្សដែលគ្រប់អាយុចូលរៀន ការអនុវត្តកម្មវិធីសាលារៀនកុមារមេត្រី កម្មវិធីសិក្សាថ្នាក់ពន្លឿន ការអប់រំបញ្ចូលគ្នា ការរៀបចំផែនទីសិក្សា កម្មវិធីអាហារូបករណ៍ និងអាហានៅតាមសាលារៀន និងការសាងសង់សាលាបឋមសិក្សាថ្មីៗនៅជិតប្រជាជន។ ឆ្នាំ២០០១-២០០២ អត្រាអត្រារួមនៃចុះឈ្មោះចូលរៀនថ្មីមានដល់១៨៨,៩០% នៅឆ្នាំ២០១២-២០១៣ មកត្រឹម១២៩% ការចុះឈ្មោះចូលរៀនអាយុយឺតកាន់តែមានលក្ខណៈល្អជាងមុន)

- **អត្រាពិតនៃការចូលរៀនថ្មី (Net Admission Rate)**

ក្នុងឆ្នាំសិក្សា ២០១២-២០១៣ បានកើនឡើង ១៧,៩០% ធៀបនឹងអត្រាក្នុងឆ្នាំសិក្សា ២០០០-២០០១ ។ ការកើនឡើងនេះឆ្លុះបញ្ចាំងពីលទ្ធផលនៃការចុះឈ្មោះដោយឥតគិតថ្លៃ ការចូលរួមរបស់សហគមន៍កាន់តែប្រសើរ យុទ្ធនាការចូលរៀនដ៏ទូលំទូលាយ និងការបង្កើតសាលាបឋមសិក្សាថ្មីនៅជិតផ្ទះរបស់ប្រជាជនដែលអាចឱ្យក្មេងៗភាគច្រើនចុះឈ្មោះចូលរៀននៅពេលគ្រប់អាយុចូលរៀន។ នេះបានផ្តល់មូលដ្ឋានគ្រឹះដ៏ល្អសម្រាប់ភាពប្រសើរឡើងនៃសមភាពនិងគុណភាពនៅក្នុងការអប់រំបឋមសិក្សា។ លើសពីនេះក្រសួងអប់រំយុវជននិងកីឡាបានណែនាំកម្មវិធីអប់រំពហុភាសាសម្រាប់ក្មេងៗមកពីក្រុមជនជាតិភាគតិច ហើយបានចាប់ផ្តើមនូវគំនិតផ្តួចផ្តើមអប់រំបញ្ចូលគ្នាដើម្បីលើកទឹកចិត្តដល់ការចូលរួមពីកុមារពិការ។(កើនពី៧៦,៤% នៅឆ្នាំ២០០០-២០០១ ដល់៩៤,៣% នៅឆ្នាំ២០១២-២០១៣)

- ❖ **អត្រារួមនៃការសិក្សា** (Gross Enrollment Rate)

អត្រារួមនៃការសិក្សា ឆ្នាំ២០០១-២០០២ មាន១២៥.១% ធ្លាក់ចុះមកនៅ ១២៣.៤% នៅឆ្នាំ២០១២-២០១៣ ដែលស្ថិតិនេះមានការថយចុះតិចតួចត្រឹម ១,៧០%។ អត្រាសិក្សាក្មេងប្រុសថយចុះ ៥,១០% ក្នុងអំឡុងពេលដូចគ្នា។ និន្នាការថយចុះនេះ គឺមកពី៖ (ក) ការកាត់បន្ថយការចុះឈ្មោះចូលរៀនកុមារដែលមានអាយុច្រើន។ ចំនួនកុមារដែលមានអាយុច្រើនជាងមុនបានធ្លាក់ចុះដោយសារតែការកើនឡើងចំនួនអគារសិក្សាដែលបានផ្តល់លទ្ធភាពកាន់តែងាយស្រួល (ខ) ការអនុវត្តគំនិតផ្តួចផ្តើមផែនទីសាលារៀនបានជួយសាលារៀនកំណត់អត្តសញ្ញាណកុមារដែលមានអាយុចូលរៀនទាំងអស់ និងលើកទឹកចិត្តឱ្យចុះឈ្មោះចូលរៀនពេលកុមារគ្រប់អាយុចូលរៀន។ (គ) ការណែនាំពីកម្មវិធីសិក្សាពន្លឿន ជួយដល់សិស្សដែលលើសអាយុ ចូលរៀនឡើងវិញនៅកម្រិតថ្នាក់ដែលស្របនឹងអាយុពួកគេ។ (ឃ)ពង្រឹង និងពង្រីកការអប់រំទាក់ទងនឹងផ្នែកសម្ភារៈ និងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធរូបវន្ត ពិសេសការបង្កើនចំនួនសាលាបឋមសិក្សាដែលផ្តល់ជូននូវរយៈពេលប្រាំមួយឆ្នាំសម្រាប់ការអប់រំ។

- ❖ **អត្រាពិតនៃការសិក្សា** (Net Enrollment Rate)

អត្រាពិតនៃសិក្សាក្នុងឆ្នាំសិក្សា ២០១២-២០១៣ បានកើនឡើង ១៣,២០% បើប្រៀបធៀបទៅនឹងឆ្នាំសិក្សា ២០០១-២០០១ ។ ការកើនឡើងនេះគឺដោយសារកម្មវិធីត្រៀមសម្រាប់សិស្សដែលមានអាយុ ៥ឆ្នាំ កម្មវិធីអប់រំសុខភាព កម្មវិធីអប់រំពន្លឿន កម្មវិធីអប់រំសហគមន៍សម្រាប់ឳពុកម្តាយ ការផ្តល់កម្មវិធីអាហារនៅតាមសាលារៀនបឋមសិក្សា ការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវសិក្សានៅបឋមសិក្សា និងកម្មវិធីអប់រំពហុភាសា និងជាពិសេសអត្រាឡើងថ្នាក់នៅសាលាបឋមសិក្សាមានលក្ខណៈល្អប្រសើរ។

- ❖ **អត្រារៀនត្រួតថ្នាក់តាមកម្រិតថ្នាក់** (Repetition Rate by Grade)

អត្រារៀនត្រួតថ្នាក់សម្រាប់ថ្នាក់ទាំងអស់បានថយចុះ ជាពិសេសសម្រាប់ថ្នាក់ទី១ ដល់ទី ៣។ វាគួរឱ្យកត់សម្គាល់ថា អត្រារៀនត្រួតថ្នាក់ សម្រាប់សិស្សថ្នាក់ទី១ មានចំនួន ២៨,៥០% ក្នុងឆ្នាំសិក្សា ២០០០-២០០១ និង ១០,៤០% ក្នុងឆ្នាំសិក្សា ២០១២-២០១៣ ។ ការថយចុះ ១៨,១០% អំឡុងពេល ១២ ឆ្នាំ។

នេះមានន័យថាវាមានការថយចុះ ១,៥០% ជារៀងរាល់ឆ្នាំ។ ការថយចុះអត្រានៃការត្រួតថ្នាក់នៅថ្នាក់ទី ១ គឺដោយសារតែការអនុវត្តកម្មវិធីត្រៀម (school readiness program) សម្រាប់សិស្សដែលមានអាយុ ៥ ឆ្នាំ កម្មវិធីវាយតម្លៃការអានថ្នាក់ដំបូង ជួយសិស្សរៀនយឺតក្នុងអំឡុងពេលបង្រៀន អាហារូបករណ៍ និងកម្មវិធីអាហារនៅតាមសាលារៀន កម្មវិធីរៀនពន្លឿន និងការធ្វើតេស្តបន្ថែមនៅដើមឆ្នាំសិក្សាថ្មីនីមួយៗ សម្រាប់សិស្សានុសិស្សដែលបានបរាជ័យក្នុងការធ្វើតេស្តឡើងថ្នាក់ នៅចុងបញ្ចប់នៃឆ្នាំសិក្សាមុន ៗ។

❖ **អត្រាបោះបង់ការសិក្សាតាមកម្រិតថ្នាក់** (Dropout Rate by Grade)

ក្នុងអំឡុងឆ្នាំ ២០០០-២០១២ អត្រាបោះបង់ការសិក្សានៅថ្នាក់ទីនីមួយៗបានថយចុះ ក្នុងថ្នាក់ទី ៤-៦ ។ អត្រាបោះបង់ចោលនៅថ្នាក់ទី ៦ ថយចុះ ៥,២០%។ អត្រាថយចុះនេះបណ្តាលមកពីការអន្តរាគមដូចខាងក្រោមដូចជា៖ ការអនុវត្តកម្មវិធីអាហារូបករណ៍ដែលផ្តល់ជូនទាំងសាច់ប្រាក់ និងការគាំទ្រថ្លៃអាហារ ការផ្តល់អាហារនៅតាមសាលារៀន ការកសាងសាលាបឋមសិក្សាថ្មី ការបង្កើនចំនួនសាលាបឋមសិក្សាដែលមានទាំង៦កម្រិតថ្នាក់ និងការបង្កើនការចូលរួមពីសហគមន៍ដើម្បីជួយកុមារដែលប្រឈមនឹងការលំបាកគ្រប់ប្រភេទ ជាពិសេសក្មេងស្រី ដើម្បីអាចចូលរៀនវិញ។ សាលារៀនខ្លះមានអត្ថប្រយោជន៍បន្ថែមទៀតពីក្រុមប្រឹក្សាសិស្ស ក្រុមមិត្តជួយមិត្ត និងក្រុមប្រឹក្សាកុមារី។ ទាំងអស់នេះបានជួយកាត់បន្ថយការបោះបង់ការសិក្សា។

❖ **អត្រាបញ្ចប់ការសិក្សា** (Completion Rate)

អត្រាបញ្ចប់ការសិក្សាបានកើនឡើងគួរឱ្យកត់សម្គាល់។ អត្រាបញ្ចប់ការសិក្សាសរុបគឺ ៤៥,៨០% ក្នុងឆ្នាំសិក្សា ២០០៤-២០០៥ និង ៨៧,៣៥% ក្នុងឆ្នាំសិក្សា ២០១២-២០១៣ ។ នេះមានន័យថាមានការកើនឡើង ៤០,៥៥% ។ កំណើននេះឆ្លុះបញ្ចាំងពីការអនុវត្តសមាសធាតុគោលនយោបាយសាលារៀនកុមារមេត្រី ក្នុងការពង្រឹងគុណភាពនៃការរៀនសូត្រ និងការបង្រៀន ការពង្រឹងការគ្រប់គ្រងរបស់នាយកសាលាដើម្បីបង្កើនប្រសិទ្ធភាពនៃដំណើរការរៀន និងបង្រៀន ព្រមទាំងលើកទឹកចិត្តដល់ការចូលរួមរបស់សហគមន៍។ ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡាក៏បានចេញសេចក្តីណែនាំស្តីពីតួនាទី និងមុខងាររបស់គណៈកម្មាធិការទ្រទ្រង់សាលារៀនដែលផ្តោតលើការសហការគ្នារវាងសាលារៀន និងសហគមន៍ក្នុងការទទួលខុសត្រូវក្នុងការគាំទ្រដល់ការដឹកនាំ និងការគ្រប់គ្រងសាលារៀន។

❖ **អក្ខរកម្មមនុស្សពេញវ័យ**- (Adult Literacy)

ដើម្បីធានាបាននូវការរីកចម្រើននៃអក្ខរកម្មមនុស្សពេញវ័យ ៥០% នៅឆ្នាំ ២០១៥ ជាពិសេសសម្រាប់ស្ត្រី និងឱកាសស្មើគ្នាទៅនឹងការអប់រំជាមូលដ្ឋានក៏ដូចជាការអប់រំបន្តសម្រាប់មនុស្សពេញវ័យទាំងអស់។ យោងតាមជំរឿនប្រជាជនដែលអនុវត្តដោយក្រសួងផែនការក្នុងឆ្នាំ ២០០៨ បង្ហាញថា នៅឆ្នាំ ១៩៩៨ អត្រាអក្ខរកម្ម (ចេះអក្សរ)នៃមនុស្សពេញវ័យដែលមានអាយុចាប់ពី ១៥ ឆ្នាំឡើងមានចំនួន ៦៧.៣៤% (ក្នុងនោះ ៧៩,៤៨% សម្រាប់បុរស និង ៥៩,៥៩%សម្រាប់ស្ត្រី)។ ក្នុងឆ្នាំ ២០០៨ អក្ខរភាពមនុស្ស

ពេញវ័យមានចំនួន ៧៧,៥៩% (បុរស ៨៥,០៨% និងស្ត្រី ៧០,៨៦%)។ យោងតាមជំរឿននៅក្នុងឆ្នាំ ២០១៣ របាយការណ៍ថ្មីបំផុតបានបង្ហាញថា អត្រាអក្ខរកម្មនៃមនុស្សពេញវ័យដែលមានអាយុចាប់ពី ១៥ ឆ្នាំឡើងទៅមាន ៧៩,៧% (បុរស ៨៦,៤% និងស្ត្រី ៧៣,៦%) ។ ការធ្វើជំរឿនប្រជាជនក្នុងឆ្នាំ ១៩៩៨ និងការអង្កេតរវាងជំរឿននៅក្នុងឆ្នាំ ២០១៣ នៃក្រសួងផែនការបង្ហាញថា ក្នុងអំឡុងពេល ១៥ ឆ្នាំអត្រាអក្ខរកម្មរបស់មនុស្សពេញវ័យបានកើនឡើង ១២,៤% ។ យើងនៅរង់ចាំ លទ្ធផលជំរឿនឆ្នាំ២០១៩ ទៀតដើម្បីដឹងថា តើមកដល់ពេលនេះ អត្រាអក្ខរកម្មកើនឡើងបានប៉ុន្មាន។

សម្រាប់ការបណ្តុះបណ្តាលជំនាញវិជ្ជាជីវៈ ដោយសារកម្មករភាគច្រើននៅកម្ពុជាមិនមានជំនាញ ឬពាក់កណ្តាលជំនាញ និងខ្វះលក្ខណៈសម្បត្តិគ្រប់គ្រាន់នៃការបណ្តុះបណ្តាលជំនាញវិជ្ជាជីវៈ (TVET)។ ធនាគារអភិវឌ្ឍន៍អាស៊ី (ADB)បានគាំទ្រកម្មវិធីធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវគុណភាពនៃកម្លាំងពលកម្មក្រោមកម្មវិធីតតាមរយៈការផ្តល់ការបណ្តុះបណ្តាលជំនាញមូលដ្ឋានរយៈពេលខ្លីនៅក្នុងមជ្ឈមណ្ឌលបណ្តុះបណ្តាលថ្នាក់ខេត្ត (PTCs)។ ការបណ្តុះបណ្តាលក្រោមកម្មវិធី VSTP បានបណ្តុះបណ្តាល់ដល់សិស្ស និស្សិតជាមធ្យមជាង ២០.០០០នាក់ក្នុងមួយឆ្នាំក្នុងកំឡុងឆ្នាំ ២០០៦-២០១៣ ដើម្បីបង្កើនជំនាញផ្នែកកសិកម្ម សិប្បកម្ម និងគ្រឿងម៉ាស៊ីនមូលដ្ឋាន។ ទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ ការចុះឈ្មោះចូលរៀននៅ PTCs មានកម្រិតទាបជាងការចុះឈ្មោះចូលរៀននៅក្នុងមជ្ឈមណ្ឌលបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈក្រៅប្រព័ន្ធ ដែលគ្រប់គ្រងដោយអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល និងអ្នកផ្តល់ការបណ្តុះបណ្តាលឯកជនដែលផ្តល់ការបណ្តុះបណ្តាលដូចគ្នា។ ក្នុងឆ្នាំ ២០១០-២០១១ ការចុះឈ្មោះចូលរៀន PTC សរុបមានចំនួន ៣៧,៤១៤ នាក់ (ស្រី ៥៩%)។ សិក្ខាកាមជាង ៧០% បានបញ្ចប់វគ្គសិក្សាក្នុងការអភិវឌ្ឍជំនាញកសិកម្មដែលសមាមាត្រទៅនឹងចំណែកនៃកម្លាំងពលកម្មដែលចូលរួមក្នុងវិស័យកសិកម្ម។ វគ្គសិក្សាគ្រឿងយន្តមូលដ្ឋាន និងកាត់ដេរក៏មានតម្រូវការខ្ពស់ផងដែរ។ មានតែអ្នកស្វែងរកការងារធ្វើ ៣០% ប៉ុណ្ណោះដែលមានលិខិតបញ្ជាក់ពី TVET ផ្លូវការ។ កម្មវិធីបណ្តុះបណ្តាលផ្លូវការនៅថ្នាក់សញ្ញាប័ត្រមធ្យមសិក្សា និងបរិញ្ញាប័ត្រ នៅមានកម្រិត។ វិទ្យាស្ថានបច្ចេកទេសមានតែផ្តល់វគ្គសិក្សា វិញ្ញាបនបត្របញ្ចក់ការសិក្សា និងសញ្ញាប័ត្រក្នុងការផ្សារផ្សំម៉ាស៊ីនត្រជាក់ យន្តមេកានិក និងការងារអេឡិចត្រូនិចប៉ុណ្ណោះ

2.5. ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រវិស័យអប់រំ ២០១៤-២០១៨

ប្រទេសកម្ពុជា បានខិតខំប្រឹងប្រែងអនុវត្តដើម្បីសម្រេចបាននូវការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រប្រហែល ១% ក្នុងមួយឆ្នាំ និងសម្រេចឱ្យបាននូវគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍ (MDG) ត្រឹមឆ្នាំ ២០១៥ ។ ជាលទ្ធផល អត្រាភាពក្រីក្របានថយចុះពី ៤៧,៨% ក្នុងឆ្នាំ ២០០៧ មកត្រឹម ១៩,៨% នៅក្នុងឆ្នាំ ២០១១ (NSDP ២០១៤- ឆ្នាំ ២០១៨) និងអត្រាពិតនៃការសិក្សាសម្រាប់សិស្សស្រីនៅកម្រិតបឋមសិក្សាសម្រេច

បាន ៩៧% ក្នុងឆ្នាំសិក្សា ២០១២-២០១៣។ អត្រាអក្ខរកម្មសម្រាប់ប្រជាពលរដ្ឋដែលមានអាយុ ១៥ ឆ្នាំ និងអាយុលើសពីនេះនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាបានឈានដល់ ៧៩,៧% ក្នុងឆ្នាំ ២០១៣ ។ មួយវិញទៀត មានការកើនឡើងជាង៣ដងនូវប្រាក់ចំណូលសម្រាប់មនុស្សម្នាក់ពី ៣២៨ដុល្លារនៅឆ្នាំ២០០២ ទៅដល់ប្រមាណ១,០៣៧ដុល្លារក្នុងឆ្នាំ២០១៣[២៨]។ ជាមួយនឹងការកើនឡើងប្រាក់ចំណូលនេះ ការងារក៏មានការកើនឡើងផងដែរ នៅតាមរោងចក្រ និងសេវាកម្ម។ ដោយសារសេដ្ឋកិច្ចកើនឡើងជាលំដាប់ បានបង្កើតការងារប្រមាណ ៣០០,០០០កន្លែងរៀងរាល់ឆ្នាំ។ កម្ពុជា ត្រូវការភាពចម្រុះនៃសេដ្ឋកិច្ចដែលរក្សាបាននូវអត្រាកំណើតខ្ពស់ ដែលមានអត្ថប្រយោជន៍សម្រាប់ប្រព័ន្ធអប់រំ និងទីផ្សារការងារ។ ប្រព័ន្ធអប់រំ និងការបណ្តុះបណ្តាលដែលមានលក្ខណៈឆ្លើយតប និងកាន់តែមានភាពពាក់ព័ន្ធ ត្រូវការសម្រាប់បំពាក់បំប៉នដល់សិស្សនូវចំណេះដឹង និងជំនាញដើម្បីក្លាយជាសមាជិកផលិតដែលជាកម្លាំងការងារ[២៩]។ ទោះបីជាមានអត្រាកំណើនជាច្រើនដូចបង្ហាញខាងលើ ដែលកំពុងជួយដល់ការសម្រេចគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍ និងកំពុងតែផ្តល់វិភាគទានដ៏មានតម្លៃដល់សមិទ្ធផលនៃស្ថានភាពប្រទេសអភិវឌ្ឍ ក៏ប្រទេសកម្ពុជានៅតែមានបញ្ហាប្រឈមជាច្រើនទៀតផងដែរដែលត្រូវជំនះសម្រាប់បរិបទបច្ចុប្បន្ន ជាពិសេសវិស័យអប់រំ។ ខាងក្រោម គឺជាការបកស្រាយបង្ហាញពីបញ្ហាប្រឈមទាក់ទងនឹងវិស័យអប់រំ មុនកំណែទម្រង់ស៊ីជម្រៅឆ្នាំ ២០១៤ ដោយរដ្ឋមន្ត្រីថ្មី ឯកឧត្តមបណ្ឌិត **ហង់ ជួនណារ៉ុន**។

❖ ការបាត់បង់ព្រលឹងក្នុងការសិក្សារបស់សិស្សានុសិស្សខ្មែរ

ដោយសារនៅដំណាក់កាលនេះ ការសិក្សាមានលក្ខណៈធូររលុង មិនសូវចាប់អារម្មណ៍ពង្រឹងគុណភាពអប់រំ ទស្សនៈយល់ឃើញរបស់សិស្សានុសិស្សមួយចំនួនធំ មិនបានយកចិត្តទុកសិក្សារៀនសូត្រ និងពឹងផ្អែកលើសមត្ថភាពខ្លួនឯងទេ។ ការសម្រេចលទ្ធផលសិក្សាភាគចម្រើនទទួលឥទ្ធិពលពីការចំណាយថវិកា ដែលប៉ះពាល់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរដល់សមធម៌នៃអប់រំ។ ទាំងនេះគឺដោយសារឥទ្ធិពលដ៏លើសលប់នៃអំពើពុករលួយស៊ីសំណូកសូកប៉ាន់នៅក្នុងវិស័យអប់រំ។ ស្ថិតក្នុងស្ថានភាពនេះ សិស្សានុសិស្សមួយចំនួនទៀតងាកទៅពឹងផ្អែកលើកម្លាំងក្រៅខ្លួនដើម្បីសម្រេចបានភាពជោគជ័យក្នុងការសិក្សាដូចជា៖ ចម្លងតាមព្រុយយ៉ុង ការសូកប៉ាន់ពេលប្រឡង បង់លុយដើម្បីទទួលបានពិន្ទុ និងដើម្បីឱ្យគ្រូលុបអវត្តមានជាដើម...។ល។ ចំណែកឯសិស្សមួយចំនួនទៀតបែរជាទៅបន់ស្រន់ដើម្បីឱ្យប្រឡងជាប់ទៅវិញ។ ទាំងអស់នេះ បង្ហាញថាសិស្សលែងឱ្យតម្លៃលើចំណេះដឹង ដែលនៅជាប់នឹងខ្លួនរបស់គេទៀតហើយ ដែលនេះបញ្ជាក់ថា មនុស្សខ្មែរជំនាន់ក្រោយកំពុងតែបាត់បង់ព្រលឹងរបស់ខ្លួន និងភាពជឿជាក់លើខ្លួនឯងហើយសកម្មភាពនេះកំពុងតែកើនឡើងយ៉ាងផុលផុសនៅក្នុងសង្គមកម្ពុជាបច្ចុប្បន្ន។ មួយវិញទៀត ទំនុកចិត្តលើការសិក្សានៅក្នុងស្រទាប់សង្គមខ្មែរកាន់តែខ្សោយទៅៗ ពិសេសសិស្សានុសិស្ស និងឪពុកម្តាយ អាណាព្យាបាលនៅតាមជនបទ ដោយសារភាពអយុត្តិធម៌សង្គម និងដោយសារគំនិតបក្សនិយម គ្រួសារនិយម ខ្សែរនិយម និងអំពើ

ពុករលួយ ដែលស្ថានភាពនេះធ្វើឱ្យសង្គមខ្មែរផុយស្រួយបំផុត។ សិស្សានុសិស្សនៅតាមជនបទភាគច្រើន មិនមានសេចក្តីសង្ឃឹម និងមានជំនឿចិត្តលើការសិក្សាទេ ព្រោះកង្វះគោលនយោបាយជាក់លាក់ក្នុងការជួយ និងលើកទឹកចិត្តដល់ពួកគាត់។ ពួកគាត់ភាគច្រើនមើលមិនឃើញពីអនាគត តាមរយៈការសិក្សាទេ ព្រោះឥទ្ធិពលដ៏លើសលប់នៃអំពើអសកម្មទាំងអម្បាលម៉ានខាងលើនៅក្នុងសង្គម ។

❖ គុណភាពអប់រំ មានកម្រិតទាប

យោងតាមការសិក្សាមួយនៅឆ្នាំ២០១០ បានធ្វើការប៉ាន់ប្រមាណសមត្ថភាពអានថ្នាក់ទាប ពីថ្នាក់ទី ១ ដល់ថ្នាក់ទី ៦ បានរកឃើញថា កុមារប្រមាណ ៣៣% មិនអាចអានបាន ហើយ ៤៧% ក្នុងចំណោមអ្នកទាំងនោះមានការពិបាកនឹងយល់អំពីអ្វីដែលពួកគេបានអាន។ ជាមួយគ្នា ការវាយតម្លៃផលប៉ះពាល់សម្រាប់សិស្សថ្នាក់ទី៩ ក៏បានរកឃើញផងដែរពីការអនុវត្តមិនបានល្អលើមុខវិជ្ជាគណិត និងវាក្យសព្ទ[៣០] ទាក់ទងនឹងគុណភាពអប់រំនេះផងដែរ មានការស្ទង់មតិថ្នាក់ជាតិមួយស្តីពីគ្រូបង្រៀនក្នុងឆ្នាំ ២០១១ បានរកឃើញថា គ្រូដែលមានបទពិសោធច្រើនជាងដប់ឆ្នាំមានការយល់ឃើញថា គុណភាពនៃការអប់រំមានភាពល្អប្រសើរជាងពេលដែលពួកគេបានចាប់ផ្តើមបង្រៀនដំបូង ខណៈដែលអ្នកដែលមានបទពិសោធន៍តិចជាងដប់ឆ្នាំមានអារម្មណ៍ថា គុណភាពអប់រំគ្មានអ្វីការផ្លាស់ប្តូរទេ ហើយក៏មានអ្នកខ្លះយល់ឃើញថា គុណភាពអប់រំមានការធ្លាក់ចុះជាងមុនទៅទៀត។ ផ្អែកតាមរបាយការណ៍ស្ទង់មតិនេះ បង្ហាញពីភាពអវិជ្ជមានច្រើនទាក់ទងនឹងគុណភាពវិស័យអប់រំ ពិសេសក្នុងចំណោមគ្រូបង្រៀនវ័យក្មេង[៣១]។ ផ្អែកតាមរបាយការណ៍វាយតម្លៃរបស់អង្គការតម្លាភាពអន្តរជាតិ បានបង្ហាញពិន្ទុទាបរបស់ប្រទេសកម្ពុជា (២០/១០០) និងទទួលបានចំណាត់ថ្នាក់ទី១៦០ ក្នុងចំណោមប្រទេសចំនួន ១៧៧ ស្តីពីការយល់ឃើញអំពើពុករលួយក្នុងឆ្នាំ ២០១៣។ នេះបញ្ជាក់ថា អំពើពុករលួយនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាមានកម្រិតខ្ពស់ដែលវាប៉ះពាល់យ៉ាងខ្លាំងដល់គុណភាពវិស័យអប់រំ។ របាការណ៍នេះ ក៏បានបង្ហាញផងដែរពីកម្រិតប្រាក់បៀវត្សទាប និងការបើកមិនទៀងទាត់របស់គ្រូបង្រៀន ជំរុញឱ្យពួកគេជាច្រើន ស្វែងរកការងារបន្ថែមដើម្បីបន្ថែមប្រាក់ចំណូលរបស់ពួកគេសម្រាប់ផ្គត់ផ្គង់ជីវភាពរស់នៅ[៣២]។ មួយវិញទៀត ផ្អែកតាមតេស្តវាយតម្លៃលទ្ធផលសិក្សាសិស្ស និងការសិក្សាស្រាវជ្រាវទាក់ទងនឹងគុណភាពអប់រំ បានបង្ហាញឱ្យឃើញពីផលវិបាកនៃការធ្វើកំណែទម្រង់កម្មវិធីសិក្សាដែលអនុវត្តចាប់តាំងពីឆ្នាំសិក្សា២០០៧-២០០៨។ កំណែទម្រង់ទាំងនេះ ភាគច្រើនរៀបចំដោយ អ្នកជំនាញបរទេស ក្រោមជំនួយគាំទ្រពីភ្នាក់ងារអេភិវឌ្ឍន៍ និងអង្គការសង្គមស៊ីវិល ដែលបង្ហាញពីចំណុចអវិជ្ជមាននៃការធ្វើទំនើបកម្មកម្មវិធីសិក្សា ការកំណត់ស្តង់ដារកម្មវិធីសិក្សា ស្តង់ដារតាមមុខវិជ្ជា មិនមានមូលដ្ឋានស្រាវជ្រាវច្បាស់លាស់ ដែលនាំឱ្យគុណភាពអប់រំធ្លាក់ចុះ និងប៉ះពាល់ដល់ទំនាក់ទំនងរវាងសហគមន៍ និងសាលារៀន ពោលគឺការផ្លាស់ប្តូរវិធីសាស្ត្របង្រៀនដែលធ្វើឱ្យមានការខុសគ្នារវាង

ការសិក្សាជំនាន់ឪពុកម្តាយ និងកូន។ ករណីនេះ បង្ហាញពីកង្វះការសិក្សាស្រាវជ្រាវច្បាស់លាស់ ក្នុងការធ្វើកំណែទម្រង់កម្មវិធីសិក្សា។

❖ **ឥរិយាបថអវិជ្ជមានរបស់គ្រូបង្រៀន**

ដូចគ្នានេះ ឥរិយាបថអវិជ្ជមានរបស់គ្រូបង្រៀនភាគច្រើននៅដំណាក់កាលនេះ ទាក់ទងនឹងសកម្មភាពអប់រំ បង្ហាញពីសភាពគួរឱ្យព្រួយបារម្ភបំផុតសម្រាប់ការអប់រំនាពេលអនាគត។ ដោយហេតុផលគ្រូបង្រៀនមានប្រាក់បៀវត្សទាប លោកគ្រូ-អ្នកគ្រូ មួយចំនួនបានចាប់សិស្សជាចំណាប់ខ្មាំង ដើម្បីប្រាក់ តាមរយៈការបង្កើតការបង្រៀនគួរក្រៅម៉ោង និងការគៀបសិស្សតាមមធ្យោបាយផ្សេងៗ។ ការបង្រៀនគួរក្រៅម៉ោង និងការចំណាយក្រៅផ្លូវការផ្សេងៗទៀត បានបង្កើនការចំណាយរបស់គ្រួសារសម្រាប់ការសិក្សារបស់កូនៗខ្លួន ហើយក៏ជាមូលហេតុដែលនាំឱ្យមានការបោះបង់ការសិក្សាខ្ពស់ផងដែរ។ តាមរយៈការសង្កេតជាទូទៅ យើងឃើញថា ការបង្រៀនគួរក្រៅម៉ោងជះផលអវិជ្ជមានមួយចំនួនក្នុងចំណោមគ្រូបង្រៀនទាំងឡាយ ដែលវាបណ្តាលឱ្យបែកបាក់ផ្ទៃក្នុងព្រោះទំនាស់ផលប្រយោជន៍ និងភាពប្រណែនគ្នា ពិសេសមិនមានមនសិការការងាររឹងមាំនៅក្នុងម៉ោងសិក្សារដ្ឋ ឬបង្រៀនសិស្សមិនច្បាស់លាស់ មិនអស់សមត្ថភាពដោយលាក់ទុកល្បិចសម្រាប់ការបង្រៀនក្រៅម៉ោង ។ វាជាការពិតណាស់ ស្ថានភាពបែបនេះគ្រូយកចិត្តទុកដាក់ក្នុងការបង្រៀនសិស្សខ្លាំងតែថ្នាក់គួរក្រៅម៉ោង ជាជាងបង្រៀននៅក្នុងម៉ោងរដ្ឋ។ មួយវិញទៀត ការបង្រៀនគួរនេះ វាអាចធ្វើឱ្យមានភាពអយុត្តិធម៌ក្នុងការដាក់ពិន្ទុដើម្បីវាយតម្លៃលទ្ធផលសិក្សាសិស្ស។ពិតណាស់ លោកគ្រូ-អ្នកគ្រូមួយចំនួនធំ នឹងមានភាពលម្អៀងទៅលើសិស្សដែលរៀនគួរជាមួយខ្លួន ដែលអាចឱ្យសិស្សដទៃទៀតបាក់ទឹកចិត្ត និងបណ្តាលឱ្យលទ្ធផលសិក្សាធ្លាក់ចុះ។ ម្យ៉ាងទៀត ការបង្រៀនគួរនេះ ធ្វើឱ្យសិស្សមានទម្លាប់មិនល្អ មិនយកចិត្តទុកដាក់ក្នុងសិក្សារៀនសូត្រ និងមិនពឹងផ្អែកលើសមត្ថភាពខ្លួនឯងដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍ចំណេះដឹង ហើយសម្លឹងឃើញគុណសម្បត្តិរបស់លុយក្នុងដំណើរការបង្រៀន និងរៀនទៅវិញ ពិសេសគឺឥទ្ធិពលដ៏លើសលុបរបស់វា ទៅលើដំណើរជីវិតរបស់គាត់។ លើសពីនេះទៅទៀត វាបានបង្កើតជាវប្បធម៌ចំណាយប្រាក់ក្នុងការសិក្សា បើទោះបីការចុះចូលរៀនមិនបង់ប្រាក់ក៏ដោយក៏ការចំណាយក្នុងការរៀនសូត្រសម្រាប់សិស្សមួយឆ្នាំទៅ មួយឆ្នាំមានការកើនឡើង និងរាលដាលធំទៅៗ បង្កើតបានជានាំងឧបសគ្គសម្រាប់គ្រួសារក្រីក្រ ដែលនាំទៅរកការបាក់ទឹកចិត្ត និងបាត់បង់ជំនឿលើការសិក្សា ឧទាហរណ៍ការឱ្យកូនឈប់រៀន ទៅធ្វើការងាររោងចក្រ និងឆាប់ប្រឡូកការងារផ្សេងៗទៀតដើម្បីទទួលបានប្រាក់កំរៃជួយគ្រួសារជាដើម...។ ផលវិបាកមួយទៀត គឺវាធ្វើឱ្យសិស្សអសកម្ម មិនឱ្យតម្លៃការសិក្សា និងចេះពុករលួកសួកប៉ាន់។ បើសង្កេតជាទូទៅលើការអប់រំ តាំងពីបឋមសិក្សា រហូតដល់ មធ្យមសិក្សា យើងឃើញមានវប្បធម៌នៃអំពើពុករលួយ ត្រូវបានដាក់បញ្ចូលដោយឥតដឹងខ្លួនក្នុងដំណើរបង្រៀន និងរៀនដែរ។ ឧទាហរណ៍ កុមារនៅសាលាបឋមសិក្សាទៅរៀនក្នុងសាលារដ្ឋហើយលោកគ្រូ-អ្នកគ្រូ មួយចំនួន

តម្រូវឱ្យបង់ប្រាក់ប្រចាំថ្ងៃឬ ឪពុកម្តាយបានដាក់លុយមួយចំនួនក្នុងសៀវភៅតាមដានការសិក្សារបស់កូនឱ្យគ្រូ ដាក់ច្រើនកូនរៀនបានចំណាត់ថ្នាក់ល្អ ឬជូនកាដូជាដើម ...។ សកម្មភាពទាំងនេះ ពួកគេកំពុងតែដុះខាត់កុមារឱ្យចេះពុករលួយ ស៊ីសំណូកសូកប៉ាន់។ ស្ថិតក្នុងរូបភាពខាងលើនេះ វាធ្វើឱ្យឪពុកម្តាយ អាណាព្យាបាលរបស់សិស្សានុសិស្សបាត់បង់ទំនុកចិត្តលើការសិក្សានៅសាលារដ្ឋ ហើយសម្រាប់គ្រួសារដែលមានជីវភាពធូរធារ ពួកគេបានបញ្ជូនកូនទៅរៀនសាលាឯកជន។ សម្រាប់តំបន់ជនបទ ស្ថានភាពសេដ្ឋកិច្ចគ្រូបង្រៀន និងឪពុកម្តាយ អាណាព្យាបាលនៅទាប គ្រូគ្មានជម្រើសក្នុងការប្រមូលលុយសិស្សដូចបង្ហាញខាងលើឡើយ ប៉ុន្តែ វាលេចចេញនូវភាពមិនសូវយកចិត្តទុកដាក់លើការបង្រៀន និងរៀន ដែលធ្វើឱ្យការសិក្សារបស់សិស្សធ្លាក់ចុះ។ សម្រាប់នៅតាមសាលាអនុវិទ្យាល័យ-វិទ្យាល័យមួយចំនួនវិញ មានលោកគ្រូ-អ្នកគ្រូមួយចំនួនធំផ្តោតទៅលើផលប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួនតាមរយៈការស្វះស្វែងរកឱកាសក្នុងការទាញយកប្រយោជន៍ពីសិស្សដែលវាបានប្រែក្លាយការអប់រំមានទិសដៅឆ្ពោះទៅរកផលប្រយោជន៍ (លុយ) ទៅវិញដែលជះឥទ្ធិពលអាក្រក់បំផុតដល់សិស្ស។ បញ្ហានេះវាបានប្រែក្លាយសកម្មភាពអប់រំ ទៅជាការប្រកួតប្រជែងអាជីវកម្មយ៉ាងគគ្រឹកគគ្រេង ស្ទើរគ្រប់មុខវិជ្ជា។ ឧទាហរណ៍បើសិស្សមិនចង់រៀនម៉ោងកាយសិក្សាអាចបង់លុយដើម្បីយកពិន្ទុ បង់លុយច្រើន អាចនឹងទទួលបានពិន្ទុច្រើន ហើយបង្កើតឱ្យមានការបង្រៀនគួរក្រៅម៉ោងស្ទើរគ្រប់មុខវិជ្ជា ដែលវាគួរឱ្យអស់សំណើចបំផុត។ សម្រាប់ស្ថានភាពបែបនេះ បើសិស្សានុសិស្សអាចទិញពិន្ទុបាន ទិញចំណាត់ថ្នាក់បាន និងទិញអវត្តមាន សួរថា តើពួកគេមានកម្លាំងចិត្តឯណាខំរៀន? ឥទ្ធិពលនៃអំពើពុករលួយនេះ ធ្វើឱ្យមាតាបិតា និងអាណាព្យាបាលសិស្សមួយចំនួនធំពិសេសគ្រួសារក្រីក្រ មិនមានសង្ឃឹមថាកូនៗរបស់ពួកគេ នឹងក្លាយជាសិស្សពូកែបានទេ បើមិនមានលុយគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ចំណាយឱ្យកូនគាត់ក្នុងការរៀនសូត្រនោះ។ យើងអាចវាយតម្លៃបានថា សិស្សានុសិស្សដែលមកពីគ្រួសារក្រីក្រងាយទទួលរងភាពអយុត្តិធម៌ក្នុងសម្រេចលទ្ធផលសិក្សា ហើយការអប់រំប្រែកបដោយសមធម៌មានតែនៅលើក្រដាស។ ជារួម រយៈពេល១២ឆ្នាំ សិស្សានុសិស្សទទួលរងឥទ្ធិពលពីអំពើពុករលួយ និងសូកប៉ាន់ខ្លាំងជាងការសម្រេចលទ្ធផលសិក្សា។ ដោយសារឥទ្ធិពលអវិជ្ជមានបែបនេះ ក្នុងប្រព័ន្ធគំនិតរបស់សិស្ស-និស្សិតភាគច្រើនផ្តោតតែទៅលើ ″**លុយ**″ ជាសំខាន់ ពោលគឺពួកគេរៀនគឺដើម្បីមានការងារល្អ ប្រាក់ខែខ្ពស់ និងមានលុយច្រើន មុននឹងមានគំនិតស្នេហាជាតិមាតុភូមិ និងស្រឡាញ់សច្ចភាពយុត្តិធម៌ដែលជាគុណតម្លៃដ៏សំខាន់សម្រាប់អភិវឌ្ឍន៍ប្រទេសជាតិ។ មកដល់នាទីចុងក្រោយនៃការបញ្ចប់ការសិក្សាគឺការប្រឡង ទាំងការប្រឡងបញ្ចប់មធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ និងទុតិយភូមិនៅតែវត្តមានលុយសំខាន់ដដែល ហើយរលកនៃការចំណាយលុយរបស់សិស្សសម្រាប់ការប្រឡងបានកើនឡើងពីមួយឆ្នាំទៅមួយឆ្នាំ និងរាលដាលតាំងពីទីក្រុងរហូតដល់ជនបទដល់ឆ្នាំ២០១៣ មុនកំណែទម្រង់។ យើងពិតជាឆ្ងល់ហើយចោទជាសំណួរថា បើសិស្សអាចទិញវិញ្ញាសាបានតើប្រឡងដើម្បីអ្វី? តើការប្រឡងទាំងនេះគ្រាន់តែសម្រាប់ផ្តល់ឱកាសដល់គ្រូបង្រៀនរកចំណូលបន្ថែមមែនទេ? តើវាជាយុទ្ធសាស្ត្រដើម្បីបង្កើន

អត្រានៃការសិក្សាមែនទេ? ស្ថានភាពប្រឡងដែលពោរពេញទៅ ដោយអំពើពុករលួយបែបនេះ ជះឥទ្ធិពលយ៉ាងខ្លាំងដល់គុណភាពអប់រំ និងភាពអស់ជំនឿលើការសិក្សារបស់ស្រទាប់គ្រួសារក្រីក្រ។ នេះជាមូលហេតុដ៏ចម្បងដែលធ្វើឱ្យ អត្រាបោះបង់ការសិក្សា ដើម្បីធ្វើការងារកើនឡើង ផងដែរដូចជាចំណាកស្រុកទៅធ្វើការនៅប្រទេសជិតខាង ធ្វើកម្មកររោងចក្រ កម្មករសំណង់...ដែលភាគច្រើនជាពលករប្រើកម្លាំង និងគ្មានជំនាញ។ ដោយសារកង្វះការអប់រំប្រកបដោយគុណភាព និងការបោះបង់ការសិក្សា ធ្វើឱ្យកម្លាំងពលកម្មកម្ពុជាមិនមានជំនាញច្បាស់លាស់ ហើយអាចធ្វើការបានតែការងារណាដែលមិនត្រូវការកម្រិតជំនាញដែលជាប្រភេទការងារមានកំរៃទាប។ ភស្តុតាងដែលបញ្ជាក់ពីគុណភាពអប់រំទាប គឺតាមរយៈការធ្វើកំណែទម្រង់ស៊ីជម្រៅការប្រឡងមធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិឆ្នាំ ២០១៤ ដែលលទ្ធផលសិស្សប្រឡងជាប់សញ្ញាប័ត្របានត្រឹមតែ **២៦%**ប៉ុណ្ណោះនៅពេលក្រសួងមានវិធានការរឹតបន្តឹងការប្រឡង ដោយមិនអនុញ្ញាតឱ្យមានការលួចមើលសំណៅឯកសារ ទប់ស្កាត់ការលេចធ្លាយវិញ្ញាសា មិនអនុញ្ញាតឱ្យប្រើប្រាស់ទូរស័ព្ទដៃ ម៉ាស៊ីនគិតលេខ ឬសកម្មភាពលួចចម្លងនានា។ ដំណើរការប្រឡងនៅពេលនោះមានការចូលរួមពីអ្នកស្ម័គ្រចិត្តរាប់ពាន់នាក់ និងអង្គភាពប្រឆាំងអំពើពុករលួយ[៣៣]។ លទ្ធផលប្រឡងមធ្យមសិក្សា២០១៤ មានតែសិស្ស ១១នាក់ប៉ុណ្ណោះទទួលបាននិទ្ទេស "A" ហើយជាប់តែ ២៦%ក្នុងចំណោមសិស្សប្រមាណ ៧៥០០០ នាក់ដែលទិន្នន័យខុសស្រឡះពីឆ្នាំកន្លងទៅមានប្រមាណ **៨៧%**ឯណោះ[៣៤]។

- **កង្វះភាពជាគំរូរបស់មាតាបិតា ឬអាណាព្យាបាលសិស្ស**

ជាទូទៅ មាតាបិតាសិស្សមួយចំនួនមិនទម្លាប់អានសៀវភៅ ឬឯកសារនានានៅផ្ទះសម្រាប់បង្កើនចំណេះដឹងផ្ទាល់ខ្លួនទេ ហើយក៏មិនសូវអាន ឬនិទានសម្រាប់ឱ្យកូនស្តាប់ដែរ ដែលវាធ្វើឱ្យវប្បធម៌នៃការអានសៀវភៅនៅតិចតួចនៅឡើយមកដល់ពេលបច្ចុប្បន្ន។ ទង្វើរបស់ឪពុកម្តាយ ឬអ្នកអាណាព្យាបាលវាជះឥទ្ធិពលដល់កូនៗ ជាហេតុធ្វើឱ្យពួកគេមិនមានចំណង់ចំណូលចិត្តអានសៀវភៅដូចឪពុកម្តាយ ដែរ។ មួយវិញទៀតនៅតាមខ្នងផ្ទះភាគច្រើន ពិសេសនៅតាមជនបទមិនឱ្យតម្លៃលើសៀវភៅ មិនយកចិត្តទុកថែទាំ ឬក៏ដាក់តាំងក្នុងទូសៀវភៅ ដែលករណីនេះវាបង្ហាញពីភាពមិនសូវចិត្តទុកដាក់ និងមិនឱ្យតម្លៃពីគុណសម្បត្តិរបស់សៀវភៅដែលជាប្រភពសំខាន់ក្នុងការអភិវឌ្ឍចំណេះដឹង និងសមត្ថភាព។ ឪពុកម្តាយ ឬអ្នកអាណាព្យាបាល គួររៀបចំទុកដាក់សៀវភៅ ឱ្យបានច្រើនទោះបីមិនមានពេលវេលាអានគ្រប់គ្រាន់ក៏ដោយនេះជាមធ្យោបាយមួយក្នុងការលើកកម្ពស់ការនិយមចូលចិត្តអានរបស់កូន ៗ និងការបណ្តុះគំនិតស្រឡាញ់ការសិក្សារៀនសូត្រ។ ចំណុចសំខាន់មួយទៀត គឺការលើកកម្ពស់មោទនភាពគ្រួសារតាមរយៈការដាក់គ្រឿងឥស្សរយស សញ្ញាប័ត្រ រូបថតកិត្តយស ប័ណ្ណសរសើរ ឬមេដាយស្នាដៃការងារផ្សេងបើមានសម្រាប់ឱ្យកូនបានមើលឃើញ ព្រោះវាមានប្រយោជន៍ច្រើនក្នុងការអប់រំទូន្មានដោយប្រយោលក្នុងការ

តម្រង់ទិសកូនទៅរកផ្លូវល្អតាមរយៈភាពជាគំរូរបស់ឪពុកម្តាយ ឬអ្នកអាណាព្យាបាលនេះ។ ការបង្ហាញទាំងនេះ វាអាចជាថាមពលអរូបី និងអាចកំបាំងមួយ ដែលជួយដាស់តឿនកូនៗបានមួយចំនួន ពេលដែលគេដើរផ្លូវខុស ព្រោះវាអាចបង្កើតជាសម្លេងនៅក្នុងសតិសម្បជញ្ញៈរបស់គាត់ ហើយពេលខ្លះ វាអាចក្លាយកត្តាជំរុញធ្វើឱ្យមានភាពអៀនខ្មាស់លើទង្វើខ្លួនឯងដោយស្វ័យប្រវត្តិ តាមរយៈការឆ្លុះបញ្ចាំងពីភាពជាគំរូល្អរបស់ឪពុកម្តាយ ឬធ្វើឱ្យធាប់មានភាពភ្ញាក់រឭកជាងពេលឪពុកម្តាយឬអ្នកអាណាព្យាបាលធ្វើការអប់រំប្រៀនប្រដៅ។ ចំណុចអសកម្មមួយចំនួនទៀតគឺឪពុកម្តាយមួយចំនួនបាន បំបាក់ទឹកចិត្តកូនដើម្បីទាញយកផលប្រយោជន៍ពីកូន ដោយជំរុញកូនឱ្យឈប់រៀនដើម្បី ចូលធ្វើការរកប្រាក់សម្រាប់ជាចំណូលគ្រួសារពិសេសការលើកយកហេតុផលពីភាពអយុត្តិធម៌ក្នុងសង្គមមកធ្វើលេស ឬឧបសគ្គ និងផ្តល់ភាពអស់សង្ឃឹមដល់កូន ដូចជា៖ រៀនបានប្រយោជន៍អី យើងគ្មានលុយសូកគេធ្វើការងារទេ ឬគ្មានលុយរៀនមហាវិទ្យាល័យទេ ឬបង្ហាញថា និស្សិតបញ្ចប់មហាវិទ្យាល័យច្រើនណាស់នៅទីក្រុងរកការងារធ្វើមិនបានផងកន្លែងការងារល្អៗគេដាក់កូនគេអស់ហើយ...។ ពិសេសករណីនេះ កើតឡើងចំពោះគ្រួសារដែលមានជីវភាពក្រីក្រលំបាក។ ស្ថានភាពក្រីក្រលំបាក ធ្វើឱ្យពួកគាត់យល់ថា បញ្ហាក្រពះ សំខាន់ជាងការសិក្សា ហើយទង្វើនេះ បានរុញកូនគាត់ចូលទៅក្នុងវដ្តនៃភាពក្រីក្រ ព្រោះការដែលគាត់បោះបង់ការសិក្សា ធ្វើឱ្យទទួលបានការងារដែលប្រើកម្លាំង និងកំណត់ដោយការងារដែលទទួលបានប្រាក់បៀវត្សទាប។ ដូច្នេះ គាត់បាត់បង់ឱកាសរំដោះខ្លួនពីភាពក្រីក្រ ហើយមានការលំបាកច្រើនក្នុងគេចចេញពីនឹមនៃភាពក្រីក្រ។ ថ្វីត្បិតតែការចុះឈ្មោះចូលរៀនមិនបង់ថ្លៃ តែគ្រួសារនីមួយៗមានការចំណាយច្រើនសម្រាប់ការសិក្សារបស់កូន ហើយគ្រួសារដែលក្រីក្រពិបាកលៃលកឱ្យកូនបន្តការសិក្សា ពិសេសចំណាយសម្រាប់ការបង្រៀនគួរក្រៅម៉ោង ហើយបើកូនសិស្សមិនបានរៀនគួរបន្ថែមទេ សិស្សមានការលំបាកក្នុងការប្រកួតប្រជែងក្នុងទទួលបានជោគជ័យលើការសិក្សា។ លើសពីនេះទៅទៀត ស្ថានភាពអំពើហឹង្សាក្នុងគ្រួសារនៅតែកើតមានច្រើននៅឡើយនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ដែលវាប៉ះពាល់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរដល់ការសិក្សារបស់កុមារនិងយុវជន។ទង្វើរបស់ឪពុកម្តាយ អាណាព្យាបាលទាំងអស់នេះ ហើយធ្វើឱ្យការអប់រំនៅកម្ពុជាធ្លាក់ទាប ។

- **បណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ** (៣៦)-(៤៧)

តម្រូវការកម្រិតជំនាញនៅប្រទេសប្រាក់ចំណូលទាប មិនដូចគ្នានឹងប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍ទេ ហើយសូម្បីតែប្រទេសតែ មួយគ្រឹះស្ថានអប់រំ អាចពេញចិត្តចំពោះជំនាញដែលពួកគេផ្តល់ដល់យុវជន ប៉ុន្តែនយោជកអាចមើលឃើញផ្សេងថាយុវជនទាំងនោះនៅខ្វះជំនាញធ្វើការ ដោយសារភាពមិនស៊ីគ្នារវាងការបណ្តុះបណ្តាលជំនាញ ការសិក្សា និងការងារ។ ជំនាញរបស់នយោជិត ត្រូវបានបែងចែកជា៣សមាសភាពសំខាន់គឺ (១)ការយល់ដឹង (២)សតិអារម្មណ៍សង្គម និងឥរិយាបថ (៣)បច្ចេកទេស[៣៥]

- **ជំនាញនៃការយល់ដឹង**គឺជាសមត្ថភាពក្នុងការស្វែងយល់ពីគំនិតស្មុគស្មាញ សម្រេបខ្លួនប្រកប ដោយប្រសិទ្ធភាពទៅនឹងបរិស្ថាន រៀនសូត្រពីបទពិសោធន៍ ចូលរួមក្នុងទម្រង់ផ្សេងៗនៃការផ្ដល់ហេតុផល និងចាត់វិធានការកែតម្រូវបញ្ហា។ អក្ខរកម្មទាំងភាសា និងកុំព្យូទ័រ / អក្ខរកម្មព័ត៌មានវិទ្យា និងលេខគឺជាផ្នែកមួយនៃជំនាញយល់ដឹង។
- **ជំនាញសតិអារម្មណ៍សង្គម**ដែលត្រូវបានគេស្គាល់ផងដែរថាជាជំនាញចរិតលក្ខណៈអាកប្បកិរិយា ឬជំនាញទន់ទាក់ទងនឹងលក្ខណៈដែលគ្របដណ្ដប់លើដែនជាច្រើនដូចជា៖ ទំនាក់ទំនងសង្គម ការសំដែងផ្លូវចិត្ត បុគ្គលិកលក្ខណៈ អាកប្បកិរិយា និងឥរិយាបថ។ ទាំងនេះរួមមានភាពបើកចំហចំពោះបទពិសោធន៍ថ្មីៗការយកចិត្តទុកដាក់ ការបំពេញបន្ថែម ការយល់ព្រម និងស្ថិរភាពអារម្មណ៍។
- **ជំនាញបច្ចេកទេស**គឺពឹងផ្អែកសមត្ថភាពប្រើប្រាស់សម្ភារៈ និងឧបករណ៍បច្ចេកទេសដែលមានលក្ខណៈស្មុគស្មាញ មានចំណេះដឹងឯកទេសច្រើនក្នុងវិស័យជាច្រើនដូចជា៖ វិទ្យាសាស្ត្រ វិស្វកម្ម ឱសថ សេដ្ឋកិច្ច ហិរញ្ញវត្ថុ គណនេយ្យ វិទ្យាសាស្ត្រសង្គម និងនយោបាយ[៣៥]។ ជំនាញបច្ចេកទេស អាចត្រូវបានបែងចែកទៅជាជំនាញទាក់ទងនឹងការងារ និងជំនាញការងារជាក់លាក់[៣៦]
- ការប្រចាប់បញ្ចូលគ្នានូវជំនាញទាំង៣៖ ការយល់ដឹង និងជំនាញសង្គម និងជំនាញបច្ចេកទេសទាក់ទងនឹងការងារ រួមចំណែកដល់ភាពមានការងារធ្វើរបស់មនុស្ស។ ទោះយ៉ាងណាក៏ដោយនៅពេលដែលត្រូវបានគេជួល និយោជិកត្រូវមានជំនាញការងារជាក់លាក់ដើម្បីឱ្យពួកគេអាចបំពេញការងាររបស់ពួកគេបានល្អ និងបំពេញនូវទំនួលខុសត្រូវលើការងាររបស់ពួកគេ។ ជំនាញដែលទាក់ទងនឹងការងារ ជួយឱ្យនិយោជិកធ្វើបានល្អនៅក្នុងការងារ ប៉ុន្តែមិនអាចជំនួសជំនាញការងារជាក់លាក់បានទេ។ ជំនាញបច្ចេកទេសទទួលបានភាគច្រើនពីការសិក្សា ពិសេសនៅកម្រិតមហាវិទ្យាល័យ ឬ ការបណ្ដុះបណ្ដាល និងអប់រំវិជ្ជាជីវៈបច្ចេកទេស និងការសិក្សាក្នុងអំឡុងពេលធ្វើការ[៣៥]

❖ បញ្ហាប្រឈមនៃការគំលាតជំនាញនៅកម្ពុជា [៤៧]

មានការយល់ស្របកាន់តែច្រើនឡើងថា កម្ពុជាកំពុងប្រឈមនឹងគម្លាតកាន់តែខ្លាំងឡើងរវាងជំនាញដែលឧស្សាហកម្ម និងពាណិជ្ជកម្មត្រូវការ និងអ្វីដែលយុវជនសិក្សានៅស្ថាប័នអប់រំ ឬសាលាបណ្ដុះបណ្ដាលវិជ្ជាជីវៈ។[៣៧] យោងតាមការស្ទង់មតិឆ្នាំ២០១១ ពីនិយោជកចំនួន ៧៨ នាក់ដែលអនុវត្តដោយក្រុមហ៊ុនសេវាកម្មធនធានមនុស្សក្នុងស្រុក HR Inc. (ប្រទេសកម្ពុជា) នយោជក ៧៣% បានរាយការណ៍ថានិស្សិតបញ្ចប់ការសិក្សានៅ**មហាវិទ្យាល័យ**នៅកម្ពុជាមិនមានជំនាញត្រឹមត្រូវ[៣៨] ហើយ នយោជកច្រើន

ជាង ៦២% ក៏បានកត់សម្គាល់ផងដែរថា និស្សិតបញ្ចប់**សាលាបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ**មិនមានជំនាញត្រឹមត្រូវផងដែរ។ បើយើងប្រៀបធៀបស្ថិតិទាំងពីរនេះ យើងឃើញថា មានតែ១២% ប៉ុណ្ណោះសម្រាប់និស្សិតបញ្ចប់ការសិក្សាពីសកលវិទ្យាល័យ និង ៣៨% និស្សិតបញ្ចប់ការសិក្សាពីសាលាបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈមានជំនាញសមស្រប។ ផ្អែកតាមស្ថិតិនេះ វាហាក់បីដូចជាបង្ហាញពីភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នារវាងការសិក្សា និងទីផ្សារការងារ ដែលនិស្សិតបញ្ចប់ការសិក្សាពីមហាវិទ្យាល័យមានភាពមិនស៊ីសង្វាក់ខ្ពស់ជាង និស្សិតបញ្ចប់ការសិក្សានៅ TVET។ ជាងនេះទៀតនិយោជកចំនួន ៣១% បានលើកឡើងថា វាពិបាកក្នុងការបណ្តុះបណ្តាល ឬបង្កើនសមត្ថភាពជំនាញលើកម្លាំងពលកម្មដែលមានស្រាប់ ដោយសារពួកគេបានលើកឡើងពីគុណភាពទាបនៃកម្មវិធីបណ្តុះបណ្តាលដែលនយោជិកទទួលបាន និងជំនាញមូលដ្ឋានគ្រឹះរបស់បុគ្គលិកមានកម្រិតទាបពេក[៣៨] ។វាដូចគ្នានេះដែរទៅនឹងការស្ទង់មតិឆ្នាំ២០១៤ ដែលឧបត្ថម្ភដោយអង្គការពលកម្មអន្តរជាតិ (ILO) របស់អ្នកដឹកនាំធុរកិច្ច និងនិយោជិកមកពីប្រទេសអាស៊ានចំនួន ៧ ដែលរួមមាន៖ ប្រទេសកម្ពុជា ឥណ្ឌូនេស៊ី ឡាវ ម៉ាឡេស៊ី ភូមា ហ្វីលីពីន និងសិង្ហបុរី[៣៩]។ សមាមាត្រអ្នកឆ្លើយសំណួរស្ទង់មតិ បានបង្ហាញថាពួកគេ ″**យល់ស្រប**″ថា ប្រទេសកម្ពុជាមានកម្រិតទាបបំផុតទី២ នៃភាពស៊ីគ្នារវាងជំនាញនិស្សិតបញ្ចប់ការសិក្សាពីកម្រិតផ្សេងៗគ្នា និងតម្រូវការសហគ្រាស ដោយនាំមុខតែប្រទេសភូមាមួយប៉ុណ្ណោះ។ ការឆ្លើយតបរបស់និយោជកបានបង្ហាញថា មានតែសិស្ស ២០% ប៉ុណ្ណោះដែលបញ្ចប់ការសិក្សាពីកម្រិតមធ្យមសិក្សា ហើយនិស្សិត៤០% បញ្ចប់ការសិក្សានៅមហាវិទ្យាល័យ និង សាលាបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈមានជំនាញដែលបំពេញតម្រូវការរបស់សហគ្រាសបាន[៣៩]។ លើសពីនេះទៅទៀតមានតែនិយោជកប្រហែល ១០%ប៉ុណ្ណោះដែលបានវាយតម្លៃគុណភាពអ្នកផ្តល់សេវាអប់រំសាធារណៈនៅកម្ពុជាថាជា **"ល្អ និងល្អណាស់"** [៣៩]។ ផ្អែកតាមការស្រាវជ្រាវបង្ហាញថា ប្រទេសកម្ពុជាមានគំលាតសម្រាប់វិជ្ជាជីវៈកម្រិតខ្ពស់ដូចជា៖ **អ្នកគ្រប់គ្រង វិស្វករ និងវេជ្ជបណ្ឌិត** ។ នៅក្នុងការស្ទង់មតិរបស់ HRINC ឆ្នាំ២០១១ លើការខ្វះខាតជំនាញច្បាស់លាស់បំផុត បានបង្ហាញថា និយោជក៧០%បានលើកឡើងពីកង្វះខាតដ៏សំខាន់លើផ្នែកគ្រប់គ្រង[៣៩]។ ការសិក្សាថ្មីមួយទៀតបានប៉ាន់ប្រមាណថាប្រសិនបើប្រទេសកម្ពុជាចង់ទាក់ទាញការវិនិយោគដោយផ្ទាល់ពីបរទេសក្នុងចន្លោះពី ៦ ទៅ ៨% នៃ GDP សម្រាប់ឆ្នាំ២០១៤ និងឆ្នាំ ២០២០ គេត្រូវការមេវិស្វកម្មប្រហែល ៣៥ ០០០ នាក់ និងអ្នកបច្ចេកទេសចំនួន ៤៦ ០០០ នាក់ទៀតនៅឆ្នាំ ២០១៨[៤០]។ សម្រាប់ស្ថានភាពឆ្នាំ២០១៤ ការផ្គត់ផ្គង់បុគ្គលិកទាំងនេះនៅឆ្ងាយពីតួលេខត្រូវការខ្លាំងណាស់ ហើយសម្រាប់គោលដៅក្លាយជាប្រទេសប្រាក់ចំណូលមធ្យមកម្រិតខ្ពស់នៅឆ្នាំ ២០៣០ គឺកាន់តែត្រូវការមូលធនមនុស្សដែលមានជំនាញបែបនេះកាន់តែច្រើន។ មួយវិញទៀត វាត្រូវបានគេដឹងជាទូទៅថា ប្រទេសកម្ពុជាប្រឈមនឹងកង្វះគ្រូពេទ្យដែលមានសមត្ថភាពគ្រប់គ្រាន់ជាច្រើន ហើយសម្រាប់ឆ្នាំ២០១៣ កម្ពុជាមានវេជ្ជបណ្ឌិតតែ ២.៣ប៉ុណ្ណោះក្នុងចំណោមប្រជាជន ១ ម៉ឺននាក់[៤១] ដែលសមាមាត្រគ្រូពេទ្យនេះ មានកម្រិតទាបខ្លាំងណាស់ ពោលគឺតិចជាងពាក់កណ្តាលតួលេខជាមធ្យម

សម្រាប់បណ្ដាប្រទេសអាស៊ាន[៤២]។ កង្វះខាតជំនាញទាំងនេះ គឺដោយសារអត្រាសិក្សាទាបសម្រាប់វគ្គបណ្ដុះបណ្ដាលជំនាញឯកទេស។ ក្នុងឆ្នាំ ២០០៩/២០១០ ក្នុងចំណោមសិស្សដែលបានចុះឈ្មោះចូលរៀនសម្រាប់សញ្ញាបត្រឧត្ដមសិក្សានៅក្នុងប្រទេស សិស្សប្រមាណ ១០% បានចុះឈ្មោះចូលរៀនមុខវិជ្ជាគ្រប់គ្រងធុរកិច្ច ប្រមាណ៦%ទៀតលើផ្នែកវេជ្ជសាស្ត្រថែទាំ និងឱសថសាស្ត្រ ប្រហែល ៦% សម្រាប់មុខវិជ្ជាវិទ្យាសាស្ត្រកុំព្យូទ័រ និងតិចជាង ៣% សម្រាប់វិស្វកម្ម ១,៤% សម្រាប់វិទ្យាសាស្ត្រ និង ១,៣%សម្រាប់គណិតវិទ្យា[៣៨]។ គុណភាពអប់រំមានកម្រិតទាប បើទោះជាមាននិស្សិតបញ្ចប់ការសិក្សាផ្នែកទាំងនេះនៅតិចតួចក៏ដោយ គឺជាបញ្ហាចម្បងមួយ ដែលនាំឱ្យមានភាពគំលាតជំនាញទាំងនេះ។ ឧទាហរណ៍និយោជកផ្នែកឯកជនមួយចំនួនកត់សម្គាល់ថា វិស្វករដែលមានសញ្ញាបត្របញ្ចប់ការសិក្សាពីប្រទេសកម្ពុជាមានកម្រិតជំនាញស្មើនឹងនិស្សិតវិស្វករឆ្នាំទី ១ ឬទី ២ នៅប្រទេសជិតខាងមួយចំនួន។

❖ គំលាតជំនាញ ក្នុងវិស័យទេសចរ-Skill gaps in the tourism sector

ខណៈកង្វះជំនាញនៅក្នុងវិស័យឧស្សាហកម្មបានទទួលការយកចិត្តទុកដាក់ជាច្រើនផងដែរនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា វត្តមានគម្លាតជំនាញនៅក្នុងវិស័យសេវាកម្មរបស់ប្រទេសនេះ ជាពិសេសនៅក្នុងវិស័យទេសចរណ៍បានទាក់ទាញការយកចិត្តទុកដាក់តិចតួច។ ការកាត់បន្ថយគម្លាតជំនាញក្នុងវិស័យទេសចរណ៍ជារឿងចាំបាច់សម្រាប់ប្រទេសកម្ពុជាត្រូវយកចិត្តទុកដាក់ឱ្យបានមុតមាំបន្ថែមទៀត ព្រោះវានៅតែជាប្រភពដ៏សំខាន់នៃកំណើនសេដ្ឋកិច្ចជាតិ និងជាប្រភពប្រាក់ចំណូលជាតិ។ ជាមួយនឹងការមកដល់របស់ភ្ញៀវទេសចរជាង ៤ លាននាក់នៅឆ្នាំ២០១៣ វិស័យទេសចរណ៍អាចរួមចំណែកយ៉ាងសំខាន់ដល់ការបង្កើតការងារ និងការបង្កើតចំណូលនៅក្នុងប្រទេស[៣៧]។ សារៈសំខាន់ផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចនៃវិស័យទេសចរនៅកម្ពុជាគឺខ្ពស់ជាងប្រទេសជិតខាង[៣៧]។

❖ ផលប៉ះពាល់នៃគំលាតជំនាញ-Impacts of the skill gap

នៅកម្រិតក្រុមហ៊ុន គំលាតជំនាញរារាំងដល់ការអភិវឌ្ឍសមត្ថភាព ការច្នៃប្រឌិត ចែកចាយផលិតផល និងសេវាកម្មទាន់ពេលវេលា និងបំពេញតាមស្តង់ដារគុណភាពនៃផលិតផលរបស់ពួកគេ[៤៣]។ ការចង្អុលបង្ហាញពីផលប៉ះពាល់ផ្សេងៗមួយចំនួននៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាអាចត្រូវបានគេយកមកពិចារណាពីផលប៉ះពាល់ការងារដែលពិបាកបំពេញ ដោយនិយោជកក្នុងការស្ទង់មតិនិយោជកឆ្នាំ ២០១២ របស់ ILO[៤៤]។ ប្រហែល ២ ភាគ ៣ នៃក្រុមហ៊ុនដែលចូលរួមនៅក្នុងការស្ទង់មតិនោះបានរាយការណ៍ថា ពួកគេមានការលំបាកក្នុងការជ្រើសរើសបុគ្គលិកថ្មីដើម្បីបំពេញការងារដែលនាំឱ្យមានការពន្យារពេលការអភិវឌ្ឍផលិតផល និងសេវាកម្មថ្មីរបស់ពួកគេ។ ការពន្យារពេលក្នុងការអភិវឌ្ឍន៍ផលិតផលថ្មី និងការខាតបង់អាជីវកម្មដោយសារការប្រកួតប្រជែងគឺជាផលប៉ះពាល់ដ៏ធ្ងន់ធ្ងរបំផុតសម្រាប់ឧស្សាហកម្មកាត់ដេរ សំលៀកបំពាក់ និងស្បែកជើង ហើយការបង្កើនការងារហួសប្រមាណដល់បុគ្គលិកដែលមានស្រាប់ វាធ្វើឱ្យប៉ះ

ពាល់ដល់គុណភាព សេវាកម្ម អតិថិជន ជាបញ្ហាចម្បងដែលអាជីវកម្មសណ្ឋាគារ និងផ្ទះសំណាក់បានជួបប្រទះ[៤៤]។ ក្នុងករណីធ្ងន់ធ្ងរក្រុមហ៊ុនជាច្រើនត្រូវបានបង្ខំឱ្យដកផលិតផល និងសេវាកម្មមួយចំនួនចេញពីទីផ្សារ។ ភាពមិនស៊ីសង្វាក់នៃគម្លាតជំនាញត្រូវបានលេចឡើងនៅដំណាក់កាលដ៏សំខាន់មួយសម្រាប់ប្រទេសកម្ពុជាៈ នៅពេលដែលប្រទេសនេះត្រៀមខ្លួន ប្រែក្លាយពីប្រទេសមានប្រាក់ចំណូលមធ្យមកម្រិតទាប ទៅមធ្យមកម្រិតខ្ពស់ និង ដំណាក់កាលបង្កើតសហគមន៍សេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន (AEC)។ បទពិសោធន៍នៅកន្លែងផ្សេងទៀតបង្ហាញថាសម្រាប់ប្រទេសដែលវិវត្តខ្លួនដោយជោគជ័យពីមធ្យមកម្រិតទាបទៅឋានៈមានប្រាក់ចំណូលមធ្យមកម្រិតខ្ពស់ គឺប្រែក្លាយកម្លាំងពលកម្មដែលគ្មានជំនាញ ទៅជំនាញកម្រិតទាប រួចកម្រិតមធ្យម ចុងក្រោយទៅជំនាញកម្រិតខ្ពស់[៤៥]។ សម្រាប់គម្រោងសមាហរណកម្មក្នុងតំបន់បង្កើតសហគមន៍សេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន (AEC) ចុងឆ្នាំ២០១៥ បាននាំមកនូវឱកាស និងបញ្ហាប្រឈមសម្រាប់ប្រទេសជាសមាជិករបស់ខ្លួន ពិសេសទាក់ទងនឹងលំហូរកម្លាំងពលកម្ម[៤៦]។ ការផ្តល់ឱ្យមានលំហូរដោយសេរីនូវកម្លាំងពលកម្មជំនាញខ្ពស់កាន់តែច្រើនក្នុងវិស័យជំនាញធំ ៗ ចំនួនប្រាំបីដូចជា៖ វេជ្ជបណ្ឌិត ពេទ្យធ្មេញ គិលានុបដ្ឋាយិកាវិស្វករ ស្ថាបត្យករ គណនេយ្យករ អ្នកស្ទង់មតិ និងអ្នកជំនាញឧស្សាហកម្មទេសចរណ៍ ទំនងជាមានផលប៉ះពាល់យ៉ាងខ្លាំងដល់គម្លាតជំនាញ និងកំណែទម្រង់ការអប់រំនៅកម្ពុជា។ ជាទូទៅបណ្តាប្រទេសជាសមាជិកអាស៊ានអាចទទួលបានផលប្រយោជន៍ពីលំហូរដោយសេរីនៃកម្លាំងពលកម្មដែលមានជំនាញខ្ពស់នៅកម្រិតខុសៗ គ្នាព្រោះពួកគេអាចបំពេញគំលាតជំនាញ និងភាពមិនស៊ីចង្វាក់គ្នានៃជំនាញថ្នាក់ជាតិដោយការហូរចូលជំនាញងាយស្រួលជាងមុនពីប្រទេសមួយទៅប្រទេសមួយ និងនាំចេញកម្លាំងពលកម្មដែលលើសទៅប្រទេសដទៃទៀតដែលខ្វះ។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏អត្ថប្រយោជន៍សម្រាប់ប្រទេសក្រីក្រនៅក្នុងតំបន់អាស៊ាននៅមានកម្រិត ដោយសារតែមិនបានដាក់បញ្ចូលលំហូរកម្លាំងពលកម្មដែលគ្មានជំនាញ។ មួយវិញទៀត ការកំណត់លំហូរកម្មករដែលមានជំនាញខ្ពស់នៅក្នុង AEC នៅតែមានភាពងាយស្រួលសម្រាប់ប្រទេសមួយចំនួនដូចជា ប្រទេសកម្ពុជាក្នុងការនាំចូលកម្មករមានជំនាញខ្ពស់។ លំហូរនេះ វាអាចជួយប្រទេសកម្ពុជាក្នុងការដោះស្រាយបញ្ហាកង្វះខាតកម្មករជំនាញ និងគម្លាតជំនាញ ។ ជាការពិត និយោជកប្រហែល ៧០% មកពីប្រទេសកម្ពុជានៅក្នុងការស្ទង់មតិទីផ្សារពិគ្រោះយោបល់បាននិយាយថា លំហូរពលករដែលមានជំនាញខ្ពស់នៅក្រោមសហគមន៍សេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាននឹងមានផលវិជ្ជមាន លើផលប្រយោជន៍របស់សហគ្រាស តួលេខខ្ពស់បំផុតក្នុងចំណោមបណ្តាប្រទេសចំនួន ៧។[៣៩]ទោះយ៉ាងណាក៏ដោយ បើគ្មានវិធានការចាំបាច់ដើម្បីលើកកម្ពស់កម្លាំងពលកម្មវ័យក្មេងរបស់ខ្លួនទេ ការចល័តពលករដែលមានជំនាញខ្ពស់របស់AEC អាចធ្វើឱ្យប្រទេសកម្ពុជាពឹងផ្អែកខ្លាំងលើកម្មករជំនាញដែលនាំចូល[៣៦]។ ការពឹងផ្អែកលើការនាំចូលជំនាញជាជាងការផលិតក្នុងស្រុកខ្លួនឯងអាចក្លាយជាឧបសគ្គដល់ការងារយុវជនកម្ពុជាចំនួនដ៏ច្រើន និងកម្មករជំនាញដែលមិនមានជំនាញគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីប្រកួតប្រជែងជាមួយពលករជំនាញខ្ពស់ដែលនាំចូលពីប្រទេសនានាដែលជាសមាជិករបស់

សហគមសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន។ តាមរយៈទស្សនវិស័យសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមដ៏ទូលំទូលាយ យុវជនដែលមានជំនាញជាមួយ ការងារប្រកបដោយផលិតភាព និងការងារសមរម្យ ដូចជាសង្គមសុខុមាលភាពគឺជាកត្តាកំណត់ និងជាផ្នែកមួយនៃការអភិវឌ្ឍមនុស្ស ឬការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមជាទូទៅ។ ការដោះស្រាយបញ្ហាជំនាញដែលកំពុងរីកចម្រើនដោយផ្តល់នូវជំនាញដែលត្រឹមត្រូវដល់យុវជនក៏ជាការបញ្ចប់ដោយខ្លួនឯងផងដែរដែលជាមធ្យោបាយដើម្បីសំរេចបាននូវកំណើនលូតលាស់ប្រកបដោយនិរន្តរភាព។

សម្រាប់បញ្ហាប្រឈមមួយទៀតទាក់ទងនឹងអត្រាចូលរៀនជំនាញវិជ្ជាជីវៈ ទោះបីក្រសួងការងារ និងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈបានដំឡើងកម្រិត PTCs ចំនួន៥ ទៅជាមជ្ឈមណ្ឌលបណ្តុះបណ្តាលភូមិភាគដែលផ្តល់ជូននូវសញ្ញាបត្រ វិញ្ញាបនប័ត្រ និងវគ្គសិក្សាកម្រិតសញ្ញាបត្រក៏ដោយ ក៏ការទាក់ទាញសិស្សថ្នាក់ទី ៩ ឱ្យចុះឈ្មោះចូលរៀនវគ្គសិក្សាជំនាញ បច្ចេកទេស វិជ្ជាជីវៈនៅគ្រឹះស្ថានសាធារណៈនៅតែ ជាបញ្ហាប្រឈមដ៏ធំមួយដោយសារតែ (១) ការខ្វះព័ត៌មានអំពីកម្មវិធី TVET និងភាពទាក់ទងការបណ្តុះបណ្តាលទៅនឹងការងារ (២) ភាពសង្ស័យទាក់ទងនឹងគុណភាពនៃការបែងចែកការងារ និង (៣) ការមិនមានមធ្យោបាយសម្រាប់បន្តការសិក្សានៅអប់រំជាន់ខ្ពស់ (ឧត្តមសិក្សា)។

និយាយជារួមប្រទេសកម្ពុជាកំពុងប្រឈមនឹងឱនភាពជំនាញដ៏ធំសូម្បីតែវិស័យដែលពឹងផ្អែកលើជំនាញតិចតួចដូចជាសម្លៀកបំពាក់ បដិសណ្ឋារកិច្ច ទេសចរណ៍ និងសំណង់ជាដើម។ កង្វះជំនាញសម្រាប់វិស័យដែលមានជំនាញច្រើនដូចជាគ្រឿងបន្លាស់រថយន្ត អេឡិចត្រូនិច និងបច្ចេកវិទ្យាព័ត៌មាន និងទំនាក់ទំនង ហើយសូម្បីតែជំនាញកម្រិតខ្ពស់ ដូចជាអ្នកគ្រប់គ្រង វិស្វករ និងគ្រូពេទ្យជាដើម[៤៧]។ កង្វះខាតជំនាញសម្រាប់វិស័យឧស្សាហកម្មបានទទួលការយកចិត្តទុកដាក់ជាច្រើននៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយកង្វះខាតជំនាញសម្រាប់វិស័យទេសចរណ៍ របស់ប្រទេសបានទទួលការយកចិត្តទុកដាក់តិចតួចនៅឡើយ។ គួរឱ្យចាប់អារម្មណ៍វិស័យទេសចរណ៍ដែលរួមចំណែកយ៉ាងធំធេងចំពោះកំណើនប្រាក់ចំណូល និងបង្កើតការងារ (និងមានសក្តានុពលកាន់តែធំនាពេលអនាគត) កំពុងប្រឈមនឹងកង្វះខាតជំនាញយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរដែលជាវិស័យឧស្សាហកម្ម[៤៧]។ កង្វះខាតជំនាញទូទៅដែលគ្របដណ្តប់លើប្រភេទជំនាញធំទូលាយទាំងបីគឺ ការយល់ដឹង បច្ចេកទេស និងជំនាញទន់ កំពុងជះឥទ្ធិពលអវិជ្ជមានដល់ធុរកិច្ចនៅតាមវិស័យជាច្រើន។ ប្រសិនបើគម្លាតជំនាញមិនត្រូវបានធ្វើឱ្យរួមតូចទេ កំណើនសេដ្ឋកិច្ចរបស់ប្រទេស និងថាមភាពអាជីវកម្មនឹងត្រូវបានកាត់បន្ថយយ៉ាងខ្លាំងនាពេលអនាគត។ លើសពីនេះទៅទៀតពីទស្សនវិស័យសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមដ៏ទូលំទូលាយការជួយយុវជនក្នុងការលើកកម្ពស់ភាពមានការងារធ្វើរបស់ពួកគេមានសារៈសំខាន់ជាពិសេសសម្រាប់ការផ្តល់អំណាចដល់ពួកគេ និងសម្រេចបាននូវគោលដៅធំធេងនៃការអភិវឌ្ឍមនុស្ស[៤៧]។ គម្លាតជំនាញគឺជាផ្នែកមួយនៃបញ្ហា។ ក៏មានភាពមិនស៊ីសង្

វាក់ជំនាញច្រើននៅក្នុងប្រទេសផងដែរ។ សូម្បីតែផ្នែកធុរកិច្ច ប្រឈមនឹងកង្វះខាតនូវជំនាញដែលត្រូវការក្នុងការធ្វើឧស្សាហូបនីយកម្ម និងធ្វើទំនើបកម្មសេដ្ឋកិច្ចដ៏ឆាប់រហ័សក្តី ក៏មានយុវជនដែលមានការអប់រំពីមហាវិទ្យាល័យធំ ៗ ដែលមានជំនាញមិនត្រូវគ្នានឹងតម្រូវការរបស់និយោជក និងសហគ្រាស។ ភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នានេះបានធ្វើឱ្យយុវជនមានចំណេះដឹងការងារ និងមានសក្តានុពលបង្កឱ្យមានចលាចលយុវជនការគំរាមកំហែងដល់ស្ថិរភាពសង្គម និងនយោបាយ(៤៧)។ ការគិតឡើងវិញអំពីរបៀបដោះស្រាយគំលាតជំនាញ និងភាពមិនស៊ីគ្នានៃជំនាញ និងទីផ្សារការងារគឺត្រូវការចាំបាច់ ប្រសិនបើប្រទេសកម្ពុជា ធ្វើដំណើរទៅជាប្រទេស មានប្រាក់ចំណូលមធ្យមកម្រិតខ្ពស់ និងទទួលបានជោគជ័យក្នុងការធ្វើសមាហរណកម្មជាមួយសហគមន៍សេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាននៅក្នុងប៉ុន្មានឆ្នាំខាងមុខនេះ។ ជាទូទៅបញ្ហានេះបានធ្វើឱ្យមនុស្សម្នាក់ៗទទួលបាននូវការអប់រំត្រឹមត្រូវដើម្បីឱ្យពួកគេបានត្រៀមខ្លួនជាមួយនឹងជំនាញនិងចំណេះដឹងត្រឹមត្រូវដើម្បីសម្របខ្លួនទៅនឹងទីផ្សារដែលមានការផ្លាស់ប្តូរ និងមានការប្រកួតប្រជែង(៤៧)។ របៀបដែលប្រព័ន្ធអប់រំរបស់ប្រទេសនេះអាចរួមចំណែកក្នុងការកាត់បន្ថយគម្លាតជំនាញ និងភាពមិនស៊ីគ្នានិងការកែទម្រង់ដែលទាមទារអោយមានដូចជាកំណែទម្រង់ចាប់ពីថ្នាក់ឧត្តមសិក្សារហូតដល់ការមត្តេយ្យសិក្សា និងអភិវឌ្ឍន៍កុមារតូចតាមរយៈការអប់រំនៅកម្រិតបឋមសិក្សា និងមធ្យមសិក្សាព្រមទាំង TVET ត្រូវបានគេពិនិត្យឡើងវិញ ។

សរុបសេចក្តីមក វិស័យអប់រំប្រទេសកម្ពុជានៅដំណាក់កាលនេះជួបប្រទះនូវបញ្ហាប្រឈមជាច្រើន។ ទោះបីជាមានការពង្រីកកន្លែងសិក្សានៅប៉ុន្មានឆ្នាំចុងក្រោយនេះយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏ចន្លោះប្រហោងនៃ វិសាលភាពកម្រិតមធ្យមសិក្សានៅតែមាន ហើយការរីកចម្រើនឆាប់រហ័សនៃប្រព័ន្ធនេះ ក៏នាំមកនូវកង្វះខាតគ្រូបង្រៀន ការបណ្តុះបណ្តាលលើកកម្ពស់គុណវុឌ្ឍិគ្រូបង្រៀនបានតិចតួច ប្រាក់ខែគ្រូបង្រៀនមិនគ្រប់គ្រាន់ និងថ្លៃចំណាយក្រៅផ្លូវការជាញឹកញាប់ដែលជះឥទ្ធិពលអវិជ្ជមានដល់ការរៀនត្រួតថ្នាក់ អត្រាបោះបង់ចោលការសិក្សា និងរួមចំណែកធ្វើឱ្យគុណភាពអប់រំធ្លាក់ចុះ។ បញ្ហាប្រព័ន្ធសំខាន់ៗនៃការបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ គឺ (១) ការមិនផ្តោតទៅលើសហគ្រិនភាព (២) កង្វះប្រព័ន្ធធានាគុណភាពនិងព័ត៌មានទីផ្សារការងារ (៣) ការត្រួតពិនិត្យគុណភាពវគ្គបណ្តុះបណ្តាល និងស្ថាប័នអប់រំមិនល្អ (៤) ការផ្សារភ្ជាប់ទន់ខ្សោយជាមួយសហគ្រាស និងក្រុមហ៊ុន។ (៥) កង្វះលទ្ធភាពទទួលបានឱកាសបណ្តុះបណ្តាលបច្ចេកទេស វិជ្ជាជីវៈជាផ្លូវការនៅតាមជនបទ (៦) ខ្វះការប្រៀបធៀប និងភាពបត់បែនក្នុងការផ្តល់ការបណ្តុះបណ្តាល និង (៧) មិនមានប្រភពហិរញ្ញវត្ថុគ្រប់គ្រាន់។

ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាប្រឈមទាំងឡាយនៅដំណាក់កាលនេះ រដ្ឋាភិបាលនឹងបន្តអនុវត្តគោលការណ៍អប់រំសម្រាប់ទាំងអស់គ្នាដើម្បីធានាឱ្យមានការទទួលបានការអប់រំប្រកបដោយសមធម៌កែលម្អ

គុណភាព និងប្រសិទ្ធភាពនៃសេវាអប់រំនៅគ្រប់កម្រិតទាំងអស់ និងបន្តធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវស្ថាប័ន និងសមត្ថភាពបុគ្គលិកអប់រំ។ ទាំងនេះត្រូវបានបង្ហាញក្នុងផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអប់រំ ២០១៤ - ២០១៨ ដែលរួមមានអាទិភាពដូចខាងក្រោមដោយផ្តោតទៅលើ៖

- លើកកម្ពស់ការយល់ដឹង និងសមត្ថភាពមនុស្សក្នុងវិស័យវិទ្យាសាស្ត្រ និងបច្ចេកវិទ្យា ជាពិសេសវិស័យអាទិភាពដូចជាកសិកម្ម រួមមានដំណាំកសិកម្ម សត្វចិញ្ចឹម និងវារីវប្បកម្ម ឧស្សាហកម្ម ថាមពល វិស័យសំណង់ និងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធរូបវន្ត វិស័យបច្ចេកវិទ្យា គមនាគមន៍ព័ត៌មានវិទ្យា និងសុខាភិបាល និង បញ្ហាបរិស្ថាន
- បង្កើនលទ្ធភាពទទួលបានសេវាអប់រំប្រកបដោយសមធម៌ តាមរយៈបង្និតទីតាំងសាលាបឋមសិក្សាក្នុងភូមិទាំងអស់យ៉ាងហោចណាស់ឱ្យមានសាលាអនុវិទ្យាល័យមួយក្នុងមួយឃុំ ពង្រីកចំនួនសាកលវិទ្យាល័យ ឬសាខាដើម្បីធានាឱ្យមានមួយនៅក្នុងខេត្តនិមួយៗ ពង្រាយគ្រូបង្រៀនដើម្បីធានាថាការគ្របដណ្តប់ពេញលេញនៅគ្រប់តំបន់ ទាំងតំបន់ដែលមិនសូវទទួលបានផលប្រយោជន៍ (disadvantaged areas) តាមរយៈការបង្កើនចំនួនអន្តេវាសិកដ្ឋាន ផ្តល់មធ្យោបាយធ្វើដំណើរ កាត់បន្ថយការចំណាយរបស់មាតាបិតាសម្រាប់ការអប់រំ បង្កើនថវិកាតាមសាលារៀនក៏ដូចជាបង្កើនការចូលរួមពីវិស័យឯកជន និងដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្នុងការអភិវឌ្ឍវិស័យអប់រំ។
- បង្កើនគុណភាព និងប្រសិទ្ធភាពនៃសេវាអប់រំនៅគ្រប់កម្រិត និងការបណ្តុះបណ្តាលទាំងជំនាញបច្ចេកទេស និងមុខងារនៅក្នុងស្ថាប័នសាធារណៈ និងឯកជនស្របតាមស្តង់ដារអន្តរជាតិ និងតម្រូវការអភិវឌ្ឍន៍របស់ប្រទេស។
- បន្តការកែលម្អការបណ្តុះបណ្តាលបច្ចេកទេស និងវិជ្ជាជីវៈ ការអប់រំ និងការអភិវឌ្ឍន៍យុវជនសម្រាប់ជំនាញបច្ចេកទេស និងទន់ភ្លន់ដើម្បីធ្វើការជាក្រុម ដើម្បីពង្រឹងវិន័យ និងធានានូវក្រមសីលធម៌វិជ្ជាជីវៈនៅកន្លែងធ្វើការ។

ទន្ទឹមនឹងនេះដែរ គំនិតផ្តួចផ្តើមកំណែទម្រង់របស់ក្រសួងអប់រំយុវជននិងកីឡា (MoEYS) នៅក្នុងបរិបទនៃ EFA នឹងត្រូវបានគាំទ្រនិងពង្រឹងតាមរយៈការអនុវត្តច្បាប់ និងបង្កើនស្តង់ដារអប់រំ។ រដ្ឋធម្មនុញ្ញកម្ពុជាចែងថា សាលារៀនសាធារណៈត្រូវផ្តល់ការអប់រំមូលដ្ឋានដោយឥតគិតថ្លៃរយៈពេលប្រាំបួនឆ្នាំ។ ការបង្កើតច្បាប់ទូលំទូលាយស្តីពីការអប់រំនឹងបង្កើតនូវស្តង់ដារអប់រំដោយមានចេតនាច្បាស់លាស់ដើម្បីធ្វើការឆ្ពោះទៅរកការទទួលបាននូវសេវាអប់រំប្រកបដោយគុណភាពនៅគ្រប់កម្រិត។ មួយវិញទៀត ចក្ខុវិស័យវិស័យអប់រំរយៈពេលវែងរបស់កម្ពុជាទទួលស្គាល់ថា ការទទួលបានការអប់រំកុមារតូចគឺជាមូលដ្ឋានដ៏រឹងមាំមួយសម្រាប់គ្រប់កម្រិតនៃការអប់រំ។ ក៏មានការយកចិត្តទុកដាក់ផងដែរ លើការផ្តល់ការគាំទ្របន្ថែមលើការអាន និងគណិតវិទ្យាដល់សិស្សានុសិស្សនៅថ្នាក់ដំបូងនៃការអប់រំកម្រិតបឋមសិក្សា។ សិស្សបញ្ចប់ការសិក្សា

កម្រិតមូលដ្ឋានគួរមានឱកាសសម្រាប់ការរៀនបន្តថ្នាក់មធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ រួចឈានទៅមធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិ ឬថ្នាក់ជំនាញបច្ចេកទេស វិជ្ជាជីវៈនិងថ្នាក់ខ្ពស់ជាងនេះទៀត។ ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអប់រំឆ្នាំ ២០១៤-២០១៨ ទទួលស្គាល់បញ្ហាប្រឈមទាំងនេះ និងស្វះស្វែងរកវិធីដោះស្រាយ។ គុណភាពនៃការអប់រំនឹងត្រូវបានពង្រឹងដោយផ្តោតលើការលើកកម្ពស់ការបង្រៀន ការរៀន និងលទ្ធផលសិក្សារបស់សិស្ស។ គុណសម្បត្តិរបស់គ្រូបង្រៀននឹងត្រូវបានតម្លើងពី ១២ + ២ ដល់ ១២ + ៤ នៅត្រឹមឆ្នាំ២០២០។ វាក៏នឹងផ្តោតលើការធានាផងដែរថា កម្មវិធីសិក្សានៃការអប់រំចំណេះទូទៅ និងការអប់រំកម្រិតខ្ពស់ ឆ្លើយតបនឹងបទដ្ឋានគុណភាពអាស៊ាន។

ការអប់រំគឺជាគន្លឹះក្នុងការសម្រេចចក្ខុវិស័យយូរអង្វែងរបស់ប្រទេសកម្ពុជាក្នុងការកសាងប្រទេសដែលមានសន្តិភាព ស្ថិរភាពនយោបាយ សន្តិសុខ និងសណ្តាប់ធ្នាប់ កំណើនសេដ្ឋកិច្ចរយៈពេលវែង ការអភិវឌ្ឍន៍ប្រកបដោយនិរន្តរភាព និងសមធម៌ កែលម្អជីវភាពរស់នៅ និងកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ។ ការអភិវឌ្ឍន៍ធនធានមនុស្សតាមរយៈការអប់រំត្រូវបានកំណត់ថាជាអាទិភាពមួយក្នុងចំណោមអាទិភាពរបស់រដ្ឋាភិបាលទាំងបួនដែលនឹងធានាឱ្យមានការប្រកួតប្រជែងនៅក្នុងទីផ្សារការងារក្នុងតំបន់ដែលកំពុងបើកទូលាយ។ ដើម្បីសម្រេចគោលដៅនេះ រាជរដ្ឋាភិបាលបានយកចិត្តទុកដាក់លើកត្តា៤គឺ : (១) ការបណ្តុះបណ្តាលពលកម្មជំនាញ និងផលិតភាពដើម្បីបំពេញតម្រូវការទីផ្សារ និងបង្កើនគុណតម្លៃបន្ថែម (added value) (២) បង្កើតក្របខណ្ឌគតិយុត្តិ និងកែលម្អស្ថាប័នបណ្តុះបណ្តាលអប់រំ និងវិជ្ជាជីវៈ (៣) ជំរុញការចូលរួមរបស់វិស័យឯកជនក្នុងវិស័យអប់រំ (៤) ការពង្រឹងគុណភាពនៃការអប់រំលើកកម្ពស់ការស្រាវជ្រាវវិទ្យាសាស្ត្រ ការអភិវឌ្ឍបច្ចេកវិទ្យា និងការច្នៃប្រឌិត។ បញ្ហាប្រឈមចម្បងគឺដើម្បីអភិវឌ្ឍបរិយាកាសអប់រំដែលកុមារម្នាក់ៗត្រូវបានគេអប់រំតាមអាយុរបស់ពួកគេ សម្បទា និងសមត្ថភាពដើម្បីបង្កើតកម្លាំងពលកម្មដែលមានជំនាញខ្ពស់។

ជាមួយគ្នានេះ ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាប្រឈមខាងលើ ក្រសួងក៏ដាក់ចេញនូវកំណែទម្រង់ស៊ីជម្រៅ១៥ចំណុច ដូចខាងក្រោម៖

កំណែទម្រង់១៥ចំណុចះ (បទបង្ហាញរបស់បណ្ឌិត ហង់ ជួនណារ៉ុន ២០១៥)

1. **ការគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ** (អនុវត្តប្រព័ន្ធព័ត៌មានក្នុងគ្រប់គ្រង បណ្តុះបណ្តាលមន្ត្រីលទ្ធកម្ម ធ្វើប្រតិបត្តិការសវនកម្មផ្ទៃក្នុង)
2. **ការពង្រាយគ្រូបង្រៀន**(កែសម្រួលលក្ខខណ្ឌឡើងវិញ វាយតម្លៃ និងស្វ័យប្រកាសពីស្ថានភាពលើស និងខ្វះគ្រូ បញ្ចូលសាលាសហគមន៍ពហុភាសា៥០ឱ្យចូលជាសាលារដ្ឋ បញ្ចូលគ្រូអ៊ីស្លាម ១៤០០នាក់ គ្រូជនជាតិដើម២០នាក់ក្នុងក្របខណ្ឌ)

3. **កំណែទម្រង់មជ្ឈមណ្ឌលបណ្តុះបណ្តាលគ្រូបង្រៀន** (អភិវឌ្ឍន៍មជ្ឈមណ្ឌលគរុកោសល្យភូមិភាគរាជធានីភ្នំពេញ និងបាត់ដំបងទៅជាវិទ្យាស្ថានគរុកោសល្យ។ អនុម័តស្តង់ដារគ្រឹះស្ថានបណ្តុះបណ្តាលគ្រូ រៀបចំស្តង់ដារគ្រូបង្រៀន និងឯកសារទស្សនៈទានស្តីពីគន្លងអាជីព។)
4. **លើកកម្ពស់គុណវុឌ្ឍិគ្រូបង្រៀន** (អនុវត្តប្រព័ន្ធក្រេឌីត សម្រាប់វាយតម្លៃសមត្ថភាពបុគ្គលិកអប់រំ បង្កើតការិយាល័យគាំទ្រគ្រូបង្រៀន និងរៀបចំគោលនយោបាយស្តីពីគន្លងអាជីពគ្រូបង្រៀនប្រព័ន្ធពន្លឿន)
5. **ការងារអធិការកិច្ច** (រៀបចំសៀវភៅស្តីពីអធិការកិច្ចតាមកាលកំណត់ និងឧបករណ៍អធិការកិច្ច អភិវឌ្ឍន៍សមត្ថភាពអធិការកិច្ច រៀបចំរចនាសម្ព័ន្ធថ្នាក់ក្រោមជាតិជា៨តំបន់អធិការកិច្ច សាកល្បងអធិការកិច្ចតាមកាលកំណត់៧០សាលា
6. **វង្វាយតម្លៃលទ្ធផលសិក្សា** (ផ្សព្វផ្សាយលទ្ធផលតេសថ្នាក់ជាតិថ្នាក់ទី៣ ទី៦ និងទី៨មុខវិជ្ជាភាសាខ្មែរ រូបវិទ្យា និងគណិតវិទ្យា ធ្វើតេសវាយតម្លៃថ្នាក់តំបន់សាកល្បង៣៥សាលា ធ្វើតេសវាយតម្លៃ តម្រិតអន្តរជាតិសាកល្បងសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍ៥៦សាលា ធ្វើតេសល្បឿនអំណាន)
7. **កំណែទម្រង់ការប្រឡងមធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិ** (កែលម្អយន្តការកំណែ និងប្រព័ន្ធពិនិត្យតាមដាន កែលម្អសង្ខេបមេរៀន កំណែលម្អយន្តការបូកស្រង់ អនុម័តមេរៀនសង្ខេបប្រវត្តិសាស្ត្រថ្នាក់ទី១២)
8. **កំណែទម្រង់កម្មវិធីសិក្សា និងសៀវភៅសិក្សាគោល**(ដាក់ឱ្យប្រើប្រាស់សៀវភៅសិក្សាអង់គ្លេស ផ្សព្វផ្សាយក្របខណ្ឌកម្មវិធីចំណេះទូទៅ និងអប់រំបច្ចេកទេស រៀបចំកម្មវិធីសិក្សាលម្អិត និងស្តង់ដារមុខវិជ្ជាឯកទេស រៀបចំ គំរូតែងសេចក្តី)
9. **សាងសង់អគារសិក្សា និងការជុសជុលៈ** (ជុសជុល និងកែលម្អមណ្ឌលប្រឡងមធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិ ដាក់ដំណើរការសាលាជំនាន់ថ្មីនៅវិទ្យាល័យស៊ីសុវត្ថិ សាងសង់បង្គន់អនាម័យ កន្លែងលាងដៃ ប្រព័ន្ធទឹកស្អាត ប្រព័ន្ធទឹកស្អាត)
10. **វាយតម្លៃ គ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សា** (កែលម្អនីតិវិធី និងដំណើរការទទួលគុណភាព អភិវឌ្ឍន៍ប្រព័ន្ធទិន្នន័យព័ត៌មានវិទ្យាឧត្តមសិក្សា ព្រាងឯកសារស្តីពី ការធានាគុណភាពអប់រំផ្ទៃក្នុងកម្រិតកម្មវិធីសិក្សា)

11. **លើកកម្ពស់វិស័យកីឡា** (រៀបចំការប្រកួតកីឡាជាតិ ផ្សព្វផ្សាយការអនុវត្តសៀវភៅអប់រំកាយកម្រិតបឋមសិក្សា អនុម័តកម្មវិធីសិក្សាអប់រំកាយនៅមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ ជុសជុលកែលម្អហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធកីឡា បណ្តុះបណ្តាលធនធានមនុស្សថ្នាលកីឡាករក្រុមជម្រើសជាតិ)
12. **ការអនុវត្តផែនការសកម្មភាពគោលនយោបាយយុវជន** (ក្រុមប្រឹក្សាយុវជន និងកុមារដើម្បីជំរុញបង្កើតក្លឹបសិក្សាតាមសាលាវិទ្យាល័យ អនុវត្តកម្មវិធី បណ្តុះបណ្តាលជំនាញខ្លី ដំណើរការមជ្ឈមណ្ឌលព័ត៌មានទីផ្សារ អនុវត្តកម្មវិធីសហគ្រាសសហគមន៍ និងកម្មវិធីសហគ្រិនភាព)
13. **ការអប់រំបច្ចេកទេស** (អនុម័តក្របខណ្ឌកម្មវិធីអប់រំ បំណិនជីវិតថ្នាក់ទី៤ដល់ទី៩និងកម្មវិធីសិក្សាផ្នែកបំណិនជីវិត អនុម័តឯកសារការផ្តល់ប្រឹក្សាអាជីព និងព័ត៌មានសិក្សាជំនាញ កែលម្អកម្មវិធីសិក្សាឱ្យស្របនឹងតម្រូវការទីផ្សារការងារលើជំនាញមេកានិច អគ្គិសនី អេឡិចត្រូនិក ក្សេត្រសាស្ត្រ និងបសុវប្បកម្ម ពង្រីកវិទ្យាល័យចំណេះដឹង និងបច្ចេកទេសថ្មី៣)
14. **ការបង្កើតសាលារៀនជំនាន់ថ្មី** (អនុម័តគោលនយោបាយស្តីពីសាលារៀនជំនាន់ថ្មី ដំណើរការសាលារៀនជំនាន់ថ្មីវិទ្យាល័យស៊ីសុវត្ថិ)
15. **រៀបចំគន្លងអាជីព និងការបណ្តុះបណ្តាលនាយកសាលា** (អភិវឌ្ឍន៍ឯកសារទស្សនទានស្តីពីគន្លងអាជីពគ្រូ បង្រៀន រៀបចំសៀវភៅមគ្គុទេសន៍នាយកសាលា បំប៉ននាយកសាលាគ្រប់កម្រិតលើការងារអធិការកិច្ច គ្រប់គ្រង ដឹកនាំ និងប្រព័ន្ធអធិការកិច្ចអប់រំ រៀបចំប្រព័ន្ធសន្សំក្រេឌីតការអភិវឌ្ឍវិជ្ជាជីវៈនាយកសាលា)

☞ក្រសួងបានអនុដាក់ចេញវិធានការកំណែទម្រង់១៥ចំណុច ដោយឈរលើមូលដ្ឋានសរសរស្តម្ភ៥គឺៈ

1. **ការអនុវត្តសកម្មភាពគោលនយោបាយគ្រូបង្រៀន** (បណ្តុះបណ្តាលគ្រូមូលដ្ឋានទៅជាគ្រូបង្រៀនកម្រិតឧត្តម កំពុងអភិវឌ្ឍន៍មជ្ឈមណ្ឌលគរុកោសល្យភូមិភាគទៅជាវិទ្យាស្ថានគរុកោសល្យ អនុម័តស្តង់គ្រឹះស្ថានបណ្តុះបណ្តាលគ្រូ និងស្តង់ដារនាយកសាលា កំពុងរៀបចំស្តង់ដារគ្រូបង្រៀន និងគន្លងអាជីពគ្រូបង្រៀន)
2. **ការពិនិត្យឡើងវិញកម្មវិធីសិក្សា សៀវភៅសិក្សាគោល និងការកែលម្អបរិស្ថាន** (អនុម័តនិងផ្សព្វផ្សាយក្របខណ្ឌកម្មវិធីសិក្សាចំណេះទូទៅនិងអប់រំ បច្ចេកទេស ដាក់ដំណើរការសាលាជំនាន់ថ្មី វិទ្យាល័យស៊ីសុវត្ថិ អនុម័ត និងផ្សព្វផ្សាយឱ្យប្រើប្រាស់គោលការណ៍អនុវត្តលក្ខខណ្ឌអប្បរមាស្តី

ពី ទឹកស្អាត និងអនាម័យនៅតាមសាលារៀន អនុម័ត និងសេចក្តីណែនាំស្តីពីចលនាប្រឡងប្រណាំងសាលារៀនស្អាត សាងសង់អគារសិក្សាមត្តេយ្យសហគមន៍ សាលាមត្តេយ្យសិក្សាធនធាន ផ្ទះគ្រូ ស្នាក់នៅ និងអគារការិយាល័យអប់រំ ជុសជុលនិងកែលម្អមណ្ឌលប្រឡង)

3. **ការដាក់ឱ្យអនុវត្តអធិការកិច្ច** (អនុម័តបញ្ញត្តិធានាគុណភាពអប់រំកម្រិតមត្តេយ្យសិក្សា និងអប់រំចំណេះទូទៅ រៀបចំឧបករណ៍សម្រាប់អធិការកិច្ច សៀវភៅជំនួយស្មារតីអធិការកិច្ច និងទម្រង់របាយការណ៍អធិការកិច្ច បណ្តុះបណ្តាលអធិការអប់រំ)
4. **ការពង្រឹងវង្វាយតម្លៃការសិក្សា** (បំប៉នមន្ត្រីជំនាញអំពីការងារតេសវង្វាយតម្លៃថ្នាក់ជាតិ តំបន់ និងអន្តរជាតិ ធ្វើតេសល្បឿនអំណាន ធ្វើតេសវង្វាយតម្លៃកម្រិតតំបន់ថ្នាក់បឋមសិក្សា និងរៀបចំ តេសវង្វាយតម្លៃកម្រិតអន្តរជាតិសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍ)
5. **កំណែទម្រង់ឧត្តមសិក្សា** (កែលម្អនីតិវិធី និងដំណើរការទទួលស្គាល់គុណភាពអប់រំ ព្រាងស្តង់ដារទទួលស្គាល់គុណភាពអប់រំ កម្រិតបណ្ឌិត ពង្រឹង និងពង្រីកការអប់រំមុខវិជ្ជាវិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យាវិស្វកម្ម និងគណិតវិទ្យា ត្រៀមបង្កើតគណៈកម្មាធិការវិទ្យាសាស្ត្រកម្ពុជាសម្រាប់ការស្រាវជ្រាវ និងការបណ្តុះបណ្តាលថ្នាក់បណ្ឌិត និងបង្កើតសាលាថ្នាក់បណ្ឌិត។)

សម្រាប់ការបកស្រាយបន្ថែមខាងក្រោម គឺជាបង្ហាញពីទស្សនវិស័យថ្មីសម្រាប់ការអប់រំសម្រាប់ឈានឆ្ពោះទៅមុន៖

❖ ទស្សនវិស័យអប់រំថ្មីសម្រាប់ការឈានឆ្ពោះទៅមុន

ការអភិវឌ្ឍ និងថែទាំកុមារតូច-Early Childhood Care and Development

1. បង្កើនការចុះឈ្មោះចូលរៀននៅគ្រប់ទិដ្ឋភាពទាំងអស់នៃកម្មវិធី ECE ចាប់ពី ៦% ក្នុងឆ្នាំ ១៩៩៩ ដល់ ៧៥% នៅឆ្នាំ ២០១៥ ។
2. បង្កើនការចូលរួមរបស់កុមារក្នុងកម្មវិធីសុខភាពសហគមន៍ អាហារូបត្ថម្ភ ការអភិវឌ្ឍគុណភាព និងការអប់រំកុមារពីកំណើតរហូតដល់អាយុសិក្សា។
3. លើកកម្ពស់ការត្រៀមខ្លួនរបស់កុមារកម្ពុជាឱ្យចូលរៀននៅអាយុ ៦ ឆ្នាំ។
4. បង្កើតផែនការសកម្មភាពជាតិស្តីពីការថែទាំនិងការអភិវឌ្ឍកុមារនៅឆ្នាំ ២០១៤
5. បង្កើតគោលការណ៍ណែនាំស្តីពីការគ្រប់គ្រង និងដំណើរការមជ្ឈមណ្ឌលធនធានមត្តេយ្យក្នុងឆ្នាំ ២០១៤ ។

6. ពិនិត្យឡើងវិញនូវកម្មវិធីសិក្សាសម្រាប់សាលាមត្តេយ្យរដ្ឋ មត្តេយ្យតាមសហគមន៍ និងកម្មវិធីតាមផ្ទះនៅឆ្នាំ ២០១៤ ។
7. បង្កើតគោលការណ៍សម្រាប់ការបង្កើនក្របខណ្ឌគ្រូបង្គោលសម្រាប់គ្រូបង្រៀនមត្តេយ្យសិក្សា ឆ្នាំ ២០១៤ ។
8. ពិនិត្យមើលតួនាទី និងដំណើរការនៃការអប់រំកុមារតូចនៅថ្នាក់ក្រោមជាតិសម្រាប់ឆ្នាំ ២០១៤ ។
9. បង្កើតគោលនយោបាយអភិបាលកិច្ចល្អសម្រាប់គ្រឹះស្ថានមត្តេយ្យសិក្សាឆ្នាំ ២០១៤ ។
10. បង្កើតគោលការណ៍ណែនាំស្តីពីការគ្រប់គ្រង និងដំណើរការសាលាមត្តេយ្យសិក្សា និងកម្មវិធីតាមខ្នងផ្ទះនៅឆ្នាំ ២០១៥ ។
11. បង្កើតសេចក្តីណែនាំសម្រាប់វិស័យឯកជន កសិដ្ឋាន និងសហគ្រាសធំ ៗ ដោយលើកទឹកចិត្តឱ្យពួកគេចូលរួមក្នុងគ្រប់ទម្រង់នៃការអប់រំកុមារតូចៗ។

- **សាកលនីយកម្មការអប់រំមូលដ្ឋាន**-Universalization of Basic Education

1. ជានាថារហូតដល់ឆ្នាំ ២០៣០ កុមារទាំងអស់ ជាពិសេសកុមារី និងក្មេងប្រុសដែលកំពុងរស់នៅក្នុងស្ថានភាពជួបការលំបាក និងកុមារនៃក្រុមជនជាតិដើមភាគតិចទទួលបានការអប់រំរយៈពេល ៩ ឆ្នាំពេញប្រសិនបើការអប់រំមូលដ្ឋានដោយឥតគិតថ្លៃ នៅសាលាបឋមសិក្សាប្រកបដោយគុណភាព
2. បំបាត់គំលាតរវាងយេនឌ័រនៅតាមសាលាបឋមសិក្សា និងមធ្យមសិក្សានៅឆ្នាំ ២០១៥ ដោយផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់លើការធានាឱ្យក្មេងស្រីទទួលបានការអប់រំពេញលេញ និងស្មើភាពគ្នានិងសម្រេចបាននូវការអប់រំមូលដ្ឋានប្រកបដោយ គុណភាព។
3. កែលម្អគុណភាពអប់រំ ជាពិសេសទាក់ទងនឹងអក្ខរកម្ម គណិតវិទ្យា និងជំនាញចាំបាច់សម្រាប់រកប្រាក់ចំណូល។
4. បង្កើនប្រសិទ្ធភាពផ្ទៃក្នុងនៃការអប់រំមូលដ្ឋានតាមរយៈការកាត់បន្ថយអត្រារៀនត្រួតថ្នាក់ នៅកម្រិតដំបូងនៃការអប់រំកម្រិតបឋមសិក្សា កាត់បន្ថយអត្រាបោះបង់ចោលការសិក្សានៅកម្រិតថ្នាក់បឋមសិក្សានិងការអប់រំកម្រិតមធ្យមបឋមភូមិ។
5. ពង្រីកវិសាលភាពនៃកម្មវិធីអាហារនៅតាមសាលារៀនបឋមសិក្សា។
6. លើកទឹកចិត្តដល់ការបង្រៀនភាសាបរទេសសម្រាប់សាលាបឋមសិក្សាចាប់ពីថ្នាក់ទី ៤
7. បង្កើតក្របខ័ណ្ឌធានាគុណភាពអប់រំនៅកម្រិតសាលារៀន។
8. ធ្វើការសាកល្បងការបង្រៀននិងរៀនពេញមួយថ្ងៃ។
9. កែលម្អសំណង់ និងឧបករណ៍សម្ភារៈនៅតាមគ្រឹះស្ថានអប់រំដើម្បីបំពេញតាមស្តង់ដារគុណភាពសាលាបឋមសិក្សា

10. កែសម្រួលកម្មវិធីសិក្សាបឋម និងពិនិត្យឡើងវិញជាទៀងទាត់។
11. រៀបចំផែនការសកម្មភាពសម្រាប់ការអនុវត្តគោលនយោបាយគ្រូបង្រៀន។

ការសិក្សា និងបំណិនជីវិតសម្រាប់យុវជន និងមនុស្សពេញវ័យ-Learning and Life Skills for Youths and Adults

1. ធានាថាតម្រូវការរៀនសូត្ររបស់យុវវ័យ និងមនុស្សពេញវ័យត្រូវបានបំពេញតាមរយៈការទទួលបានការអប់រំ និងការបណ្តុះបណ្តាលជំនាញវិជ្ជាជីវៈ ប្រកបដោយសមធម៌(បំណិនជីវិត)។
2. លើកកម្ពស់គ្រប់ទិដ្ឋភាពទាំងអស់នៃគុណភាពអប់រំ និងធានានូវគុណភាពល្អនូវគ្រប់ទិដ្ឋភាពសម្រាប់ប្រជាពលរដ្ឋទាំងអស់ជាមួយនឹងលទ្ធផលសិក្សាដែលត្រូវបានគេទទួលស្គាល់ និងអាចវាស់វែងនិងទទួលបាន ជាពិសេសជំនាញអក្ខរកម្ម លេខនពន្ធ និងជំនាញជីវិត។
3. ផ្សព្វផ្សាយគោលនយោបាយស្តីពីបំណិនជីវិត និងការសិក្សារៀនសូត្រពេញមួយជីវិត។
4. បង្កើនការផ្សព្វផ្សាយ និងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការជាមួយដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ ក្រសួងពាក់ព័ន្ធនានា និងភាគីពាក់ព័ន្ធផ្សេងៗទៀត។
5. កសាងអគារសិក្សាឱ្យគ្រប់គ្រាន់ និងមជ្ឈមណ្ឌលសិក្សាសហគមន៍សម្រាប់តំបន់ដាច់ស្រយាល។
6. បង្កើនការផ្ទេរអំណាចដល់ទីក្រុង / ខេត្ត / ខណ្ឌ / ខណ្ឌដើម្បីគ្រប់គ្រងសេវាកម្មបំណិនជីវិត។
7. កែលម្អគោលការណ៍ណែនាំស្តីពីភាពជាអ្នកដឹកនាំ និងការគ្រប់គ្រងមជ្ឈមណ្ឌលសិក្សាសហគមន៍។
8. ធានាការសិក្សាគុណភាពសម្រាប់យុវវ័យ និងមនុស្សពេញវ័យដែលអាចឱ្យពួកគេទទួលបានបំណិនជីវិតជាក់លាក់ក្នុងការឆ្លើយតបទៅនឹងតម្រូវការទីផ្សារការងារ។
9. ផ្សព្វផ្សាយមជ្ឈមណ្ឌលសិក្សាសហគមន៍ឱ្យមានដំណើរការពេញលេញ និងផ្តល់ការអប់រំពេញមួយជីវិត។
10. លើកកម្ពស់សិទ្ធិរបស់មនុស្សគ្រប់រូបដើម្បីទទួលបានការអប់រំបន្ត។

អក្ខរភាពមនុស្សពេញវ័យ-Adult Literacy

1. ពង្រឹង និងលើកកម្ពស់សកម្មភាព និងកម្មវិធីអប់រំក្រៅប្រព័ន្ធ។
2. បង្កើនសកម្មភាពស្ម័គ្រចិត្តរបស់យុវជនទៅក្នុងកម្មវិធីអប់រំក្រៅប្រព័ន្ធ និងអភិវឌ្ឍន៍សហគមន៍
3. ធ្វើបច្ចុប្បន្នភាពកម្មវិធីសិក្សា និងសៀវភៅសិក្សាគោលឱ្យសមស្របទៅតាមក្រុមគោលដៅ។
4. ពង្រឹងការអនុវត្តសេចក្តីណែនាំស្តីពីការអប់រំក្រៅប្រព័ន្ធ។
5. ពង្រឹងការតាមដាន វាយតម្លៃ និងសមត្ថភាពដើម្បីអនុវត្តការងារអប់រំក្រៅប្រព័ន្ធប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព។

គំលាត និងសមភាពយេនឌ័រ-Gender Parity and Equality

1. លើកទឹកចិត្តសសិស្សស្រីចូលរួមក្នុងការអប់រំដោយស្មើភាពជាមួយសិស្សប្រុស
2. កាត់បន្ថយគំលាតយែនឌ័ររវាងសិស្សស្រី និងសិស្សប្រុសតាមរយៈការគាំទ្រកម្មវិធី យែនឌ័រដោយភាគីពាក់ព័ន្ធនានា
3. លើកទឹកចិត្តស្ត្រីក្នុងការចូលរួមសម្រេចចិត្ត

- **គុណភាពអប់រំ និងភាពពាក់ព័ន្ធ**-Quality Education and relevance

1. លើកកម្ពស់សកម្មភាពបង្រៀន និងរៀនតាមរយៈការអនុវត្តគោលនយោបាយកុមារមេត្រីនៅបឋមសិក្សា និងមធ្យមសិក្សា ដើម្បីធ្វើឱ្យប្រសើរឡើង និងអនុវត្តប្រកបដោយគុណភាពនៃ កម្មវិធីទប់ស្កាត់សិស្សបោះបង់ការសិក្សា
2. ធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវបរិស្ថានសិក្សាតាមរយៈការពិនិត្យឡើងវិញនូវវិធានបុគ្គលិកអប់រំនៅបឋមសិក្សា និងមធ្យមសិក្សា
3. វាយតម្លៃ លទ្ធផលសិក្សាសិស្សតាមរយៈការអនុវត្តតេស្តស្តង់ដារជាតិប្រកបដោយចីរភាព នៅថ្នាក់ទី៣ ទី៦ និងទី៨
4. បង្កើនការវិនិយោគលើវិស័យអប់រំ ដើម្បីកែលម្អការដាក់បញ្ចូលធាតុចូល (inputs) ប្រកបដោយគុណភាព និងអនុវត្តការវាយតម្លៃសាលារៀន (school self-assessment) ដែលជាយុទ្ធសាស្ត្រលើកកម្ពស់គុណភាពអប់រំ។ សាលារៀនអាចធ្វើការឆ្លុះបញ្ចាំងលើការប្រតិបត្តិរបស់ខ្លួនតាមរយៈរបាយការណ៍វាយតម្លៃសាលារៀនប្រចាំឆ្នាំដោយសាលារៀនផ្ទាល់
5. អភិវឌ្ឍន៍ប្រព័ន្ធតាមដាន និងវាយតម្លៃផ្អែកលើលទ្ធផល (result-based monitoring and evaluation system)
6. អនុវត្តគោលនយោបាយកម្មវិធីកុមារមេត្រីនីកម្រិតបឋមសិក្សា និងមធ្យមសិក្សា ដើម្បីធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវគុណភាពអប់រំ
7. លើកទឹកចិត្តគ្រូបង្រៀនបឋមសិក្សាដែលសញ្ញាប័ត្រមធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិ និងបទពិសោធច្រើនឱ្យចូលរួមវគ្គបណ្ដុះបណ្ដាលនៅមជ្ឈមណ្ឌលគរុកោសល្យភូមិភាគ ដើម្បីក្លាយជាគ្រូបង្រៀនមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ
8. កសាងសមត្ថភាពនាយកសាលា និងប្រធានក្រុមបច្ចេកទេស ដើម្បីលើកកម្ពស់ការអប់រំប្រកបដោយគុណភាព និងប្រសិទ្ធភាព

ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអប់រំរបស់ក្រសួងអប់រំយុវជននិងកីឡាឆ្នាំ ២០១៤-២០១៨ ដែលបានរៀបចំឡើងដោយមានការពិគ្រោះយោបល់ជាមួយដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ និងភាគីពាក់ព័ន្ធ បានផ្ដល់នូវក្របខ័ណ្ឌបង្រួបបង្រួមដើម្បីដឹកនាំរដ្ឋាភិបាលទាំងអស់និងកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងរបស់ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍។ ផែនការនេះកំណត់គោលបំណងរយៈពេលមធ្យមក្នុងវិស័យគោលនយោបាយចំនួន៣: (១)ធានានូវលទ្ធភាពទទួល

បានសមស្របសម្រាប់សេវាកម្មអប់រំទាំងអស់ (២) ការលើកកម្ពស់គុណភាព និងភាពពាក់ព័ន្ធនៃការរៀនសូត្រនិង (៣) ធានានូវភាពជាអ្នកដឹកនាំ និងការគ្រប់គ្រងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពនៃបុគ្គលិកអប់រំនៅគ្រប់កម្រិត។ មកដល់ឆ្នាំ២០១៨ ដែលជាឆ្នាំចុងក្រោយនៃការអនុវត្តផែនការយុទ្ធសាស្ត្រវិស័យអប់រំ (២០១៤-២០១៨) វិស័យអប់រំ មានការរីកចម្រើនគួរឱ្យកត់សម្គាល់ ទោះបីជានៅជួបប្រទះបញ្ហាប្រឈមមួយចំនួនក៏ដោយ។ ដើម្បីស្វែងយល់បន្ថែមពីលទ្ធផលសម្រេចបាននៃការអនុវត្តផែនការយុទ្ធសាស្ត្រវិស័យអប់រំ ឆ្នាំ២០១៤-២០១៨ យើងសូមបង្ហាញសូចនាករទាំងនោះជាបន្តបន្ទាប់ដូចខាងក្រោម។ ដំបូងយើងសូមលើកយកមកបង្ហាញពីទិដ្ឋភាពរួមនៃស្ថានភាពវិវត្តរបស់វិស័យអប់រំ ដែលដកស្រង់ចេញពី**របាយការណ៍សង្ខេបស្តីពីសមិទ្ធិផលសំខាន់ៗរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ២០១៣-២០១៧** (៤៨) ចេញខែមេសា ឆ្នាំ២០១៨៖

ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា មានបុគ្គលិកអប់រំទូទាំងប្រទេសបានកើនឡើងដល់ ១១៩ ៣៦៨ នាក់ (ស្រី ៤៥ ,៥%) ក្នុងនោះថ្នាក់ជាតិ ៣ ២៣៧នាក់ (ស្រី ២៧,២៧%) និងថ្នាក់ក្រោមជាតិ ១១៦ ១៣១នាក់ (ស្រី ៤៦%) ក្នុងនោះគ្របខណ្ឌគ្រូមត្តេយ្យ ៣ ៥៧៨នាក់ (ស្រី ៩៨,២៩%) គ្រូបឋមសិក្សា ៥៦ ៣២៥នាក់ (ស្រី៥០,២២%) គ្រូកម្រិតមូលដ្ឋាន ៤៣ ៤៧១នាក់ (ស្រី ៤១,០៨%) គ្រូកម្រិតឧត្តម ១៥ ៦៨២នាក់ (ស្រី ២៩,១៤%) និងក្របខណ្ឌគ្រូបច្ចេកទេស ២១៤នាក់ (ស្រី ២៤,៧៦%) អធិការបឋម ៥៧នាក់ (ស្រី ២១,០៥%) អធិការមធ្យម ៤១នាក់ (ស្រី ២៦,៨២%)។

ក្នុងឆ្នាំសិក្សា២០១៧-២០១៨ កុមារអាយុពី០ទៅ៥ឆ្នាំ បានទទួលសេវាអប់រំគ្រប់រូបភាពមាន ៤៣១ ៥១០នាក់ ស្រី ៥០,៦៣%។ កុមារអាយុ៥ឆ្នាំបានទទួលសេវាអប់រំតាមគ្រប់រូបភាព ២០១ ០៤៦ នាក់ ស្រី ៥០,៦៣%។ សិស្សបឋមសិក្សាសាធារណៈសរុប ២ ០២៨ ៦៩៤នាក់ ស្រី ៤៨,០៨%។ សិស្សមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិសរុប ៦០៥ ១៧៣នាក់ ស្រី ៥២% និងសិស្សមធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិសរុប ៣០៣ ៨៩៣នាក់ ស្រី ៥២,៣%។ សិស្សបច្ចេកទេស ១ ៤៦៩នាក់ ស្រី ៥១៣នាក់។

ក-ការអប់រំចំណេះទូទៅ

មត្តេយ្យសិក្សា (រដ្ឋ)					
ឆ្នាំសិក្សា	២០១៣-២០១៤	២០១៤-២០១៥	២០១៥-២០១៦	២០១៦-២០១៧	២០១៧-២០១៨
សាលា	៣ ១៨៤	៣ ៤៤៣	៣ ៧០៦	៤ ០១៤	៤ ១៧៦
សិស្ស (នាក់)	១៥៧ ២៨៨	១៦៣ ៤៦៨	១៧៣ ៨៩៣	១៩០ ១៤៨	២០៥ ៤៩២
គ្រូបង្រៀន(នាក់)	៤ ៧១៧	៥ ០២៧	៤ ៧២២	៥ ០៨៤	៥ ៣៩៨
មត្តេយ្យសិក្សា (ឯកជន)					
សាលា	២២១	២៣៥	៣២១	៣៩៣	៤៥៦
សិស្ស (នាក់)	២៣ ៣៨៤	២៤ ០៤១	២៩ ៨៩០	៣៨ ៤៨៩	៤៧ ២៥១

បឋមសិក្សា(រដ្ឋ)					
សាលា	៦ ៩៩៣	៧ ០៥១	៧ ០៨៥	៧ ១៤៤	៧ ១៨៩
សិស្ស (នាក់)	២ ០៧៣ ៨១១	២ ០១២ ១៧៥	២ ០១០ ៦៧៣	២ ០២១ ៤៦០	២ ០២៨ ៦៩៤
គ្រូបង្រៀន(នាក់)	៥៥ ៩៥៨	៥៥ ៧៨៨	៥៦ ៤២១	៥៧ ៨៤៤	៥៧ ៩១៥
បឋមសិក្សា(ឯកជន)					
សាលា	២៤៣	២៩៧	៣៥៧	៤១៧	៤៣២
សិស្ស (នាក់)	៥៤ ៨២២	៧៣ ៧៩៤	៩៥ ២៣០	៨៩ ៥៧០	១១១ ៧៩៨
មធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ(រដ្ឋ)					
អនុវិទ្យាល័យ	១ ២៤៤	១ ២៤៩	១ ២៥១	១ ៦៩៨	១ ៧១៦
សិស្ស (នាក់)	៥៣៨ ៦២៦	៥៤៦ ៨៦៤	៥៥៨ ៦២១	៥៨៥ ៩៥៥	៦០៥ ១៧៣
គ្រូបង្រៀន(នាក់)	៣២ ៦១៦	៣២ ៥២៥	៣៣ ១៦៤	៣៣ ៧៦៤	៣៣ ១៨១
មធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ(ឯកជន)					
សាលា	៣៥	៤៦	៤៣	N/A	១៦៨
សិស្ស (នាក់)	១ ៨២៨	៣ ៦១៥	២៨ ២៣៥	N/A	២៥ ៩២៨
លទ្ធផលប្រឡងសញ្ញាបត្រមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ					
បេក្ខជនមកប្រឡង (នាក់)	១១២ ៥៨១	១១៧ ១៤២	១២៣ ៩៤២	១២៥ ៩៤៥	១៤១ ៩២៨
បេក្ខជនប្រឡងជាប់ (នាក់)	១០៤ ៧០៨	១០៩ ៦៤៩	១១៦ ០០៤	១១៨ ០៣០	១៣៤ ១១៩
មធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិ(រដ្ឋ)					
វិទ្យាល័យ	៤៤៤	៤៥៥	៤៦៣	៤៨៦	៥១១
សិស្ស (នាក់)	២៦៦ ២៩៣	២៦២ ០៧២	២៦៦ ៤៤៩	២៧៩ ៤៧៩	៣០៣ ៨៩៣
គ្រូបង្រៀន(នាក់)	១៣ ៣៣០	១៤ ០៥៥	១៤ ៤៣៤	១៤ ៤៥៧	១៥ ១៧៦
មធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិ(ឯកជន)					
សាលា	៨៧	៨៧	១០៨	N/A	១២២
សិស្ស (នាក់)	២៧ ៦៤៤	២៦ ៩៤០	៨ ៦៩១	N/A	១៨ ១០៧

ឆ្នាំសិក្សា	២០១៣-២០១៤	២០១៤-២០១៥	២០១៥-២០១៦	២០១៦-២០១៧
ឧត្តមសិក្សាឯកជន				
សាលា	៦៧	៧២	៧៣	៧៣
សិស្ស (នាក់)	១៥៥ ៥៦១	១៤៦ ៥០១	១៤០ ៨៨១	១៤០ ៧៩១
ឧត្តមសិក្សា(រដ្ឋ និងឯកជន)				
គ្រឹះស្ថានរដ្ឋ (១)	៤៣	៤៦	៤៨	៤៨
គ្រឹះស្ថានឯកជន(២)	៦៧	៧២	៧៣	៧៣
សរុប ១+២	១១០	១១៨	១២១	១២១
និស្សិតថ្នាក់បរិញ្ញាបត្ររង(នាក់)	១៥ ៦៣៥	២៤ ៩៧០	២៣ ៧៤៦	២០ ៥៧០
និស្សិតថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រ (នាក់)	២១៤ ២៦៦	១៨២ ៩៨៧	១៧៤ ១៤២	១៦៥ ៣៥៩
និស្សិតថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រជាន់ខ្ពស់(នាក់)	១៨ ០១០	១៨ ២៥៣	១៨ ៧២៣	២០ ២៧២
បណ្ឌិត (នាក់)	១ ១៨១	១ ១៧៥	១ ២២៩	១ ២២២

នៅឆ្នាំ២០១៧ និស្សិតកំពុងសិក្សាថ្នាក់បរិញ្ញាបត្ររងសរុប ២០ ៥៧០នាក់ (ស្រី ៥១,០៦%) ក្នុងនោះនិស្សិតអាហារូបករណ៍ ១ ៧២៤នាក់ (ស្រី ៤៦,២២%)។ និស្សិតកំពុងសិក្សាថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រសរុប ១៦៥ ៣៥៩នាក់ (ស្រី ៤៧,៨៧%)។ និស្សិតកំពុងសិក្សាលើមុខវិជ្ជាវិទ្យាសាស្ត្របច្ចេកវិទ្យា វិស្វកម្ម សិល្បៈច្នៃប្រឌិត និងគណិតវិទ្យា(STEAM[1]) សរុប ៤៤ ៣៦៦នាក់ (ស្រី ២៩,៨%)។ និស្សិតអាហារូបករណ៍សរុប ២៤ ០០៩នាក់ (ស្រី ៤៦,៨%)។ និស្សិតកំពុងសិក្សាថ្នាក់ក្រោយបរិញ្ញាបត្រសរុប ២១ ៤៩៤នាក់ (ស្រី ២១,២៤%) ក្នុងនោះថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រជាន់ខ្ពស់ ២០ ២៧២នាក់ (ស្រី ២២,២%) និងថ្នាក់បណ្ឌិត ១ ២២២នាក់ (ស្រី ៥,១៦%)។

ខ-គ្រឹះស្ថានសិក្សាឯកជនភាសាខ្មែរ និងបរទេស

គ្រឹះស្ថានសិក្សាឯកជនភាសាខ្មែរ និងបរទេស (ឆ្នាំសិក្សា ២០១៥-២០១៦)							
ប្រភេទសាលា/ភាសា	ខ្មែរ	ចិន	ម៉ូស្លីម	អង់គ្លេស	វៀតណាម	ផ្សេងទៀត	សរុប
សាលាមត្តេយ្យ	២០៤	២១	២	៩២	១	១	៣២១
សាលាបឋមសិក្សា	២៤៤	៣១	៩	៧២	១	០	៣៥៧
អនុវិទ្យាល័យ	២៧	៨	១	៦	០	១	៤៣
វិទ្យាល័យ	៨៧	២	៥	១៤	០	០	១០៨

បន្តទៅទៀតនេះ យើងសូមធ្វើការបង្ហាញពីសូចនាករលទ្ធផលសម្រេចបាន ដែលបានដកស្រង់ចេញពី **របាយការណ៍សន្និបាតបូកសរុបការងារអប់រំឆ្នាំ២០១៨** (៤៩) ជាបន្តបន្ទាប់ដូចខាងក្រោម៖

តារាងទី១ ៖ វឌ្ឍនភាពនៃការសម្រេចបានសូចនាករពិនិត្យតាមដានរួមគ្នា

លទ្ធផល ២០១៧-២០១៨	សូចនាករលទ្ធផល	ជាក់ស្តែង ២០១៥-១៦	ជាក់ស្តែង ២០១៦-១៧	ចំណុចដៅ ២០១៧-១៨	ជាក់ស្តែង ២០១៧-១៨	ស្ថានភាព
ផលសម្រេច ២០១៤-២០១៨ ៖ អត្រាបញ្ចប់ការសិក្សានៅអប់រំមូលដ្ឋាន កើនឡើងជាមួយនឹងលទ្ធផលសិក្សាល្អប្រសើរ						
១. អត្រាឡើងថ្នាក់នៅបឋមសិក្សាកើនឡើង ពិសេសនៅថ្នាក់ដំបូង	១. អត្រាឡើងថ្នាក់នៅបឋមសិក្សា កើនពី ៨៧,០ ភាគរយ នៅឆ្នាំសិក្សា ២០១៤-១៥ ដល់ ៨៩,៨ភាគរយ នៅឆ្នាំសិក្សា ២០១៦-១៧	៨៧,០% (២០១៤-១៥)	៨៨,៧% (២០១៥-១៦)	៨៩,៨% (២០១៦-១៧)	៨៩,៤% (២០១៦-១៧)	→
២. សិស្សចូលរៀននៅមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ កើនឡើង និងបោះបង់ការសិក្សាត្រូវបានកាត់បន្ថយ	២.១. អត្រារួមនៃការសិក្សានៅមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ កើនពី ៥៣,៨ភាគរយ នៅឆ្នាំសិក្សា ២០១៥-១៦ ដល់ ៥៤,៦ ភាគរយ នៅឆ្នាំសិក្សា ២០១៧-១៨	៥៣,៨%	៥៥,៧%	៥៤,៦%	៥៦,៨%	↑
	២.២. អត្រាបោះបង់ការសិក្សាថយពី ១៩,២ភាគរយ នៅឆ្នាំសិក្សា ២០១៤-១៥ មកត្រឹម ១៧,៥ភាគរយ នៅឆ្នាំសិក្សា ២០១៦-១៧	១៩,២% (២០១៤-១៥)	១៧,០% (២០១៥-១៦)	១៧,៥% (២០១៦-១៧)	១៥,៤% (២០១៦-១៧)	↑

សម្គាល់: ↑ សម្រេចបានតាមចំណុចដៅ → អាចទទួលយកបាន ↓ សម្រេចមិនបានតាមចំណុចដៅ

តារាងទី១ បង្ហាញពីអត្រាឡើងថ្នាក់នៅបឋមសិក្សា ដែលមាននិន្នាការកាន់តែប្រសើរឡើង ដោយបានកើនពី ៨៧,០ ភាគរយ នៅឆ្នាំសិក្សា ២០១៥-១៦ ដល់ ៨៩,៤ ភាគរយ នៅឆ្នាំសិក្សា ២០១៧-១៨។ កំណែទម្រង់អំណាន និងគណិតវិទ្យាថ្នាក់ដំបូង បានធ្វើឱ្យអត្រាឡើងថ្នាក់ទី១ ទី២ និងទី៣ កើនឡើងគួរឱ្យកត់សម្គាល់ ដោយថ្នាក់ទី១ កើនពី ៨៣,៥ ភាគរយ នៅឆ្នាំសិក្សា ២០១៥-១៦ ដល់ ៨៤,៦ ភាគរយ នៅឆ្នាំសិក្សា ២០១៧-១៨ និងថ្នាក់ទី២ និងទី៣ កើនពី ៨៧,១ ភាគរយ ដល់ ៨៩,០ ភាគរយ និងពី ៨៧,០ ភាគរយ ដល់ ៨៩,៨ ភាគរយ។

ការចូលរៀននៅមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ បានកើនពី ៥៣,៨ ភាគរយ នៅឆ្នាំសិក្សា ២០១៥-២០១៦ ដល់ ៥៨,៨ ភាគរយ នៅឆ្នាំសិក្សា ២០១៧-២០១៨ ជាមួយនឹងអត្រាបោះបង់ការសិក្សាបានថយពី ១៩,២ ភាគរយ មក ១៥,៤ ភាគរយ។

លទ្ធផលទាំងនេះសម្រេចបានដោយសារ ៖ ១) កំណើនបរិមាណ និងគុណភាពហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធរូបវន្តអប់រំ ២) ការពង្រឹងកម្មវិធីអំណាន និងគណិតវិទ្យាថ្នាក់ដំបូងនៅបឋមសិក្សា ៣) ការផ្ដល់អាហារូបករណ៍សិស្សក្រីក្រនៅបឋមសិក្សានិងមធ្យមសិក្សា ៤) ការអនុវត្តកម្មវិធីទប់ស្កាត់ការបោះបង់ការសិក្សា ៥) ការពង្រឹងការងារអធិការកិច្ច និង ៦) ការអនុវត្តផែនការសកម្មភាពគោលនយោបាយគ្រូបង្រៀន។

តារាងទី២ ៖ វឌ្ឍនភាពនៃការសម្រេចបានសូចនាករស្នូល

សូចនាករស្នូល	ស្ថានភាព ២០១៦-១៧	ចំណុចដៅ ២០១៧-១៨	ជាក់ស្តែង ២០១៧-១៨	ចំណុចដៅ ២០១៩-២០
គោលនយោបាយទី១ ៖ ធានាឱ្យការអប់រំមានគុណភាពប្រកបដោយសមធម៌ បរិយាបន្ន និងលើកកម្ពស់ឱកាសសិក្សាពេញមួយជីវិតសម្រាប់ទាំងអស់គ្នា				
១. ភាគរយកុមារអាយុ ៥ឆ្នាំក្នុងការអប់រំកុមារតូចគ្រប់រូបភាព	៦៦,៣៥%	៦៨%	៦៨,៥០%	៧២%
២. ចំនួនស្រុកដែលមានអត្រាត្រួតថ្នាក់នៅបឋមសិក្សាតិចជាង ឬស្មើ ១០ ភាគរយ	១៧៣	១៨២	១៧៣	១៩៣
៣. ចំនួនខេត្តដែលបានសម្រេចអត្រាបញ្ចប់មធ្យមសិក្សាបឋមភូមិយ៉ាងតិច ៤០ ភាគរយ	១១	១០	១៣	១៤
៤. អត្រាអក្ខរកម្មជនពេញវ័យ (អាយុ ១៥ឡើង)	៧៨,១% (២០១៤)	៨១,៤%	៨០,៥%*	៨៥%

៥. វាយតម្លៃតេស្តស្តង់ដាថ្នាក់ជាតិសិស្សថ្នាក់ទី៣ លើមុខវិជ្ជាភាសាខ្មែរ និងគណិតវិទ្យា				
ការអាន	៣៥,២ (២០១៤-១៥)	កើន ៥ពិន្ទុ	អនុវត្តនៅ ឆ្នាំសិក្សា ២០១៩-២០	កើន ៥ពិន្ទុ
គណិតវិទ្យា	៤១,០ (២០១៤-១៥)	កើន ៥ពិន្ទុ	អនុវត្តនៅ ឆ្នាំសិក្សា ២០១៩-២០	កើន ៥ពិន្ទុ
៦. ចំនួនគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សាបានធ្វើការវាយតម្លៃ	៣៨ **	៥០	៥	៩០
៧. ភាគរយគ្រូបង្រៀនបឋមសិក្សាមានសញ្ញាបត្រមធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិ+២	៦៩,៦២%	៥៩%	៧២,០៦%	៦១%
៨. ភាគរយគ្រូនទ្ទេសមានបរិញ្ញាបត្រជាន់ខ្ពស់	២០,២% ***	១៨%	១៨,១៧%	២៤%
គោលនយោបាយទី២ ៖ ធានាភាពសក្តិសិទ្ធិនៃភាពជាអ្នកដឹកនាំ និងគ្រប់គ្រងរបស់មន្ត្រីអប់រំគ្រប់លំដាប់ថ្នាក់				
៩. ចំនួននាយកសាលាបឋមសិក្សា និងមធ្យមសិក្សាទទួលបានការបណ្តុះបណ្តាលស្តីពីការគ្រប់គ្រងសាលារៀនផ្អែកលើលទ្ធផល	៩៥៨	៥០០	៧៥២ (បឋម ៥៨៥ មធ្យម ១៦៧)	៥០០
១០. ភាគរយនៃការទូទាត់ថវិកា	៩៤%	៩៥%	៩៥,១៧% ****	៩៥%

*ប្រភព៖ * ការអង្កេតសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ចកម្ពុជាឆ្នាំ ២០១៥*

*សម្គាល់៖ ** ការវាយតម្លៃសាកល្បង *** មិនរាប់បញ្ចូលវិទ្យាស្ថានជាតិអប់រំ **** តួលេខបណ្តោះអាសន្ន*

កុមារអាយុ ៥ឆ្នាំ បានទទួលសេវាអប់រំតាមគ្រប់រូបភាព ៦៨,៥០ ភាគរយ នៃចំនួនប្រជាជនអាយុ ៥

ស្រុកដែលមានអត្រាត្រួតថ្នាក់នៅបឋមសិក្សាតិចជាង ឬស្មើ ១០ ភាគរយ មាន ១៧៣ ក្រុង ស្រុក ខណ្ឌ (ចំណុចដៅ ១៨២ ស្រុក) បើធៀបទៅនឹងឆ្នាំសិក្សា២០១៦-២០១៧ មិនមានការប្រែប្រួល។

រាជធានី ខេត្តដែលបានសម្រេចអត្រាបញ្ចប់ការសិក្សានៅមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិយ៉ាងតិច ៤០ ភាគរយ មាន ១៣ លើ ២៥ រាជធានី ខេត្ត (ចំណុចដៅ ១០) បើធៀបទៅនឹងឆ្នាំសិក្សា២០១៦-២០១៧ កើន ២ ។

អត្រាអក្ខរកម្មជនពេញវ័យអាយុ ១៥ឆ្នាំឡើង បានកើនពី ៧៨,១ ភាគរយ នៅឆ្នាំ២០១៤ ដល់ ៨០,៥ ភាគរយ នៅឆ្នាំ២០១៥។ ការកើនឡើងនេះដោយសារការខិតខំប្រឹងប្រែងទាំងក្រសួង និងដៃគូអភិវឌ្ឍតាមរយៈយុទ្ធនាការអក្ខរកម្មជាតិឆ្នាំ២០១៥។

តេស្តវាយតម្លៃថ្នាក់ជាតិថ្នាក់ទី៨ មុខវិជ្ជាភាសាខ្មែរ គណិតវិទ្យា និងរូបវិទ្យាបានអនុវត្តលើសាលាសំណាក ២០០ នៃសាលារៀនរដ្ឋក្នុង ២៥ ខេត្ត រាជធានី សិស្សចូលរួម ៥ ៨១១ នាក់ ស្រី ៥៧,៦ ភាគរយ។ ភាគរយឆ្លើយត្រូវដែលសិស្សសម្រេចបានលើមុខវិជ្ជាភាសាខ្មែរគឺ ៥៤,២ ភាគរយ គណិតវិទ្យា គឺ ៤៧,៣ ភាគរយ និងរូបវិទ្យា ៤៥,៥ ភាគរយ។ ក្រសួងកំពុងត្រៀមរៀបចំតេស្តវាយតម្លៃថ្នាក់ជាតិថ្នាក់ទី១១ លើមុខវិជ្ជាភាសាខ្មែរ គណិតវិទ្យា និងរូបវិទ្យាបន្ទាប់ពីថ្នាក់ទី៣ ទី៦ និងទី៨ បានធ្វើរួចហើយ។ ការធ្វើតេស្តវាយតម្លៃថ្នាក់ជាតិថ្នាក់ទី៣ ជុំបន្ទាប់នឹងធ្វើនៅឆ្នាំសិក្សា២០១៩-២០២០។

គ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សាដែលបានធ្វើការវាយតម្លៃ ៥ ដោយគណៈកម្មាធិការទទួលស្គាល់គុណភាពអប់រំនៃកម្ពុជា។

គ្រូបង្រៀនបឋមសិក្សាមានសញ្ញាបត្រមធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិ+២ មាន ៧២,០៦ ភាគរយ ខ្ពស់ជាងចំណុចដៅ ១៣,០៦ ភាគរយ (ចំណុចដៅ ៥៨ ភាគរយ)។

គ្រូឧទ្ទេសមានបរិញ្ញាបត្រជាន់ខ្ពស់ ១៨,១៧ ភាគរយ ធៀបនឹងចំណុចដៅកើន ០,១៧ ភាគរយ (ចំណុចដៅ ១៨ ភាគរយ)។

នាយកសាលាបឋមសិក្សា និងមធ្យមសិក្សាទទួលបានការបណ្តុះបណ្តាល ស្តីពីការគ្រប់គ្រងសាលារៀនផ្អែកលើលទ្ធផលមាន ៧៥២ នាក់ ធៀបចំណុចដៅកើន ២៥២ នាក់ ក្នុងនោះនាយកសាលាបឋមសិក្សា ៥៨៥ នាក់ និងនាយកសាលាមធ្យមសិក្សា ១៦៧ នាក់។

ឆ្នាំ ២០១៧ ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡាបានចំណាយថវិកាកម្មវិធី ដោយបោះផ្សាយអាណត្តិបើកប្រាក់ ២ ៤៣២ ៩០៥,៨ លានរៀល ស្មើ ៩៥,១៧ ភាគរយ នៃឥណទានដើមឆ្នាំសរុប ២ ៥៥៦ ៤៧២,៦ លានរៀល។ រដ្ឋបាលកណ្តាលអនុវត្តបាន ២៦០ ៤០៦,៣ លានរៀល ស្មើ ៨៧,៦២ ភាគរយ លទ្ធកម្មអនុវត្តបាន ១៦៨ ៩០០,០ លានរៀល ស្មើ ៩៧,៧៤ ភាគរយ និងមន្ទីរអប់រំ យុវជន និងកីឡារាជធានី ខេត្តអនុវត្តបាន ២ ០០៣ ៥៩៩,៥ លានរៀល ស្មើ ៩៦,០៣ ភាគរយ (តួលេខបណ្តោះអាសន្ន)។

- **ការអប់រំបឋមសិក្សា-លទ្ធផលជាក់ស្តែងធៀបនឹងចំណុចដៅ ២០១៧-២០១៨**([៤៩])

ការវិភាគវឌ្ឍនភាពសូចនាករផលសម្រេច

	ការអប់រំបឋមសិក្សា	ជាក់ស្តែង ២០១៦-១៧	ចំណុចដៅ ២០១៧-១៨	ជាក់ស្តែង ២០១៧-១៨	ស្ថានភាព
គោលនយោបាយទី ១ ៖ ធានាឱ្យការអប់រំមានគុណភាព ប្រកបដោយសមធម៌ និងបរិយាបន្ន និងលើកកម្ពស់ឱកាសសិក្សាពេញមួយជីវិត សម្រាប់ទាំងអស់គ្នា					
១	អត្រាពិតចូលរៀនថ្មី	៩៥,១%*	៩៨,៧%	៩៥,២%*	→
	អត្រាពិតចូលរៀនថ្មី (ស្រី)	៩៤,០%*	៩៨,៧%	៩៥,១%*	→
២	អត្រាពិតនៃការសិក្សា	៩៧,៧%*	១០០%	៩៧,៨%*	→
	អត្រាពិតនៃការសិក្សា (ស្រី)	៩៨,២%*	១០០%	៩៨,១% *	→
៣	អត្រាបោះបង់ការសិក្សា	៤,៦%**	៥,៤%	៤,១%***	↑
	អត្រាបោះបង់ការសិក្សា (ស្រី)	៣,៨%**	៥,៩%	៣,៥%***	↑
៤	អត្រាបញ្ចប់ការសិក្សា	៧៩,៩%	៨៣,០%	៧៩,១%	→
	អត្រាបញ្ចប់ការសិក្សា (ស្រី)	៨៣,២%	៨៤,៥%	៨២,៧%	→
៥	អត្រាត្រួតថ្នាក់	៦,៦%**	៤,២%	៦,៥%***	→
	អត្រាត្រួតថ្នាក់ (ស្រី)	៥,១%**	៤,២%	៤,៩%***	→
៦	អត្រាឆ្លងភូមិសិក្សាពីបឋមសិក្សាទៅមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ	៨៥,៥%	៨៨,០%	៨៦,០%	→
	អត្រាឆ្លងភូមិសិក្សាពីបឋមសិក្សាទៅម.បឋមភូមិ (ស្រី)	៨៨,៣%	៨៨,០%	៨៨,៥%	↑
៧	ចំនួនស្រុកដែលសម្រេចបានអត្រាបញ្ចប់ការសិក្សានៅបឋមសិក្សាយ៉ាងតិច ៨០%	៩០	១១៥	៩១	→
៨	ភាគរយសិស្សថ្មីថ្នាក់ទី១ ដែលបានឆ្លងកាត់មត្តេយ្យសិក្សា	៦៤,០១%	៦៨,៣%	៦៥,០%	→
៩	ភាគរយសាលាកុមារមេត្រីកម្រិតមធ្យមនិងកម្រិតអភិវឌ្ឍ	៧៩,៣៧%****	៧៨,៨%	៨១,៣%****	↑
១០	ភាគរយសាលាបឋមសិក្សាមាន				
	បង្គន់អនាម័យ	៨១,៥%	៨៧,០%	៨៥,៩%	→
	ទឹកស្អាត	៥៩,១%	៨៧,០%	៥៩,៣%	↓
	កន្លែងសម្អាតដៃ	៦០,០%	៥៤,២%	៥២,៩%	↓
	ប្រអប់សង្គ្រោះបឋម	៧០,០%	៦៣,៤%	៥៤,០%	↓
១១	ចំនួនសិស្សទទួលអាហារូបករណ៍នៅបឋមសិក្សា	៧៧ ៦៥៤**	៧៥ ០០០	៨៦ ១២៦***	↑

១២	ចំនួនគ្រូបង្រៀនបឋមសិក្សាទទួលការបណ្តុះបណ្តាលរូបមន្ត ១២+៤ ក្នុងឆ្នាំនីមួយៗ	អនុវត្តនៅឆ្នាំ២០១៨	n/a	ត្រៀមជ្រើសរើសនៅឆ្នាំ២០១៨	
១៣	ភាគរយគ្រូបង្រៀនបឋមសិក្សាយ៉ាងហោចណាស់មានបរិញ្ញាបត្រក្នុងឆ្នាំនីមួយៗ	៦,២%	៧,១%	៧,០%	➔
១៤	ចំនួនគ្រូបង្រៀនបឋមសិក្សាបានទទួលការអភិវឌ្ឍជំនាញវិជ្ជាជីវៈបន្តក្នុងឆ្នាំនីមួយៗ	១ ៩៩២	១ ៥០០	១ ៨២៧	↑
គោលនយោបាយទី ២ ៖ ធានាភាពសក្តិសិទ្ធិ នៃភាពជាអ្នកដឹកនាំ និងគ្រប់គ្រង របស់មន្ត្រីអប់រំគ្រប់លំដាប់ថ្នាក់					
	N/A				

សម្គាល់៖ ↑ សម្រេចបានតាមចំណុចដៅ ➔ អាចទទួលយកបាន ↓សម្រេចមិនបានតាមចំណុចដៅ

* រួមបញ្ចូលទាំងសាលាឯកជន ** ឆ្នាំសិក្សា២០១៥-២០១៦ ***ឆ្នាំសិក្សា២០១៦-២០១៧

**** មិនគិតសាលាបឋមសិក្សាមិនគ្រប់កម្រិត

ការអប់រំកម្រិតមធ្យមសិក្សា-លទ្ធផលជាក់ស្តែងធៀបនឹងចំណុចដៅ ២០១៧-២០១៨[៤៩]

ការវិភាគវឌ្ឍនភាពសូចនាករ

	ការអប់រំមធ្យមសិក្សា និងអប់រំបច្ចេកទេស	ជាក់ស្តែង ២០១៦-១៧	ចំណុចដៅ ២០១៧-១៨	ជាក់ស្តែង ២០១៧-១៨	ស្ថានភាព
គោលនយោបាយទី ១ ៖ ធានាឱ្យការអប់រំមានគុណភាព ប្រកបដោយសមធម៌ បរិយាបន្ន និងលើកកម្ពស់ឱកាសពេញមួយជីវិតសម្រាប់ទាំងអស់គ្នា					
១	អត្រារួមនៃការសិក្សានៅមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ	៥៧,៦%*	៥៤,៦%	៥៩,២%*	↑
	អត្រារួមនៃការសិក្សានៅមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ (ស្រី)	៦១,៥%*	៥៧,៥%	៦៣,៤%*	↑

២	អត្រារួមនៃការសិក្សានៅមធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិ	២៦,៥%*	២៧,៧%	២៨,៥%*	↑
	អត្រារួមនៃការសិក្សានៅមធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិ (ស្រី)	២៨,១%*	២៧,៧%	៣០,៩%*	↑
៣	អត្រាឆ្លងភូមិសិក្សាពីម.បឋមភូមិទៅម.ទុតិយភូមិ	៧៤,៥%	៧៥,២%	៧៦,៨%	↑
	អត្រាឆ្លងភូមិសិក្សាពីម.បឋមភូមិទៅម.ទុតិយភូមិ (ស្រី)	៧៧,៦%	៧៥,២%	៧៩,២%	↑
៤	អត្រាបញ្ចប់ការសិក្សានៅមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ	៤៤,៥%*	៤៤,៦%	៤៦,៥%*	↑
	អត្រាបញ្ចប់ការសិក្សានៅមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ (ស្រី)	៤៨,០%*	៤៤,៦%	៥១,១%*	↑
៥	អត្រាបោះបង់ការសិក្សានៅមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ	១៧,០%**	១៥,៧%	១៥,៤%***	↑
	អត្រាបោះបង់ការសិក្សានៅមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ (ស្រី)	១៥,៥%**	១៥,០%	១៤,២%***	↑
៦	ចំនួនសិស្សមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិទទួលអាហារូបករណ៍	៦៩ ៥១៤**	៦០០០០	៧២ ០៧១ ***	↑
៧	ភាគរយគ្រឹះស្ថានមធ្យមសិក្សាអនុវត្តកម្មវិធីសាលាកុមារមេត្រី	២៣,៣៨%	៣០,៥%	២៣,៥៤%	→
៨	ភាគរយសាលាមធ្យមសិក្សាមានបង្គន់អនាម័យ				
	មធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ	៨៣,៤%	៧០.០%	៦៥,១%	↓
	មធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិ	៩១,២%	១០០%	៩៧,១%	→
៩	ភាគរយសាលាមធ្យមសិក្សាមានទឹកស្អាត				
	មធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ	៤៣,៤%	៣៩.៦%	៣០,៥%	↓
	មធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិ	៥៣,៩%	៧០.០%	៥៤,៦%	→
១០	ចំនួនវិទ្យាល័យចំណេះទូទៅនិងបច្ចេកទេស	៧	៧	៩	↑
១១	ចំនួនសិស្សក្នុងការអប់រំបច្ចេកទេស	១ ១៤៨	១ ៤៩២	១ ៤៧១	→
	ចំនួនសិស្សក្នុងការអប់រំបច្ចេកទេស (ស្រី)	៤៦៤	៦២១	៥២៦	→
១២	ចំនួនគ្រូបង្រៀនមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិទទួលការបណ្តុះបណ្តាលរូបមន្ត ១២+៤	អនុវត្តនៅឆ្នាំ២០១៨	n/a	អនុវត្តនៅឆ្នាំ២០១៨	
១៣	ភាគរយគ្រូបង្រៀនមធ្យមសិក្សាយ៉ាងហោចណាស់មានបរិញ្ញាបត្រ ក្នុងឆ្នាំនីមួយៗ	៣៥,១៨%	៣៦.០%	៣៩,៥៨%	↑
១៤	ចំនួនគ្រូបង្រៀនមធ្យមសិក្សាបានទទួលការអភិវឌ្ឍជំនាញវិជ្ជាជីវៈបន្ត ក្នុងឆ្នាំនីមួយៗ	៦៩៨	១ ៥០០	១ ៦៩១	↑
គោលនយោបាយទី ២ ៖ ធានាភាពសក្តិសិទ្ធិនៃភាពជាអ្នកដឹកនាំ និងគ្រប់គ្រងរបស់មន្ត្រីអប់រំគ្រប់លំដាប់ថ្នាក់					
	N/A				

សម្គាល់៖ ↑ សម្រេចបានតាមចំណុចដៅ → អាចទទួលយកបាន ↓សម្រេចមិនបានតាមចំណុចដៅ

* រួមបញ្ចូលទាំងសាលាឯកជន ** ឆ្នាំសិក្សា២០១៥-២០១៦ *** ឆ្នាំសិក្សា២០១៦-២០១៧

បរិយាយ	មធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ			មធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិ		
	២០១៥-១៦	២០១៦-១៧	កើន-ថយ	២០១៥-១៦	២០១៦-១៧	កើន-ថយ
អត្រាឡើងថ្នាក់	៨០,៦	៨២,១	+១,៥	៧៧,៩	៧៩,៣	+១,៤
អត្រាត្រួតថ្នាក់	២,៥	២,៦	+០,១	២,៨	២,៤	-០,៤
អត្រាបោះបង់ការសិក្សា	១៧,០	១៥,៤	-១,៦	១៩,៤	១៨,៣	-១,១
អត្រាឆ្លងភូមិសិក្សា	៨៥,៥	៨៦,០	+០,៥	៧៤,៦	៧៦,៨	+២,២

ផលធៀបសិស្ស-គ្រូមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិកើនពី ២១,៣ ដល់ ២១,៤ និងមធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិកើនពី ២០,៧ ដល់ ២៣,០។ ផលធៀបសិស្ស-ថ្នាក់មធ្យមសិក្សាបឋមភូមិបានកើនពី ៤៤,៥ ដល់ ៤៥,៨ និងមធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិថយពី ៤៦,០ មកត្រឹម ៤៥,៥។ ផលធៀបសិស្ស-បន្ទប់មធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ កើនពី ៤៨,៣ ដល់ ៥០,១ និងមធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិថយពី ៥០,៣ មកត្រឹម ៥០,១ ។

ការអប់រំកម្រិតឧត្តមសិក្សា-លទ្ធផលជាក់ស្តែងធៀបនឹងចំណុចដៅ ២០១៧-២០១៨[៤៩]

ការវិភាគវឌ្ឍនភាពសូចនាករផលសម្រេច

លរ	ឧត្តមសិក្សា	ជាក់ស្តែង ២០១៦-១៧	ចំណុចដៅ ២០១៧-១៨	ជាក់ស្តែង ២០១៧-១៨	ស្ថានភាព
គោលនយោបាយទី១៖ធានាការអប់រំមានគុណភាពប្រកបដោយសមធម៌ បរិយាបន្ន និងលើកម្ពស់ឱកាសសិក្សាពេញមួយជីវិតសម្រាប់ទាំងអស់គ្នា					
១	ភាគរយនិស្សិតអាហារូបករណ៍រដ្ឋចូលរៀនឆ្នាំទី ១	១០%	១២%	១០,៥៣%	→
២	អត្រារួមនៃការសិក្សានៅឧត្តមសិក្សា (១៨-២២ឆ្នាំ)	១០,៨៦%	១៦%	១០%*	↓
៣	គ្រូបង្រៀនដែលមានគុណវុឌ្ឍិនៅកម្រិតបរិញ្ញាបត្រជាន់ខ្ពស់កើន ១ ០០០ នាក់ និងបណ្ឌិត ២៥០នាក់				
	បរិញ្ញាបត្រជាន់ខ្ពស់ក្នុងប្រទេស	៨ ៩៨៥	៨ ៥៣៥	៨ ៧៣៧*	↑
	បណ្ឌិតក្នុងស្រុក	៩៣៩	៩៨៦	៨៧១*	↓
	បរិញ្ញាបត្រជាន់ខ្ពស់នៅបរទេស	៣៣៥	១០៣	៣៦៧*	↑
	បណ្ឌិតនៅបរទេស	៧៥	១១៨	៦៨*	↓
៤	ភាគរយនិស្សិតបញ្ចប់ការសិក្សាមានការងារធ្វើ	*មិនបានអនុវត្ត*	៨០%	N/A	N/A
គោលនយោបាយទី២៖ធានាភាពសក្តិសិទ្ធនៃភាពជាអ្នកដឹកនាំនិងគ្រប់គ្រងរបស់មន្ត្រីអប់រំគ្រប់លំដាប់ថ្នាក់					
៥	ភាគរយនៃគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សាសម្រេចបានតាមស្តង់ដាធានាគុណភាពផ្ទៃក្នុង	៤០%	៣៧,៤%	៤១%*	↑
៦	ភាគរយនៃគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សារៀបចំផែនការថវិកាប្រចាំឆ្នាំ	៤០%	៣៦%	៦០,២៧%*	↑
៧	ថវិកាសម្រាប់អនុវិស័យឧត្តមសិក្សា	១២,៦%	១៣%	១៣,៦០%*	↑

<u>សម្គាល់</u>: ↑ សម្រេចបានតាមចំណុចដៅ → អាចទទួលយកបាន ↓ សម្រេចមិនបានតាមចំណុចដៅ

ការបកស្រាយសង្ខេបពីលទ្ធផលសម្រេចតាមអនុវិស័យនីមួយៗ

- ការអប់រំកុមារតូច-Early Childhood Education (ECE)

ECE ត្រូវបានទទួលស្គាល់ដោយរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាជាមធ្យោបាយដ៏សំខាន់ក្នុងការលើកកម្ពស់ការចុះឈ្មោះចូលរៀននៅសាលាបឋមសិក្សា និងជាមធ្យោបាយមួយសម្រាប់កសាងគ្រឹះនៃការអប់រំដែលនឹងជួយបង្កើននូវលទ្ធផលសិក្សារបស់កុមារ កាត់បន្ថយអត្រារៀនត្រួតថ្នាក់ និងកាត់បន្ថយការបោះបង់ការសិក្សា[៥០]។ ការរីកចម្រើនក្នុង ECE ត្រូវបានបញ្ជាក់ដោយភាគរយកុមារអាយុ៥ឆ្នាំ ចូលរួមក្នុងការអប់រំ កុមារតូចគ្រប់រូបភាពបានកើនឡើង ដែលមានត្រឹមតែ៣៥% នៅឆ្នាំសិក្សា២០០៨-២០០៩ ឈានដល់ ៦៤,០៧% នៅឆ្នាំសិក្សា២០១៤-២០១៥ និងកើនដល់ ៦៨,៥០% នៅឆ្នាំសិក្សា២០១៧-២០១៨[៥១]។ យ៉ាងណាក៏ដោយ កុមារដែលមានអាយុ ៣-៥ ឆ្នាំចូលរួមក្នុងការអប់រំកុមារតូចនៅទាបនៅឡើយ ជាពិសេសចំពោះកុមារនៅតំបន់ដាច់ស្រយាល កុមារជនជាតិភាគតិចកុមារពិការ និងកុមារមកពីគ្រួសារក្រីក្រ[៥២]។ ដើម្បីបង្កើនការចូលរួមក្នុងការអប់រំកុមារតូចនេះ ទាមទារការគាំទ្របន្ថែមទៀត ផ្នែកបទដ្ឋានគតិយុត្តិ បង្កើនការផ្តល់មូលនិធិរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងលើកកម្ពស់សមត្ថភាពសម្រាប់ការគ្រប់គ្រងសេវាកម្ម ECE និងបណ្តុះបណ្តាលគ្រូបង្រៀន[៥៣]

- **លទ្ធភាពទទួលបានការអប់រំនៅបឋមសិក្សា និងមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ-Access to Education at Primary and Lower Secondary Schools**

ការចុះឈ្មោះចូលរៀន មានវត្តមានទៀងទាត់ និងការបញ្ចប់នៅសាលាបឋមសិក្សា និងមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិនៅតែជាបញ្ហាប្រឈម។ ឧទាហរណ៍អត្រាពិតនៃការចូលរៀនថ្មី ឆ្នាំ២០១៤-២០១៥ សម្រាប់ក្មេងស្រីនៅក្នុងសាលាបឋមសិក្សារដ្ឋ និងឯកជនមានចំនួន ៩៥,៤% ហើយនៅឆ្នាំ២០១៦-២០១៧ ធ្លាក់ចុះមកនៅ ៩៤,០% តែនៅឆ្នាំ២០១៧-២០១៨ មានការកើនឡើងវិញ ៩៥,១% ដែលស្ថិតិនេះមិនមានការប្រែប្រួលច្រើនទេ។ លើសពីនេះទៅទៀត អត្រាបញ្ចប់ការសិក្សានៅកម្រិតបឋមសិក្សាមាននិន្នាការថយចុះ បើយើងប្រៀបធៀបពីឆ្នាំ២០១៤ ដែលមាន៨៤% ហើយនៅឆ្នាំ ២០១៥ បានថយចុះមកនៅត្រឹម ៨០,៦២% ព្រមទាំងបន្តធ្លាក់ចុះមក ៧៩,៩%នៅឆ្នាំ ២០១៦ និងធ្លាក់ថែមទៀត ៧៩,១% ឆ្នាំ២០១៧។ ការព្យាករណ៍បង្ហាញថា និន្នាការធ្លាក់ចុះនេះនឹងបន្ត បើសិនជាលទ្ធភាពទទួលបានការអប់រំ និងគុណភាពអប់រំមិនត្រូវបានដោះស្រាយ។ ទោះបីជាកុមារទទួលបានការអប់រំ ៩ឆ្នាំ ដោយឥតគិតថ្លៃ តែ បើតាមការស្រាវជ្រាវក្នុងឆ្នាំ ២០១២ បានរកឃើញថាសិស្ស ៥៣% និងអ្នកឆ្លើយសំណួរ ៦៧% ជាឪពុកម្តាយសិស្សបាននិយាយថា ពួកគេបានចំណាយលើមុខវិជ្ជាដែលពួកគេរំពឹងទុកថាវាជាការទទួលខុសត្រូវរបស់សាលារៀន និងក្រសួងអយក[៥៤]។ ការចំណាយត្រូវបានប៉ាន់ប្រមាណថាមានប្រហែល ១១៩ ដុល្លារក្នុងមួយឆ្នាំសម្រាប់សិស្សម្នាក់ ដែលជាកត្តាជំរុញសម្រាប់ការបោះបង់ការសិក្សា ជាពិសេសសម្រាប់គ្រួសារក្រីក្រ និងគ្រួសារដែលមានកូនច្រើនក្នុងសាលារៀន។ និន្នការចំណាយប្រាក់នេះ ហាក់មិនទាន់មានដំណោះស្រាយអ្វីមួយគួរឱ្យកត់សម្គាល់ទេរហូតមកដល់ពេលនេះ។

- **គុណភាពអប់រំ-Quality of Education**

អត្រាពិតនៃការចុះឈ្មោះ និងអត្រានៃការបញ្ចប់ការសិក្សាកម្រិតបឋមសិក្សាខ្ពស់ មិនមានលទ្ធផលល្អក្នុងការសិក្សារៀនសូត្រសម្រាប់កុមារ ដែលបង្ហាញពីបញ្ហាទាក់ទងនឹងគុណភាពអប់រំដែលត្រូវបានផ្ដល់ឱ្យ។ គុណភាពនៃការអប់រំនៅថ្នាក់បឋមសិក្សានៅកម្ពុជាត្រូវបានគេដាក់ពិន្ទុ ២,៩ ក្នុងចំណោម ៧ ពិន្ទុដោយវេទិកាសេដ្ឋកិច្ចពិភពលោក (ចំណាត់ថ្នាក់ទី១១៤ ក្នុងចំណោម ១៤០ ប្រទេស)[៥៥] នេះជាភស្តុតាងបញ្ជាក់បន្ថែមដោយការរកឃើញនាពេលថ្មីៗនេះថា មានតែកុមារ ៣០% ដែលមានអាយុពី ៣-៥ ឆ្នាំ ប៉ុណ្ណោះកំពុងស្ថិតចូលរួមក្នុងដំណើរការអភិវឌ្ឍអក្សរ និងលេខ។ ការវាយតម្លៃសមត្ថភាពអាននៅថ្នាក់ដំបូង (Early Grade Reading Assessment-EGRA) ក្នុងឆ្នាំ ២០១០ សិស្សថ្នាក់ទី១ ចំនួនពីរភាគបី មិនអាចអានពាក្យបាន ហើយសិស្សថ្នាក់ទី៣ ស្ទើរតែពាក់កណ្ដាលស្រដៀងគ្នានេះដែរមិនអាចអានពាក្យបាន[៥៦]។ ការវាយតម្លៃថ្នាក់ជាតិថ្នាក់ទី៦ នៅឆ្នាំ ២០១៥ បង្ហាញថាសិស្សានុសិស្សមានចំនួន ៤៥,៧% បានជាប់ការធ្វើតេស្តវាយតម្លៃមុខវិជ្ជាភាសាខ្មែរ និង ៤៣,៤%មុខវិជ្ជាគណិតវិទ្យា។ ពិន្ទុនៃ ការវាយតម្លៃអក្ខរភាពទាប អាចត្រូវបានចាត់ទុកថាជាផ្នែកមួយបណ្ដាលមកពីកង្វះលទ្ធភាពប្រើប្រាស់ធនធានសម្រាប់អាន ជាពិសេសតំបន់ជនបទនៅតែក្រីក្រ។ ការសិក្សាថ្មីមួយរបស់អង្គការទស្សនៈពិភពលោកបានរកឃើញថាមានតែ ២៥% នៃសាលារៀនមានសៀវភៅគ្រប់គ្រាន់ និងធនធានអានតាមស្តង់ដារផ្លូវការរបស់ក្រសួងអប់រំយុវជននិងកីឡាដែលត្រូវបានបង្កើតនៅឆ្នាំ ២០១១[៥៧]។ បើប្រៀបធៀបទៅនឹងប្រទេសជិតខាងរបស់ខ្លួន ប្រទេសកម្ពុជាមានអត្រាផលធៀបសិស្សនិងគ្រូខ្ពស់បំផុតនៅក្នុងអាស៊ានដែលមាន ៤៧:១ បើប្រៀបធៀបទៅនឹងប្រទេសឡាវគឺ ២៦: ១ វៀតណាមនៅ ១៩: ១ និងមីយ៉ាន់ម៉ានៅ ២៨: ១ ដែលអាចប៉ះពាល់អវិជ្ជមានដល់គុណភាពនៃការអប់រំ[៥៨]។ លើសពីនេះទៀត គ្រូបង្រៀនដែលមានស្រាប់តែ ៥៨% ប៉ុណ្ណោះដែលបង្រៀននៅបឋមសិក្សាបានបញ្ចប់ការសិក្សាថ្នាក់ទី១២ ដែលរឹតត្បិតសមត្ថភាពរបស់ពួកគេក្នុងការដោះស្រាយភារកិច្ចប្រកបដោយវិជ្ជាជីវៈ និងកែលម្អការអនុវត្តគរុកោសល្យ[៥៩]។

ម៉ោងបង្រៀនផ្លូវការនៅកម្ពុជាមានចំនួន ៦៨៤-៧៦០ ម៉ោងនៅក្នុងឆ្នាំសិក្សា[៦០] ដែលតួលេខនេះមានចំនួនតិចជាងកម្រិត អន្តរជាតិដែលមានចាប់ពី ៨៥០-១០០០ ម៉ោងក្នុងមួយឆ្នាំ[៦១]។ គុណភាពអប់រំនៅកម្ពុជាត្រូវបានរងផលប៉ះពាល់ដោយការបាត់បង់ម៉ោងបង្រៀនក្រៅផ្លូវការៈ ជាមធ្យមក្នុងឆ្នាំ ២០១៣ ម៉ោងបង្រៀន ២៧% (៥០,៥ ថ្ងៃ) បានបាត់បង់ដោយសារតែថ្ងៃបុណ្យជាតិ បន្ថែមដោយអវត្តមានគ្រូបង្រៀន និងវត្តបង្រៀនខ្លីៗ។ និន្នាការបាត់បង់ម៉ោងនេះ នៅតែបន្តរហូតមកដល់បច្ចុប្បន្ន។

- **គម្លាតនៃការអនុវត្តគោលនយោបាយអប់រំ-Gaps in Education Policy Implementation**

ប្រទេសកម្ពុជាមានក្របខ័ណ្ឌគោលនយោបាយយ៉ាងទូលំទូលាយសម្រាប់ការអប់រំកុមារ។ ទោះយ៉ាងណាក៏ដោយមានគម្លាតគួរឱ្យកត់សម្គាល់ផងដែររវាងគោលនយោបាយ និងការអនុវត្ត។ ឧទាហរណ៍ក្នុងគោល

នយោបាយសាលាកុមារមេត្រី (CFS) ឆ្នាំ ២០០៧ នៅតែមិនទាន់ត្រូវបានអនុវត្តយ៉ាងពេញលេញនៅឡើយ។ ធនធានមូលដ្ឋានដែលលើកកម្ពស់ការចូលសាលារៀនដូចជា៖ បង្គន់អនាម័យ កន្លែងលាងសម្អាតដៃ និងទឹកស្អាតមិនត្រូវបានលើកកម្ពស់ឱ្យបានល្អ ប្រសើរនៅឡើយទេ(៦២)។

បច្ចុប្បន្ននេះ សាលារៀនស្ទើរតែ ៥០% ខ្វះការផ្គត់ផ្គង់ទឹកនិង ៣០% ខ្វះបង្គន់អនាម័យ។ អវត្តមាននៃគ្រឿងបរិក្ខារបែបនេះនាំឱ្យមានការបោះបង់ការសិក្សា និងអវត្តមាន ជាពិសេសសម្រាប់ក្មេងស្រី។ លើសពីនេះទៀត ការស្រាវជ្រាវថ្មីៗបានបង្ហាញថាសាលារៀនមិនមែនជាកន្លែងដែលមានសុវត្ថិភាពសម្រាប់កុមារទេ។ សិស្ស ៧៣% (ក្មេងប្រុស ៧៦% និងក្មេងស្រី ៧០%) រាយការណ៍ថា មានអំពើហឹង្សាយ៉ាងហោចណាស់មួយនៅក្នុងសាលារៀន។ សិស្សពាក់កណ្តាល ទាំងក្មេងប្រុស និងក្មេងស្រីបានវាយតម្លៃថា សាលារៀនរបស់ពួកគេ (រួមទាំងបន្ទប់រៀន និងទីធ្លាលេង) មិនមានសុវត្ថិភាព ឬមិនមានសុវត្ថិភាព(៦៣)។ ជាចុងក្រោយ គោលនយោបាយអប់រំសម្រាប់កុមារពិការត្រូវបានអនុម័តតាំងពីឆ្នាំ២០០៨ មក តែទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយកុមារពិការ ពិសេសកុមារពិការធ្ងន់ធ្ងរ និងពិការផ្នែកបញ្ញានៅតែមានលទ្ធភាពទទួលបានការអប់រំ។ នេះដោយសារតែកង្វះខាតសមត្ថភាពគ្រូបង្រៀន ធនធានសម្ភារៈ ឬសម្ភារៈសមស្រប ឬអាគារដែលអាចចូលដំណើរការបាន(៦៤) គេប៉ាន់ប្រមាណថាមានកុមារ ២៥% នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាដែលមានពិការភាពមិនដែលទទួលបានការអប់រំណាមួយឡើយ(៦៥)។

- **ការបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ** (TVET)

សម្រាប់ផ្នែកបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ ក្រសួងការងារ និងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈបានបង្កើតសេចក្តីព្រាងផែនការយុទ្ធសាស្ត្រ TVET សម្រាប់ឆ្នាំ ២០១៤-២០១៨ដោយមានការគាំទ្រពីធនាគារអភិវឌ្ឍន៍អាស៊ីដើម្បីអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្សដើម្បីជានាន្ទវការប្រកួតប្រជែងនៅក្នុងទីផ្សារការងារក្នុងស្រុក និងក្នុងតំបន់។ សេចក្តីព្រាងផែនការនេះកំណត់គោលដៅរបស់អនុក្រឹត្យរយៈពេលមធ្យមរបស់រដ្ឋាភិបាលដូចជា (១) លទ្ធភាពទទួលបានសមភាពនៃ TVET (២) បង្កើនគុណភាព និងភាពពាក់ព័ន្ធនៃ TVET និង (៣) ពង្រឹងអភិបាលកិច្ចនិងការគ្រប់គ្រង TVET ។

II. ដំណើរឆ្ពោះទៅឆ្នាំ២០៣០សម្រាប់កម្ពុជា

1. និន្នាការថ្មីអប់រំសម្រាប់កម្ពុជា

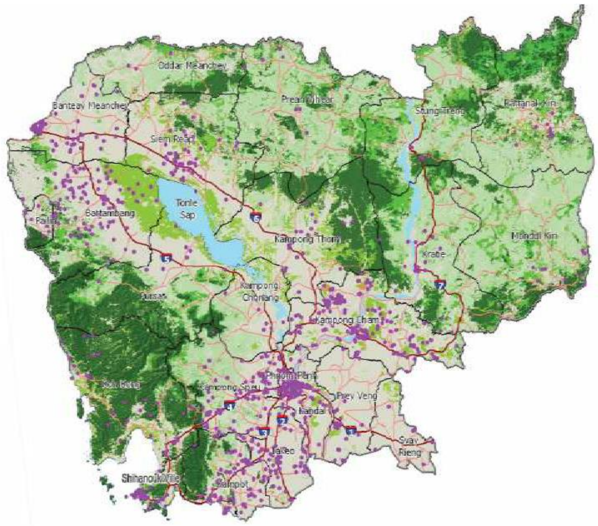

កម្ពុជាខិតខំប្រឹងប្រែងថែមទៀតលើការបង្កើនប្រសិទ្ធភាព និងគុណភាពអប់រំក្នុងការអនុវត្តគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍ប្រកបដោយចីរភាពដើម្បី “**ធានាឱ្យការអប់រំ មានគុណភាព ប្រកបដោយសមធម៌ បរិយាប័ន្ន និងលើកកម្ពស់ឱកាសសិក្សាពេញមួយជីវិតសម្រាប់ទាំងអស់គ្នាឆ្នាំ២០៣០**”។ ក្រសួងបាននឹងកំពុងរៀបចំមូលដ្ឋាននីយកម្មគោលដៅអប់រំថ្មីនេះ តាមរយៈការរៀបចំចក្ខុវិស័យអប់រំកម្ពុជា២០៣០ ជាមួយនឹងអភិវឌ្ឍន៍ធនធានមនុស្សស្របទៅនឹង “គោលដៅអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្មឆ្នាំ ២០១៥ ២០២៥”ដែលជាជំហានថ្មីមួយទៀតក្នុងការតម្រង់ទិសការអភិវឌ្ឍកម្ពុជា ឆ្លើយតបទៅនឹងមហិច្ឆតាកម្ពុជាក្នុងការប្រែក្លាយខ្លួនទៅជាប្រទេសមានចំណូលមធ្យមកម្រិតខ្ពស់ឆ្នាំ២០៣០ និងចំណូលខ្ពស់២០៥០។ ការអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្សដែលមានជំនាញប្រកបដោយគុណភាព សមត្ថភាព និងគុណធម៌គឺជាអាទិភាពចម្បងសម្រាប់ប្រទេសកម្ពុជា។ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាចាត់ទុកថា កម្ពុជានឹងឈានដល់ស្ថានភាពប្រទេសមានប្រាក់ចំណូលមធ្យមនៅត្រឹមឆ្នាំ ២០៣០ និងជាប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍ត្រឹមឆ្នាំ ២០៥០។ ក្នុងការឆ្ពោះទៅគោលដៅនេះ វិស័យអប់រំនៅតែបន្តផ្តល់អាទិភាពដល់

ការលើកកម្ពស់គុណភាពអប់រំ និងភាពពាក់ព័ន្ធទៅតាមតម្រូវការរបស់ទីផ្សារការងារ។ ទីភ្នាក់ងារបញ្ញាថ្នាក់កណ្តាលឆ្នាំ ២០១៣ (2013 Central Intelli-gence Agency) បានបង្ហាញថា ចំនួនប្រជាជនកម្ពុជាកំពុងកើនឡើងក្នុងអត្រាប៉ាន់ស្មាន ១.៦៧% ។ **អាយុជាមធ្យមគឺ ២៣,៧ ឆ្នាំ ដែលជាប្រជាជនមានក្មេងជាងគេនៅក្នុងតំបន់**។ ដើម្បីឆ្លុះបញ្ចាំងពីប្រជាសាស្ត្រនេះក្រសួងអប់រំយុវជន និងកីឡាបានបណ្តាក់ទុនយ៉ាងខ្លាំងទៅលើការអប់រំចាប់ពីថ្នាក់មត្តេយ្យដល់ឧត្តមសិក្សា ជាពិសេសក្នុងអំឡុងពេលទសវត្សរ៍ឆ្នាំ ២០០៤ ដល់ ២០១៤។ ជាមួយគ្នានេះ ក៏មានការកើនឡើងនូវការអប់រំក្រៅប្រព័ន្ធ និងឱកាសសម្រាប់យុវជន និងមនុស្សពេញវ័យ ដើម្បីទទួលបានជំនាញបច្ចេកទេសសំខាន់ៗក្នុងការបង្កើនឱកាសការងារ។ រាជរដ្ឋាភិបាលកំពុងខិតខំប្រឹងប្រែងដើម្បីទាញយកប្រយោជន៍ពីសក្តានុពលនៃការបែងចែកប្រជាសាស្ត្ររបស់ប្រជាជនដើម្បីជានាបរិយាកាសអំណោយផលសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ចសង្គម។ ជាមួយគ្នានេះ រាជរដ្ឋាភិបាលបានយកចិត្តទុកដាក់ផងដែរក្នុងការអភិវឌ្ឍវិស័យអប់រំ តាមរយៈបង្កើនថវិកាចំណាយសម្រាប់វិស័យនេះជាបន្តបន្ទាប់ពីមួយឆ្នាំទៅមួយឆ្នាំ និងការគៀងគថវិកា និងជំនួយគាំទ្រពីខាងក្រៅសម្រាប់គម្រោងធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងដល់វិស័យអប់រំយ៉ាងផុលផុស ដែលស្ថិតិនៃការចំណាយ និងជំនួយទាំងនោះមានដូចការបង្ហាញក្នុងក្រាហ្វិកខាងក្រោម៖

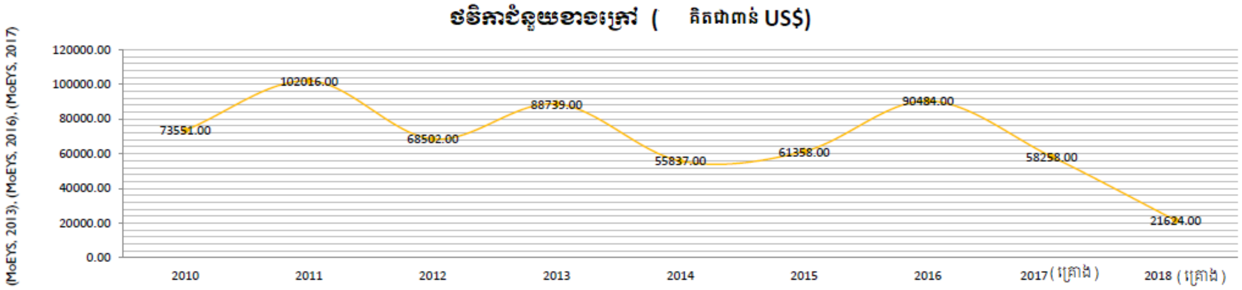

EU: US$100M, ២០១៨-២០២១
GPE ជំហាន 3: US$20.6M
ADB: US$48M គាំទ្រគម្រោងអភិវឌ្ឍន៍វិស័យអប់រំកម្រិតមធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិ ២០១៧-២០២១
WB: US$40M (កំចី) គម្រោងគាំទ្រការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវការអប់រំកម្រិតមធ្យមសិក្សា២០១៧-២០២១
Japan: គម្រោងសាងសង់ និងគាំទ្រគ្រូបង្រៀន ចាប់ផ្តើម២០១៧
USAID: US$6.9M គាំទ្រគម្រោងអំណានដំបូងនៅបឋមសិក្សា ២០១៦-២០១៨
China: US$40M (grant) គម្រោងគាំទ្របរិស្ថាន និងធនធានរូបវន្តសាលារៀន US$6M (grant) គម្រោងគាំទ្រសាលារៀនជំនាន់ថ្មី វិទ្យាល័យស៊ីសុវត្ថិ School (under the consideration)

2. អត្ថប្រយោជន៍នៃការអប់រំសម្រាប់កម្ពុជា

ការអប់រំមានតួនាទីកសាងធនធានមនុស្សប្រកបដោយសមត្ថភាពពេញលេញគ្រប់គ្រាន់ មានចំណេះដឹង ចំណេះធ្វើ ឥរិយាបថវិជ្ជមាន និងស្មារតីរួមរស់ជាមួយគ្នា ក្នុងការចូលរួមចំណែកអភិវឌ្ឍន៍សង្គម។ជាការពិតណាស់ ការអប់រំមានអត្ថប្រយោជន៍ជាច្រើនដល់សង្គមមានដូចជា៖

ក) កាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ

ប្រជាពលរដ្ឋដែលទទួលបានការអប់រំគ្រប់គ្រាន់ នឹងមានសមត្ថភាពក្នុងការរិះរកវិធីដោះស្រាយបញ្ហាជីវភាពរស់នៅរបស់ខ្លួន ចេះច្នៃប្រឌិតដោះស្រាយបញ្ហាជីវិត លើកកម្ពស់ជីវភាពរស់នៅ និងអាចចូលរួមជួយអ្នកដទៃទៀតបានផងដែរដោយប្រើប្រាស់ធនធានដែលមានស្រាប់ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព (ឧ. បន្ទាប់ពីសិក្សាជំនាញកសិកម្ម កសិករអាចដាំដំណាំលើស្រែចំការរបស់ខ្លួនដែលមានស្រាប់បាន២ដងក្នុង១រដូវ និងទទួលបានទិន្នផលខ្ពស់)។

ខ) បង្កើនប្រាក់ចំណូល

តាមរយៈការអប់រំធ្វើឱ្យសិស្សានុសិស្ស និស្សិតមានសមត្ថភាពគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការធ្វើការងារ ឬបង្កើតការងារដោយខ្លួនឯង ដែលជាប្រភពសំខាន់សម្រាប់ចំណូលប្រចាំថ្ងៃក្នុងការដោះស្រាយជីវភាពរស់នៅ ហើយតាមរយៈការប្រឡូកនឹងការងារធ្វើឱ្យសមត្ថភាពរបស់ពួកគេកាន់តែរីកចម្រើន និងកាន់តែមានលទ្ធភាពក្នុងការបង្កើនប្រាក់ចំណូលឱ្យបានច្រើនផងដែរ។

គ) សុខុមាលភាព

ការអប់រំផ្តល់ឱ្យសិស្សមានការយល់ដឹងពីសុខភាព អនាម័យ និងបរិស្ថាន ដូចជា៖ ការអនុវត្តអនាម័យល្អ លាងដៃនឹងសាប៊ូ បន្ទោរបង់ក្នុងបង្គន់ ញ៉ាំទឹកស្អាត...ការចូលរួមថែរក្សាបរិស្ថានទាំងក្នុងផ្ទះ សាលារៀន និងសហគមន៍ដូចជា ការសម្អាតទីធ្លា ដាំដើមឈើឡើងវិញ...ជាដើម។ ទាំងអស់នេះ សុទ្ធចូលរួមចំណែកយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការលើកកម្ពស់សុខុមាលភាព។

ឃ) កំណើនសេដ្ឋកិច្ច

ការអប់រំ ជំរុញឱ្យមានកំណើនសេដ្ឋកិច្ច និងការអភិវឌ្ឍប្រកបដោយនិរន្តរភាព តាមរយៈភាពសំបូរបែបនៃធនធានមនុស្សក្នុងការបំពេញសេចក្តីត្រូវការនៃទីផ្សារការងារ។ កាលណាមានការងារធ្វើនាំឱ្យមានប្រាក់ចំណូលសម្រាប់គ្រួសារ ជាហេតុនាំឱ្យជីវភាពគ្រួសារមានការរីកចម្រើន ហើយពេលជីវភាពគ្រួសារជាច្រើនរីកចម្រើន ក៏នាំឱ្យសេដ្ឋកិច្ចជាតិទាំងមូលរីកចម្រើនផងដែរ។ ប្រភពចំណូលនៃភ្នាក់ងារសេដ្ឋកិច្ចមួយនឹងយកទៅចំណាយក្នុងទីផ្សារ ហើយវានឹងក្លាយចំណូលនៃភ្នាក់ងារសេដ្ឋកិច្ចមួយទៀត ជំរុញកំណើនសង្វាក់សេដ្ឋកិច្ច។ មួយវិញទៀត តាមរយៈការអប់រំ គេអាចផលិតធនធានមនុស្សបានគ្រប់គ្រាន់ ប្រកបសមត្ថភាពពេញលេញ ចេះច្នៃប្រឌិត បង្កើតថ្មី និងប្រើប្រាស់ធនធានសក្តានុពលជាតិ (ធនធានធម្មជាតិ និងធនធានវប្បធម៌) ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព គុណភាព និងនិរន្តរភាព។

ង) ធ្វើឱ្យជីវិតរស់នៅកុមារបានល្អប្រសើរ

កុមារជាអ្នកបន្តវេនពីមនុស្សចាស់។ កាលណាកុមារទាំងអស់បានចូលរៀន ពួកគេនឹងក្លាយជាធនធានមនុស្សដ៏មានសក្តានុពលនាពេលអនាគតសម្រាប់អភិវឌ្ឍន៍សង្គមជាតិ។ ជាមួយគ្នា ការអប់រំធ្វើឱ្យមាតាបិតាមានការយល់ដឹងពីរបៀបថែទាំ និងអប់រំទូន្មានកូនឱ្យក្លាយជាកូនល្អ និងដើរតួយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការចូលរួមចំណែកអភិវឌ្ឍប្រទេសជាតិ និងកាត់បន្ថយបាននូវអត្រាមរណភាពកុមារក្រោម៥ឆ្នាំ។

ច) គាំទ្រដល់សន្តិភាព

ការអប់រំមិនត្រឹមតែធ្វើឱ្យសិស្សមានចំណេះដឹង ចំណេះធ្វើ ប៉ុណ្ណោះទេ តែធ្វើឱ្យពួកគេមានឥរិយាបថវិជ្ជមាន និងមានស្មារតីរួមរស់ជាមួយគ្នាក្នុងសង្គមដែលសំដៅដល់ការជួយគាំទ្រដល់សន្តិភាព និងភាពរស់នៅសុខដុមរមនាជាមួយគ្នា។ ការអប់រំ ធ្វើឱ្យសិស្សចេះដោះស្រាយបញ្ហាដោយសន្តិវិធី និងចេះជួយគ្នាទៅវិញទៅមកឈរលើស្មារតីមនុស្សធម៌ និងអហឹង្សាធម៌ ព្រមទាំងកាត់បន្ថយបាននូវបទឧក្រិដ្ឋ និងអសន្តិសុខសង្គម។

ឆ) កាត់បន្ថយអត្រាកំណើត

កំណើនមនុស្សច្រើនលើសលប់បង្កផលប៉ះពាល់ដល់បរិស្ថាន និងការរស់នៅ។ នៅពេលប្រជាពលរដ្ឋមានការយល់ដឹងច្រើនពីសុខភាពបន្តពូជ ធ្វើឱ្យអត្រាកំណើតធ្លាក់ចុះ ព្រោះពួកគេចេះរៀបចំផែនការគ្រួសារ និងចង់បានកូនតាមក្ដីប្រាថ្នា។

ជ) ការកើនឡើងនូវទិន្នផលកសិកម្ម

ការអប់រំធ្វើឱ្យប្រជាពលរដ្ឋមានការយល់ដឹង និងមានជំនាញច្បាស់លាស់ក្នុងការលើកកម្ពស់ការងារបង្កបង្កើនផលឱ្យទទួលបានជោគជ័យ។ ឧ.ក្នុងបរិបទនៃការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ កសិករចេះប្រើប្រាស់បច្ចេកទេសកសិកម្មដែលបន្សាំទៅនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ ធ្វើឱ្យមានទិន្នផលខ្ពស់ និងឆ្លើយតបនឹងតម្រូវការទីផ្សារ។

ឈ) កាត់បន្ថយការរៀបការវ័យក្មេង

ការយល់ដឹងពីច្បាប់អាពាហ៍ពិពាហ៍ និងសុខភាពបន្តពូជ អាចកាត់បន្ថយអត្រារៀបការទាំងវ័យក្មេង និងបង្ការគ្រោះថ្នាក់ពីការរៀបការវ័យក្មេងបាន។

ញ) កាត់បន្ថយអត្រាមរណៈមាតានិងទារក

ការអប់រំផ្ដល់អត្ថប្រយោជន៍យ៉ាងសំខាន់ក្នុងការកាត់បន្ថយអត្រាមរណភាពមាតានិងទារក។តាមរយៈការអប់រំស្ត្រីនឹងមានការយល់ដឹងពីសុខភាពពេលមានផ្ទៃពោះ និងទៅពិនិត្យផ្ទៃពោះបានទៀងទាត់ ទទួលទានថ្នាំជីវជាតិដែក ចាក់ថ្នាំបង្ការ និងសម្រាលនៅតាមមណ្ឌលសុខភាព ឬមន្ទីរពេទ្យ កាត់បន្ថយការឆ្លងទន្លេនៅផ្ទះ និងជាមួយឆ្មបបុរាណដែលមានហានិភ័យខ្ពស់។

ដ) លើកកម្ពស់យ៉ែនឌ័រ

ការអប់រំផ្ដល់អត្ថប្រយោជន៍ជាច្រើនដល់ការលើកកម្ពស់យ៉ែនឌ័រនៅក្នុងសង្គម ដោយបញ្ឈប់បាននូវការរើសអើងប្រឆាំងនឹងនារីភេទ។ តាមរយៈការអប់រំធ្វើឱ្យស្ត្រី និងបុរសចេះឱ្យតម្លៃ និងគោរពគ្នាទៅវិញទៅមក និងរួមគ្នាកសាងសុភមង្គលគ្រួសារ ក៏ដូចជាធ្វើការងារជាមួយដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍សង្គមជាតិ។

ឋ) ប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងជំងឺឆ្លង

នៅពេលប្រជាពលរដ្ឋមានការយល់ដឹងពីការថែរក្សាសុខភាព ពួកគេមានស្មារតីចូលរួមប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងជំងឺឆ្លងផ្សេងៗបានទាន់ពេលវេលាតាមរយៈការអនុវត្តអនាម័យ ការចែករំលែកព័ត៌មាន និងសហការជាមួយស្ថាប័នជំនាញដើម្បីទប់ស្កាត់ជំងឺទាំងនោះ។

3. ទិដ្ឋភាពទូទៅផ្នែកសង្គម និងសេដ្ឋកិច្ច

ប្រទេសកម្ពុជាបានឆ្លងកាត់នូវបទពិសោធន៍ផ្លាស់ប្តូររបបជាច្រើនដូចជារដ្ឋប្រហារ ទំនាស់នយោបាយ សង្គ្រាមស៊ីវិល ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ នាំឱ្យមានការបំផ្លាញហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ សង្គម និងសេដ្ឋកិច្ចយ៉ាងធ្ងន់ធរ។ កិច្ចព្រមព្រៀងទីក្រុងបារីស និងការបោះឆ្នោត១៩៩៣ បានកែទម្រង់នយោបាយពីសេដ្ឋកិច្ចផែនការ ទៅសេដ្ឋកិច្ចទីផ្សារ និងក្លាយជាសមាជិកអាស៊ាន(ASEAN) នៅឆ្នាំ ១៩៩៩ និងអង្គការពាណិជ្ជកម្មពិភពលោក (WTO) នៅឆ្នាំ២០០៤។ ប្រទេសកម្ពុជា ត្រូវបានចាត់ទុកថាមានសេដ្ឋកិច្ចរីកចម្រើនខ្លាំង និងមានស្ថេរភាពម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ចគួរឱ្យកត់សម្គាល់ ព្រមទាំងផ្តល់ការងារឱ្យប្រជាជនធ្វើបានច្រើន។ ប្រទេសកម្ពុជាមានធនធានសក្តានុពលជាច្រើនសម្រាប់អភិវឌ្ឍន៍ជាតិដូចជា ធនធានមនុស្សវ័យក្មេងច្រើន ធនធានធម្មជាតិ និង ធនធានវប្បធម៌សំបូរបែប... ហើយវិស័យអាទិភាពដែលជួយជំរុញកំណើនសេដ្ឋកិច្ចមានដូចជា៖ វិស័យកសិកម្ម ទេសចរ សំណង់ វាយតនភណ្ឌ និងឧស្សាហកម្ម។ យុគសម័យនៃសាកលភាវូបនីយកម្ម កម្ពុជាធ្វើកំណែទម្រង់សេដ្ឋកិច្ច ការប្តេជ្ញាចិត្តកសាងសន្តិភាព និងកំណែទម្រង់ប្រជាធិបតេយ្យ។ ក្នុងរង្វង់១០កន្លងមកនេះ បើប្រៀបធៀបនឹងប្រទេសអាស៊ានដទៃទៀត ប្រទេសកម្ពុជាទើបតែជាដំណាក់កាលចាប់ផ្តើមនៃការធ្វើឧស្សាហកម្ម ដែលមានស្ថានភាពដូចគ្នានឹងប្រទេសឡាវ និងភូមាផងដែរ។ នៅដំណាក់កាលនេះ ប្រទេសទាំងនេះផ្តោតលើវិស័យកសិកម្មជាផ្នែកសំខាន់ក្នុងសេដ្ឋកិច្ចជាតិ។ ប៉ុន្តែសម្រាប់ទិសដៅថ្មីនាពេលអនាគត ប្រទេសកម្ពុជាចង់ប្រែក្លាយខ្លួនជាប្រទេសឧស្សាហកម្មនៅឆ្នាំ២០២៥ ដែលចង់ឱ្យវិស័យនេះអាចបន្ថែមគុណតម្លៃបន្ថែមទៀតដល់កំណើនសេដ្ឋកិច្ចជាតិ។

រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាមានការប្តេជ្ញាចិត្តខ្ពស់ក្នុងការសមាហរណកម្មប្រទេសកម្ពុជាក្នុងកម្រិតសាកល និងតំបន់ ពិសេសកាត់បន្ថយគម្លាតអភិវឌ្ឍន៍ប្រទេសជាសមាជិកអាស៊ាន តាមរយៈការលើកកម្ពស់ភាពជាដៃគូក្នុងការចូលរួមជាសមាជិកសហគមន៍សេដ្ឋកិចអាស៊ាន ការចូលរួមកម្មវិធីអនុ តំបន់ទន្លេមេគង្គ (Greater Mekong Sub region Program) គម្រោងតំបន់ត្រីកោណអភិវឌ្ឍន៍ (Development Triangle Zones) ដែលមានប្រទេសកម្ពុជា ឡាវ និងវៀតណាម តំបន់ត្រីកោណអភិវឌ្ឍន៍ ដែលមានប្រទេសកម្ពុជា ឡាវ និងថៃឡង់ ការរៀបចំយុទ្ធសាស្រ្តសហប្រតិបត្តិការសេដ្ឋកិច្ចដែលមានកម្ពុជា ឡាវ ថៃ និងភូមា "Economic Cooperation Strategy"។ សេដ្ឋកិច្ចទីផ្សារសេរី ជានាសេរីភាពនៃការធ្វើពាណិជ្ជកម្មតាមរយៈលំហូដោយសេរីនៃទំនិញ និងសេវាកម្មពីប្រទេសនានានៅក្នុងតំបន់ និងពិភពលោក បានជួយកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ និងលើកកម្ពស់កម្រិតជីវភាពរស់នៅរបស់ប្រជាជន។ ទីផ្សារទាក់ទាញវិនិយោគិនបង្កើតការងារ បង្កើនប្រាក់ចំណូល និងលើកកម្ពស់កំណើនសេដ្ឋកិច្ចជាតិ។ ជាការពិតការចូលរួមរបស់កម្ពុជាជាមួយអាស៊ាន និងអង្គការពាណិជ្ជកម្មពិភពលោកជាជំហានប្រវត្តិសាស្រ្ត និងយុទ្ធសាស្រ្តដើម្បីស្តារ និងអភិវឌ្ឍកម្ពុជា។ **ទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ កន្លងមកប្រទេសកម្ពុជា នៅជួបប្រទះនូវបញ្ហាប្រឈមជាច្រើនដែលរាំងស្ទះដល់ការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ចជាតិ ដែលមានបង្ហាញដូចខាងក្រោម៖**

- អត្រាភាពក្រីក្រនៅខ្ពស់នៅឡើយ
- វិសមភាព (រវាងអ្នកមាន និងអ្នកក្រ តំបន់ទីក្រុង និងជនបទ ដោយសារកង្វះបណ្ដាញការងារ និងសុវត្ថិភាពសង្គម ជនក្រីក្រងាយរងគ្រោះ ធ្លាក់ចូលទៅក្នុងភាពក្រីក្រកាន់តែខ្លាំង
- ហេដ្ឋរចនាសម្ព័ន្ធមិនគ្រប់គ្រាន់ (ផលវិបាកមកពីសង្គ្រាម ទំនាស់នយោបាយ ភាពឯកោពីអន្តរជាតិ...ជាឧបសគ្គក្នុងការកសាងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ កម្ពុជាកង្វះធនធានមនុស្ស បច្ចេកទេស និងហិរញ្ញវត្ថុដែលសំខាន់ក្នុងការកសាងហេដ្ឋរចនាសម្ព័ន្ធ។ហេដ្ឋារចនារូបវន្តមិនគ្រប់គ្រាន់ដូចជា ផ្លូវថ្នល់ អគ្គិសនី ប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ ប្រព័ន្ធផ្លូវទឹក កំពង់ផែ...ជារបាំងដ៏សំខាន់ដែលរាំងស្ទះដល់ដំណើរអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច និងកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រនៅកម្ពុជា។ តម្លៃដឹកជញ្ជូនថ្លៃ ភ្លើងថ្លៃ ...ជាឧបសគ្គក្នុងការទាក់ទាញវិនិយោគិន។
- ទំនាស់ដីធ្លី (តម្រូវការវិនិយោគ និងកសិកម្មកើនឡើង។ អ្នកក្រ និងកសិករងាយរងគ្រោះជាងគេ ដោយសារលក់ដោះស្រាយបញ្ហាផ្ទាល់ខ្លួនដូចជា ដោះបំណុល ការព្យាបាលជំងឺ និងថែទាំសុខភាព ការដណ្ដើមដីធ្លីពីសំណាក់អ្នកមានអំណាច ដីសម្បទានសេដ្ឋកិច្ចមួយចំនួនមានទំនាស់...)
- កង្វះព័ត៌មាន និងការយល់ដឹងពីសមាហរណកម្មសេដ្ឋកិច្ច (សហគ្រិនខ្នាតតូច និងមធ្យមរបស់កម្ពុជាពិបាក ប្រកួតប្រជែងក្នុងទីផ្សារនាំចេញ។ កង្វះព័ត៌មានធ្វើឱ្យពួកគាត់មិនដឹងថា តើទីផ្សារអន្តរជាតិមានតម្រូវការអ្វីខ្លះ មានស្តង់ដារយ៉ាងម៉េច គុណភាព និងរៀបចំរចនាយ៉ាងម៉េចដើម្បីឆ្លើយតបនឹងលក្ខខណ្ឌរបស់ទីផ្សាររបស់អន្តរជាតិ។ ផ្នែកឯកជនដឹងតិចតួចពីផលប្រយោជន៍នៃសមាហរណកម្មសេដ្ឋកិច្ច។ កង្វះចំណេះដឹង ធ្វើឱ្យបាត់បង់ឱកាសក្នុងការប្រកួតប្រជែងនាំចេញ ក្នុងបរិបទនៃទីផ្សារសេរី។ ផ្នែកឯកជនកង្វះការគាំទ្រពី រាជរដ្ឋាភិបាល។
- កង្វះសកម្មភាពលើកកម្ពស់ពាណិជ្ជកម្ម (កម្ពុជាមានមូលនិធិតិចតួច ក្នុងការអនុវត្តសកម្មភាពលើកកម្ពស់ពាណិជ្ជកម្មឱ្យបានទូលំទូលាយខុសពី ប្រទេសថៃ វៀតណាម ចិន តៃវ៉ាន់ កូរ៉េ និងប្រទេសដទៃទៀតនៅក្នុងតំបន់។កម្ពុជាកង្វះបទពិសោធន៍ក្នុងការដោះស្រាយជាមួយទីផ្សារអន្តរជាតិ។ការជ្រើសរើសអ្នកដឹកនាំផ្នែកពាណិជ្ជកម្មល្អ អាចស្វែងរកដៃគូពាណិជ្ជកម្ម និងបង្ហាញឱកាសក្នុងការធ្វើពាណិជ្ជកម្មនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។
- ការិយាធិបតេយ្យស្មុគស្មាញសម្រាប់ការធ្វើពាណិជ្ជកម្មនៅកម្ពុជា (នីតិវិធីស្មុគស្មាញ ចំណាយពេលយូរធ្វើឱ្យខកទំនិញ) ឧ. ទំនិញនឹងចុះនៅកំពង់ផែវៀតណាមច្រើនជាង បើការិយាធិបតេយ្យច្រើន និងកម្រិតអំពើពុករលួយខ្ពស់ក្នុងការនាំចេញផលិតផលនៅកម្ពុជា ...។

- ចំណាយច្រើនសម្រាប់ការធ្វើពាណិជ្ជកម្មនៅកម្ពុជា (អំពើពុករលួយក្នុងផ្នែករដ្ឋបាល ពិសេសក្នុងប្រតិបត្តិការពាណិជ្ជកម្មរួមបញ្ចូលទាំងសកម្មភាពការនាំចេញ នាំចូល ថ្លៃភ្លើងថ្លៃ សេវាអ៊ីនធឺណេត ទូរស័ព្ទ កង្វះហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ សេវាកម្មដឹកជញ្ជូនថ្លៃ នីតិវិធីជំរះពន្ធគយប្រើពេលយូរ ប្រឈមមុខនឹងការដាច់ភ្លើងញឹកញាប់ ប្រភពអគ្គិសនីមិនគួរឱ្យទុកចិត្ត និងការផ្គត់ផ្គង់មិនគ្រប់គ្រាន់។
- មូលដ្ឋានផលិតទាប (ការផលិតតិច មិនគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ការនាំចេញ ភាគច្រើនកសិករផលិតជាលក្ខណៈគ្រួសារ កសិកម្មតាមរដូវកាល មិនមានលក្ខណៈពេញមួយឆ្នាំដែលពិបាកក្នុងការផ្គត់ផ្គង់ទីផ្សារពេញមួយឆ្នាំ ។)
- បច្ចេកវិទ្យានៅមានកម្រិតទាប (កម្ពុជាមានមូលដ្ឋានផលិតនៅមានកម្រិត ពិសេសដំណើរការឧស្សាហកម្ម នេះដោយសារកង្វះការគាំទ្រពី រដ្ឋ និងស្ថានភាព កង្វះធនធានមនុស្ស។ កសិករអនុវត្តតាមទម្លាប់ក្នុងការផលិតឧ.ស្រូវ ។បច្ចេកទេសនៅមានកម្រិតទាប នាំឱ្យសមត្ថភាពផលិតមិនអាចប្រកួតប្រជែងក្នុងទីផ្សារតំបន់ និងអន្តរជាតិ។
- កង្វះលទ្ធភាពទទួលឥណទាន និងការធានារ៉ាប់រង (កសិករមិនអាចទទួលបានប្រាក់កំចីដោយគ្មានលក្ខខណ្ឌឡើយ ការយល់ដឹងពីការប្រើប្រាស់កំចីនៅទាបនៅឡើយ គ្មានការធានារ៉ាប់រងដល់កសិករធ្វើឱ្យងាយរងគ្រោះ ឥណទានរីកចម្រើនតែកសិកម្មមិនរីកចម្រើន...)
- ការប្រមូលពន្ធមានកម្រិតទាបបើប្រៀបធៀបនឹងប្រទេសអាស៊ានផ្សេងទៀត

4. ស្ថានភាពសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមប្រទេសកម្ពុជាបច្ចុប្បន្ន [៦៦]

ខាងក្រោមជាការបកស្រាយដោយសង្ខេបពីស្ថានភាពសង្គម និងសេដ្ឋកិច្ចប្រទេសកម្ពុជានាពេលបច្ចុប្បន្ន៖

ផ្ទៃដីសរុប ៖ គ.ម² :	១៨១ ០៣៥គ.ម²
ចំនួនរាជធានី:	១
ចំនួនខេត្ត :	២៤
ចំនួនស្រុក :	១៥៩
ចំនួនខណ្ឌ :	១២
ចំនួនក្រុង :	២៦
ចំនួនឃុំ :	១ ៤០៩
ចំនួនសង្កាត់ :	២៣៧
ចំនួនភូមិ :	១៤ ៣៦៤
ប្រជាជនសរុប៖ ការធ្វើចំណោលឆ្នាំ២០១៧	១៥ ៨៤៨ ៤៩៥
ដង់ស៊ីតេប្រជាជនឆ្នាំ២០១៧ (ក្នុង ១គ.ម²) :	៨៩,០២
ប្រជាជនអាយុ ០-១៤ (% នៃប្រជាជនសរុប)២០១៧ :	២៨,៦៧%
ប្រជាជនអាយុ ១៥-៦៤ (% នៃប្រជាជនសរុប)២០១៧ :	៦៦,៤៨%
ប្រជាជនអាយុ ៦៥ឆ្នាំឡើងទៅ (% នៃប្រជាជនសរុប)២០១៧ :	៤,៨៥%
អត្រាកំណើនប្រចាំឆ្នាំ :	១,៥៤
អត្រាបង្កើតកូនសរុប (ក្នុងស្ត្រីម្នាក់) (កំណើតរស់) :	២,៧
ទំហំគ្រួសារជាមធ្យមឆ្នាំ២០១៣ (ផ្អែកតាមអង្កេតចន្លោះជំរឿនឆ្នាំ២០១៣) :	៤,៦
ចំនួនគ្រួសារសរុបឆ្នាំ២០១៧ :	៣ ៤៤៥ ៣២៥

•ជោគជ័យនៃការអនុវត្តនយោបាយឈ្នះឈ្នះរបស់ **សម្តេចអគ្គមហាសេនាបតីតេជោ ហ៊ុន សែន នាយករដ្ឋមន្ត្រី នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា** បានធ្វើឲ្យពួកប្រល័យពូជសាសន៍ប៉ុល ពត ត្រូវបានរលំរលាយទាំងស្រុងទាំងអង្គការចាត់តាំងនយោបាយ ទាំងអង្គការចាត់តាំងយោធា ប្រទេសជាតិទាំងមូលទទួលបានសន្តិភាពពេញលេញ មានឯកភាពជាតិ និងឯកភាពទឹកដីទាំងស្រុងចាប់តាំងពីចុងឆ្នាំ១៩៩៨មក។ ចាប់ពីពេលនោះ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាបានបោះជំហានទៅមុខយ៉ាងរឹងមាំលើមាគ៌ាសន្តិភាព បង្រួបបង្រួមជាតិ ប្រជាធិបតេយ្យ សហប្រតិបត្តិការ និងអភិវឌ្ឍន៍។ ប្រជាជនកម្ពុជាបានរស់នៅយ៉ាងសុខដុមរមនាក្នុងសង្គមជាតិ ដោយគ្មានការរើសអើងពីអតីតកាល ឬនិន្នាការនយោបាយឡើយ។ សន្តិភាព និងស្ថិរភាពនយោបាយបានផ្តល់ឱកាសដ៏មានតម្លៃបំផុតដែលពុំធ្លាប់មានដល់ប្រជាជនកម្ពុជាក្នុងការអភិវឌ្ឍសង្គមជាតិ។

អាស្រ័យដោយនយោបាយឈ្នះឈ្នះ មានគុណតម្លៃជាប្រវត្តិសាស្ត្រដ៏ធំធេង រាជរដ្ឋាភិបាល នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាបាន និងកំពុងកសាងឡើងនូវវិមានឈ្នះ ឈ្នះ ព្រមទាំងកំណត់យកថ្ងៃទី ២៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៩៨ ជាទិវានយោបាយឈ្នះ ឈ្នះ ដើម្បីចារិក និងតម្កល់និមិត្តរូប វត្ថុតាង និងសមិទ្ធផលទាំងអស់ដែលពាក់ព័ន្ធទុកជាការចងចាំ និងជាមេរៀនសម្រាប់មនុស្សជំនាន់ក្រោយតរៀងទៅ។

•អនុវត្តកំណែទម្រង់រដ្ឋដ៏ទូលំទូលាយ និងស៊ីជម្រៅប្រកបដោយផ្លែផ្ការួមមាន កំណែទម្រង់រដ្ឋបាលសាធារណៈ ការប្រឆាំងអំពើពុករលួយ កំណែទម្រង់កងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធ កំណែទម្រង់ច្បាប់ និងប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌ កំណែទម្រង់ការគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ កំណែទម្រង់វិមជ្ឈការ និងវិសហមជ្ឈការ កំណែទម្រង់ការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ ដីធ្លី ព្រៃឈើ ជលផល និងបរិស្ថាន ដែលបានធានាដល់ការលើកកម្ពស់អភិបាលកិច្ចល្អ ការពង្រឹងយុត្តិធម៌ សមធម៌សង្គម ការអភិវឌ្ឍប្រទេសជាតិ។

•អភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច សង្គមឲ្យមានការរីកចម្រើនឥតឈប់ឈរ ប្រកបដោយចីរភាព និងសមធម៌ ព្រមទាំងធន់នឹងវិបត្តិ ដែលបានធ្វើឲ្យមានការផ្លាស់ប្តូរយ៉ាងជ្រាលជ្រៅនូវជីវភាពរបស់ប្រជាជន ទាំងខាងសម្ភារៈ ទាំងខាងស្មារតី ក្នុងនោះ ផលិតផលក្នុងស្រុកសរុបសម្រាប់ប្រជាជនម្នាក់ៗបាន កើនពី ២២៣ដុល្លារអាមេរិកនៅឆ្នាំ១៩៩៣ ដល់ ១ ៣០៧ដុល្លារអាមេរិកនៅឆ្នាំ២០១៦ និងដល់ ១ ៤៣៨ ដុល្លារអាមេរិកនៅឆ្នាំ២០១៧ ។ ជាមួយនោះ កម្ពុជាកំពុងតែផ្លាស់ប្តូររចនាសម្ព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ចពីប្រទេសដែលពឹងផ្អែកលើវិស័យកសិកម្មទៅជាប្រទេសដែលពឹងផ្អែកលើវិស័យឧស្សាហកម្ម និងសេវាកម្ម។ កម្ពុជាបានប្រែក្លាយពីប្រទេសដែលមានចំណូលទាបទៅជាប្រទេសដែលមានចំណូលមធ្យមកម្រិតទាប និងកំពុងបន្តដំណើរយ៉ាងស្វាហាប់ឈានឆ្ពោះទៅជាប្រទេសមានចំណូលមធ្យមកម្រិតខ្ពស់ នៅឆ្នាំ២០៣០។ កម្ពុជាត្រូវបានចាត់ទុកថាជាប្រទេសឯតទគ្គករកំណើន និងជាខ្លាសេដ្ឋកិច្ចថ្មីមួយនៅអាស៊ី ដោយរក្សាកំណើនខ្ពស់ជាមធ្យម៧,៧% ក្នុងរយៈពេលពីរទសវត្សចុងក្រោយនេះ ដែលឆ្លុះបញ្ចាំងតាមរយៈការរីកចម្រើនយ៉ាងឆាប់រហ័សនូវវិស័យឧស្សាហកម្ម កម្មន្តសាល សំណង់ កសិកម្ម សេវាកម្ម ទេសចរណ៍ និងអចលនទ្រព្យជាដើម។

គម្លាតនៃប្រាក់ចំណូលរបស់ប្រជាជនក៏មានការធ្លាក់ចុះជាលំដាប់ ដែលការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រនេះមានល្បឿនលឿនជាងគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សឆ្នាំ២០១៥របស់កម្ពុជា និងគោលដៅកាត់បន្ថយអត្រាភាពក្រីក្រជាង១%ក្នុងមួយឆ្នាំ អត្រាអតិផរណានៅកម្ពុជាស្ថិតនៅក្នុងកម្រិតមួយដែលអាចគ្រប់គ្រងបានដោយអត្រាអតិផរណា មធ្យមប្រចាំឆ្នាំស្ថិតនៅក្រោម៥%។

ការសម្រេចបាននូវកំណើនសេដ្ឋកិច្ចខ្ពស់ និងស្ថិរភាពម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ចក្នុងបរិការណ៍អតិផរណាទាប និងអត្រាប្តូរប្រាក់មានស្ថិរភាពខាងលើនេះ បានធ្វើឲ្យប្រជាជនកម្ពុជាគ្រប់ស្រទាប់ជាន់ថ្នាក់នៅទូទាំងប្រទេសកាន់តែមានឱកាសក្នុងការស្វែងរកការងារ និងក្នុងការបង្កើនប្រាក់ចំណូល ដោយក្នុងនោះមន្ត្រីរាជការ និងកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធទទួលបានប្រាក់ចំណូលកាន់តែខ្ពស់ពីមួយឆ្នាំទៅមួយឆ្នាំតាមរយៈការអនុវត្តនូវគោលនយោបាយដំឡើងប្រាក់បៀវត្សក្នុងគោលដៅជាងមួយលានរៀល នៅឆ្នាំ២០១៨របស់រាជរដ្ឋាភិបាល ចាប់តាំងពីដើមនីតិកាលមក។ ដូចគ្នាផងដែរ កម្មករ និយោជិត រាប់ម៉ឺននាក់ទៀតដែលកំពុងបម្រើការងារក្នុងវិស័យឯកជន ក៏ទទួលបាននូវឱកាសក្នុងការបង្កើនប្រាក់ចំណូលខ្លួនផងដែរ។

លើសពីនេះ វិធានការបុរេសកម្មជាច្រើនរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ទាំងក្នុងទិដ្ឋភាពនយោបាយ និងគោលនយោបាយពាក់ព័ន្ធនឹងការបញ្ចុះតម្លៃថាមពលអគ្គិសនី និងទឹកស្អាត ការបន្ធូរបន្ថយពន្ធ និងការអនុគ្រោះពន្ធលើប្រភពពន្ធមួយចំនួនជាដើម បាននឹងកំពុងផ្តល់នូវគុណប្រយោជន៍ជូនដល់ប្រជាពលរដ្ឋទូទៅ ជាពិសេសអ្នកមានចំណូលទាប និងមន្ត្រីរាជការ កងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធ គ្រូបង្រៀន គ្រូពេទ្យ និងកម្មករនិយោជិក។

5. គោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្ម ២០១៥-២០២៥ (៦៧)

សម្រាប់ទិសដៅទៅអនាគត បើតាមផែនការយុទ្ធសាស្រ្តអភិវឌ្ឍន៍ជាតិឆ្នាំ ២០១៤-២០១៨ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាមានគោលបំណងប្រែក្លាយប្រទេសកម្ពុជាឱ្យទៅជាប្រទេសចំណូលមធ្យមកម្រិតខ្ពស់នៅឆ្នាំ២០៣០ និង ជាប្រទេសឧស្សាហកម្មនៅត្រឹមឆ្នាំ២០២៥។ ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងគោលដៅនេះ រាជរដ្ឋាភិបាលបានរៀបចំគោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្ម ឆ្នាំ២០១៥-២០២៥ និង ផែនការយុទ្ធសាស្រ្តវិស័យអប់រំ ឆ្នាំ២០១៤-២០១៨ ព្រមទាំងធ្វើបច្ចុប្បន្នភាពជាបន្តបន្ទាប់ ហើយវិស័យអប់រំដើរតួនាទីសំខាន់ក្នុងការធ្វើឱ្យសម្រេចគោលដៅនេះ។

☞ **សំណួរត្រិះរិះ**

១-តើចំណុចអាទិភាពអ្វីខ្លះដែលត្រូវដោះស្រាយ ដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍ប្រទេសទៅប្រទេសចំណូលមធ្យមកម្រិតខ្ពស់នៅឆ្នាំ២០៣០ ?

២-តើគេត្រូវអភិវឌ្ឍន៍មូលធនមនុស្សដូចម្តេចខ្លះ ដើម្បីប្រែក្លាយប្រទេសកម្ពុជាទៅជាប្រទេសឧស្សាហកម្មនៅត្រឹមឆ្នាំ២០២៥ ?

៣-តើវាអាចទៅរួចទេ សម្រាប់ក្តីស្រមៃទាំងនេះ ?

ជាការពិត វាមិនមានចម្លើយទេ! សម្រាប់សំណួរទាំងនេះ ហើយការសិក្សាខាងក្រោម គ្រាន់តែសម្រាប់ជាគតិត្រិះពិចារណាប៉ុណ្ណោះ ព្រោះគ្មានមូលដ្ឋានស្រាវជ្រាវបែបវិទ្យាសាស្ត្រ។

ឈរលើទស្សនវិស័យវែងឆ្ងាយរបស់កម្ពុជាឆ្ពោះទៅឆ្នាំ ២០៣០ ជាពិសេស «យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណដំណាក់កាលទី៣» រាជរដ្ឋាភិបាលបានរៀបចំ និងដាក់ចេញនូវ «គោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្ម» ដើម្បីជាមគ្គុទេសក៍ជំរុញការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្មនៅកម្ពុជា ដែលនឹងរួមចំណែកដល់ការរក្សាកំណើនសេដ្ឋកិច្ចខ្ពស់ ប្រកបដោយចីរភាព និងបរិយាប័ន្ន តាមរយៈការធ្វើពិពិធកម្មសេដ្ឋកិច្ច, ការពង្រឹងភាពប្រកួតប្រជែង និងការលើកកម្ពស់ផលិតភាព។ ការរៀបចំ និងដាក់ចេញនូវគោលនយោបាយនេះឡើង គូសបញ្ជាក់អំពីភាពចាំបាច់ និងភាពបន្ទាន់ក្នុងការបង្កើតនូវ«យុទ្ធសាស្ត្រកំណើនសេដ្ឋកិច្ចថ្មី» ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹង ការប្រែប្រួលរចនា សម្ព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ចក្នុងស្រុក និងសភាពការណ៍ប្រែប្រួលនៃនិម្មាបនកម្មសេដ្ឋកិច្ចតំបន់ និងពិភពលោក រួមមាន:

១)- ភាពអំណោយផលនៃកត្តាភូមិសាស្ត្រនយោបាយសម្រាប់ការតភ្ជាប់សេដ្ឋកិច្ច និងឧស្សាហកម្មកម្ពុជា ទៅនឹងតំបន់ ពិសេសក្នុងក្របខណ្ឌនៃការបង្កើតសហគមន៍សេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន និងសេរីភាវូបនីយកម្មសេដ្ឋកិច្ចតំបន់

២)- តួនាទីនៃវិស័យឧស្សាហកម្មក្នុងការបង្កើតនូវកំណើន និងការងារថ្មី នៅក្នុងបរិការណ៍នៃសេដ្ឋកិច្ចបើកចំហរ កត្តាផលលាភប្រជាសាស្ត្រ និងការប្រែប្រួល រចនាសម្ព័ន្ធសំខាន់ៗ ដែលអំណោយ ផលចំពោះ ការរីក លូតលាស់នៃវិស័យឧស្សាហកម្ម

៣)- តួនាទីនៃវិស័យឧស្សាហកម្មជាឧបករណ៍គោលនយោបាយសម្រាប់ពង្រឹងការតភ្ជាប់រវាងវិស័យជន្ទល់សេដ្ឋកិច្ចសំខាន់ៗដូចជា វិស័យកសិកម្ម និងសេវាកម្ម ដែលនឹងរួមចំណែកដលការលើកកម្ពស់កំណើនសេដ្ឋកិចបន្ថែមទៀត

៤)- សារៈសំខាន់នៃវិស័យឧស្សាហកម្ម ជាការដ្ឋាននៃការកែទម្រង់រចនាសម្ព័ន្ធ និងស្ថាប័នគ្រប់គ្រងសេដ្ឋកិច្ចជាតិសំដៅលើកកម្ពស់ផលិតភាពសេដ្ឋកិច្ចសម្រាប់រយៈពេលវែង និងបញ្ចៀសបាននូវ «អន្ទាក់ប្រទេសមាន ចំណូលមធ្យម» ។

ស្ថានភាពឧស្សាហកម្មកម្ពុជាមានសភាពទន់ខ្សោយ ឆ្លុះបញ្ចាំងអំពីរចនាសម្ព័ន្ធផលិតកម្មសាមញ្ញ និងតូចចង្អៀត ដែលប្រមូលផ្តុំជុំវិញផលិតកម្មសម្លៀកបំពាក់ និងការកែច្នៃអាហារ ហើយមូលដ្ឋានផលិតភាគច្រើនមានលក្ខណៈគ្រួសារ និងមិនទាន់មានសមត្ថភាពប្រកួតប្រជែងក្នុងទីផ្សារអន្តរជាតិ។ ចំណុចសំខាន់ៗនៃឧស្សាហកម្មកម្ពុជា រួមមាន មូលដ្ឋានឧស្សាហកម្មមិនសូវសំបូរបែប រចនាសម្ព័ន្ធឧស្សាហកម្មប្រហោងកណ្តាលនិងក្រៅផ្លូវការ, សហគ្រិនភាពនៅទន់ខ្សោយ និង ប្រមូលផ្តុំតែនៅទីក្រុង ព្រមទាំងតម្លៃបន្ថែមទាប និងបច្ចេកវិទ្យាទន់ខ្សោយ ដែលក្នុងនោះចំនួនសហគ្រាសមីក្រូមានច្រើនជាង ៩៧ % ប៉ុន្តែផ្តល់ការងារបានតែ ៣០% និងមានផលរបបសរុប តែ ១២ % សហគ្រាសធុនធំមានតែ ០,៦ % ប៉ុន្តែផ្តល់ការងារបាន ៦៣% និងមានផលរបបសរុប៧៦ % ហើយសហគ្រាសមិនផ្លូវការមានច្រើន លើសលប់។ សហគ្រិនភាពនៅទន់ខ្សោយ និងប្រមូលផ្តុំតែនៅទីក្រុងក្នុងនោះ សហគ្រាសជាង ៤២ % ទើបបង្កើតចាប់តាំងពីឆ្នាំ ២០០៨ មក សហគ្រាសកម្មន្តសាលធុនធំជាង ៦៣ %ជាការវិនិយោគពីបរទេស និងភាគច្រើនបម្រើឱ្យគោលដៅនាំចេញ សហគ្រាសកម្មន្តសាលធុនធំ ៦៨ % មានមូលដ្ឋាននៅរាជធានីភ្នំពេញ និង ១៣ % នៅខេត្តកណ្តាល។ ការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្មនៅកម្ពុជា ប្រឈម នឹងបញ្ហាគន្លឹះៗ ចំនួនប្រាំ គឺ:[៦៧]

១)- កង្វះភាពជាអ្នកដឹកនាំ ការសម្របសម្រួល និង ការសម្រេចចិត្តប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពក្នុងគ្រប់កម្រិត ពិសេស ការគាំទ្រសំខាន់ៗពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហាផ្គត់ផ្គង់អគ្គិសនី ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ និងឡូជីស្ទីក ធនធានមនុស្ស និងជំនាញ ព្រមទាំងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធគាំទ្រផ្សេងទៀត

២)- **ការអភិវឌ្ឍមូលដ្ឋានចំណេះដឹងផ្នែកបច្ចេកទេស និងជំនាញ** ដែលជាអាទិភាពសំខាន់ ដើម្បីប្រែក្លាយកម្លាំង ពលកម្មឱ្យមានជំនាញ និងមានសមត្ថភាពឈោងចាប់យកបច្ចេកទេស និងបច្ចេកវិទ្យាខ្ពស់

៣)- ការរៀបចំហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធឧស្សាហកម្មនៅមិនទាន់គ្រប់គ្រាន់ ពិសេស កង្វះការសម្របសម្រួលក្នុងការវិនិយោគលើហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធរូបវ័ន្ត ដូចជា ការផ្គត់ផ្គង់អគ្គិសនី, ទឹកស្អាត, បណ្តាញផ្លូវគមនាគមន៍ លូបញ្ចេញកាកសំណល់ និងការផ្តល់សាវាសាធារណៈឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់

៤)- ការអភិវឌ្ឍទីផ្សារហិរញ្ញវត្ថុនៅមានកម្រិត ដែលជាឧបសគ្គដល់ការផ្តល់ហិរញ្ញប្បទានគម្រោងឧស្សាហកម្ម ទាំងយន្តការហិរញ្ញប្បទានសាធារណៈ និងឯកជន

៥)- បញ្ហាទីផ្សារការងារ និងទំនាក់ទំនងវិជ្ជាជីវៈ ដែលជាគន្លឹះធានាស្ថិរភាពទីផ្សារការងារនិងការផ្គត់ផ្គង់កម្លាំង ពលកម្ម ក៏ដូចជា ការលើកកម្ពស់ផលិតភាព និងជីវភាពរបស់ពលករ។

ចក្ខុវិស័យរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលគឺជំរុញកែប្រែ និងធ្វើទំនើបកម្មរចនាសម្ព័ន្ធឧស្សាហកម្មកម្ពុជា ពីឧស្សាហកម្មអតិពលកម្មឈានទៅឧស្សាហកម្មផ្អែកលើជំនាញត្រឹមឆ្នាំ ២០២៥ តាមរយៈការតភ្ជាប់ទៅនឹងខ្សែចង្វាក់តម្លៃសកល សមាហរណកម្មទៅក្នុងបណ្តាញផលិតកម្មតំបន់ និងការអភិវឌ្ឍកន្សោមផលិតកម្មប្រទាក់ក្រឡាទន្ទឹមនឹងការពង្រឹងភាពប្រកួតប្រជែង និងការលើកកម្ពស់ផលិតភាពឧស្សាហកម្មក្នុងស្រុក ហើយបន្តឈានទៅអភិវឌ្ឍឧស្សាហកម្មទំនើបដែលផ្អែកជាសំខាន់លើមូលដ្ឋានបច្ចេកវិទ្យា និងចំណេះដឹង។ ការសម្រេចនូវចក្ខុវិស័យនេះ នឹងរួមចំណែកដល់ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចជាតិ ការទ្រទ្រង់ និងលើកកម្ពស់កំណើនសេដ្ឋកិច្ចខ្ពស់ ប្រកបដោយចីរភាព និងបរិយាប័ន្ន ការបង្កើតការងារ ការបង្កើនតម្លៃបន្ថែមក្នុងសេដ្ឋកិច្ច និងការបង្កើនប្រាក់ចំណូលសមរម្យជូនប្រជាជនកម្ពុជា។ ដើម្បីសម្រេចចក្ខុវិស័យខាងលើ «គោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្ម» រាជរដ្ឋាភិបាលកំណត់នូវគោលដៅចំនួនបី:[៦៧]

១)- បង្កើនចំណែកនៃវិស័យឧស្សាហកម្មក្នុង ផសស ឱ្យបានដល់ ៣០% នៅឆ្នាំ ២០២៥ (២៤,១% នៃផសស នៅឆ្នាំ ២០១៣) ដែលវិស័យកម្មន្តសាលត្រូវកើនឡើងពី ១៥,៥% នៃផសស នៅឆ្នាំ ២០១៣ ទៅដល់ ២០% នៅឆ្នាំ ២០២៥

២)- ជំរុញពិពិធកម្មមុខទំនិញ ដោយបង្កើនការនាំចេញទំនិញកម្មន្តសាល មិនមែនជាវាយនភ័ណ្ឌឱ្យបាន១៥% នៃបរិមាណនាំចេញសរុបនៅឆ្នាំ ២០២៥ ទន្ទឹមនឹងជំរុញការនាំចេញទំនិញកែច្នៃកសិកម្មឱ្យបាន ១២% នៃបរិមាណនាំចេញសរុបនៅឆ្នាំ ២០២៥

៣)- កំណត់គោលដៅនៅឆ្នាំ ២០២៥ ឱ្យសហគ្រាសធុនតូចចំនួន ៨០% និងសហគ្រាសធុនមធ្យមចំនួន ៩៥% ត្រូវបានចុះបញ្ជីជាផ្លូវការ ហើយសហគ្រាសធុនតូចចំនួន៥០% និងសហគ្រាសធុនមធ្យមចំនួន ៧០% មានបញ្ជីការគណនេយ្យ និងតារាងតុល្យការត្រឹមត្រូវ ។

- **ដើម្បីសម្រេចបាននូវចក្ខុវិស័យ និងគោលដៅខាងលើ រាជរដ្ឋាភិបាលដាក់ចេញនូវយុទ្ធសាស្រ្តគន្លឹះបួនគឺ**[៦៧]**៖**

១)- កៀរគរ និងទាក់ទាញវិនិយោគផ្ទាល់ពីបរទេស និងវិនិយោគឯកជនក្នុងស្រុក ដោយផ្តោតលើឧស្សាហកម្មធំៗ ការអភិវឌ្ឍ/ពង្រីកទីផ្សារ និង ការអភិវឌ្ឍ/ផ្ទេរបច្ចេកវិទ្យា

២)- អភិវឌ្ឍ និងទំនើបកម្មសហគ្រាសធុនតូច និងមធ្យម (ពង្រីក និងពង្រឹងមូលដ្ឋានឧស្សាហកម្មកម្មន្តសាល ធ្វើទំនើបកម្ម និងចុះបញ្ជីសហគ្រាសជាផ្លូវការ អភិវឌ្ឍ និងផ្ទេរបច្ចេកវិទ្យា និងការតភ្ជាប់ឧស្សាហកម្ម)

៣)- កែលម្អបរិស្ថាននិយ័តកម្មដើម្បីពង្រឹងភាពប្រកួតប្រជែង (បរិយាកាសវិនិយោគ និងកិច្ចសម្រួលពាណិជ្ជកម្ម ការផ្តល់ព័ត៌មានទីផ្សារ និងការកាត់បន្ថយចំណាយចម្លងការ)

៤)- សម្របសម្រួលគោលនយោបាយគាំទ្រ (ការអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្ស/បណ្តុះបណ្តាលជំនាញ ការកែលម្អទំនាក់ទំនងវិជ្ជាជីវៈ ការអភិវឌ្ឍហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធគាំទ្រ ដូចជា ប្រព័ន្ធដឹកជញ្ជូន/ឡូជិស្ទីក និងប្រព័ន្ធបច្ចេកវិទ្យាព័ត៌មាននិងគមនាគមន៍ ការផ្គត់ផ្គង់អគ្គិសនី/ទឹកស្អាត និងសេវាសាធារណៈ/សេវាសង្គមកិច្ច/សេវាហិរញ្ញវត្ថុ។ បន្ថែមលើវិធានការគោលនយោបាយ និងផែនការសកម្មភាពខាងលើ រាជរដ្ឋាភិបាលដាក់ចេញនូវៈ

វិធានការជាក់ស្តែងបួនយ៉ាង(៦៧)

ឱ្យសម្រេចបាននៅមុនដំណាច់ឆ្នាំ ២០១៨ ដែលជាយុទ្ធសាស្រ្តស្នូលក្នុងការអនុវត្ត «គោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្ម» ពិសេសគឺសម្រាប់ការលើកកម្ពស់ភាពប្រកួតប្រជែងនិងភាពទាក់ទាញរបស់កម្ពុជា។ វិធានការទាំងនេះ រួមមានៈ

១)- បញ្ចុះថ្លៃផ្គត់ផ្គង់អគ្គិសនី សម្រាប់តំបន់ឧស្សាហកម្មគោលដៅ រួមទាំង ពង្រីកវិសាលភាពគ្របដណ្តប់ និងលើកកម្ពស់ភាពទុកចិត្តក្នុងការផ្គត់ផ្គង់ចរន្ត

២)- រៀបចំ និងអនុវត្តផែនការមេសម្រាប់អភិវឌ្ឍប្រព័ន្ធដឹកជញ្ជូន និងឡូជិស្ទីកពហុមធ្យោបាយ

៣)- ពង្រឹង និងអភិវឌ្ឍយន្តការគ្រប់គ្រងទីផ្សារពលកម្ម និងការបណ្តុះបណ្តាលជំនាញ

៤)- អភិវឌ្ឍ និងប្រែក្លាយខេត្តព្រះសីហនុ ទៅជាតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេសគំរូពហុបំណង ។

ការប្រែប្រួលឆាប់រហ័សនៃនិម្មាបនកម្មពិភពលោក និងតំបន់ រួមទាំង ទំនាក់ទំនងភូមិសាស្ត្រនយោបាយបានគូសបញ្ជាក់ច្បាស់អំពីកាលានុវត្តភាពសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍឧស្សាហកម្មនៅកម្ពុជា ។ ជាក់ស្តែង ក្នុងក្របខណ្ឌសមាហរណកម្ម និង សេរីភាវូបនីកម្មសេដ្ឋកិច្ចតំបន់ ពិសេស ការបង្កើតសហគមន៍សេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន (AEC) និងភាពជាដៃគូសេដ្ឋកិច្ចគ្រប់ជ្រុងជ្រោយតំបន់ (RCEP) កម្ពុជានឹងសម្រេចនូវការតភ្ជាប់ទាំងផ្នែករូបវ័ន្ត និង ស្ថាប័នរួមទាំងសមាហរណកម្មទូលំទូលាយលើគ្រប់វិស័យ ដែលនឹងរួមចំណែកដល់ការបើកច្រកទីផ្សារថ្មីៗ ការទាក់ទាញទុនវិនិយោគ និង ការផ្ទេរបច្ចេកវិទ្យាមកកម្ពុជា។ ការដាក់ឱ្យអនុវត្តនូវ«គោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្ម» របស់រាជរដ្ឋាភិបាល នឹងក្លាយជាបន្ទាស់ប្តូរវិធាននៃល្បែងដ៏សំខាន់ក្នុងន័យជំរុញសន្ទុះ និងរក្សាចីរភាពនៃកំណើនសេដ្ឋកិច្ច ការបង្កើតការងារ និងការលើកស្ទួយជីវភាពប្រជាជនដោយប្រើប្រាស់ឱ្យអស់លទ្ធភាពនូវសក្តានុពលជាតិសំខាន់ៗ ដូចជា ប្រភពកម្លាំងពលកម្មវ័យក្មេង មានការបណ្តុះបណ្តាលបានល្អ និងប្រកបដោយចំណេះដឹងខ្ពង់ខ្ពស់ សក្តានុពលដែលកើតចេញពីសមិទ្ធផលនៃការវិនិយោគយ៉ាងច្រើនសន្ធឹកសន្ធាប់ក្នុងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ច និង សង្គម ពិសេសវិស័យដឹកជញ្ជូន និងថាមពលកាលានុវត្តភាពពាក់ព័ន្ធនឹងនិន្នាការនគរូបនីយកម្ម និងការរីកលូតលាស់នៃស្រទាប់ប្រជាជនថ្នាក់កណ្តាលដែលមានកម្រិតប្រាក់ចំណូលខ្ពស់ ក៏ដូចជា ភាពជឿនលឿននិងទំនើបកម្មក្នុងវិស័យកសិកម្ម និងវិស័យសេវាគាំទ្រផ្សេងទៀត ព្រមទាំង «ឧត្តមភាពនៃការអភិវឌ្ឍ

ឈានក្រោយគេ» ការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្ម គឺជាឧបករណ៍គោលនយោបាយប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពសម្រាប់ការតភ្ជាប់រវាងវិស័យសេដ្ឋកិច្ចសំខាន់ៗ ដែលជា **«ឃ្នាស់»** ជំរុញកំណើន និងការងារបន្ថែមក្នុងវិស័យកសិកម្ម ទេសចរណ៍ និងសេវាកម្ម។ ឧស្សាហកម្មនឹងរួមចំណែករំដោះអតិរេកពលកម្មពីវិស័យកសិកម្ម ដែលធ្វើឱ្យផលិតភាពសរុបកើនឡើង និងមានចំណូលខ្ពស់ជាងមុន។ ចំណូលដែលទទួលបានពីវិស័យឧស្សាហកម្ម នឹងត្រូវយកទៅចំណាយលើម្ហូបអាហារ និង សម្ភារៈផ្សេងៗ ដែលនឹងទាញឱ្យមានកំណើនផ្នែកផលិតកម្មឧស្សាហកម្ម និងសេវាកម្មបន្ថែមទៀត។ ម៉្យាងទៀត វិស័យឧស្សាហកម្មរួមចំណែកសំខាន់ដល់ការបង្កើតការងារ ការបង្កើនប្រាក់ចំណូល និងការលើកកម្ពស់ផលិតភាព តាមរយៈការវិនិយោគ និង ការប្រើប្រាស់បច្ចេកវិទ្យាថ្មីៗ រួមទាំង ការបង្កើតការងារក្នុងវិស័យគាំទ្រដទៃទៀតនៅកបុងគ្រប់ខ្សែចងឯាក់តម្លៃ ចាប់តាំងពីការផលិត និង ការផ្គត់ផ្គង់វត្ថុធាតុដើម សេវាកម្មដឹកជញ្ជូន និងឡូជិស្ទីក វិស័យហិរញ្ញវត្ថុ និងបណ្តុះបណ្តាលជំនាញជាដើម។ ដោយឡែកសម្រាបគោលដៅរយៈពេលវែង ការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្ម ដែលតម្រូវឱ្យមានការកែទម្រង់ស៊ីជម្រៅផ្នែករចនាសម្ព័ន្ធ និងស្ថាប័ន គួបផ្សំនឹងការវិនិយោគលើធនធានមនុស្ស និងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ ក៏ដូចជាការជំរុញការអភិវឌ្ឍវិស័យបច្ចេកវិទ្យា និងនវានុវត្តន៍ផងដែរនឹងបង្កើតបានជាមូលដ្ឋានគ្រឹះសម្រាប់ពង្រឹងសក្តានុពលកំណើនថ្មីៗ និងលើកកម្ពស់ភាពប្រកួតប្រជែង ដែលជាបុរេលក្ខខណ្ឌចាំបាច់សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍក្នុងដំណាក់កាលបន្ទាប់ ដោយបញ្ចៀសនូវ «អន្ទាក់ប្រទេសមានចំណូលមធ្យម»។ រាជរដ្ឋាភិបាលចាត់ទុកវិស័យឧស្សាហកម្ម ជាអាទិភាពសំខាន់នៃយុទ្ធសាស្ត្រកំណើនសំដៅជំរុញពិពិធកម្មសេដ្ឋកិច្ចការប្រែប្រួលរចនាសម្ព័ន្ធស៊ីជម្រៅ និងភាពប្រកួតប្រជែងប្រសើរឡើង។ ប្រការនេះនឹងជំរុញឱ្យរចនាសម្ព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ចមានវិសាលភាពទូលាយ ដែលពឹងផ្អែកសំខាន់លើវិស័យកម្មន្តសាលគាំទ្រដោយកសិកម្មទំនើប និងសេវាកម្មមានតម្លៃបន្ថែមខ្ពស់ ពិសេសការរីកចម្រើននៃវិស័យហិរញ្ញវត្ថុ វិស័យឡូជីស្ទីក និងបច្ចេកវិទ្យាទំនើប។ ការប្រែប្រួលរចនាសម្ព័ន្ធបែបនេះនឹងធានាបាននូវចីរភាព និងភាពរឹងមាំនៃសេដ្ឋកិច្ចជាតិ ជាមួយគ្នានឹងការពង្រឹងតួនាទីអន្តរការីកម្មនៃវិស័យហិរញ្ញវត្ថុ ទំនើបកម្មនៃប្រព័ន្ធឡូជីស្ទីក និងការបែងចែកទំនិញ ការឈោងចាប់បច្ចេកទេស និងបច្ចេកវិទ្យា ក៏ដូចជា ការលើកកម្ពស់អភិបាលកិច្ច និងសមត្ថភាពរបស់ស្ថាប័នរដ្ឋ ក្នុងការគ្រប់គ្រងការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច។

ក្នុងចំណោមវិធានការទាំងអម្បាលម៉ានខាងលើ ក៏មានវិធានការមួយចំនួនទាក់ទងនឹងវិស័យអប់រំដែរ។ សម្រាប់ការបកស្រាយជាបន្តយើងសូមលើកយកតែផ្នែកដែលទាក់ទងនឹងវិស័យអប់រំ និងការបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈយកមកបង្ហាញតែប៉ុណ្ណោះ ដែលការផ្នែកទាំងនេះ ចូលរួមចំណែកសំខាន់ក្នុងការបង្កើនធនធានមនុស្សដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍ប្រទេសក្លាយជាប្រទេសឧស្សាហកម្មនៅឆ្នាំ២០២៥។

- **មូលដ្ឋានចំណេះដឹងផ្នែកបច្ចេកទេស និងជំនាញ**(៦៧)

ការបង្កើតភាពចម្រុះចាំបាច់នៃកម្មករជំនាញ អ្នកបច្ចេកទេស វិស្វករ និងអ្នកវិទ្យាសាស្ត្រ គឺជាកត្តាមិនអាចខ្វះបាន ក្នុងការជំរុញការអភិវឌ្ឍវិស័យកម្មន្តសាល។ ការបណ្តុះបណ្តាលកម្មករជំនាញ អ្នកបច្ចេ

កទេស និងវិស្វករតិចតួចពេក នឹងដាក់កំហិតលើសមត្ថភាពស្រូប ប្រើប្រាស់ និងអភិវឌ្ឍបច្ចេកទេស /បច្ចេកវិទ្យាទំនើបក្នុងវិស័យឧស្សាហកម្ម ដោយសារត្រូវពឹងផ្អែកលើអ្នកជំនាញពីខាងក្រៅដែលត្រូវចំណាយខ្ពស់។ ប្រការនេះគឺជាឧបសគ្គសំខាន់មួយចំពោះសមត្ថភាពប្រកួតប្រជែងនៃឧស្សាហកម្មកម្ពុជា ដែលចាំបាច់ត្រូវមានគោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍ធនធានមនុស្ស និងការវិនិយោគសមស្រប។ ជារួមការបណ្តុះបណ្តាលជំនាញនៅមិនទាន់គ្រប់គ្រាន់នៅឡើយសម្រាប់បម្រើឱ្យវិស័យឧស្សាហកម្ម ហើយប្រការនេះក៏ធ្វើឱ្យផលិតភាពនៅទាបផងដែរ។ កម្លាំងពលកម្មកម្ពុជាភាគច្រើនស្ថិតក្នុងវិស័យកសិកម្ម ឬ សេវាកម្មហើយការប្រែក្លាយកម្លាំងពលកម្មទាំងនេះទៅបម្រើឱ្យវិស័យឧស្សាហកម្ម ទាមទារនូវការផ្លាស់ប្តូរសំខាន់មួយក្នុងទីផ្សារពលកម្ម រួមទាំង របៀបរបបនៃការជ្រើសរើសពលករ ការបណ្តុះបណ្តាលជំនាញ ការបណ្តុះទម្លាប់ និងវិន័យការងារព្រមទាំងការរំពឹងទុកអំពីតម្រូវការនៃវិស័យនេះផងដែរ ។ នៅពេលដែលកម្រិតសិក្សាមូលដ្ឋានរបស់ពលករទាប ការបណ្តុះបណ្តាលត្រូវការពេលវេលា និងការអត់ធ្មត់ច្រើន ។ ដូច្នេះ ការពង្រឹងយន្តការជ្រើសរើសកម្លាំងពលកម្មផ្លូវការ ដោយមានការបណ្តុះបណ្តាលច្បាស់លាស់ចាំបាច់ត្រូវតែពង្រឹង ដើម្បីជៀសវាងការប្រើច្រកក្រៅផ្លូវការដែលដាក់កម្មករឱ្យក្លាយជាចំណាប់របស់សហជីព ទាំងគុណស្រ័យ និងបំណុល។ ក្នុងន័យនេះ ប្រព័ន្ធនិយ័តកម្មនៃការជ្រើសរើស និងប្រើប្រាស់កម្លាំងពលកម្ម ចាំបាច់ត្រូវកែលម្អឱ្យបានល្អប្រសើរ។ អត្រាបោះបង់ការសិក្សានៅមានកម្រិតខ្ពស់ ដែលជំរុញឱ្យកម្ពុជាអាចស្លាក់ជាប់ក្នុងឧស្សាហកម្មអតិពលកម្ម និងមានផលិតភាពទាប ។ ក្នុងទិដ្ឋភាពនៃការកសាងមូលដ្ឋានបច្ចេកទេស ការសិក្សាគួរត្រូវបញ្ចប់យ៉ាងហោចណាស់នៅថ្នាក់ទី ៩ ដើម្បីមានគ្រឹះរឹងមាំសម្រាប់ឈោងចាប់យកបច្ចេសទេស ដែលអាចជំរុញការស្រូបយក និងការកសាងបច្ចេកវិទ្យា។ ក្នុងទិដ្ឋភាពនៃផលិតភាពការអប់រំទាបពេកគឺជាការខាតបង់ផ្នែកផលិតភាពក្នុងរយៈពេលវែង ហើយកម្មករគ្មានលទ្ធភាពក្នុងការឈោងចាប់ជំនាញថ្មីហើយសុខចិត្តទទួលយកការងារដែលមានកម្រៃទាប។ ក្នុងន័យនេះ គោលនយោបាយត្រូវបើកឱកាសទូលាយជូនពលករ ក្នុងការរៀនសូត្របន្ត និង ឈោងចាប់ជំនាញថ្មី។បរិយាកាសសង្គម ដែលផ្តល់តម្លៃលើបច្ចេកវិទ្យា/វិទ្យាសាស្ត្រ នៅមិនទាន់ផុសផុលនៅឡើយ ដែលប្រការនេះក៏ជាបញ្ហាសម្រាប់ជំរុញទឹកចិត្តឱ្យយុវជនមានមោទនភាព និង តម្រង់ទិសឱ្យពួកគេចាប់យកវិទ្យាសាស្ត្របច្ចេកទេស និងបច្ចេកវិទ្យា។ ការរៀបចំឱ្យមានទីតាំងផ្សេងៗ ដែលអនុញ្ញាតឱ្យយុវជនអាចស្វែងយល់ និង មានអន្តរសកម្មជាមួយវិទ្យាសាស្ត្រក៏អាចបង្កើត និងបង្កើនចំណាប់អារម្មណ៍របស់យុវជនក្នុងគោលដៅប្រើប្រាស់ចម្បល់ ញ៉ាំងឱ្យពួកគេស្រវាយកវិទ្យាសាស្ត្រយកមកដោះស្រាយចំណោទជីវិត

និងរិះរកគំនិតថ្មីៗ សម្រាប់បំពេញតម្រូវការអនាគតរបស់ពួកគេ។ កម្ពុជានៅមិនទាន់បានយកចិត្តទុកដាក់លើកកម្ពស់ការអភិវឌ្ឍឱ្យបានសកម្ម និងខ្លាំងក្លា លើវិស័យមាត្រាសាស្ត្រ និងស្តង់ដារ ដែលវិស័យនេះមានតួនាទីសំខាន់ ក្នុងការគាំទ្រដល់កិច្ចដំណើរការខ្សែចង្វាក់ផលិតកម្មរបស់រោងចក្រ សហគ្រាស សិប្បកម្ម ឱ្យបានរលូន និងប្រកបដោយការជឿជាក់។ ជាមួយគ្នានេះ វិស័យទាំងពីរជួយធ្វើឱ្យតម្លៃបន្ថែមផលិតផលកើនឡើងតាមរយៈការកាត់បន្ថយថ្លៃដើមការធ្វើឱ្យមានជំនឿ និង ទំនុកចិត្តលើទីផ្សារទាំងបរិមាណ តម្លៃ គុណភាព និងសុវត្ថិភាពផលិតផល។ ការលើកកម្ពស់ការអភិវឌ្ឍវិស័យមាត្រាសាស្ត្រ និង ស្តង់ដាឱ្យបានសមស្រប គឺជាកត្តាសំខាន់សម្រាប់ទាក់ទាញអ្នកវិនិយោគដើម្បីអភិវឌ្ឍឧស្សាហកម្ម។

- **បញ្ហាទីផ្សារការងារ និង ទំនាក់ទំនងវិជ្ជាជីវៈ**(៦៧)

ទំនាក់ទំនងវិជ្ជាជីវៈនៅតែជាបញ្ហាប្រឈមចម្បង សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្មនៅកម្ពុជាហើយបញ្ហានេះកើតឡើងសឹងនៅគ្រប់ប្រទេសក្នុងដំណាក់កាលនៃការផ្លាស់ប្តូរជីវភាពពីកសិកម្ម/ជនបទមកឧស្សាហកម្ម/ទីក្រុង។ ការគ្រប់គ្រងអន្តរកាលបែបនេះ ជាមូលដ្ឋានយ៉ាងសំខាន់នៃការទាក់ទាញវិនិយោគក្នុងពេលអនាគត ពិសេសក្នុងក្របខណ្ឌនៃការធានាឱ្យបាននូវលក្ខខណ្ឌការងារល្អប្រសើរ ធានាផលិតភាពខ្ពស់ និងកម្រិតប្រាក់ឈ្នួលសមរម្យ។បញ្ហានេះទាមទារឱ្យមានការដោះស្រាយប្រកបដោយការយកចិត្តទុកដាក់ និងមានលក្ខណៈជាប្រព័ន្ធ ដោយផ្អែកលើក្របខណ្ឌច្បាប់ជាធរមាន ពិសេសការពង្រឹងវិនិយោគផ្នែកសង្គម ដើម្បីបន្ធូរសម្ពាធលើការដំឡើងថ្លៃប្រាក់ឈ្នួល ដើម្បីជាមូលដ្ឋានរក្សានូវភាពប្រកួតប្រជែងនៃសេដ្ឋកិច្ចជាតិ។ ប្រការនេះរឹតតែមានសារៈសំខាន់ នៅពេលដែលកម្ពុជាបោះជំហានចូលក្នុងក្របខណ្ឌនៃសហគមន៍សេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន ពីព្រោះការគ្រប់គ្រងលំហូរពលកម្មបានល្អ អាចធានានូវភាពប្រកួតប្រជែងរបស់កម្ពុជាជាទីតាំងនៃការធ្វើវិនិយោគ។ ក្នុងន័យនេះការរៀបចំក្របខណ្ឌនិយ័តកម្មឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់ និងការដាក់ឱ្យអនុវត្តប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព គឺជាការងារដ៏ចាំបាច់។ ប្រព័ន្ធនិយ័តកម្ម និងការគ្រប់គ្រងទីផ្សារការងារ មានសារៈសំខាន់ណាស់ហើយចាំបាច់ត្រូវអនុវត្តឱ្យកាន់តែទូលំទូលាយថែមទៀត។ ការតម្រង់ទិសពលករមុនពេលទទួលបានការងារ ការស្វែងយល់អំពីសិទ្ធិ និងកាតព្វកិច្ចរបស់និយោជិក/និយោជក ការតវ៉ាសមហេតុផល និងដាក់ចេញនូវលក្ខខណ្ឌការងារច្បាស់លាស់ សុទ្ធតែជាយន្តការនិយ័តកម្មដែលត្រូវអនុវត្ត ដើម្បីធានាស្ថិរភាព និងប្រសិទ្ធភាពនៃទីផ្សារការងារ។ **ចក្ខុវិស័យរបស់រាជរដ្ឋា**ភិបាល គឺជំរុញកែប្រែ និងធ្វើទំនើបកម្មរចនាសម្ព័ន្ធឧស្សាហកម្មនៅកម្ពុជាពីឧស្សាហកម្មអតិពលកម្ម ឈានទៅឧស្សាហកម្មផ្អែកលើជំនាញត្រឹមឆ្នាំ ២០២៥ តាមរយៈការតភ្ជាប់ទៅនឹងខ្សែចង្វាក់

តម្លៃសកល សមាហរណកម្មទៅក្នុងបណ្តាញផលិតកម្មតំបន់ និងការអភិវឌ្ឍកន្ទ្រាមផលិតកម្មប្រទាក់ក្រឡាទន្ទឹមនឹងការពង្រឹងភាពប្រកួតប្រជែង និងការលើកកម្ពស់ផលិតភាពឧស្សាហកម្មក្នុងស្រុក ហើយបន្តឈានទៅអភិវឌ្ឍឧស្សាហកម្មទំនើបដែលផ្អែកជាសំខាន់លើមូលដ្ឋានបច្ចេកវិទ្យា និងចំណេះដឹង។ ការសម្រេចនូវចក្ខុវិស័យនេះ នឹងរួមចំណែកដល់ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចជាតិ ការទ្រទ្រង់ និងលើកកម្ពស់កំណើនសេដ្ឋកិច្ចខ្ពស់ ប្រកបដោយចីរភាព និងបរិយាប័ន្ន ការបង្កើតការងារជូនពលករកម្ពុជា ការបង្កើនតម្លៃបន្ថែមសម្រាប់សេដ្ឋកិច្ចជាតិ និងការបង្កើនប្រាក់ចំណូលសមស្របជូនប្រជាជនកម្ពុជា។ តាមចក្ខុវិស័យខាងលើ រាជរដ្ឋាភិបាលនឹងយកចិត្តទុកដាក់ជំរុញការផ្លាស់ប្តូររចនាសម្ព័ន្ធក្នុងដំណាក់កាលបីសំខាន់ គឺៈ ការបន្តជំរុញសក្តានុពល និង ពិពិធកម្មឧស្សាហកម្មអតិពលកម្ម រួមមាន ឧស្សាហកម្មកម្មន្តសាល និងកសិឧស្សាហកម្ម ក្នុងដំណាក់កាលដំបូង ការជំរុញការផ្លាស់ប្តូរស៊ីជម្រៅនៃរចនាសម្ព័ន្ធឧស្សាហកម្មទូទៅតាមរយៈពិពិធកម្មផលិតកម្ម ក្នុងដំណាក់កាលបន្ទាប់ និងការបន្តផ្លាស់ប្តូរតាមរយៈការជំរុញឯកទេសកម្មដែលផ្អែកលើការអភិវឌ្ឍវិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា និងនវានុវត្តន៍ ក្នុងដំណាក់កាលជឿនលឿន។ ក្នុងដំណាក់កាលនីមួយៗរាជរដ្ឋាភិបាលនឹងផ្តោតលើការបង្កើតនូវមូលដ្ឋានឧស្សាហកម្មថ្មីៗ តាមរយៈការទាក់ទាញវិនិយោគទាំងក្នុង និងក្រៅស្រុក គួបផ្សំនឹងការជួយជ្រោមជ្រែងពីស្ថាប័នរដ្ឋពាក់ព័ន្ធការបន្តពង្រីកមូលដ្ឋានផលិតកម្ម និងការបន្តជំរុញការនាំចេញ តាមរយៈទំនើបកម្មសហគ្រាសឧស្សាហកម្ម និងការបង្កើនផលិតភាព ព្រមទាំងការធ្វើវិចារណកម្មនិង ឯកទេសកម្មឧស្សាហកម្មនៅកម្ពុជា តាមរយៈការអនុវត្តនូវក្របខណ្ឌគោលនយោបាយ និង និយ័តកម្ម ដែលមានលក្ខណៈបុរេសកម្ម និងឈរលើមូលដ្ឋាននៃឧត្តមានុវត្តន៍។

ការបែងចែក ផ.ស.សតាមវិស័យ (ទិសដៅអនាគតដល់២០២៥) [៦៧]

វិស័យ	១៩៦២	១៩៩៨	២០០៨	២០១៣	២០១៥	២០២០	២០២៥
កសិកម្ម	៤៩%	៤៤,៥%	៣២,៨%	៣១,៦%	២៩,០ %	២៥ %	២៣%
ឧស្សាហកម្ម	១៩%	១៦,៧%	២២,៤%	២៤,១%	២៦,២ %	២៨ %	៣០%
- កម្មន្តសាល	-	*១២,៧ %*	*១៥,៣%*	*១៥,៥%*	*១៦,០%*	*១៨%*	*២០%*
សេវាកម្ម	៣២%	៣៤,៨%	៣៨,៨%	៣៨,៥%	៣៩,៤%	៤០%	៤០%
ឧបត្ថម្ភធននិងពន្ធ	០%	៤%	៦%	៥,៨%	៥,៤%	៧%	៧%

ផ្អែកតាមតារាងខាងលើ យើងឃើញថា វិស័យកសិកម្មមាននិន្នាការធ្លាក់ចុះ ហើយវិស័យឧស្សាហកម្ម និងសេវាកម្មមាននិន្នការកើនឡើង បន្ថែមគុណតម្លៃដល់កំណើនសេដ្ឋកិច្ច។ ដូច្នេះប្រាកដណាស់ ថាវិស័យអប់រំ និងបណ្តុះបណ្តាលជំនាញវិជ្ជាជីវៈនឹងកាច់ចង្កូតតម្រង់ទិសទៅរកទិសដៅមួយនេះ។ ប្រទេសកម្ពុជានឹងត្រូវការធនធានមនុស្សច្រើនសម្រាប់បម្រើឱ្យវិស័យឧស្សាហកម្ម និងសេវាកម្ម។ សម្រាប់កំណើនសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជាបច្ចុប្បន្នពឹងផ្អែកសំខាន់លើវិស័យកាត់ដេរ ទេសចរណ៍ សំណង់ និងវិស័យស្រូវអង្ករ ដែលកម្ពុជាចាំបាច់ត្រូវវិនិយោគច្រើនបន្ថែមទៀត ដើម្បីបង្កើតជន្ទល់កំណើនសេដ្ឋកិច្ចថ្មីៗ។

ជាគោលដៅនៅឆ្នាំ ២០២៥ ជំរុញសហគ្រាសធុនតូច និងមធ្យមឱ្យបាន ៨០%និង ៩៥% រៀងៗខ្លួននឹងត្រូវបានចុះបញ្ជីជាផ្លូវការ ហើយសហគ្រាសធុនតូច និងមធ្យម ៥០% និង ៧០% រៀងៗខ្លួន នឹងមានបញ្ជីកាគណនេយ្យ និងតារាងតុល្យការត្រឹមត្រូវ ។ សម្រាប់ទិសដៅទៅខាងមុខ ក្លាយប្រទេសឧស្សាហកម្មឆ្នាំ២០២៥ ប្រទេសកម្ពុជាបានផ្តោតលើវិស័យអាទិភាពសំខាន់ៗ៥ ដែលចាំបាច់ត្រូវបង្កើតធនធានមនុស្សដែលមានជំនាញសមស្របសម្រាប់បម្រើដល់វិស័យអាទិភាពទាំងនេះ។

- **វិស័យអាទិភាពទាំង៥**[៦៧]

ទី១- ឧស្សាហកម្ម ឬ កម្មន្តសាលថ្មីៗ មានចរិតជាការបើកច្រកចូលទីផ្សារ ផ្តល់តម្លៃបន្ថែមខ្ពស់ មានភាពច្នៃប្រឌិត និងភាពប្រកួតប្រជែងខ្ពស់ ដែលផ្តោតលើទាំងផលិតផលប្រើប្រាស់ និងសម្ភារៈបរិក្ខារផលិតកម្មដូចជា ការផ្គុំដំឡើងគ្រឿងចក្រ ការផ្គុំដំឡើងសម្ភារៈបរិក្ខារមេកានិក អេឡិចត្រូនិច និង អគ្គិសនី ការផ្គុំដំឡើងមធ្យោបាយដឹកជញ្ជូន និង ការកែច្នៃធនធានធម្មជាតិ ជាដើម។

ទី២- សហគ្រាសធុនតូច និងមធ្យមក្នុងគ្រប់វិស័យ ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងផលិតកម្មឱសថ និងបរិក្ខារ វេជ្ជ ឧស្សាហកម្ម ឬ សិប្បកម្មសម្ភារៈសំណង់ ផលិតកម្មសម្ភារៈបម្រើការវេចខ្ចប់នាំចេញផលិតកម្មគ្រឿងសង្ហារឹម និងសម្ភារៈបម្រើឱ្យឧស្សាហកម្មជាដើម។

ទី៣- ផលិតកម្មកសិឧស្សាហកម្ម ដែលបម្រើឱ្យការនាំចេញ និង ទីផ្សារក្នុងស្រុក ។

ទី៤- ប្រភេទឧស្សាហកម្មគាំទ្រ ពាក់ព័ន្ធនឹងវិស័យកសិកម្ម ទេសចរណ៍ និងកាត់ដេរ ព្រមទាំងឧស្សាហកម្មបម្រើឱ្យខ្សែចង្វាក់ផលិតកម្មតំបន់ ដែលជាឧស្សាហកម្មតភ្ជាប់ទៅទីផ្សារ ឬ ខ្សែចង្វាក់តម្លៃសកល (ឧស្សាហកម្មអនុគមន៍-Forward Linkages) និង ឧស្សាហកម្មតភ្ជាប់បណ្តាញផ្គត់ផ្គង់វត្ថុធាតុដើម (ឧស្សាហកម្មប្រតិគមន៍-Backward Linkages) ពិសេសសម្រាប់វិស័យកាត់ដេរ ឧស្សាហកម្មផលិត គ្រឿងបន្លាស់ និង ឧស្សាហកម្មផ្គុំដំឡើង រួមទាំង ការផលិតផលិតផលពាក់កណ្តាលសម្រេចផ្សេងៗ ។

ទី៥- ប្រភេទឧស្សាហកម្មបម្រើឱ្យខ្សែចង្វាក់ផលិតកម្មតំបន់ និង មានចរិតយុទ្ធសាស្ត្រសម្រាប់អនាគត ដូចជា ឧស្សាហកម្មព័ត៌មានវិទ្យា និង ទូរគមនាគមន៍ (ICT) ឧស្សាហកម្មថាមពល ឧស្សាហកម្មធុនធ្ងន់សិប្បកម្មលក្ខណៈវប្បធម៌ ប្រវត្តិសាស្ត្រ និងប្រពៃណី និងឧស្សាហកម្មពាក់ព័ន្ធនឹងបច្ចេកវិទ្យាបៃតង ។

គោលនយោបាយគាំទ្រដល់ការកសាងធនធានមនុស្សសម្រាប់បម្រើវិស័យអាទិភាព(៦៧)

ក- ការបណ្តុះបណ្តាលជំនាញ និងធនធានមនុស្ស

- បង្កើតឱកាសទីពីរសម្រាប់ការទទួលបានការបញ្ចប់ថ្នាក់មធ្យមសិក្សា តាមរយៈ ការបង្កើតប្រព័ន្ធសមមូលសញ្ញាបត្រ ដោយផ្អែកលើការធ្វើតេស្តដែលអនុញ្ញាតឱ្យទទួលបានវិញ្ញាបនបត្រចំណេះដឹងទូទៅគ្រប់កម្រិតទោះនៅក្រៅប្រព័ន្ធអប់រំផ្លូវការក៏ដោយ
- ពង្រឹងគុណភាពអប់រំនៅកម្រិតបឋមសិក្សា និង មធ្យមសិក្សា ដោយផ្តោតលើការពង្រឹងមូលដ្ឋានចំណេះដឹងរបស់កុមារ និងយុវជន ផ្នែកគណិតវិទ្យា វិទ្យាសាស្ត្រ អក្សរសាស្ត្រ និងបច្ចេកវិទ្យា ជំរុញការអប់រំចំណេះទូទៅឱ្យបានយ៉ាងហោចណាស់ប្រាំបួនឆ្នាំ ដោយកាត់បន្ថយឱ្យបានជាអតិបរមានូវអត្រាបោះបង់ការសិក្សានៅកម្រិតបឋមសិក្សា និងលើកកម្ពស់ការចូលរៀននៅថ្នាក់មធ្យមសិក្សា
- កែលម្អកម្មវិធីសិក្សាដោយដាក់បញ្ចូលជំនាញទន់ (Soft Skills) រួមមាន ជំនាញទំនាក់ទំនងសង្គមក្នុងការដោះស្រាយបញ្ហា, ការគោរពវិន័យនៅកន្លែងធ្វើការ និង ជំនាញជាច្រើនទៀត ដែលមាន សារៈសំខាន់សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍមូលដ្ឋានគ្រឹះឧស្សាហកម្ម
- ពង្រឹងការយល់ដឹងអប់រំអំពីការចាប់អាជីព និងជំនាញបច្ចេកទេស ក៏ដូចជាកម្មវិធីសិក្សាបន្តដើម្បីអភិវឌ្ឍជំនាញ ដោយផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹងការបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈដែលមានស្រាប់
- បង្កើនការបណ្តុះបណ្តាលបច្ចេកទេសឱ្យបានច្រើនដងជាងមុន តាមលទ្ធភាពលើជំនាញបច្ចេកទេស ជាពិសេស នៅក្នុងផ្នែកអគ្គិសនី អេឡិចត្រូនិក មេកានិក សំណង់ដារ មាត្រាសាស្ត្រ (ត្រួតពិនិត្យផ្ទៀងផ្ទាត់ ព្យាសកម្ម តេស្ត និងជំនាញប្រើប្រាស់ឧបករណ៍មាត្រាសាស្ត្រ) និង គីមីសាស្ត្រ ទាំងក្នុងកម្រិតមធ្យមសិក្សាបច្ចេកទេស និង ឧត្តមសិក្សា
- ផ្តល់អាទិភាពដល់ការបង្កើតសាលាមធ្យមសិក្សាបច្ចេកទេសឱ្យបានច្រើន (ទាំងក្នុងប្រព័ន្ធអប់រំទូទៅ និងក្រៅប្រព័ន្ធ) ដោយផ្តោតលើផ្នែកសំខាន់ៗ ដូចជា អគ្គិសនី អេឡិចត្រូនិច ព័ត៌មានវិទ្យា កុំព្យូទ័រ ម៉ាស៊ីនការជួសជុល និងការដំឡើងរថយន្ត និងម៉ូតូការកែច្នៃកសិផល និងសិប្បកម្ម

- រៀបចំផែនការបណ្តុះបណ្តាលបច្ចេកទេស និងវិទ្យាសាស្ត្រ ដែលបម្រើឱ្យវិស័យឧស្សាហកម្ម ដោយរួមមានផែនការវិនិយោគច្បាស់លាស់ និងក្នុងទស្សនវិស័យរយៈពេលវែង
- ជំរុញស្ថាប័ននីយកម្មនូវកម្មវិធីប្រព័ន្ធកម្មសិក្សា (Apprenticeship Schemes) ដែលផ្សារភ្ជាប់ជាមួយប្រព័ន្ធលើកទឹកចិត្តដល់ក្រុមហ៊ុននិងសហគ្រាស ដែលទទួលអនុវត្តតាមប្រព័ន្ធកម្មសិក្សានេះ
- ពង្រឹងការបណ្តុះបណ្តាលជំនាញឆ្លើយតបនឹងតម្រូវការរបស់វិស័យឯកជនទាំងវិន័យ កម្រិតជំនាញនិងសមត្ថភាព តាមរយៈការធ្វើសហប្រតិបត្តិការជាមួយនឹងវិនិយោគិនបរទេសគោលដៅ មានដូចជាការបង្កើតមជ្ឈមណ្ឌលហ្វឹកហ្វឺនជំនាញជប៉ុន កូរ៉េ សឹង្ហបុរី ។ល។
- ជំរុញការបណ្តុះបណ្តាលត្រីភាគី «រដ្ឋស្ថាប័នបណ្តុះបណ្តាលក្រុមហ៊ុន/រោងចក្រ» ដើម្បីបំពាក់ជំនាញ និងបង្កើនផលិតភាព ជាពិសេសការដាក់បញ្ចូលក្នុងកម្មវិធីអប់រំ និងការបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈដែលមានស្រាប់ តាមរយៈកិច្ចសហប្រតិបត្តិការរវាងវិស័យសាធារណៈ និង សមាគមឧស្សាហកម្ម
- ពង្រីកការបណ្តុះបណ្តាលជំនាញ និងវិជ្ជាជីវៈនៅនឹងកន្លែង ដោយផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់លើពលករតាមរោងចក្រ ដើម្បីឱ្យពលករទាំងនោះទទួលបានការអប់រំបណ្តុះបណ្តាល និង ផ្តល់ក្តីសង្ឃឹមក្នុងការអភិវឌ្ឍជំនាញ និងបច្ចេកទេស ក្នុងពេលអនាគត
- ពង្រឹងការអប់រំនៅសាកលវិទ្យាល័យដែលទាក់ទងទៅនឹងវិទ្យាសាស្ត្រកសិកម្ម, វិទ្យាសាស្ត្រមូលដ្ឋានសំខាន់ៗផ្សេងទៀត និងវិស្វកម្ម ដោយពង្រឹងសម្ភារៈបរិក្ខារមន្ទីរពិសោធន៍ ដើម្បីឈានទៅកសាងគុណភាពអប់រំសម្រាប់ការស្រាវជ្រាវ និងអភិវឌ្ឍន៍។

ខ- ការជំរុញវិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា និងនវានុវត្តន៍

- ជំរុញការរៀបចំនូវក្របខណ្ឌគោលនយោបាយ និងយន្តការអភិវឌ្ឍន៍វិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា និងនវានុវត្តន៍
- ជំរុញ និងលើកទឹកចិត្តការផ្ទេរបច្ចេកវិទ្យាថ្មីៗ ក្នុងវិស័យកម្មន្តសាល រួមទាំងផ្នែកសិប្បកម្ម
- ពង្រឹងការគ្រប់គ្រងមណ្ឌលច្នៃប្រឌិតនិងបង្កើតថ្មីកម្ពុជា ដើម្បីលើកកម្ពស់ការបង្កើតតក្កកម្ម និងការបណ្តុះបណ្តាលកម្មសិទ្ធិឧស្សាហកម្ម
- ពង្រឹង និងកសាងសមត្ថភាពធនធានមនុស្សទៅតាមតម្រូវការសម្រាប់ការស្រាវជ្រាវ និងអភិវឌ្ឍន៍បច្ចេកវិទ្យាឧស្សាហកម្ម
- សហការ និងជំរុញការសិក្សាស្រាវជ្រាវ និងការលើកទឹកចិត្តផ្នែកវិទ្យាសាស្ត្រ, បច្ចេកវិទ្យា និងនវានុវត្តន៍
- សិក្សាលទ្ធភាពបង្កើតសួនវិទ្យាសាស្ត្រនិងបច្ចេកវិទ្យាភ្ជាប់នឹងសួនឧស្សាហកម្ម និង តំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេសនានាដើម្បីផ្តល់សេវាពិសោធន៍ និងសិក្សាស្រាវជ្រាវដល់ឧស្សាហកម្ម

- បង្កើតយន្តការប្រលងប្រណាំងអ្នកជំនាញបច្ចេកវិទ្យា អ្នកមានគំនិតផ្តួចផ្តើមធុរកិច្ច និង វិស្វករដែលមានទេព្យកោសល្យ ដើម្បីចម្រាញ់ឧស្សាហករដែលមានទេព្យកោសល្យ និងបង្កើតកម្លាំងចលករឱ្យខិតខំបង្កើតនវានុវត្តន៍ ជាពិសេសនៅក្នុងចំណោមវិស្វករ និង សហគ្រិនវ័យក្មេង
- ពិនិត្យលទ្ធភាពវិនិយោគលើវិទ្យាស្ថានស្រាវជ្រាវរដ្ឋ ដោយផ្តោតទាំងស្រុងទៅលើវិទ្យាសាស្ត្រ និងបច្ចេកវិទ្យា ជាពិសេសពាក់ព័ន្ធដោយផ្ទាល់ទៅនឹងវិស័យអាទិភាពនីមួយៗ ដោយជ្រើសរើសអ្នកវិទ្យាសាស្ត្រ និងវិស្វករមានសមត្ថភាព ជាមួយនឹងសម្ភារៈបរិក្ខារមន្ទីរពិសោធន៍សមស្រប
- ជំរុញការសិក្សាអប់រំលើជំនាញវិទ្យាសាស្ត្រ, បច្ចេកទេស, វិស្វកម្ម និងគណិតវិទ្យា ពីកម្រិតបឋមសិក្សារហូតដល់ក្រោយមធ្យមសិក្សា ជាពិសេសផ្តោតលើសិស្សក្មេងៗ ជាមួយនឹងការកែទម្រង់កម្មវិធីសិក្សាដោយការធ្វើស្តង់ដាររូបនីយកម្មនៃកម្មវិធីសិក្សាទាំងនោះពីកម្រិតបឋមសិក្សាឡើងទៅ
- ពិនិត្យឡើងវិញ និងប្រមូលផ្តុំសក្តានុពលធនធានធម្មជាតិ ដែលជំរុញឱ្យមានការវិនិយោគលើវិស័យឧស្សាហកម្មធុនធ្ងន់ ។

III. ក្របខណ្ឌវិភាគស្ថានភាពវិស័យអប់រំ(៦៨)

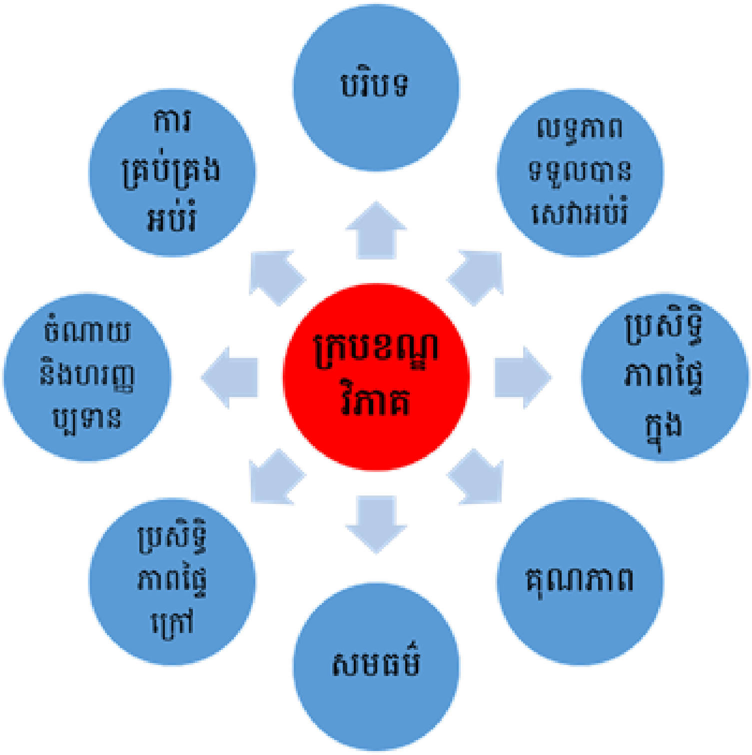

ដើម្បីវិភាគស្ថានភាពបច្ចុប្បន្ននៃវិស័យអប់រំ និងការវិវត្តថ្មីៗ គេត្រូវពិនិត្យទៅលើទិដ្ឋភាពទៅស្ថានភាពនយោបាយ សេដ្ឋកិច្ច បរិបទសង្គម ការប្រតិបត្តនៃប្រព័ន្ធអប់រំ និងធនធានដែលមានស្រាប់សម្រាប់វិស័យអប់រំ។ ការវិភាគស្ថានអប់រំមានគោលបំណងដើម្បីឱ្យមានការយល់ដឹងស៊ីជម្រៅ និងជាប្រព័ន្ធពី តថភាព និងបញ្ហាប្រឈមនានាក្នុងប្រព័ន្ធអប់រំ ហើយត្រូវបានរៀបចំឡើងនៅពេលរៀបចំគោលនយោបាយថ្មី ឬគម្រោងធំៗ ស្ថានភាពក្រោយពីមានជម្លោះ ឬគ្រោះធម្មជាតិ និងសំណើសុំពី ឬទៅដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ជាតិ និងអន្តរជាតិ។ ជាទូទៅការវិភាគស្ថានភាពអប់រំមួយដែលមានលក្ខណៈវិទ្យាសាស្ត្រដែលអាចឆ្លើយតបទៅនឹងតម្រូវការគ្រប់ភាគី ទាល់តែមានការចូលរួមយ៉ាងទូលំទូលាយពីអ្នកពាក់ព័ន្ធនានាដូចជា៖ សិស្ស មាតាបិតាសិស្ស និងសហគមន៍ គ្រូបង្រៀន (សមាគមគ្រូបង្រៀន) និយោជក (និងជាពិសេសក្រុមដែលទទួលអត្ថប្រយោជន៍) មន្ត្រីនយោបាយ មន្ទីរអប់រំ និងទីភ្នាក់ងារផ្សេងទៀតដែលទទួលខុសត្រូវលើការអនុវត្តគោលនយោបាយអប់រំ មន្ទីរផ្សេងទៀត (ចូលរួមក្នុងការអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្ស) អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ទីភ្នាក់ងារផ្តល់មូលនិធិជាតិ និងអន្តរជាតិ។ ក្របខណ្ឌវិភាគស្ថានភាពអប់រំ ជាគម្រោងមួយដ៏ធំដែលត្រូវអនុវត្តយ៉ាងទូលំទូលាយដោយអ្នកជំនាញ និងប្រើប្រាស់ពេលវេលាមួយសមស្របក្នុងការប្រមូលទិន្នន័យ វិភាគ និងសរសេររបាយការណ៍[៦៨]។

សម្រាប់ការបកស្រាយបង្ហាញផ្នែកខាងចុងនៅក្នុងសៀវភៅនេះ មិនមានអនុលោមទៅតាមវិធីសាស្ត្រស៊ីជម្រៅ និងសិក្សាទៅតាមលំដាប់លំដោយនៃក្របខណ្ឌវិភាគដែលមានលក្ខណៈវិទ្យាសាស្ត្របែបនេះទេ ដោយវាគ្រាន់តែជាការសាកល្បងវិភាគតែប៉ុណ្ណោះ ហើយខ្លឹមសារជាច្រើនបានមកពីការសង្កេតផ្ទាល់ខ្លួនក្នុងអាជីពជាគ្រូបង្រៀន គ្រូឧទ្ទេស អ្នកគ្រប់គ្រងកម្មវិធីអប់រំនៅអង្គការជាតិ និងអន្តរជាតិ និងជាអធិការអប់រំដែលជាករណីសិក្សា និងការប្រមែប្រមូលទស្សនៈគំនិតដែលបានពីឯកសារស្រាវជ្រាវនានាទាំងក្នុង និងក្រៅប្រទេសដើម្បីវិភាគ និងឆ្លុះបញ្ចាំងទិដ្ឋភាពវិស័យអប់រំមួយទុកជាទស្សនៈទានសម្រាប់អ្នកអាន-អ្នកសិក្សាប៉ុណ្ណោះ។ មុននឹងបង្ហាញពីព័ត៌មានដែលបានពីការសង្កេតផ្ទាល់ខ្លួន យើងសូមធ្វើការបកស្រាយបង្ហាញពីនីតិវិធីក្នុង**ការវិភាគស្ថានភាពអប់រំទាំងមូលដែលមានលក្ខណៈវិទ្យាសាស្ត្រ ដែលជាទូទៅ គេផ្តោតជាសំខាន់ទៅលើកត្តា៨យ៉ាងដូចខាងក្រោម៖**

1. **បរិបទ**[៦៨]

ផ្នែកនេះគេផ្តោតលើ៖

- សិក្សាពីទិដ្ឋភាពស្ថានភាពនយោបាយ សេដ្ឋកិច្ច និងបរិបទសង្គម
- អត្រាកំណើនប្រជាជន ឬអត្រាផ្លាស់ប្តូរទីលំនៅនាពេលបច្ចុប្បន្ន
- ចំនួនប្រជាជនតាមក្រុមអាយុ តាមតំបន់ភូមិសាស្ត្រ

- បញ្ហាប្រឈមសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍការសិក្សា
- ការឆ្លើយតបនៃប្រព័ន្ធអប់រំទៅនឹងភាសា វប្បធម៌ ឬចម្រុះភាពក្នុងសង្គម
- ថវិកាជាតិ

2. លទ្ធភាពទទួលបានសេវាអប់រំ(៦៨)

- ចំនួនកុមារដែលទទួលបានសេវាអប់រំ
- អត្រារួម និងអត្រាពិតនៃចូលរៀនថ្មី
- អត្រារួម និងអត្រាពិតនៃការសិក្សា
- ស្ថានភាពនៃការសិក្សារបស់កុមារ

3. ប្រសិទ្ធភាពផ្ទៃក្នុង(៦៨)

- អត្រាឡើងថ្នាក់ អត្រាឆ្លងភូមិសិក្សា
- អត្រាបោះបង់ការសិក្សា
- អត្រាត្រួតថ្នាក់
- ធនធានដែលត្រូវចំណាយដើម្បីនាំសិស្សទៅកម្រិតសិក្សាមួយទៀត

4. គុណភាពអប់រំ(៦៨)

- កម្រិតសិស្សទទួលចំណេះដឹងទៅតាមមុខវិជ្ជាគោល
- ការអភិវឌ្ឍឥរិយាបថ និងអាកប្បកិរិយារបស់សិស្ស
- លទ្ធផលតេស្តរបស់សិស្ស លទ្ធផលប្រឡង (ជាតុចេញ)
- គ្រូបង្រៀនដែលមានគុណវុឌ្ឍិ
- សៀវភៅសិក្សាគោលសម្រាប់សិស្សម្នាក់
- ផលធៀបសិស្សគ្រូ

5. សមធម៌អប់រំ(៦៨)

- គម្លាតនៃលទ្ធភាពនៃការទទួលបានសេវាអបរំ និងលទ្ធផលសិក្សារបស់សិស្សនៅក្រុមផ្សេងគ្នា
- គម្លាតរវាងក្រុមសិស្សតាមអាយុ
- គម្លាតរវាងចំនួនប្រជាជនតាមភេទ
- គម្លាតតាមភូមិសាស្រ្ត
- គម្លាតរវាងប្រាក់ចំណូល

☞**កំណត់សម្គាល់៖** **ដើម្បីលើកកម្ពស់ការអប់រំប្រកបដោយគុណភាព និងសមធម៌ រាជរដ្ឋាភិបាលបានចេញនូវគោលនយោបាយជាច្រើនដូចជា៖**

1. គ/នអប់រំបំណិនជីវិតឆ្នាំ (២០១៦)
2. គ/នសាលាកុមារមេត្រី (២០០៧)
3. គ/នស្តីពីការអប់រំកុមារពិការ (២០០៨)
4. គ/នស្តីពីកម្មវិធីសមមូលអប់រំក្រៅប្រព័ន្ធ (២០០៨)
5. គ/នស្តីពីសាលាមធ្យមសិក្សាធនធាន (២០០៨)
6. គ/នស្តីពីសុខភាពសិក្សា (២០០៩)
7. ផែនការគោលស្តីពីការប្រើប្រាស់បច្ចេកវិទ្យាព័ត៌មានក្នុងវិស័យអប់រំ (២០១០)
8. គ/នស្តីពីការអភិវឌ្ឍកម្រងសាលារៀន (២០១០)
9. គ/នស្តីពីការគាំពារ និងអភិវឌ្ឍន៍កុមារតូច (២០១០)
10. គ/នស្តីពីការអភិវឌ្ឍការស្រាវជ្រាវក្នុងវិស័យអប់រំ (២០១០)
11. គ/នស្តីពីការអភិវឌ្ឍយុវជនកម្ពុជា (២០១១)
12. គ/នស្តីពីធនធានមនុស្សក្នុងវិស័យអប់រំ (២០១២)
13. ផែនការមេស្តីពីការអភិវឌ្ឍសមត្ថភាពក្នុងវិស័យអប់រំ (២០១១)
14. គ/នស្តីពីសៀវភៅសិក្សា (២០១២)
15. គ/នស្តីពីការអប់រំបច្ចេកទេស (២០១៣)
16. គ/នស្តីពីចក្ខុវិស័យឧត្តមសិក្សា២០៣០ (២០១៤)
17. គ/នអប់រំក្រៅ ប្រព័ន្ធ (២០០២)

6. ប្រសិទ្ធិភាពផ្ទៃក្រៅនៃវិស័យអប់រំ[៦៨]

- អត្រាទទួលបានការងារតាមផ្នែកផ្សេងៗ
- ការពេញចិត្តរបស់និយោជក

- អត្រាជោគជ័យក្នុងការងារ

(សម្រាប់ផ្នែកនេះ នៅមានការស្រាវជ្រាវតិចតួចនៅឡើយ)

7. ចំណាយ និងហិរញ្ញប្បទាន[៦៨]

- ការចំណាយប្រចាំឆ្នាំលើវិស័យអប់រំ និងការប្រែប្រួលការចំណាយក្នុងរយៈពេល១០ឆ្នាំកន្លងទៅ
- ប្រភពថវិកាធំៗ
- ប្រព័ន្ធហិរញ្ញវត្ថុវិស័យអប់រំ
- ចំណាយសាធារណៈលើវិស័យអប់រំធៀបនឹងចំណូលជាតិ
- ការបែងចែកថវិកាជាតិទៅលើអនុវិស័យផ្សេងៗ
- តម្លៃឯកតា

8. ការគ្រប់គ្រងវិស័យអប់រំ[៦៨]

- អ្នក ទទួលបន្ទុកក្នុងការបង្កើតគោលនយបាយ
- ច្បាប់ និងបទបញ្ញត្តិ
- អ្នកទទួលបន្ទុកប្រមូលទិន្ន័យ
- អ្នកទទួលបន្ទុកពិនិត្យតាមដាន និងគាំទ្រការអនុវត្តគោលនយោបាយអប់រំនៅកម្រិតមូលដ្ឋាន
- សវនកម្មគ្រប់គ្រង (ការវិភាគច្បាប់ និងបទបញ្ញា ការវិភាគការប្រើប្រាស់ និងការអភិវឌ្ឍសមត្ថភាពបុគ្គលិក)
- ការស្ទង់មតិជាក់លាក់អំពីការគ្រប់គ្រងអប់រំ និងការផ្តល់សេវា (ក្នុងចំណោមបុគ្គលិករដ្ឋបាល អធិការ គ្រូបង្រៀន អាណាព្យាបាល)

IV. បញ្ហាប្រឈមកម្រិតសាលារៀន

ការបកស្រាយនៅផ្នែកនេះ គឺធ្វើឡើងផ្អែកតាមសង្កេតជាទូទៅលើវិស័យអប់រំនៅក្នុងអាជីពជាគ្រូបង្រៀននៅវិទ្យាល័យ គ្រូឧទ្ទេសសាលាគរុកោសល្យ ប្រធានផ្នែកអប់រំអង្គការអន្តរជាតិ អ្នកគ្រប់គ្រងកម្មវិធីអប់រំអង្គការជាតិ និងអធិការអប់រំក្នុងរយៈពេលជាង១៥ឆ្នាំកន្លងមកនេះ។ ថ្វីត្បិតតែវាមិនមែនជាការស្រាវ

ជ្រាវបែបវិទ្យាសាស្ត្រ តែវាត្រូវបានរៀបចំឡើងផ្អែកតាមទិដ្ឋភាពពិតជ្រុងមួយនៃវិស័យអប់រំ ហើយចងក្រង ឡើងទុកជាទុនមួយសម្រាប់អ្នកអាន អ្នកសិក្សា និងអ្នកស្រាវជ្រាវផ្នែកអប់រំសិក្សាស្វែងយល់ឱ្យបានទូលំទូលាយលើវិស័យនេះតាំងពីកម្រិតទាប ដល់កម្រិតខ្ពស់។

1) ការបង្ហាញបញ្ហាប្រឈមតាមរយៈរបាយការណ៍អធិការកិច្ច

ដើម្បីចូលរួមចំណែកដល់ការលើកកម្ពស់អប់រំនៅកម្ពុជា ក្រសួងអប់រំយុវជន និងកីឡាបានដាក់ចេញនូវប្រព័ន្ធអធិការកិច្ច ក្នុងការចុះតាមដាន គុណភាពអប់រំនៅតាមសាលារៀនដើម្បីរកឱ្យឃើញនូវចំណុចខ្លាំង និងចំណុចខ្វះខាតដែលត្រូវកែលម្អបន្ថែម ដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍សាលារៀនឱ្យឈានទៅរកជាស្តង់ដារអប់រំជាតិ ប្រកបដោយគុណភាពខ្ពស់។ ក្នុងនាម ជានិស្សិតអធិការ ខ្ញុំត្រូវបានចាត់តាំងចុះកម្មសិក្សាប្រតិបត្តិអធិការកិច្ចនៅ**សាលាវិទ្យាល័យមួយ**នៅរាជធានីភ្នំពេញ។ ការអធិការកិច្ចគឺដើម្បីធ្វើការប្រមូលព័ត៌មាន និងទិន្នន័យសាលារៀន ជួបសម្ភាសជាមួយនាយកសាលា នាយករង លោកគ្រូ អ្នកគ្រូ មាតាបិតាសិស្ស សហគមន៍ និងសិស្សានុសិស្ស យកមកវិភាគរកឱ្យឃើញនូវចំណុចខ្លាំង និងចំណុចត្រូវកែលម្អដើម្បីធ្វើឱ្យសលារៀនមួយនេះ មានការអភិវឌ្ឍកាន់តែខ្លាំងទៅថ្ងៃអនាគត។ ក្នុងការចុះយកព័ត៌មាននេះ មានការបែងចែកជាប្រាំមួយដំណាក់កាល។ **ទីមួយ**សេចក្តីផ្តើម ធ្វើការបកស្រាយអំពីសាវតារប្រវត្តិអធិការកិច្ចក្នុងវិស័យអប់រំ និងគោលបំណងអធិការកិច្ច។ **ទីពីរ** វិធីសាស្ត្រធ្វើអធិការកិច្ចតាមរយៈការចុះដល់សាលាគោលដៅ និងការប្រមូលព័ត៌មានដែលពាក់ព័ន្ធ មានការសម្ភាសជាមួយគណៈគ្រប់គ្រងសលារៀន លោកគ្រូ អ្នកគ្រូ សិស្សានុសិស្ស មាតាបិតាសិស្ស និងអាណាព្យាបាលសិស្ស សហគមន៍ និងគ្រប់អ្នកពាក់ព័ន្ធ ការសង្កេតសកម្មភាពបង្រៀនរបស់គ្រូ និងរៀនរបស់សិស្ស។ **ទីបី**លទ្ធផលអធិការកិច្ច និងការពិភាក្សា មានតារាងសង្ខេបលទ្ធផលអធិការកិច្ច ការដឹកនាំ និងគ្រប់គ្រងក្នុងនោះមាន រចនាសម្ព័ន្ធចាត់តាំង ប្រសិទ្ធភាពនៃ ការរៀបចំការងារ ធនធាន ការបង្រៀន និងរៀន បរិស្ថានសាលារៀន។ ការបង្រៀន និងរៀនមានបួនចំណុចតូចៗ ដូចជា៖ ការអនុវត្តកម្មវិធីសិក្សា គរុកោសល្យ និងវិធីសាស្ត្របង្រៀន បរិយាកាសថ្នាក់រៀន ការអភិវឌ្ឍសមត្ថភាពគ្រូបង្រៀន។ លទ្ធផលសិក្សារបស់សិស្សមាន វឌ្ឍភាពនៃលទ្ធផលសិក្សាសិស្ស កម្មវិធីគាំទ្រការសិក្សារបស់សិស្ស ការវាយតម្លៃ និងដាក់ពិន្ទុ។ ស្វ័យវាយតម្លៃសាលារៀនរួមមាន ប្រព័ន្ធ និងដំណើរការស្វ័យវាយតម្លៃសាលារៀន ផែនការអភិវឌ្ឍន៍សាលារៀន និងការសហការជាមួយអ្នកពាក់ព័ន្ធ។ **ទីបួន**ការវាយតម្លៃជារួមមានចំណុចខ្លាំង និងចំណុចត្រូវកែលម្អ។ ទីប្រាំ អនុសាសន៍សម្រាប់គណៈគ្រប់គ្រងសាលារៀន សម្រាប់គ្រូបង្រៀន សម្រាប់សហគមន៍ និងសម្រាប់អ្នកពាក់ព័ន្ធផ្សេងទៀត និងទីប្រាំមួយ គឺសេចក្តីសន្និដ្ឋាន និងឧបសម្ព័ន្ធ។ ជាលទ្ធផលចុងក្រោយ រកឱ្យឃើញនូវគុណភាពអប់រំសម្រាប់អនុវត្តប្រកបដោយ

ប្រសិទ្ធភាពដល់សិស្សានុសិស្ស និងអភិវឌ្ឍសមត្ថភាពគណៈគ្រប់គ្រងសាលា លោកគ្រូ អ្នកគ្រូ អ្នកពាក់ព័ន្ធផ្សេងៗ។

ជាបទពិសោធជាក់ស្តែង យើងប្រហែលជាពិបាកក្នុងការស្វែងរកព័ត៌មានជាក់លាក់ ដើម្បីធ្វើការវិភាគ បើយើងប្រមូលព័ត៌មានមិនបានស៊ីជម្រៅជាមួយអ្នកពាក់ព័ន្ធនានា។ ការសម្ភាសគណៈគ្រប់គ្រងសាលា លោកគ្រូ-អ្នកគ្រូ សិស្សានុសិស្ស មាតាបិតា អាណាព្យាបាលសិស្ស សហគមន៍...ដែលរៀបចំដោយគណៈគ្រប់គ្រងសាលា ពេលខ្លះមិនទទួលបានព័ត៌មានពិតទាំងស្រុង និងគ្រប់ជ្រុងជ្រោយទេ។ ដូច្នេះ ការសម្ភាសបន្ថែមដោយចៃដន្យ និងការអង្កេតជាទូទៅ ជារឿងចាំបាច់ដើម្បីទទួលបានព័ត៌មានទូលំទូលាយបន្ថែម ងាយស្រួលក្នុងការវិភាគ ពិសេសការស្វែងរកចំណុចដែលគួរកែលម្អ។ អធិការកិច្ចជាប្រព័ន្ធនាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ ដើរតួជាអ្នកប្រឹក្សា ផ្តល់មតិយោបល់ និងជួយគាំទ្រ ជាជាងការចាប់តែកំហុស ពោលគឺធ្វើយ៉ាងណាដើម្បីឱ្យសាលារៀនមានការកែលម្អប្រសើរឡើង។ ខាងក្រោមនេះ គឺជាអ្វីដែលបានរកឃើញទាក់ទងនឹង ការដឹកនាំ និងគ្រប់គ្រង ការបង្រៀន និងរៀន លទ្ធផលសិក្សាសិស្ស និងស្វ័យវាយតម្លៃសាលារៀនសម្រាប់ប្រើប្រាស់ក្នុងការសិក្សាស្វែងយល់ ដោយលើកយកតែការវិភាគពីបញ្ហាប្រឈមកម្រិតសាលារៀនតែប៉ុណ្ណោះ មិនមានដាក់បញ្ចូលផ្នែកផ្សេងទៀតនៃរបាយការណ៍ទេ ដូចជា៖ ចំណុចខ្លាំង មេរៀនរៀនសូត្រ អនុសាសន៍...ជាដើម។ យើងប្រកាន់គោលជំហនៃការរក្សាការសម្ងាត់ព័ត៌មានរបស់សាលារៀន និងអ្នកពាក់ព័ន្ធ ដោយមិនបានបង្ហាញអត្តសញ្ញាណ ដោយគ្រាន់តែដកស្រង់ចំណុចសំខាន់ជាទូទៅសម្រាប់បម្រើដល់ផលប្រយោជន៍នៃការកែលម្អគុណភាពអប់រំនៅកម្ពុជា។ គោលបំណងចម្បងនៃការបង្ហាញនេះ គឺដើម្បីទុកជាទស្សនទានសម្រាប់អ្នកអាន-អ្នកសិក្សាសម្រាប់ត្រិះរិះពិចារណា និងសិក្សាស្វែងយល់តែប៉ុណ្ណោះ មិនមានចេតនាវាយប្រហារ និងបន្ទុះបង្អាប់ប្រព័ន្ធមួយឡើយ។ យើងប្រើប្រាស់បញ្ហាប្រឈមដែលរកឃើញនេះ ដើម្បីសាកល្បងធ្វើការសិក្សាពីកម្រិតសាលារៀនមួយ ទៅធ្វើការឆ្លុះបញ្ចាំងកម្រិតប្រព័ន្ធទាំងមូល។ សូមបញ្ជាក់ថា ឯកសារនេះមិនមែនបានធ្វើការវាយតម្លៃជាទូទៅទៅលើស្ថានភាពអប់រំនៅទូទាំងប្រទេសនោះទេ តែយើងក៏ជឿជាក់ដែរថា បញ្ហាទាំងនេះក៏អាចកើតមាននៅតាមសាលារៀនទីតាំងផ្សេងៗទៀតផងដែរ។ វាមិនទាន់ជាឯកសារស្រាវជ្រាវដែលមានលក្ខណៈវិទ្យាសាស្ត្រគ្រប់ជ្រុងជ្រោយនោះទេ ដោយគ្រាន់តែឯកសារសាកល្បងសិក្សាប៉ុណ្ណោះ។ ដោយសារប្រទេសយើង ការសិក្សាស្រាវជ្រាវនៅមានកម្រិតនៅឡើយ ដូច្នេះការចងក្រងឯកសារនេះគឺដើម្បីជាវិភាគទានផ្នែកស្រាវជ្រាវមួយចំណែកប៉ុណ្ណោះ។ ជាមួយគ្នានេះ យើងក៏មិនចង់ឃើញការប្រតិកម្មតបពីបញ្ហាខាងក្រោម ដោយចូលចិត្តលើកជាយោបល់ដដែលៗថា " **បញ្ហាកើតឡើងនៅឯណា? សាលារៀនណា គ្រូណាដែលធ្វើប្រព្រឹត្តបែបនេះ បង្ហាញឱ្យចំៗ**

មកងាយស្រួលគេដោះស្រាយ" និងទម្លាក់កំហុសទៅលើអ្នកដែលរកឃើញបញ្ហានោះទៅវិញ។ ខ្ញុំគិតថាពាក្យទាំងនេះហួសសម័យហើយ។ វាដល់ពេលហើយ ដែលយើងគប្បីបើកចំហបេះដូងទទួលស្គាល់ការពិតមួយចំនួន និងត្រូវចូលរួមចំណែកទាំងអស់គ្នាដោះស្រាយវា ប្រកបដោយស្មារតីទទួលខុសត្រូវ។ ការបកស្រាយខាងក្រោម ត្រូវបានបែងចែកជាផ្នែកៗ (**ទី១**) ឆ្លុះបញ្ចាំងបញ្ហាប្រឈមតាមរយៈរបាយការណ៍អធិការកិច្ច និង (**ទី២**) តាមរយៈការសង្កេតជាទូទៅលើប្រព័ន្ធអប់រំ ក្នុងអាជីពជាគ្រូបង្រៀន គ្រូឧទ្ទេស និងអ្នកកាន់កម្មវិធីអប់រំអង្គការជាតិ និងអន្តរជាតិរយៈពេល១៥ឆ្នាំកន្លងមកនេះ និងព័ត៌មានពីប្រភពឯកសារផ្សេងៗ។

❖ ទី១-បញ្ហាប្រឈមដែលរកឃើញតាមការចុះកិច្ចអធិការកិច្ច

តាមរយៈព័ត៌មានដែលទទួលបានពីការចុះអធិការកិច្ច យើងធ្វើការបកស្រាយពីបញ្ហាប្រឈមជាលក្ខណៈទូទៅ ដោយបែងចែកជា៤ផ្នែក៖ **ការដឹកនាំ និងគ្រប់គ្រង ការបង្រៀន និងរៀន លទ្ធផលសិក្សាសិស្ស និងស្វ័យវាយតម្លៃសាលារៀន**។ ជាការពិត របាយការណ៍ជាក់ស្ដែង មិនមានការបកស្រាយចំៗនោះទេ ដោយយើងបានសម្រួលខ្លឹមសារឱ្យមានភាពវិជ្ជមានច្រើន តាមលក្ខណៈជំនាញវិជ្ជាជីវៈត្រឹមត្រូវ ដើម្បីឱ្យភាគីពាក់ព័ន្ធទាំងអស់អាចទទួលយកបាន និងមានអារម្មណ៍កក់ក្ដៅសម្រាប់ដំណើរការកែលម្អសាលារៀន។ ជាការពិត វាមិនមានប្រយោជន៍ទេ ដែលយើងលើកយកបញ្ហាទាំងអស់ដែលបានរកឃើញមកប្រឹក្សាជាមួយពួកគាត់ ហើយអ្វីដែលគួរធ្វើការថ្លឹងថ្លែងដោយប្រើទស្សនវិជ្ជាអប់រំ និងលើកទឹកចិត្តគាត់ តាមរយៈការបង្ហាញចំណុចខ្លាំងឱ្យបានច្រើន និងច្បិចយកតែបញ្ហាប្រឈមជាអាទិភាពតែប៉ុណ្ណោះ។ យើងមិនអាចកែលម្អបញ្ហាប្រឈមម្ដង ទាំងអស់បានទេ។ ប៉ុន្តែសម្រាប់ការបកស្រាយខាងក្រោម យើងលើកយកបញ្ហាទាំងអស់យកមកដាក់លើតុតែម្ដង ដោយប្រើភាសាស្មោះត្រង់ជាមួយគ្នា បង្ហាញការពិតសម្រាប់ត្រិះរិះពិចារណារៀនសូត្រ ពោលគឺ អេះឱ្យចំរមាស់តែម្ដង និងចាប់ផ្ដើមធ្វើរោគវិនិច្ឆ័យ រួចព្យាបាលវា។

ក. ការដឹកនាំ និងគ្រប់គ្រង

ជាទូទៅ យើងឃើញថា សាលារៀនមានបំណែងចែកតួនាទី ភារកិច្ច និងការទទួលខុសត្រូវបុគ្គលិក និងគណៈគ្រប់គ្រងសាលា ព្រមទាំងគណៈកម្មការ ក្រុមប្រឹក្សានានា...បានត្រឹមត្រូវច្បាស់លាស់តែនៅលើក្រដាស តែការអនុវត្តជាក់ស្ដែង នៅមានបញ្ហាប្រឈមច្រើន។ តាមរយៈសម្ភាសអ្នកពាក់ព័ន្ធ (គណៈគ្រប់គ្រងសាលា គ្រូបង្រៀន សិស្សានុសិស្ស មាតាបិតា អាណាព្យាបាលសិស្ស សហគមន៍...) និងការសង្កេតជាទូទៅ យើងឃើញថា ការអនុវត្តតាមតួនាទី និងភារកិច្ចដូចមានចែង មិនបានត្រឹមត្រូវ មានលក្ខ

ណៈប្រប្ញកប្រល់គ្នា និងមិនដាច់ស្រាច់ ព្រមទាំងមានការរំលោភបំពានដែនសមត្ថកិច្ចគ្នាទៅវិញទៅមក។ ការដឹកនាំ និងគ្រប់គ្រងមិនមានលក្ខណៈតម្លាភាព គណនេយ្យភាព ការចូលរួម...ដែលនាំឱ្យមានទំនាស់ផលប្រយោជន៍ ភាពច្រណែន និងការបែកបាក់សាមគ្គីភាពផ្ទៃក្នុងជួរ គណៈគ្រប់គ្រងសាលា និងគ្រូបង្រៀន។ ស្ថានភាពបែបនេះ យើងអាចមើលតាមរយៈភាពអសកម្មរបស់គណៈគ្រប់គ្រងសាលា (នាយក នាយករង) និងការបំពេញការងារមិនស្មើដៃគ្នាដើម្បីសម្រេចលទ្ធផលការងារ ក្នុងនោះ អ្នកទទួលបានផលប្រយោជន៍ច្រើន មានការប្រឹងប្រែង និងយកចិត្តទុកដាក់ធ្វើការខ្លាំង ហើយអ្នកខ្លះទៀតដែលទទួលបានផលប្រយោជន៍តិចតួច ក៏ប្រឹងប្រែងការងារទៅតាមទំហំផលប្រយោជន៍នឹងទៅ ដោយមិនផ្តោតទៅលើគោលដៅរួមនៃការអប់រំទេ។ ដោយសារបញ្ហានេះ ធ្វើឱ្យពួកគេផ្តោតតែទៅលើផលប្រយោជន៍ ពោរពេញទៅដោយភាពអាត្មានិយម និងអត្តទត្ថភាព ប៉ះពាល់យ៉ាងខ្លាំងទៅលើកិច្ចសហការ និងទំនាក់ទំនងក្នុងការបំពេញការងារ។ បើនិយាយឱ្យងាយស្រួលយល់គឺ "**នាយក និងនាយករង ព្រមទាំងលោកគ្រូ-អ្នកមួយចំនួនមិនសូវត្រូវគ្នាទេ**"។ ករណីខ្លះ វានាំទៅរកការបែងចែកបក្សពួកនៅក្នុងសាលារៀន (បក្សពួកនាយកផ្សេង និងបក្សពួកនាយករងផ្សេង) ខ្លះអង្គុយចាំចាប់តែកំហុសគ្នា និងមើលបំណាំគ្នា ដែលស្ថានភាពនេះរាំងស្ទះដល់ដំណើរការអភិវឌ្ឍន៍សាលារៀនយ៉ាងខ្លាំង។

សម្រាប់ការធ្វើបំណែងចែកភារកិច្ចបុគ្គលិក លោកគ្រូ-អ្នកគ្រូមួយចំនួនបង្ហាញការមិនពេញចិត្តនឹងការបែងចែកនេះទាក់ទងនឹងចំនួនម៉ោង ថ្នាក់រៀន និងរៀបចំកាលវិភាគបំពេញការងារ។ គ្រូខ្លះមានម៉ោងបង្រៀនតិច ឬកាលវិភាគបង្រៀនមានចំនួនថ្ងៃតិច ដើម្បីបង្កភាពងាយស្រួលដល់គាត់ក្នុងការបង្រៀននៅសាលាឯកជន ឬធ្វើការងារទី២ផ្សេងទៀត។ គ្រូខ្លះទៀត លាក់ឈ្មោះមិនបានមកបង្រៀនទេ ពេលគឺចេញធ្វើការងារក្រៅតែម្តង ហើយយូរៗម្តងមកបង្ហាញខ្លួននៅសាលា។ ចំណែកឯ ខ្លះទៀតចង់បានថ្នាក់រៀនដែលមានសិស្សល្អៗដើម្បីងាយស្រួលរកលុយពីការបង្រៀនគួរក្រៅម៉ោង។ បើយើងសង្កេតជាទូទៅ យើងឃើញថា ដំណើរការអប់រំហាក់ផ្តោតតែលើផលប្រយោជន៍រៀងៗខ្លួន បើអ្នកចង់បានថ្នាក់រៀនល្អ ដើម្បីបានការបង្រៀនគួរក្រៅម៉ោង មិនចង់មកសាលាដោយសារជាប់ធ្វើការងារក្រៅ ឬចង់បានម៉ោងបង្រៀនតិច...គឺត្រូវសូកប៉ាន់ ឬផ្តល់ផលប្រយោជន៍ឱ្យទៅថ្នាក់ដឹកនាំសាលា។ សកម្មភាពទាំងនោះ នាំការអប់រំទៅរកការប្រកួតប្រជែងអាជីវកម្ម ស្វែងរកផលប្រយោជន៍ និងប្រាសចាកគោលដៅអប់រំ។ ជាមួយគ្នានេះ ការអនុវត្តបែបនេះ ក៏ផ្តល់ភាពចំណេញដល់គណៈគ្រប់គ្រងសាលាវិញដែរ គឺមិនសូវមានអ្នករំខានច្រើនដល់សកម្មភាពនៃការប្រើប្រាស់កញ្ចប់ថវិកា PB ដែលធ្វើផ្តល់ភាពងាយស្រួលច្រើនដល់ពួកគាត់ក្នុងការធ្វើអ្វីបានតាមចិត្ត។ មួយវិញទៀត យើងក៏រកឃើញផងដែរពីបញ្ហានិយ័តភាពរបស់គ្រូបង្រៀន។ បើ

តាមសម្ភាសជាមួយសិស្ស ពួកគាត់បានលើកឡើងពីការអវត្តមានច្រើន និងការបង្រៀនមិនបានទៀងទាត់របស់គ្រូមួយចំនួន ហើយម៉ោងកាយសិក្សាគ្រូមិនសូវបានហ្វឹកហាត់ទេ ជូនកាលគ្រូប្រមូលលុយដើម្បីដាក់ពិន្ទុសម្រាប់មុខវិជ្ជានេះតែម្តង។ ទំនាក់ទំនងរវាងគ្រូ និងគ្រូ ព្រមទាំងគ្រូ និងគណៈគ្រប់គ្រងមានបញ្ហាច្រើន ហើយការធ្វើការរួមគ្នា ហាក់នៅមានកម្រិត ព្រោះពួកគាត់រវល់ច្រើននឹងការងាររកប្រាក់ចំណូលបន្ថែមខាងក្រៅ។ ការប្រជុំក្រុមបច្ចេកទេសរបស់ក្រុមមួយចំនួន គ្រាន់តែជាការសម្តែងឆាកល្ខោន មិនបានដាក់ចេញបញ្ហាប្រឈមជាក់ស្តែង និងដោះស្រាយបញ្ហាទាំងនោះរួមគ្នា ចែករំលែក និងរៀនសូត្រពីគ្នាទៅវិញទៅមកដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍បំណិនវិជ្ជាជីវៈទេ។ ពេលខ្លះ វាគ្រាន់តែជាការជួបជុំ និងរួមគ្នាប្រឌិតកំណត់ហេតុឡើង ឬកំណត់របៀបវារៈដដែលៗ ដោយមិនផ្តោតលើអ្វីដែលជាបញ្ហាប្រឈមចាំបាច់ ចំណែកឯការពិភាក្សាដ៏មានប្រយោជន៍មិនសូវផុលផុសអីទេ។ យើងអាចវិភាគបញ្ហានេះ បានតាមរយៈការពិនិត្យមើលកំណត់ហេតុប្រជុំក្រុមបច្ចេកទេស និងសំណុំឯកសារមួយចំនួន ព្រមទាំងវិភាគលើចម្លើយលម្អិតស្តីពីដំណើរការរៀបចំការប្រជុំក្រុមបច្ចេកទេស។

មួយវិញទៀត យើងឃើញសាលាបានរៀបចំផែនការបានល្អទាក់ទងនឹងការចុះធ្វើអធិការកិច្ចតាមថ្នាក់រៀន ដែលតម្រូវឱ្យគណៈគ្រប់គ្រងសាលា និងប្រធានក្រុមបច្ចេកទេសចុះ អធិការកិច្ចយ៉ាងទៀងទាត់តាមកាលកំណត់ តែការអនុវត្តបានតិចតួចណាស់ ដែលយើងឃើញបញ្ហាប្រឈមច្រើនទាក់ទងនឹងវិធីសាស្ត្របង្រៀន និងការរៀបចំរដ្ឋបាល និងបរិស្ថានថ្នាក់រៀនជាដើម។

ជាមួយគ្នានេះ យើងក៏រកឃើញផងដែរថា សាលារៀនខ្វះសម្ភារឧបទេសសម្រាប់ការបង្រៀន និងរៀន ពិសេសសម្រាប់មុខវិជ្ជាវិទ្យាសាស្ត្រ។ វិទ្យាល័យនេះ មិនមានសម្ភារពិសោធន៍ និងបន្ទប់ពិសោធន៍ទេ។ ជាមួយគ្នានេះ ទោះបីមានសម្ភាសឧបទេសតិចតួចសម្រាប់មុខវិជ្ជាវិទ្យាសាស្ត្រ ក៏មានសម្ភារឧបទេសមួយចំនួនសម្រាប់មុខវិជ្ជាដទៃដែរ តែគ្រូមួយចំនួនមិនសូវយកទៅប្រើប្រាស់ព្រោះខ្លាចខូច ហើយសម្ភារៈខ្លះមិនចេះប្រើប្រាស់។ ព្រមជាមួយនឹងកង្វះបន្ទប់ពិសោធន៍ សាលាក៏នៅមានបញ្ហាប្រឈមផងដែរទាក់ទងបន្ទប់ពហុមេឌារ និងកុំព្យូទ័រសម្រាប់សិស្សអនុវត្ត ដោយសាលាមានកុំព្យូទ័រតិច ដែលផ្តល់ការលំបាកខ្លាំងដល់ការបង្ហាត់បង្រៀនសិស្សទាក់ទងនឹងចំណេះដឹងICT។

ខ. ការបង្រៀន និងរៀន

ការប្រើប្រាស់គរុកោសល្យ និងវិធីសាស្ត្របង្រៀន ជាចំណុចមួយដែលសាលា ត្រូវយកចិត្តទុកដាក់បន្ថែម ដោយសារមានការត្អូញត្អែរពីសិស្ស ទាក់ទងនឹងការយកចិត្តទុកដាក់របស់គ្រូក្នុងការបង្រៀននៅក្នុង

ម៉ោងសិក្សារដ្ឋ។ តាមរយៈការសម្ភាស បញ្ជាក់ថា គ្រូមួយចំនួនយកចិត្តទុកដាក់ខ្លាំងលើថ្នាក់ម៉ោងរៀនគួរ ច្រើនជាងម៉ោងរដ្ឋ ហើយសិស្សមួយចំនួន ផ្តល់យោបល់ អវិជ្ជមានទាក់ទងនឹងការចេញវិញ្ញាសាប្រឡង ប្រចាំខែ និងប្រចាំឆមាសដែលប្រហាក់ប្រហែលនឹងលំហាត់ ឬសំណួរដែលបានរៀនគួររួចហើយ ដែល ករណីនេះ វានាំទៅរកការបាក់ទឹកចិត្តសម្រាប់សិស្សដែលមិនមានលទ្ធភាពរៀនគួរបន្ថែមក្រៅម៉ោង។ មួយ វិញទៀត តាមរយៈការសង្កេត យើងឃើញថា នៅតាមថ្នាក់រៀនភាគច្រើន មិនមានបិទតារាងទាំង៩ ឱ្យបាន គ្រប់ទេ ខ្លះដាច់រយីរយាក ហើយការប្រើប្រាស់សម្ភារឧបទេសក្នុងការបង្រៀន និងរៀនមិនសូវផុលផុសនៅ ឡើយទេ ពិសេសមុខវិជ្ជា វិទ្យាសាស្ត្រ ហើយជារួម សិស្សខ្សោយមុខវិជ្ជានេះ។ ទាក់ទងនឹងបញ្ហាសិស្ស ខ្សោយ សាលាហាក់មិនមានផែនការ និងសកម្មភាពផុលផុសក្នុងការជួយសិស្សរៀនយឺតឡើយ។ ជាមួយ គ្នានេះ ការប្រមូលលុយថ្លៃក្រដាសប្រឡងប្រចាំខែនៅតែមាន ហើយការចំណាយរបស់សិស្សទៅលើគ្រូលើ មុខវិជ្ជាមួយចំនួនក៏មានផង ពិសេសមុខវិជ្ជាកាយសិក្សាជាដើម។ បញ្ហានេះ កើតឡើងដោយសារកង្វះ ប្រព័ន្ធអធិការកិច្ចផ្ទៃក្នុងឱ្យបានទៀងទាត់។

គ.លទ្ធផលសិក្សារបស់សិស្ស

តាមរយៈការសម្ភាស យើងរកឃើញថា គ្រូបង្រៀនភាគច្រើន មានការយល់ដឹងពីច្បាប់អប់រំ គោល នយោបាយអប់រំ និងឯកសារគតិយុត្តិនៅតិចតួចបំផុត ។ ពួកគាត់ភាគច្រើនមិនសូវចាប់អារម្មណ៍ស្វែង យល់ពីឯកសារទាំងនោះទេ ដែលករណីនេះ គណៈគ្រប់គ្រងសាលា គប្បីរៀបចំផ្សព្វផ្សាយឱ្យបានទូលំ ទូលាយថែមទៀត។ ការវាយតម្លៃ និងការដាក់ពិន្ទុសិស្ស ធ្វើឡើង មិនទាន់សុក្រឹតនៅឡើយទេ ដោយសារ មានការត្អូញត្អែរច្រើនពីសិស្សទាក់ទងនឹងភាពលំអៀងក្នុងការដាក់ពិន្ទុ រវាងសិស្សរៀនគួរ និងមិនបានរៀន គួរ។ មួយវិញទៀត សិស្សមានឱកាសតិចតួចក្នុងការតវ៉ាពិន្ទុនិង មើលពីកំហុសឆ្គងរបស់ពួកគេ ហើយការ វាយតម្លៃនោះសោតផ្តោតតែមួយជ្រុងប៉ុណ្ណោះគឺ ប្រឡងប្រចាំខែ ដោយសរសេរ ឬសួរផ្ទាល់មាត់។ ជាទូទៅ គ្រូបង្រៀនដាក់កិច្ចការផ្ទះឱ្យសិស្សអនុវត្ត និងកែកិច្ចការតិចតួចបំផុត។ ចំណុចទាំងអស់ខាងលើនេះ ទាម ទារឱ្យគណៈគ្រប់គ្រង ប្រធានក្រុមបច្ចេកទេស និងលោកគ្រូ-អ្នកគ្រូ ទាំងសហការគ្នាកែលម្អ ដើម្បីជំរុញ លើកទឹកចិត្តសិស្សឱ្យសម្រេចលទ្ធផលសិក្សាបន្ថែមទៀត។

ឃ. ស្វ័យវាយតម្លៃសាលារៀន

តាមរយៈនៃការសម្ភាស រកឃើញថា ប្រព័ន្ធពិនិត្យតាមដាននិងវាយតម្លៃគុណភាពការងារ ដែលអនុវត្តតាមរយៈគណៈនាយក និងប្រធានក្រុមបច្ចេកទេស បានអនុវត្តនៅតិចតួចនៅឡើយ និងមិនទាន់ឆ្លើយតបទៅនឹងផែនការអធិការកិច្ចដែលបានកំណត់។ សាលារៀនមិនបានអនុវត្តស្វ័យវាយតម្លៃសាលារៀនឱ្យបានទៀងទាត់ ហើយផែនការភាគច្រើនរៀបចំឡើងដោយគណៈគ្រប់គ្រងសាលាតែ ប៉ុណ្ណោះ។

2) បញ្ហាប្រឈមតាមរយៈការសង្កេតជាទូទៅ

ក) ការរៀបចំផែនការអភិវឌ្ឍន៍សាលា

រាជរដ្ឋាភិបាលបាននឹងកំពុងយកចិត្តទុកជាខ្លាំងក្នុងការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវការអភិវឌ្ឍសាលារៀនតាមរយៈការបង្កើនថវិកាពីមួយឆ្នាំទៅមួយឆ្នាំ។សម្រាប់រយៈពេល៥ឆ្នាំចុងក្រោយនេះ ថវិកាសម្រាប់វិស័យបានកើនឡើងជាគំហុកពី ១.៧៧%នៃផសស (GDP) ក្នុងឆ្នាំ២០១៣ ដល់៣.០៨%ក្នុងឆ្នាំ២០១៧ និងបន្តកើនឡើងបន្ថែមទៀតនៅ ឆ្នាំ ២០១៨ដែលផ្តោតលើគ្រូបង្រៀន និងសាលារៀន។ ស្របនឹងការវិនិយោគថវិកាដ៏ច្រើននេះ ការរៀបចំផែនការអភិវឌ្ឍសាលារៀននីមួយៗ ដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការចូលរួមចំណែកធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវការអប់រំ ក្នុងបរិបទការអប់រំប្រែកបដោយបរិយាប័ន្ន។ ផែនការអភិវឌ្ឍសាលារៀនជាផែនទីបង្ហាញផ្លូវដែលរៀបចំឡើងដើម្បីធ្វើការផ្លាស់ប្តូរ កែលម្អធ្វើប្រសើរឡើងនូវលទ្ធផលសិក្សារបស់សិស្ស ឆ្លើយតបទៅនឹងទស្សនវិស័យ និងបេសកកម្មរបស់សាលារៀន។ ផែនការអភិវឌ្ឍសាលារៀនបានរួមបញ្ចូលនូវព័ត៌មានសំខាន់ៗទាក់ទងនឹងប្រវត្តិសាលារៀន សហគមន៍ ការវិភាគតម្រូវការ និងតម្រូវការ គោលដៅ គោលបំណង ស្តង់ដារ និងចំណុចដៅ ផែនការអនុវត្ត (Implementation work plan) ផែនការប្រតិបត្តិ (Operational plan) ផែនការតាមដានត្រួតពិនិត្យ និងវាយតម្លៃ (M&E plan) ផែនការទំនាក់ទំនង និងការស្វែងរកការគាំទ្រ (Communication and advocacy plan)...។ជាទូទៅផែនការអភិវឌ្ឍសាលារៀននៅប្រទេសកម្ពុជាត្រូវបានរៀបចំមួយឆ្នាំម្តង និងមិនមានរៀបចំផែនការយុទ្ធសាស្ត្រ (Strategic plan)សម្រាប់កម្រិតសាលារៀនទេ។ **ផែនការអភិវឌ្ឍសាលារៀន ខុសពីផែនការការងារប្រចាំឆ្នាំរបស់សាលារៀន**[៦៩]។ មុននឹងធ្វើការបកស្រាយពីផែនការអភិវឌ្ឍសាលារៀន យើងសូមលើកយកការធ្វើផែនការការងារសាលារៀនមកបង្ហាញជាមុនសិនដើម្បី ជៀសវាងការច្រឡំគ្នា។ ផែនការការងារប្រចាំឆ្នាំត្រូវបានរៀបចំដើម្បីជៀសវាងនូវការងារជាន់គ្នាដដែលៗ កង្វះការទទួលខុសត្រូវច្បាស់លាស់ និងដើម្បីឱ្យមានគំនិតត្រៀមទុកជាមុនក្នុងការអនុវត្តសកម្មភាព។ ការងារដដែលៗនោះមានដូចជា៖ ការផ្សព្វផ្សាយឱ្យមាតាបិតានាំកូនទៅចុះឈ្មោះចូលរៀន ការចុះឈ្មោះទទួលសិស្សថ្មី និងសិស្សចាស់ ការបែងចែកសិស្ស

ទៅតាមថ្នាក់ ការធ្វើពលកម្ម សម្អាតថ្នាក់ និងសាលារៀន ការរៀបចំ និងបើកបវេសនកាល ការធ្វើរបាយការណ៍បវេសនកាល ឆមាស ប្រចាំឆ្នាំ ។ល។ សកម្មភាពនានារបស់សាលារៀនអាចបែងចែកជា៥ប្រភេទ៖

- **រដ្ឋបាលសាលារៀនៈ** ការប្រែក្លាយឱ្យទៅជាជាក់ស្តែងនូវវត្ថុបំណង គោលនយោបាយអប់រំជាតិ ការទទួលសិស្សថ្មីឱ្យចូលរៀន ការលើកផែនការសកម្មភាពធម្មតារបស់សាលារៀន ការរៀបចំគម្រោងកែលម្អសាលារៀន ការប្រមូលទិន្នន័យ ការសរសេររបាយការណ៍។ល។
- **សម្ភារូបវ័ន្តសាលារៀនៈ** ការរៀបចំថ្នាក់រៀន ការជុសជុលតូចតាច ការទទួល និងបែងចែកសៀវភៅសិក្សា ការរៀបចំសម្ភារឧបទេស សម្ភារៈបង្រៀន និងបណ្ណាល័យ ការរៀបចំឱ្យមានប្រភពទឹកស្អាត និងអនាម័យការរៀបចំទីលានកីឡា កិច្ចការពារបរិស្ថានសាលារៀន។ល។
- **ការសិក្សារបស់សិស្សៈ** ការរៀបចំផែនការបែងចែក និងអនុវត្តកម្មវិធីសិក្សា ប្រចាំ ឆមាស ប្រចាំខែ ការរៀបចំប្រជុំក្រុមបច្ចេកទេស ការអភិវឌ្ឍវត្ថុបំណងជាក់លាក់ និងការធ្វើកិច្ចតែងការបង្រៀន សកម្មភាពអភិវឌ្ឍសមត្ថភាពសិស្ស ការតាមដានការរីកចម្រើនរបស់សិស្ស ការវាយតម្លៃ ។ល។
- **សកម្មភាពសិស្សៈ** គម្រោង និងសកម្មភាពរបស់សិស្សម្នាក់ៗ ការប្រកួតកីឡាសិស្ស សកម្មភាពសិល្បៈ ហត្ថកម្ម ថែទាំសួនច្បារសាលារៀន ការធ្វើដំណើរកំសាន្ត និងទស្សនកិច្ចសិក្សា សុខភាព និងអនាម័យសិក្សា ការចូលរួមការពារបរិស្ថាន ។ល។
- **ការទ្រទ្រង់សាលារៀនៈ** ជាការងារដែលទាក់ទងនឹងយុទ្ធនាការប្រមូលសិស្សឱ្យចូលរៀនដោយសហការជាមួយគណៈកម្មការទ្រទ្រង់សាលារៀន ឬសមាគមន៍មាតាបិតាសិស្ស ការរៀបចំចាត់ចែងពិធីកំសាន្តសប្បាយផ្សេងៗរបស់សាលារៀន ការគ្រប់គ្រងថវិកាសាលារៀន ការចុះបញ្ជីគណនេយ្យ។ល។

ផែនការអភិវឌ្ឍសាលារៀន ជាគម្រោងដែលខុសពីការងារធម្មតាពីព្រោះការងារធម្មតាអនុវត្តស្រដៀងៗគ្នាជារៀងរាល់ថ្ងៃដោយគ្រាន់តែផ្លាស់ប្តូរបន្តិចបន្តួចប៉ុណ្ណោះ ចំណែកឯគម្រោងវិញគឺត្រូវសម្រេចលទ្ធផលជាក់ស្តែងដែលអាចមើលឃើញ ឬផ្ទៀងផ្ទាត់បាន។ លទ្ធផលរបស់គម្រោងអាចឱ្យយើងយកទៅប្រើប្រាស់បាន នៅក្នុងរយៈពេលមួយកំណត់គឺក្នុងករណីនេះហើយដែលគម្រោងមិនអាចធ្វើឡើងដដែលៗនោះទេ។ មានន័យថា ក្រោយពី អនុវត្តគម្រោងមួយចប់ហើយ យើងត្រូវតែរៀបចំ និងដំណើរការគម្រោងមួយថ្មីផ្សេងទៀត។ ការអនុវត្តនានានៅក្នុងគម្រោងចាស់ នឹងផ្តល់នូវបទពិសោធន៍នានាសម្រាប់គម្រោងថ្មី ។ ឧទាហរណ៍ គម្រោងលើកកម្ពស់សមត្ថភាពគ្រូបង្រៀន ការកសាងអគារសិក្សា កែលម្អទិដ្ឋភាពសាលា

រៀនដើម្បីឱ្យបរិស្ថានល្អ មានទីលានកីឡា ទឹកស្អាត និងសួនច្បារ ការកែលម្អវិធីសាស្ត្រ និងសម្ភារឧបទេសបង្រៀនមុខវិជ្ជាវិទ្យាសាស្ត្រ លើកកម្ពស់លទ្ធផលសិក្សាសិស្សដើម្បីឱ្យមានការកើនឡើងនូវចំនួនសិស្សទទួលនិទ្ទេសល្អពេលប្រឡងសញ្ញាប័ត្រមធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិ...។ល។ សូមបញ្ជាក់ថាឧទាហរណ៍គម្រោងលើកកម្ពស់សមត្ថភាពគ្រូបង្រៀន អាចធ្វើឱ្យយើងមានការច្រឡំថាវាជាការងារដែលធ្វើដដែលៗព្រោះវាមាននៅក្នុងការប្រជុំបច្ចេកទេស ដែលបានរៀបចំនៅក្នុងផែនការការងារប្រចាំឆ្នាំដែរ។ គម្រោងលើកកម្ពស់សមត្ថភាពគ្រូបង្រៀននេះ មានលក្ខណៈច្បាស់លាស់ជាងហើយការប្រជុំបច្ចេកទេសអាចជាផ្នែកមួយនៃការលើកកម្ពស់សមត្ថភាពប៉ុណ្ណោះ។ ជាឧទាហរណ៍គម្រោងលើកកម្ពស់សមត្ថភាពគ្រូបង្រៀននេះ អាចជាការលើកគម្រោងស្នើសុំកញ្ចប់ថវិកាដើម្បីឱ្យគ្រូទទួលបានវគ្គបណ្តុះបណ្តាលជំនាញអ្វីមួយជាក់លាក់ ស្ថិតក្នុងពេលមួយកំណត់ដែលចាំបាច់សម្រាប់អភិវឌ្ឍន៍សមត្ថភាព និងដើម្បីធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវលទ្ធផលសិក្សារបស់សិស្ស ឬអាចជាគម្រោងស្វែងរកមូលនិធិនានាគាំទ្រដល់ការបន្តការសិក្សារបស់គ្រូបង្រៀន។ គម្រោងនេះ មិនមែនធ្វើដដែលៗនោះទេ នៅពេលសមត្ថភាពគ្រូបង្រៀនមានការរីកចម្រើនហើយ យើងអាចលើកគម្រោងផ្សេងទៀតដើម្បី ឆ្លើយតបទៅនឹងតម្រូវការចាំបាច់ដើម្បីលើកឧត្តមភាព និងកិត្យានុភាពសាលារៀនដូចជាគម្រោងលើកកម្ពស់លទ្ធផលសិក្សាសិស្សដើម្បីឱ្យបានជាប់និទ្ទេសAឱ្យបានច្រើនជាដើម។ **ចំណុចសំខាន់ដែលយើងត្រូវចាំនោះគឺ គម្រោងត្រូវរៀបចំ និងអនុវត្តដើម្បីឱ្យមានការផ្លាស់ប្តូររីកចម្រើន។ ចុងបញ្ចប់នៃការអនុវត្តគម្រោងគឺគេចង់ឃើញការផ្លាស់ប្តូរ។** ថ្នាក់ដឹកនាំសាលារៀនដែលល្អ គឺជាអ្នកដែលមានសមត្ថភាពគ្រប់គ្រាន់ និងមានការយល់ដឹងទូលំទូលាយពីការរៀបចំផែនការអភិវឌ្ឍសាលារៀន ព្រោះវាទាមទារសមត្ថភាពយល់ដឹងខ្ពស់ និងជំនាញជាក់លាក់ តួយ៉ាងដូចសមត្ថភាពក្នុងការរៀបចំតារាងអភិក្រមក្របខណ្ឌសមហេតុផល(Logical framework) ជាដើម ដែលទាមទារឱ្យមានការបណ្តុះបណ្តាលច្បាស់លាស់ និងសិក្សារៀនសូត្រ ដកស្រង់បទពិសោធនៃការអនុវត្តការងារផ្ទាល់ខ្លួនជាប្រចាំ។

ការរៀបចំផែនការអភិវឌ្ឍសាលារៀនមានសារៈសំខាន់ណាស់ព្រោះវាធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវស្ថានភាពសាលារៀននាពេលអនាគត[៦៩]។

ទោះយ៉ាងណាយើងឃើញជួបប្រទះបញ្ហាប្រឈមជាច្រើនក្នុងដំណើរការរៀបចំ និងអនុវត្តផែនការអភិវឌ្ឍសាលារៀននេះ មានដូចជា៖

- ការរៀបចំផែនការអភិវឌ្ឍសាលារៀន ទាមទារអ្នកដែលចំណេះដឹងខ្ពស់ ទូលំទូលាយ និងជំនាញច្បាស់លាស់ក្នុងការរៀបចំ។ ជាទូទៅយើងឃើញថាការរៀបចំ និងសរសេរគម្រោងផែនការអភិវឌ្ឍ

សាលារៀននេះ មានលក្ខណៈស្មុគស្មាញខ្លាំង ដែលបុគ្គលធម្មតាមិនអាចរៀបចំបានល្អឡើយ វាទាមទារការបណ្តុះបណ្តាលជំនាញច្បាស់លាស់ និងការសិក្សារៀនសូត្រជាប្រចាំពីបទពិសោធនៃការអនុវត្តការងាររបស់ខ្លួន ពិសេសការវិភាគបញ្ហា និងការរៀបចំតារាងអភិក្រមក្របខណ្ឌសមហេតុផលជាដើម។ ឧបសគ្គនៃសមត្ថភាពក្នុងការរៀបចំនេះ ធ្វើឱ្យការលើកគម្រោងមានលក្ខណៈដដែលៗ មិនមានគំនិតច្នៃប្រឌិតថ្មីដើម្បីឱ្យមានការផ្លាស់ប្តូរ ឬលើកគម្រោងមិនមានលក្ខណៈសមស្រប និងមិនឆ្លើយតបទៅនឹងតម្រូវការចាំបាច់របស់ស្ថាប័ន...។ល។

- អ្នកលើកគម្រោងភាគច្រើនទាំងកម្រិតថ្នាក់ជាតិ រហូតដល់កម្រិតសាលារៀនហាក់មិនបានបង្ហាញច្បាស់លាស់ពីពាក្យថា "**ផ្លាស់ប្តូរ**"នៅក្នុងគម្រោងកម្រិតសមិទ្ធិផល(Outcome)ហើយភាគច្រើនធ្វើការបកស្រាយបានតែនៅក្នុងកម្រិតលទ្ធផល(Output) ដែលពិបាកមើលឃើញពីការផ្លាស់ប្តូរ។ ដើម្បីឱ្យបានច្បាស់លាស់ យើងសូមលើកឧទាហរណ៍មកបញ្ជាក់ដូចតទៅ៖ មានគម្រោងផ្តល់វគ្គបំប៉ននាយក ដល់គ្រូបង្រៀនចំនួន៥០០នាក់ ប៉ុន្តែយើងមិនអាចវាស់វែងបានថា តើបន្ទាប់ពីទទួលបានការបណ្តុះបណ្តាល ពួកគាត់មានការផ្លាស់ប្តូរអ្វីខ្លះឱ្យបានជាក់លាក់? ការសរសេររបាយការណ៍សម្រាប់ផ្នែកនេះ មិនបានប្រើប្រាស់វិធីសាស្រ្តសរសេររបាយការណ៍ផ្អែកលើលទ្ធផលទេ។
- ការយល់ដឹងពីនីតិវិធីក្នុងរៀបចំផែនការអភិវឌ្ឍសាលារៀននៅមានកម្រិត ព្រោះការចូលរួមរបស់អ្នកពាក់ព័ន្ធក្នុងដំណើរការរៀបចំនៅមានចំនួនតិចតួចនៅឡើយ។ភាគច្រើន គម្រោងត្រូវបានរៀបចំដោយគណៈគ្រប់គ្រងសាលា និងមានការចូលរួមមួយចំនួនពីគ្រូបង្រៀន។ ជាទូទៅយើងឃើញមានការចូលរួមតិចតួចណាស់ពីគណៈកម្មការទ្រទ្រង់សាលា មាតាបិតា ឬអ្នកអាណាព្យាបាល និងតំណាងសិស្សានុសិស្ស។ កង្វះការចូលរួមពីគ្រប់ភាគីពាក់ព័ន្ធ អាចធ្វើឱ្យកង្វះព័ត៌មានគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ និងតម្លាភាពក្នុងការរៀបចំគម្រោង ហើយវាអាចមិនឆ្លើយតបទៅនឹងបញ្ហាប្រឈម និងតម្រូវការជាក់ស្តែង ឬចាំបាច់របស់សាលារៀន និងសហគមន៍។
- ការរៀបចំផែនការសកម្មភាព និងថវិកាគប្បីអនុវត្តតាមបែបគ្រប់គ្រងដោយផ្អែកមូលដ្ឋានលើសាលារៀន (school based management) ដើម្បីឱ្យសាលារៀននីមួយៗមានភាពម្ចាស់ការ ការទទួលខុសត្រូវក្នុងការធ្វើសេចក្តីសម្រេចចិត្ត ផ្អែកតាមតម្រូវការជាក់ស្តែង និងបញ្ហាប្រឈមដោយឡែកៗរបស់សាលារៀននីមួយៗ។ក្នុងន័យនេះ គេមិនគួរកំណត់ជាមុនទាំងស្រុងនូវកូ

ដសកម្មភាព ឬលេខគណនីទេ ព្រោះវាធ្វើឱ្យរាំងស្ទះដល់គំនិតច្នៃប្រឌិតរបស់ថ្នាក់ក្រោមជាតិក្នុងការដោះស្រាយបញ្ហាជាក់ស្តែងរបស់គេ។

☞ **ជាទស្សនទាន តើយើងត្រូវរៀបចំផែនការអភិវឌ្ឍសាលារៀនយ៉ាងដូចម្តេច?**

បច្ចេកទេសរៀបចំផែនការត្រូវបើកចំហឱ្យមានការចូលរួមបានទូលំទូលាយពីអ្នកពាក់ព័ន្ធដូចជាៈ គណៈកម្មការអភិវឌ្ឍសាលារៀន គណៈគ្រប់គ្រងសាលារៀន គ្រូបង្រៀន មាតាបិតាឬអ្នកអាណាព្យាបាលសិស្ស និងតំណាងសិស្សានុសិស្ស។ ស្ថិតក្នុងបរិបទនៃការអប់រំប្រែកបដោយគុណភាព និងបរិយាប័ន្ន ការចូលរួមពីសំណាក់អ្នកពាក់ព័ន្ធគ្រប់ភាគីមានសារៈសំខាន់ណាស់ព្រោះវាបានលើកយកបញ្ហាគ្រប់ជ្រុងជ្រោយពីអ្នកទាំងនោះ ធ្វើឱ្យផែនការត្រូវបានរៀបចំ ឆ្លើយតបត្រឹមត្រូវទៅនឹងតម្រូវការជាក់ស្តែងរបស់ពួកគេ។ វាជាចំណុចចូលរួមដ៏សំខាន់ ប្រកបដោយអត្ថន័យនៃការអប់រំបែបបរិយាប័ន្ន ដោយគ្មាននរណាម្នាក់ត្រូវបានទុកចោលទេ រួមទាំងជនងាយរងគ្រោះ។ សមិទ្ធិផលផែនការអភិវឌ្ឍសាលារៀនដែលមានការចូលរួមនេះនាំទៅរកការអភិវឌ្ឍប្រកបដោយចីរភាព និងគ្មានការរើសអើងដូចជាៈជាតិ សាសន៍ សាសនា ភេទ ពណ៌សម្បុរ ជនជាតិភាគតិច វណ្ណៈ និន្នាការនយោបាយ ពិការភាព...ជាដើម។ ឧទាហរណ៍ បើលើកគម្រោងសាងសង់បង្គន់នៅតាមសាលារៀន គេនឹងសាងសង់បង្គន់ដែលបង្កភាព ងាយស្រួលដល់កុមារី ឬជនពិការជាដើម។ ជាទូទៅយើងឃើញថា ការលើកផែនការអភិវឌ្ឍសាលារៀនជាច្រើន ដើម្បីបម្រើផលប្រយោជន៍ដល់កុមារ តែគេមិនដែលសួរកុមារទេថា តើពួកគេចង់បានអ្វី? ចង់បានយ៉ាងម្តេចទេ? ថ្នាក់ដឹកនាំសាលារៀន ជាអ្នកសម្រេចចិត្តជួសទាំងអស់។ ជាក់ស្តែង យោងតាមការចុះប្រមូលទិន្នន័យសម្រាប់សរសេរសារណាបញ្ចប់ការសិក្សាថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រជាន់ខ្ពស់ស្តីពីស្ថានភាពនៃការរៀបចំផែនការអភិវឌ្ឍន៍សាលារៀននៅកម្រិតវិទ្យាល័យក្នុងខេត្តស្វាយរៀងឆ្នាំ២០១៨ យើងឃើញថា វិទ្យាល័យស្ទើរតែទាំងអស់មិនបានអនុវត្តការរៀបចំផែនការអភិវឌ្ឍន៍សាលារៀនដែលមានការចូលរួមពីភាគីពាក់ព័ន្ធទេ ហើយភាគីច្រើនអនុវត្តវិធីសាស្ត្របែប គណៈគ្រប់គ្រងសាលាជាអ្នករៀបចំរួចប្រជុំផ្សព្វផ្សាយ និងសួរយោបល់តែប៉ុណ្ណោះ។ និន្នាការបែបនេះ ប្រហែលនឹងកើតមានសម្រាប់សាលារៀនទូទាំងប្រទេស។

ផែនការអភិវឌ្ឍសាលារៀនគប្បីរៀបចំតាមនីតិវិធីមួយច្បាស់លាស់ ប្រកបដោយតម្លាភាព។ ជំហានដំបូងត្រូវមានការប្រជុំរៀបចំធ្វើផែនការ (ToR) ដោយមានដាក់បញ្ចូលនូវ គោលបំណង នីតិវិធីនៃដំណើរការរៀបចំធ្វើផែនការអភិវឌ្ឍសាលារៀន ពេលវេលាអនុវត្ត អ្នកទទួលខុសត្រូវ...ជាដើម។ បន្ទាប់មកប្រជុំបង្កើតក្រុមរៀបចំផែនការអភិវឌ្ឍសាលារៀន ប្រជុំប្រឹក្សាយោបល់ ការប្រមូលព័ត៌មាន បញ្ហាប្រឈម និងតម្រូវការ ការវិភាគបញ្ហា និងការកំណត់អាទិភាពបញ្ហា បន្ទាប់មករួមគ្នាស្វែងរកដំណោះស្រាយ និង

ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រដោយផ្អែកលើធនធានដែលបានកំណត់។ នៅក្នុងដំណោះស្រាយ គេត្រូវធ្វើការរួមគ្នាផងដែរពីការរៀបចំយុទ្ធសាស្ត្រធ្វើឱ្យសម្រេចជោគជ័យ ការរៀបចំតារាងអភិក្រមក្របខណ្ឌសមហេតុផល (Logical framework) ដែលមានបញ្ជាក់ពីគោលដៅរួម គោលបំណង លទ្ធផលរំពឹងទុក សកម្មភាពអនុវត្ត អាំងឌីកាទ័រច្បាស់លាស់ដែលអាចវាស់វែងបាន មធ្យោបាយផ្ទៀងផ្ទាត់ និងការសន្មត់ (ការគ្រប់គ្រងហានិភ័យដែលអាចកើតមានឡើង)។ ចំណុចចុងក្រោយគឺរៀបចំផែនការអនុវត្ត ផែនការប្រតិបត្តិការ និងផែនការថវិកា។ សម្រាប់យុទ្ធសាស្ត្រដើម្បីអនុវត្តផែនការឱ្យបានជោគជ័យគប្បីត្រូវកំណត់ឱ្យបានច្បាស់លាស់ មានយន្តការក្នុងការអនុវត្ត ដូចជា៖ កិច្ចសហការ ការបង្កើតក្រុមការងារដូចក្រុមតាមដាន វាយតម្លៃ គណៈកម្មការលទ្ធកម្មដើម្បីតម្លាភាព និងគណៈកម្មការដទៃទៀតតាមភាពចាំបាច់។ សម្រាប់ដំណាក់កាលចុងក្រោយ គឺការប្រជុំបង្ហាញលទ្ធផលនៃការរៀបចំផែនការអភិវឌ្ឍសាលារៀន និងការផ្តល់ព័ត៌មានត្រឡប់មុនពេលសរសេរសម្រេច និងអនុម័ត។

ខ) គុណសម្បត្តិ និងគុណវិបត្តិនៃការបង្រៀនគួរក្រៅម៉ោង

នៅពេលដែលការសិក្សានៅសាលារដ្ឋមិនអាចបំពេញសេចក្តីត្រូវការសិក្សារៀនសូត្ររបស់សិស្សបានគ្រប់គ្រាន់ សិស្សភាគច្រើនងាកមករកការរៀនគួរក្រៅម៉ោងដើម្បីសម្រេចលទ្ធផលសិក្សារបស់ខ្លួន។ នៅពេលដែលស្ថានភាពរស់នៅរបស់គ្រូបង្រៀនមិនទាន់ល្អប្រសើរ ពួកគាត់អនុវត្តការបង្រៀនគួរក្រៅម៉ោងដើម្បីបង្កើនប្រាក់ចំណូលបន្ថែម និងលើកកម្ពស់ជីវភាពរស់នៅ។ ការបង្រៀនគួរក្រៅម៉ោងនៅប្រទេសកម្ពុជាភាគច្រើនសិស្សរៀនផ្ទាល់ជាមួយគ្រូបង្រៀនដែលបានបង្រៀនពួកគេនៅរដ្ឋ ដែលខុសពីការរៀនគួរនៅប្រទេសនានានៅអាស៊ីខាងកើតដែលសិស្សត្រូវរៀនជាមួយគ្រូនៅសាលាឯកជនដែលមិនមែនជាគ្រូបង្រៀនពួកគេផ្ទាល់នៅសាលារៀនរដ្ឋទេ។ នេះមានន័យថា គ្រូបង្រៀននៅរដ្ឋផ្សេង គ្រូបង្រៀននៅសាលាឯកជនផ្សេង។ ទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ ការបង្រៀនគួរក្រៅម៉ោងនេះ ផ្តល់ចំណេញផង និងការខាតបង់ផងសម្រាប់បរិបទកម្ពុជា។ តើការបង្រៀនគួរនេះផ្តល់គុណសម្បត្តិ និងគុណវិបត្តិដូចម្តេចខ្លះ?

☞គុណសម្បត្តិ

- វាបំពេញតម្រូវការសិក្សារបស់សិស្សបន្ថែមដែលធ្វើឱ្យសម្រេចលទ្ធផលសិក្សា។ តាមបទពិសោធន៍ប្រទេស និងក្រុងដែលមានលទ្ធផល PISA ខ្ពស់ដូចជា៖ កូរ៉េ តៃវ៉ាន់ ហុងកុង សៀងហៃ និងប្រទេសជប៉ុនជាដើម ចំនួនម៉ោងសិក្សានៅសាលារដ្ឋ និងឯកជនច្រើនជាងកម្ពុជាឆ្ងាយណាស់ប្រមាណជាង៧០ម៉ោងក្នុងមួយសប្តាហ៍ ឬច្រើនជាងនេះ ពិសេសប្រទេសកូរ៉េ និងក្រុងសៀងហៃ

សិស្សរៀនតាំងពីម៉ោង៨ព្រឹក រហូតដល់ម៉ោង១០ និង១១យប់ឬយូរជាងនេះក៏មាន ទើបត្រឡប់មកផ្ទះនៅកណ្តាលអធ្រាត្រ។ ការសិក្សាស្ថិតក្នុងរូបភាពនៃការប្រកួតប្រជែងដ៏ខ្លាំងក្លាមួយ។

- ភាពជោគជ័យនៃការផលិតមូលធនមនុស្សរបស់ប្រទេសទាំងនេះ សុទ្ធតែមានការចូលរួមចំណែកយ៉ាងសំខាន់ពីការរៀនគួរបន្ថែមក្រៅម៉ោង ដែលវាជំរុញការអនុវត្ត និងហ្វឹកហាត់ធ្វើលំហាត់ជាប់ជាប្រចាំ ដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍ចំណេះដឹង និងបំណិន។
- ការសិក្សារៀនសូត្រដោយការរងសម្ពាធ ការស៊ូទ្រាំ និងតស៊ូប្រឹងប្រែង ព្រមទាំងចំណាយពេលច្រើនម៉ោងលើការសិក្សា អាចជុះខាត់ពួកគេក្លាយជាមូលធនមនុស្សដែលមានភាពធន់ទ្រាំនឹងការរងសម្ពាធការងារ និងជំនះភាពតានតឹងផ្លូវចិត្តខ្លួនឯងនៅពេលពួកគេប្រឡូកនឹងការងារ និងជួបប្រទះនូវបញ្ហាជីវិត។

☞គុណវិបត្តិ

- ដោយហេតុផលគ្រូបង្រៀនមានប្រាក់បៀវត្សទាប លោកគ្រូ-អ្នកគ្រូ មួយចំនួនបានចាប់សិស្សជាចំណាប់ខ្មាំង ដើម្បីប្រាក់ តាមរយៈការបង្កើតការបង្រៀនគួរក្រៅម៉ោង និងការគៀបសិស្សតាមមធ្យោបាយផ្សេងៗ។ ការបង្រៀនគួក្រៅម៉ោងមិនបានផ្តល់ភាពចំណេញដល់សិស្សទេ ព្រោះវាបានបន្ថែមម៉ោងសិក្សាដល់សិស្ស លើសកំណត់ និងមិនមានពេលវេលាគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់សិស្សក្នុងការសិក្សាស្រាវជ្រាវរៀនសូត្រខ្លួនឯង។
- តាមរយៈការបង្រៀនគួក្រៅម៉ោង វាអាចឱ្យគ្រូបង្រៀនបែកបាក់ផ្ទៃក្នុងព្រោះទំនាស់ផលប្រយោជន៍ និងភាពច្រណែនគ្នា (ឧ.ច្រណែនដោយសារគ្រូបង្រៀនខ្លះបានថ្នាក់ល្អ មានសិស្សរៀនគួរច្រើន ឯខ្លះទៀតបានថ្នាក់អន់មិនសូវមានសិស្សរៀនច្រើន ឬគិតគួរតែខ្សែរបក្សពួកខ្លួនជាដើម)
- ធ្វើឱ្យគ្រូបង្រៀនមិនមានមនសិការការងាររឹងមាំនៅក្នុងម៉ោងសិក្សារដ្ឋ ឬបង្រៀនសិស្សមិនច្បាស់លាស់នៅក្នុងថ្នាក់ ដោយលាក់ទុកល្បិចសម្រាប់ការបង្រៀនក្រៅម៉ោងវិញ។ ជាទូទៅយើងសង្កេត គ្រូយកចិត្តទុកដាក់បង្រៀនសិស្សខ្លាំងថ្នាក់គួរក្រៅម៉ោង ជាជាងបង្រៀននៅក្នុងម៉ោងរដ្ឋ។
- មួយវិញទៀត ការបង្រៀនគួរនេះ វាអាចធ្វើឱ្យមានភាពអយុត្តិធម៌ក្នុងការដាក់ពិន្ទុ ដល់ការសិក្សារបស់សិស្ស។ ពិតណាស់ លោកគ្រូ-អ្នកគ្រូមួយចំនួនធំ នឹងមានភាពលម្អៀងទៅលើសិស្សដែលរៀនគួរជាមួយខ្លួន ដែលអាចឱ្យសិស្សដទៃទៀតបាក់ទឹកចិត្ត ហើយការសិក្សាធ្លាក់ចុះ។
- ម្យ៉ាងទៀត ការបង្រៀនគួរនេះ ធ្វើឱ្យសិស្សមានទម្លាប់មិនល្អ មិនយកចិត្តទុកដាក់ក្នុងសិក្សារៀនសូត្រ និងមិនពឹងផ្អែកលើសមត្ថភាពខ្លួនឯងដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍ចំណេះដឹង ហើយសម្លឹងឃើញគុណ

សម្បត្តិរបស់លុយក្នុងដំណើរការបង្រៀន និងរៀនទៅវិញ ពិសេសគឺឥទ្ធិពលដ៏លើសលុបរបស់វា ទៅលើដំណើរជីវិតរបស់គាត់។

- លើសពីនេះទៅទៀត វាបានបង្កើតជាវប្បធម៌ចំណាយប្រាក់ក្នុងការសិក្សា បើទោះបីការចុះចូលរៀនមិនឥតគិតថ្លៃក៏ដោយ ក៏ការចំណាយក្នុងការរៀនសូត្រសម្រាប់សិស្សមួយឆ្នាំទៅ មួយឆ្នាំមានការកើនឡើង ជាលំដាប់។ ករណីនេះ នៅពេលវាលដាលធំទៅៗ វាបង្កើតជារនាំងឧបសគ្គសម្រាប់គ្រួសារក្រីក្រ នាំទៅរកការបាក់ទឹកចិត្ត និងបាត់បង់ជំនឿលើការសិក្សា ឧទាហរណ៍ការឱ្យកូនឈប់រៀន ទៅធ្វើការងាររោងចក្រជាដើម...។
- ផលវិបាកមួយទៀត គឺវាធ្វើឱ្យសិស្សអសកម្ម មិនឱ្យតម្លៃការសិក្សា និងចេះពុករលួកសូកប៉ាន់។ (សាកល្បងសង្កេតទៅលើការអប់រំតាំងពីបឋមសិក្សា រហូតដល់មធ្យមសិក្សា តើយើងឃើញមានវប្បធម៌នៃអំពើពុករលួយ ត្រូវបានដាក់បញ្ចូលដោយឥតដឹងខ្លួនក្នុងដំណើរបង្រៀន និងរៀនដែរឬទេ ? ឧទាហរណ៍បើ កុមារនៅសាលាបឋមសិក្សាទៅរៀនក្នុងសាលារដ្ឋហើយលោកគ្រូ-អ្នកគ្រូមួយចំនួនតម្រូវឱ្យបង់ប្រាក់ប្រចាំថ្ងៃឬ ឪពុកម្តាយបានដាក់លុយមួយចំនួនក្នុងសៀវភៅតាមដានការសិក្សារបស់កូនឱ្យគ្រូ ការបង្រៀនគួរបន្ថែមក្រៅម៉ោង/ក្នុងម៉ោង ឬជូនកាដូផ្សេងៗ ...តើនេះ មិនមែនយើងកំពុងតែដុះខាត់កុមារឱ្យចេះ ពុករលួយ ស៊ីសំណូកសូកប៉ាន់ទេឬ? ស្ថិតក្នុងរូបភាពខាងលើ វាធ្វើឱ្យឪពុកម្តាយ ឬអ្នកអាណាព្យាបាលរបស់សិស្សានុសិស្សមួយចំនួនបានបាត់បង់ទំនុកចិត្តលើការសិក្សានៅសាលារដ្ឋ ហើយងាកមកចាប់អារម្មណ៍ឱ្យកូនរៀននៅសាលាឯកជនវិញ បើគង់តែចំណាយលុយដូចគ្នា។
- បើសិននៅតាមសាលាអនុវិទ្យាល័យ-វិទ្យាល័យមួយចំនួន មានលោកគ្រូ-អ្នកគ្រូមួយចំនួនផ្តោតទៅលើផលប្រយោជន៍ ផ្ទាល់ខ្លួនតាមរយៈការស្វះស្វែងរកឱកាសក្នុងការទាញយកប្រយោជន៍ពីសិស្សនោះ វានាំឱ្យការអប់រំមានទិសដៅឆ្ពោះទៅរកការរកលុយទៅវិញ ដែលជះឥទ្ធិពលអាក្រក់បំផុតដល់សិស្ស។បញ្ហានេះវាបានប្រែក្លាយសកម្មភាពអប់រំ ទៅជាការប្រកួតប្រជែងអាជីវកម្មយ៉ាងគគ្រឹកគគ្រេង ស្ទើរគ្រប់មុខវិជ្ជា។ ឧទាហរណ៍បើសិស្សមិនចង់រៀនម៉ោងកាយសិក្សាអាចបង់លុយដើម្បីយកពិន្ទុ បង់លុយច្រើន បានពិន្ទុច្រើន ហើយបង្កើតឱ្យមានការបង្រៀនគួរក្រៅម៉ោងស្ទើរគ្រប់មុខវិជ្ជា ដែលវាគួរឱ្យអស់សំណើចបំផុត។ មុខវិជ្ជាខ្លះមិនគួរបើកបង្រៀនគួរតែបែរជាមានបើកដែរ។
- គុណភាពអប់រំធ្លាក់ចុះ ហើយភាពអស់ជំនឿលើការសិក្សារបស់ស្រទាប់គ្រួសារក្រីក្របាន និងកំពុងកើនឡើង ហើយអត្រាឈប់រៀនដើម្បីធ្វើការងារកើនឡើង ផងដែរដូចជាចំណាកស្រុកទៅធ្វើការនៅប្រទេសជិតខាង ធ្វើកម្មកររោងចក្រ កម្មករសំណង់...ដែលភាគច្រើនជាការងារប្រើកម្លាំង និងមានកំរៃទាប។

- នាំឱ្យសង្គមមានវិសមភាពក្នុងការទទួលបានសេវាអប់រំ ពោលគឺកូនអ្នកមានលុយច្រើនរៀននៅសាលាល្អ ទទួលបានសេវាអប់រំដែលមានគុណភាពល្អ និងមានលទ្ធភាពគ្រប់គ្រាន់បំពេញសេចក្តីត្រូវការផ្នែកសិក្សារបស់ខ្លួនបាន ព្រមទាំងងាយចាប់យកឱកាសការងារល្អបាន ចំណែកកូនអ្នកក្រ រៀននៅសាលាធម្មតា មិនមានធនធានគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីបំពេញកង្វះខាតផ្នែកសិក្សារបស់ខ្លួនបាន។
- បញ្ហាបង្រៀនគួរក្រៅម៉ោងអាចក្លាយជាជំងឺមហារីក ហើយឥរិយាបថអវិជ្ជមានគ្រូបង្រៀនមួយចំនួនបានប្រែក្លាយពីទម្លាប់ឆ្ពោះទៅរកវប្បធម៌ហើយ ហើយបើទោះបីជារាជរដ្ឋាភិបាលតំលើងប្រាក់បៀវត្សសមរម្យក៏ដោយ ក៏សកម្មភាពអសកម្មមួយចំនួនធំ ប្រហែលនៅតែមានអត្ថិភាពដដែលដូចជា៖ ការគៀបសិស្សដើម្បីរៀនគួរជាដើម។

១-ការពិភាក្សា និងសំយោគ

សម្រាប់បរិបទកម្ពុជាបច្ចុប្បន្នដែលសេវាអប់រំនៅមានកម្រិតមិនទាន់អាចបំពេញបាននូវតម្រូវការសិក្សារបស់សិស្សបាន ដើម្បីប្រកួតប្រជែងសេដ្ឋកិច្ចក្នុងតំបន់ និងដើម្បីសម្រេចជោគជ័យនៃកំណែទម្រង់វិស័យអប់រំ ការបង្រៀនគួរបន្ថែមនេះ ជារឿងចាំបាច់បំផុតមិនអាចអត់បាន។ ការបង្រៀនគួរនេះ ចូលរួមចំណែកយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការធ្វើឱ្យសម្រេចលទ្ធផលសិក្សារបស់សិស្ស។ តែទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ យើងគប្បីរិះរកវិធីសាស្ត្រនានាដើម្បីធានាការអប់រំ ប្រកបដោយសមភាព និងសមធម៌ ពិសេសសម្រាប់កុមារងាយរងគ្រោះ តាមរយៈការគាំទ្រដល់ការបង្រៀនបន្ថែមដល់ពួកគាត់ដោយប្រើប្រាស់ថវិកាផ្ទាល់របស់ក្រសួង។ បើមានសិស្សដែលងាយរងគ្រោះមានចំនួនមួយសមស្រប (សម្រាប់កុមារមកពីគ្រួសារក្រីក្រកំព្រា គ្រួសារមានជំងឺរ៉ាំរ៉ៃ...) ស្នើសុំឱ្យមានការបង្រៀនបន្ថែមនៅថ្ងៃចុងសប្តាហ៍ ឬពេលណាមួយសមស្រប យើងគប្បីបើកថ្នាក់បង្រៀននោះដល់ពួកគេដូចការអនុវត្តរបស់កោះតៃវ៉ាន់។ មួយវិញទៀត ការបង្កើតបណ្ណាល័យឌីជីថល (Digital Library) និងបង្កើតកម្មវិធីបង្ហាត់បង្រៀនមុខវិជ្ជាផ្សេងៗដូចជា៖ គណិតវិទ្យា រូបវិទ្យា គីមីវិទ្យា...នៅក្នុងបណ្តាញសង្គម ឬ youtbube អាចជួយដល់សិស្សច្រើនដល់ការសិក្សានៅសតវត្សរ៍ទី២១នេះ ហើយបង្កលក្ខណៈងាយស្រួលដល់សិស្សអាចរៀនបានគ្រប់ទីកន្លែង និងគ្រប់ពេលវេលា ព្រមទាំងជំរុញការសិក្សាពេញមួយជីវិត ដូចការអនុវត្តរបស់ប្រទេសទាំងឡាយនៅ អាស៊ីខាងកើត ពិសេសប្រទេសកូរ៉េខាងត្បូង។ ចំណុចចុងក្រោយ ដើម្បីជៀសវាងផលប៉ះពាល់ដោយផ្ទាល់ពីការបង្រៀនគួរក្រៅម៉ោងដល់លទ្ធផលសិក្សាសិស្ស សាលាគប្បីប្រើប្រាស់វិញ្ញាសាប្រឡងមួយដែលត្រូវបានជ្រើសរើសពីវិញ្ញាសាស្នើសុំទាំងឡាយរបស់គ្រូទាំងអស់ ហើយអនុវត្តសម្រាប់ការប្រឡងឆមាស។ ការអនុវត្តបែបនេះ គឺដើម្បីកាត់បន្ថយការប្រើប្រាស់ឥទ្ធិពលអវិជ្ជមានរបស់គ្រូបង្រៀនតាមមុខវិជ្ជាមកលើសិស្សដូចជា៖ ការគៀបសិស្ស និងភាពលម្អៀងក្នុងការដាក់ពិន្ទុសិស្សជាដើម។ មួយវិញទៀត ការបណ្តុះបណ្តាលធនធាននិស្សិត

ដោយដាក់បញ្ចូលនូវមេរៀនវិធីសាស្ត្របង្រៀន និងគរុកោសល្យ ហើយនៅពេលដែលពួកគាត់បញ្ចប់ការសិក្សានៅកម្រិតឧត្តមសិក្សា អាចធ្វើការដោយស្របច្បាប់នៅសាលាឯកជនដែលដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការបង្រៀនគួរបន្ថែមលើមុខវិជ្ជាឯកទេសសំខាន់ៗ។

គ) កង្វះគ្រូបង្រៀននៅតាមតំបន់ជនបទ តែលើសគ្រូនៅតំបន់ទីក្រុង

ដោយសារនីតិវិធីក្នុងការផ្ទេរ មានភាពមិនច្បាស់លាស់ ផ្តល់ភាពចន្លោះប្រហោងច្រើនក្នុងការអនុវត្តការបែងចែក និងពង្រាយគ្រូប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព។ ដោយសារបក្សពួកនិយម និងអំពើពុករលួយ ស៊ីសំណូក ធ្វើឱ្យបញ្ហាកង្វះគ្រូបង្រៀននៅតាមតំបន់ជនបទ និងលើសគ្រូបង្រៀននៅតំបន់ទីក្រុងនេះ ជាបញ្ហាប្រឈមខ្លាំង និងពិបាកដោះស្រាយ។ មន្ត្រីអប់រំមួយចំនួនដែលមានទទួលខុសត្រូវលើការងារនេះ មិនបានគិតដល់ផលវិបាកនៃការអនុវត្តនីតិវិធីខុសរបស់ខ្លួនទេ ដោយសារកង្វះមនសិការវិជ្ជាជីវៈ ភាពអាត្មានិយម និងអត្តទត្តភាព ចង់បានតែផលប្រយោជន៍ពីការសូកប៉ាន់សម្រាប់ការផ្ទេរ ឬផ្លាស់ទៅកាន់កន្លែងការងារថ្មី បើទោះបីពេលខ្លះដឹងថា គ្រឹះស្ថានសិក្សានោះលើសគ្រូហើយក៏ដោយ។ ចំនួនគ្រូផ្ទេរ និងផ្លាស់ប្រចាំឆ្នាំ និងការចំណាយក្រោមតុ នឹងក្លាយជាចំណូលក្រៅផ្លូវការ ហើយចុងបញ្ចប់វាជាប្រយោជន៍សម្រាប់បុគ្គល។ ជាមួយគ្នានេះ ក៏មានការប្រើប្រាស់ឥទ្ធិពលតួនាទី និងឋានៈសង្គម និងខ្សែរនិយម ដើម្បីទទួលបានការងារកន្លែងល្អផងដែរ។ ជាទូទៅ យើងឃើញមានការផ្ទេរ ឬផ្លាស់កន្លែងធ្វើការច្រើននៅពេលផ្លាស់ប្តូរតួនាទីប្រធានស្ថាប័នម្តងៗ។ សម្រាប់ករណីនេះ ប្រទេសជាច្រើននៅអាស៊ីខាងកើត ដូចជា៖ ជប៉ុន និងកូរ៉េជាដើម មិនមានបញ្ហាចោទបែបនេះធ្ងន់ធ្ងរទេ ដោយសារប្រព័ន្ធអប់រំប្រទេសទាំងនេះ បានបណ្តុះគំនិតជាតិនិយមខ្លាំងដល់គ្រូបង្រៀនចេញថ្មីទាំងអស់ ទោះត្រូវបំពេញការងារនៅតំបន់ណាក៏ដោយ ក៏ពួកគេគោរពតាមការចាត់តាំងប្រកបមនសិការការងារខ្ពស់។ មួយវិញទៀត ការអនុវត្តប្រព័ន្ធចល័តគ្រូបង្រៀន និងនាយកសាលាក្នុងរវាង៣ ឬ៥ឆ្នាំម្តង ជាយុទ្ធសាស្ត្រសំខាន់ក្នុងការទប់ស្កាត់អំពើពុករលួយ និងបក្សពួកនិយមនៅក្នុងសាលា ការបែងចែកការងារប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព និងគុណភាពនៅគ្រប់តំបន់។ ជាទូទៅរៀងរាល់ឆ្នាំសាលារៀនតែងតែមានគ្រូផ្លាស់ចេញ និងគ្រូចំណូលថ្មី ហើយការចល័តនេះ នាំឱ្យសាលារៀនទាំងអស់ ទទួលបានធនធានគ្រូបង្រៀនស្មើភាពក្នុងការលើកកម្ពស់គ្រឹះស្ថានឱ្យមានភាពល្អប្រសើរពីមួយឆ្នាំទៅមួយឆ្នាំ។ អ្វីដែលសំខាន់មួយទៀត គឺគ្រឹះស្ថានសិក្សាមួយចំនួនបានអនុវត្តបែប "ការគ្រប់គ្រងមានមូលដ្ឋានផ្អែកលើសាលារៀន" (School Based Management) ដែលផ្តល់សិទ្ធិស្វ័យសម្រេចពេញលេញក្នុងការជ្រើសរើសគ្រូ តាមតម្រូវការសាលារៀន។ នេះជាការបែងចែកការទទួលខុសត្រូវច្បាស់លាស់ ក្នុងចាត់បែងប្រើប្រាស់ធនធានគ្រូនៅក្នុងសាលារៀន ហើយក្នុងករណីកង្វះ ឬលើសគ្រូ ជាការទទួលខុសត្រូវ

របស់សាលា មិនមែនទម្លាក់កំហុសដាក់គ្នាទៅវិញទៅមក ដោយមិនមាននរណាទទួលខុសត្រូវច្បាស់លាស់នោះទេ។

ឃ) ការអភិវឌ្ឍន៍វិជ្ជាជីវៈគ្រូបង្រៀននៅមានកម្រិត

តាមរយៈទ្រឹស្តីគោលវិធីសិស្សមជ្ឈមណ្ឌល ការលើកទឹកចិត្តសិស្សឱ្យធ្វើការងារពិភាក្សាក្រុម គឺជាធាតុសំខាន់មួយដែលជួយជំរុញឱ្យសិស្សចេះធ្វើការរួមគ្នា ចេះសហការនិង ជួយគ្នាទៅវិញទៅមក ដើម្បីលើកកម្ពស់ចំណេះដឹង ចំណេះធ្វើ សីលធម៌ និងភាពចេះរស់នៅ ចុះសម្រុងនឹងសង្គម។ ការដែលកុមារ និងយុវសិស្សរួមគ្នា ធ្វើកិច្ចការអ្វីមួយជាមួយគ្នា ធ្វើឱ្យពួកគាត់មានទំនាក់ទំនងល្អនឹងគ្នា ចេះពិភាក្សាដោះដូរយោបល់គ្នា យោគយល់គ្នា រៀនសូត្រពីគ្នាទៅវិញទៅមកនិងចេះស្តាប់មតិយបល់អ្នកដទៃ។ អ្វីដែល ជាគុណសម្បត្តិធំ របស់ការងារក្រុមគឺ ការផលិតចេញនូវធនធានមនុស្សដែលមានសមត្ថភាព ពេញលេញក្នុងការចូលរួមចំណែកអភិវឌ្ឍន៍សង្គម។ ទ្រឹស្តីខាងលើ មានលោកគ្រូ-អ្នកគ្រូ ជាច្រើនបានទន្ទេញចាប់មាត់ទៅហើយនៅឡើយតែការអនុវត្តប៉ុណ្ណោះ។ ការខ្វះធន្ទះ និងភាពមិនយល់ពីគុណសម្បត្តិរបស់វា ធ្វើឱ្យប្រសិទ្ធភាពនិងគុណភាពនៃការអប់រំធ្លាក់ចុះ។ មានលោកគ្រូ-អ្នកគ្រូមួយចំនួនយល់ខុសពីការឱ្យសិស្សធ្វើការងារក្រុមនេះថា ជំរុញឱ្យសិស្សមានភាពរញ៉េរញ៉ៃក្នុងម៉ោងបង្រៀន និងពិបាកក្នុងការគ្រប់គ្រងសិស្ស។ នេះ ជាការយល់ច្រឡំមួយយ៉ាងធំ និងបង្ហាញពីសមត្ថភាពអប់រំនៅមានកម្រិត។ មួយវិញទៀត យើងសង្កេតឃើញថា ជាទូទៅមានការជំរុញឱ្យសិស្សធ្វើការងារក្រុម ប៉ុន្តែចំពោះលោកគ្រូ-អ្នកគ្រូមួយចំនួនវិញ ការធ្វើការងារក្រុមហាក់នៅមានកម្រិតហើយវាជាចំណុចរសើបធំបំផុតមួយ។ ស្ថិតក្នុងន័យនេះ បើជនគំរូ មិនអាចអនុវត្តបានផង តើឱ្យសិស្សអនុវត្តតាមបានយ៉ាងម៉េច? ដោយសារហេតុផលកត្តាប្រាក់បៀវត្សទាប គ្រូបង្រៀនត្រូវស្វះស្វែងបន្ថែមទៀតក្នុងការរកប្រាក់ចំណូល សម្រាប់ផ្គត់ផ្គង់ជីវភាពគ្រួសារ ដូចជា៖ ការបង្រៀនគួរក្រៅម៉ោង ការធ្វើការងារទី២ជាដើម ធ្វើឱ្យគ្រូមានភាពរវល់នឹងប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួននិងមិនសូវចាប់អារម្មណ៍នឹងប្រយោជន៍ក្រុម។ នាពេលខាងមុខ នៅពេលដែលអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល និងក្រសួងខិតខំលើកកម្ពស់ការអនុវត្តវិធីសាស្ត្រ "**ការសិក្សាស្រាវជ្រាវមេរៀន**" ដល់លោកគ្រូ-អ្នកគ្រូ គ្រប់ភូមិសិក្សា តើអាចផ្លាស់ការគិតរបស់គ្រូបង្រៀន ហើយការអប់រំអាចអភិវឌ្ឍន៍រីកចម្រើនបានទេ? វិធីសាស្ត្រសិក្សាស្រាវជ្រាវមេរៀននេះជាយុទ្ធសាស្ត្រល្អបំផុត សម្រាប់ថ្នាក់ដឹកនាំនៅតាមគ្រឹះស្ថានសិក្សា ក្នុងការជំរុញ លើកទឹកចិត្តឱ្យគ្រូ បង្រៀនចេះធ្វើការងារក្រុម និងលើកកម្ពស់ការអភិវឌ្ឍការបង្រៀន និងរៀន។ វិធីសាស្ត្រនេះមានលក្ខណៈជាប្រព័ន្ធនិងមានលក្ខណៈពិសេសច្រើនជាងបើប្រៀបធៀបនឹងការប្រជុំក្រុមបច្ចេកទេសដែលសាលានីមួយៗធ្លាប់អនុវត្ត ហើយវាសមស្របនឹងស្ថានភាពគ្រូ បង្រៀននៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាដែលគ្រូបង្រៀនភាគច្រើនបានទទួលការបណ្តុះបណ្តាលលើកកម្ពស់សមត្ថភាពតិចតួចណាស់បន្ទាប់ពីការបញ្ចប់ការសិក្សានៅតាម

សាលាគរុកោសល្យរយៈពេល២ឆ្នាំ ឬ១ឆ្នាំមក។ គ្រូបង្រៀនមួយចំនួនមិនមានសមត្ថភាពនិងលទ្ធភាពបង្កើនសមត្ថភាពរបស់ខ្លួនតាមការសិក្សាស្រាវជ្រាវពី វិធីសាស្រ្តបង្រៀន បច្ចេកទេស គរុកោសល្យ និងចំណេះដឹងទូទៅថ្មីៗ តាមរយៈប្រព័ន្ធកុំព្យូទ័រ អ៊ីនធ័រណេតដែលចំណេះដឹងថ្មីៗទាំងនោះមានការវិវត្តទៅមុខមិនឈប់ឈរពីមួយថ្ងៃទៅមួយថ្ងៃ។ ដូច្នេះ ការយកវិធីសាស្រ្តសិក្សាស្រាវជ្រាវមេរៀនពិតជាឆ្លើយតបនឹងស្ថានភាពអប់រំនៅកម្ពុជា ព្រោះ វាផ្តល់ឱកាសដល់គ្រូចាស់ និងគ្រូថ្មី ដែលទើបចេញពីសាលាអាចផ្លាស់ប្តូរមតិយោបល់ បទពិសោធ ចំណេះដឹង និងចេះជួយគ្នាទៅវិញទៅ មកក្នុងការអភិវឌ្ឍការបង្រៀន និងរៀនប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព និងគុណភាព។ គ្រូទាំងអស់បានខិតជិតគ្នា ដោះស្រាយបញ្ហារួមគ្នា និងជួយកែលម្អគ្នាទាំងលើកិច្ចតែងការបង្រៀន ការបង្រៀនសាកល្បង និង ថ្នាក់និទស្សន៍...ទៅតាមវដ្តPDCA (ផែនការ-សាកល្បង-កែលម្អ និងអនុវត្ត)។ ទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយគំនិតវិភាគពីបញ្ហានេះ គឺ ចង់សាកល្បងបកស្រាយបង្ហាញពីឧបសគ្គដែលរាំងដល់ដំណើរការអនុវត្តវិធីសាស្រ្តខាងលើ ។ តើការអនុវត្តវិធីសាស្រ្តថ្មីនេះបានកម្រិតណា បើលោកគ្រូ-អ្នកគ្រូមួយចំនួនធំមិនបានផ្លាស់ប្តូរការគិតរបស់ខ្លួននោះ? បើអ្នកអប់រំភាគច្រើនសម្លឹងមើលតែផលប្រយោជន៍បុគ្គលជាធំ ដោយលើកហេតុផលមកពីកត្តាសេដ្ឋកិច្ចគ្រួសារនៅទាប តើអ្នកទាំងនោះអាចចូលរួមសកម្មក្នុងសកម្មភាពការងារក្រុមបានទេ? តើគ្រូដែលមានសមត្ថភាពពិតជាអាចមានស្មារតីចែករំលែកចំណេះដឹង បទពិសោធដល់គ្រូដទៃមែនឬទេ បើទាំងអស់នោះ គឺជាល្បិចបង្រៀន និងជាផ្ទាំងបាយរបស់គាត់ក្នុងការអូសទាញសិស្សមករៀនគួរឱ្យបានច្រើននោះ? ចម្លើយគឺមិនអាចទៅរួចឡើយ បើផ្នត់គំនិតពួកគាត់នៅតែបែបនេះនោះ។ យោងតាមបទពិសោធន៍ជោគជ័យលើវិស័យអប់រំរបស់ប្រទេសជាច្រើន ពួកគេផ្តោតយកចិត្តទុកដាក់ជាខ្លាំងដល់ការអភិវឌ្ឍន៍កម្រិតគុណវុឌ្ឍិ និងជំនាញវិជ្ជាជីវៈគ្រូបង្រៀនតាមរយៈការប្រើប្រាស់ធនធានខាងក្នុង និងខាងក្រៅ។ ដោយសារម៉ោងធ្វើការរបស់គ្រូបង្រៀន៨ម៉ោងក្នុងមួយថ្ងៃ ដូច្នេះគ្រូបង្រៀននៅប្រទេសទាំងអស់នោះមានពេលវេលាគ្រប់គ្រាន់ក្នុងប្រជុំពិភាក្សាចែករំលែកចំណេះដឹង បទពិសោធន៍ និងរៀនសូត្រពីគ្នាទៅវិញទៅមក ការធ្វើការរួមគ្នាក្នុងការដោះស្រាយបញ្ហាប្រឈមនានា ការអនុវត្តការស្រាវជ្រាវមេរៀន ថ្នាក់និទស្សន៍ និងការស្រាវជ្រាវនានា។ ការធ្វើការរួមគ្នារវាងគ្រូ និងគ្រូ យុទ្ធសាស្រ្តគ្រូជួយគ្រូនេះឆ្លុះបញ្ចាំងពីការប្រើប្រាស់ធនធានខាងក្នុងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ហើយចំណែកឯ ការចូលរួមវគ្គសិក្ខាសាលា វគ្គបណ្តុះបណ្តាលកសាងសមត្ថភាពនានាទស្សនកិច្ចសិក្សា ការសិក្សាស្រាវជ្រាវ និងចែករំលែកការរៀនសូត្រតាមរយៈប្រព័ន្ធឌីជីថល និងលើបណ្តាញអ៊ីនធ័រណេត...ជាសិក្សាពីពិភពខាងក្រៅដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍ជំនាញវិជ្ជាជីវៈ។

ង) វិធីសាស្រ្តបង្រៀននៅមានកម្រិត

ចំណុចសំខាន់មួយទៀតដែលយើងខ្ញុំចង់លើកកយកមកបង្ហាញនៅពេលនេះ គឺ សំដៅទៅលើវិធីសាស្ត្របង្រៀនរបស់លោកគ្រូ-អ្នកគ្រូ មួយចំនួននៅមានកម្រិតពិសេសទាក់ទងនឹងការជំរុញការគិតបែបរិះរករបស់សិស្ស។ ការបំផុសការគិតនេះ មានសារៈសំខាន់ណាស់ក្នុងហ្វឹកហាត់ខួរក្បាលរបស់សិស្សឱ្យមានការរីកចម្រើន និងភាពវាងវៃ។ ការគិតនេះជាការរិះរកគំនិតថ្មី ដោយខ្លួនគេផ្ទាល់ និងជាសមត្ថភាពនៃការវិភាគ សំយោគ និងសន្និដ្ឋាន...មិនមែនជាការចំឡងតាមទេ។ ផ្អែកតាមរយៈការសង្កេតការបង្រៀន និងរៀនកន្លងមក យើងឃើញថាគ្រូបង្រៀនមួយចំនួន សមត្ថភាពក្នុងច្នៃប្រឌិតបង្កើតសំណួរ ដើម្បីបំផុសការគិតរបស់សិស្សហាក់នៅមានកម្រិត។ សកម្មភាពបង្រៀន និងរៀនមួយចំនួនផ្អែកតាមសៀវភៅសិក្សាគោលទាំងស្រុង ហើយសកម្មភាពខ្លះមើលទៅដូចជា អនុវត្តតាមទម្រង់គោលវិធីសិស្សមជ្ឈមណ្ឌលសុទ្ធសាធ ប៉ុន្តែខ្លឹមសារវិញប្រាសចាកអត្ថន័យដើមរបស់វា ឧទាហរណ៍ដូចជាការបែងចែកសិស្សពិភាក្សាក្រុម ដោយដាក់សំណួរក្នុងសៀវភៅសិក្សា ដែលភាគច្រើនមានកំណែលក់នៅតាមទីផ្សារ ដែលធ្វើឱ្យសិស្សភាគច្រើនមិនបានប្រើប្រាស់ការគិត ដោយចំឡងតាមតែម្តង។ ការខ្វះខាតការយល់ដឹងជាក់លាក់ នៃគោលវិធីសិស្សមជ្ឈមណ្ឌលធ្វើឱ្យការអនុវត្តមិនបានត្រឹមត្រូវតាមខ្លឹមសារពិតប្រាកដរបស់វា ហើយនេះជាចំណុចខ្សោយមួយដ៏ធំសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍការអប់រំ។ ចំណុចសំខាន់មួយទៀត បើតាមសាកសួរព័ត៌មានពីគណៈគ្រប់គ្រងសាលា និងលោកគ្រូ-អ្នកគ្រូនៅតាមវិទ្យាល័យនានាក្នុងខេត្តស្វាយរៀងអំឡុងពេលចុះប្រមូលទិន្នន័យសរសេរសារណាបញ្ចប់បរិញ្ញាបត្រជាន់ខ្ពស់ ពួកគាត់មួយចំនួនធំបានលើកឡើងថា ការផ្លាស់ប្តូរវិធីសាស្ត្របង្រៀននៅកម្រិតមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិដែលអនុវត្តដោយគ្រូបង្រៀនភាគច្រើន ចូលរួមចំណែកនាំឱ្យសិស្សបោះបង់ការសិក្សានៅថ្នាក់ទី៧ និងទី៨ ពិសេសសិស្សដែលមានសមត្ថភាពខ្សោយស្រាប់មកពីកម្រិតបឋមសិក្សាដែលមិនមានទម្លាប់សរសេរតាមការហៅរបស់គ្រូជាប្រចាំបែបនេះ។ វិធីសាស្ត្រហៅឱ្យសិស្សកត់បែបនេះ មិនគួរចំណាយពេលច្រើនទេ ព្រោះវាមិនមានប្រើប្រាស់ការគិតរបស់សិស្ស។

ច) ស្ថានភាពនៃការអប់រំកុមារនៅជនបទ

ការអប់រំកុមារនៅតាមតំបន់ជនបទបាននឹងកំពុងជួបប្រទះនូវបញ្ហាប្រឈមមួយចំនួនដែលធ្វើឱ្យគុណភាពអប់រំធ្លាក់ចុះគួរឱ្យព្រួយបារម្ភបំផុត។ កុមារជាទំពាំងស្នងឬស្សីហើយការអប់រំនៅបឋមសិក្សាជាថ្នាក់មូល ដ្ឋានសំខាន់ក្នុងការកសាងធនធានមនុស្សជាពេលអនាគតពិសេសក្លាយជាមនុស្សពេញលេញដូចចែងក្នុងគោលនយោបាយអប់រំជាតិ។ បើមូលដ្ឋានមិនរឹងមាំទេ នោះពួកគេពិបាកសម្រេចបានជោគជ័យណាស់ក្នុងការសិក្សាថ្នាក់មធ្យមសិក្សា និងថ្នាក់មហាវិទ្យាល័យ។ បញ្ហាប្រឈមសំខាន់ៗសម្រាប់ការអប់រំរបស់កុមារនៅជនបទមានដូចខាងក្រោម៖

- ឪពុកម្ដាយឬអាណាព្យាបាលសិស្សមួយចំនួនធំបានចំណាកស្រុកទៅទីក្រុង ឬប្រទេសជិតខាងដើម្បីស្វែងរកប្រាក់ចំណូលផ្គត់ផ្គង់ជីវភាពរស់នៅ ហើយភាគច្រើនទុកកូនរស់នៅជាមួយជីដូនជីតាឬពូ មីង...។ករណីនេះ ធ្វើឱ្យកូនបាត់បង់ភាពកក់ក្ដៅក្នុងគ្រួសារ កង្វះការថ្នាក់ថ្នម ការថែទាំជិតដល់លើផ្នែកសុខភាព និងអនាម័យ ពិសេសការចូលរួមចំណែកបង្ហាត់បង្រៀនកូនបន្ថែមនៅផ្ទះ និងទំនាក់ទំនងជាប់លាប់ជាមួយគ្រូបង្រៀនក្នុងការដោះស្រាយបញ្ហាការសិក្សារបស់កូនឱ្យបានទាន់ពេលវេលា។ កង្វះការចូលរួមនេះ បានដាក់បន្ទុកធ្ងន់ធ្ងរ និងផ្ដល់ការលំបាកច្រើនដល់គ្រូបង្រៀនក្នុងការជួយបង្ហាត់បង្រៀនបន្ថែម និងជួយសិស្សរៀនយឺត។ សម្រាប់ស្ថានភាពនេះ យើងអាចនិយាយបានថា លោកគ្រូ អ្នកគ្រូមួយចំនួននៅតែមិនមានមនសិការវិជ្ជាជីវៈរឹងមាំក្នុងការជួយសិស្សរៀនយឺតដើម្បីឱ្យពួកគេសម្រេចលទ្ធផលសិក្សា។
- នៅតែមានគ្រូបង្រៀនដែលលួចម៉ោងរដ្ឋដូចជា៖ មកបង្រៀនយឺត ឬចេញមុន ឬឱ្យសិស្សចេញលេងយូរ មិនគោរពតាមម៉ោងកំណត់របស់ក្រសួង ពិសេសភាពមិនសូវយកចិត្តទុកដាក់បង្រៀនសិស្ស និងបង្រៀនតាមតែបាន ដែលយូរៗទៅ វាស្ទើរតែប្រែក្លាយទៅជាទម្លាប់របស់គ្រូមួយចំនួនទៅហើយ។
- មានបញ្ហាខ្វះគ្រូច្រើននៅតំបន់ជនបទ តែយើងឃើញលើសគ្រូ ច្រើននៅតំបន់ទីក្រុង ដែលឆ្លុះបញ្ចាំងពី ប្រសិទ្ធភាព និងគុណភាពនៃការបែងចែកធនធានគ្រូបង្រៀន។
- កង្វះការសហការ និងគាំទ្រពីអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន គណៈកម្មការទ្រទ្រង់សាលា មន្ត្រីអប់រំតាមស្រុក សហគមន៍ មាតាបិតា និងអាណាព្យាបាលសិស្ស ពិសេសលើករណីមត្តេយ្យសហគមន៍ជាដើម។ អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន និងគណៈកម្មការទ្រទ្រង់សាលាមួយចំនួនមិនសូវយកចិត្តទុកដាក់ និងជួយគាំទ្រដល់សាលាមត្តេយ្យសហគមន៍ទេ ដូចជា ការគាំទ្រដល់ថវិកាប្រាក់លើកទឹកចិត្តប្រចាំខែរបស់គ្រូបង្រៀនឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់ គាំទ្រថវិកាសម្រាប់ប្រើប្រាស់ក្នុងការទិញសម្ភារៈបង្រៀន និងរៀន សម្ភារអនាម័យ ទឹកស្អាត ការចុះតាមដានត្រួតពិនិត្យ ការកៀរគសម្បុរសជន ក៏ដូចជារៀបចំកម្មវិធីផ្សេងៗដើម្បីអែអង្គាសជួយដល់ដំណើរការអប់រំកុមារតូចទេ។ ចំណែង ការជួយគាំទ្រ និងសហការពីមន្ត្រីជំនាញវិញក៏ឃើញថា មានបញ្ហាប្រឈមមួយចំនួនដែរ ព្រោះការចុះជួយភាគច្រើនអនុវត្តតែជាមួយសាលាមត្តេយ្យសហគមន៍ណាដែលនៅជិត និងមិនសូវបានទៀងទាត់។

ឆ) ជំនាញទន់(Soft skill) របស់គ្រូបង្រៀននៅមានកម្រិត

យោងតាមស្ថិតិ និងសូចនាករឆ្នាំ២០១៥-២០១៦ បានបង្ហាញថា មានគ្រូ១,០៤%គ្មានសញ្ញាប័ត្រគរុកោសល្យ ១,៨២% គ្មាន សញ្ញាប័ត្រត្រឹមមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ ២៣,១៨% គ្មានសញ្ញាប័ត្រមធ្យម

សិក្សាទុតិយភូមិ និង៥៥,៧៦% បញ្ចប់ការសិក្សា និងមានសញ្ញាប័ត្រមធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិ។ ទន្ទឹមនឹង កម្រិតគុណវុឌ្ឍិគ្រូទាប គ្រូបង្រៀនភាគច្រើនក៏កង្វះជំនាញទន់ផងដែរ។ មានករណីមួយចំនួនដែលបញ្ជាក់ ពីកង្វះជំនាញទន់ (Soft skill) របស់លោកគ្រូ-អ្នកគ្រូ ដូចខាងក្រោម៖

- **ការតំលើងតួនាទី ឋានៈនៅក្នុងស្ថាប័ន**

ការតំលើងតួនាទីឋានៈរបស់មន្ត្រីរាជការស៊ីវិលនៅតាមស្ថាប័នសាធារណៈមានសារៈសំខាន់ក្នុងជំរុញសង្វាក់នៃការអនុវត្តការងារ និងលើកទឹកចិត្តមន្ត្រីរាជការស៊ីវិលក្នុងការបំពេញការងារប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព និងភាពស័ក្តសិទ្ធ។ ការជ្រើសរើសបេក្ខភាពដែលមានលក្ខណៈសម្បត្តិគ្រប់គ្រាន់សមស្របនឹងមុខតំណែង គឺជារឿងចាំបាច់ដែលគេត្រូវយកចិត្តដាក់ ដើម្បីរក្សាបានស្ថេរភាពការងារ បរិស្ថានការងារល្អ កិច្ចសហការ និងទំនាក់ទំនងល្អ និងវឌ្ឍនភាពនៃការអនុវត្តការងារ ព្រមទាំងសម្រេចបាននូវលទ្ធផលតាមការគ្រោងទុកគួរជាទីមោទនៈ។ ដើម្បីឱ្យដំណើរការនៃការបំពេញការងារនៅតាមស្ថាប័នមួយចំនួន មានភាពរលូន និងមានភាព រីកចម្រើន ការប្រើប្រាស់នីតិវិធីសមស្របក្នុងការតំលើងតួនាទីឋានៈ គឺជាគន្លឹះសំខាន់ក្នុងលើកកម្ពស់ប្រសិទ្ធភាពនៃការអនុវត្តការងារ និងអភិវឌ្ឍន៍ធនធានមនុស្សសម្រាប់ជាគ្រឹះនៃការអភិវឌ្ឍប្រទេស។ មន្ត្រីរាជការស៊ីវិលជាអ្នកធ្វើការបម្រើរាស្ត្រ និងរដ្ឋ បើពួកគាត់ពេញចិត្ត មានមនសិការការងារ និងសមត្ថភាពគ្រប់គ្រាន់ពេញលេញ តាមរយៈនៃបំពាក់បំប៉ន និងការលើកទឹកចិត្តនានា នាំឱ្យការអនុវត្តការងារប្រកបដោយជោគជ័យ ហើយប្រជាពលរដ្ឋ និងប្រទេសជាតិមានការរីកចម្រើនសំបូរសប្បាយជាក់ជាមិនខាន។ ស្ថិតក្នុងស្ថានភាពមួយចំនួននៅក្នុងស្ថាប័នសាធារណៈបច្ចុប្បន្ន ដំណើរការតំលើងតួនាទីឋានៈតាមរយៈការវាយតម្លៃ និងការជ្រើសតាំង បានផ្តល់ផលអវិជ្ជមានមួយចំនួនដល់បញ្ហាចិត្តសាស្ត្រការងាររបស់មន្ត្រីរាជការមួយចំនួនផ្សេងទៀតនៅក្នុងស្ថាប័នការងារតែមួយ។ ជាទូទៅ មន្ត្រីរាជការដែលបំពេញការងារនៅ តាមស្ថាប័នសាធារណៈនីមួយៗភាគច្រើន សុទ្ធតែត្រូវការលើកទឹកចិត្តតាមរយៈការតំលើងតួនាទីឋានៈ ការសរសើរ និងការផ្តល់រង្វាន់ផ្សេងៗ។ មន្ត្រីរាជការមួយចំនួន នៅក្នុងស្ថាប័នមួយចំនួនបានយកលក្ខណៈសម្បត្តិខ្លួនឯងដូចជា៖ អតីតភាពការងារយូរ សញ្ញាប័ត្រខ្ពស់ មានចំណេះដឹងនិងបទពិសោធន៍ច្រើនប្រឹងប្រែងការធ្វើការងារយូរមកហើយ... ទៅធៀបនឹងផលប្រយោជន៍ដែលសមទទួលបាន ហើយសម្លឹងមើលនូវគុណវិបត្តិរបស់អ្នកដទៃ ដែលជាហេតុធ្វើឱ្យម្នាក់ៗប្រកួតប្រជែងដើម្បីទទួលបានផលប្រយោជន៍នោះ ដូចជា៖ ការតំលើងតួនាទីឋានៈ និងការទទួលបានលាភសក្ការៈផ្សេងៗ។ មិនថានរណាទទួលបានផលប្រយោជន៍នេះទេ សុទ្ធតែជះឥទ្ធិពលអវិជ្ជមានទៅអ្នកធ្វើការដទៃផ្សេងទៀត ដែលជំរុញឱ្យមានភាពល្អក់កករនៅក្នុងទំនាក់ទំនងការងារ និងភាពច្រណែនកើតឡើង ព្រោះអ្នកទាំងអស់នោះ សុទ្ធតែយល់ថា

ខ្លួនឯងគួរតែឡើងតួនាទីធំ។ ទាំងអស់នេះ ដោយសារភាពមិនអស់ចិត្ត ភាពគ្មានតម្លាភាពនៃការតំលើង ភាពមិនទុកចិត្តគ្នាពីការងារក្រោមតុ និងការប្រកួតប្រជែងគ្នាដាច់បង្ហៀរពេកក្នុងការដណ្តើមអំណាច និងតួនាទី។ ស្ថិតក្នុងស្ថានភាពនេះ មន្ត្រីរាជការទាំងនោះ បើទោះជាការសម្រេចបានលេចជារូបរាងហើយក៏ដោយ ក៏បានប្រែក្លាយពួកគេទៅជាមនុស្សមុខពីរ ក្នុងទំនាក់ទំនងការងារក្នុងស្ថាប័ន។ ចំពោះអ្នកដែលមិនទទួលបានផលប្រយោជន៍នេះនឹងកកើតនូវភាពច្រណែន ដែលនាំឱ្យកើតមាននូវភាពអសកម្ម ក្នុងការបំពេញការងារ ឬបាត់បង់ឆន្ទៈក្នុងការបំពេញការងារ ដែលជាចំណុចគួរឱ្យព្រួយបារម្ភបំផុតសម្រាប់អនាគតនៃវាសនាប្រទេសជាតិ។ ស្ថិតក្នុងស្ថានភាពនេះ តើគេមានយុទ្ធសាស្ត្រអ្វីល្អជាងនេះ ដើម្បីកែលម្អនីតិវិធីក្នុងការតំលើងតួនាទីឋានៈរបស់មន្ត្រីរាជការស៊ីវិលនាពេលអនាគតដែលមើលទៅត្រឹមត្រូវ មានយុត្តិធម៌ តម្លាភាព និងអាចទទួលយកបាន? បើការឡើងតួនាទីបានការសូកលុយ ឬបក្សពួកនិយម ខ្សែរនិយម វានឹងបំផ្លាញចិត្តសាស្ត្រស្ថាប័នការងារទាំងស្រុងដែលធ្វើសង្វាក់ និងសន្ទុះនៃការអនុវត្តការងារមានការអភិវឌ្ឍយឺត ហើយអ្នកដែលទទួលបានតំណែងដោយការចំណាយលុយសូកគេ នោះគេនឹងក្លាយជាមេដឹកនាំដែលពុករលួយជាក់ជាមិនខាន!

- ***ភាពងាយបាត់បង់មនសិការវិជ្ជាជីវៈពេលបាត់បង់ប្រយោជន៍ និងចម្លងទម្លាប់អាក្រក់ពីអ្នកដទៃ***

ទាក់ទងនឹងបញ្ហានេះ ខ្ញុំសូមលើកយកករណីសិក្សាជាក់ស្តែងមួយរបស់គ្រូបង្រៀនម្នាក់ដែលធ្លាប់ជាគរុសិស្សដែលខ្ញុំបានបង្ហាត់បង្រៀនមុនពេលចេញទៅបំពេញការងារ។ ពេលចុះទៅសហគមន៍ ដើម្បីធ្វើការស្រាវជ្រាវពីការអប់រំ និងតាមដានគ្រូចេញថ្មី ខ្ញុំបានជួបនឹងនាយកបឋមសិក្សាម្នាក់ដោយចៃដន្យពេលកំពុងហូបភេសជ្ជៈ ខ្ញុំក៏សាកសួរព័ត៌មានគាត់ពីនេះ ពីនោះទាក់ទងនឹងវិស័យអប់រំនៅតំបន់គាត់ (តំបន់ជនបទ) ដោយគាត់មិនបានដឹងថា ខ្ញុំជាគ្រូឧទ្ទេសនៅសាលាគរុកោសល្យទេ។ គាត់ត្អូញត្អែរពីការបំពេញការងាររបស់គ្រូបង្រៀននៅសាលារៀនគាត់ ដែលមានការផ្លាស់ប្តូរឥរិយាបថនៃការបំពេញការងារ បន្ទាប់ពីក្រសួងបានផ្លាស់ប្តូរនីតិវិធីសម្រាប់គ្រូបង្រៀនពីរពេល ដោយជ្រើសរើសគ្រូកិច្ចសន្យាបង្រៀនជំនួសវិញ។ ការបាត់បង់ផលប្រយោជន៍នេះ ធ្វើឱ្យគាត់អន់ចិត្តចំពោះសាលា និងគណៈគ្រប់គ្រងសាលា ដោយបានបង្ហាញពីការបាត់បង់មនសិការវិជ្ជាជីវៈ និងបំពេញការងារបែបរយីរយាក ដូចជា៖ ការមកបង្រៀនសិស្សយឺតពេល ចេញមុនម៉ោង និងមិនសូវយកចិត្តទុកដាក់បង្រៀនសិស្សជាដើម។ ខ្ញុំស្គាល់គ្រូបង្រៀននេះច្បាស់ណាស់ ព្រោះគាត់ជាកូនសិស្សខ្ញុំ ហើយមកដល់សាលាវិញ ខ្ញុំក៏បានបើកមើលលទ្ធផលសិក្សាគាត់ ខ្ញុំឃើញថា លទ្ធផលសិក្សាគាត់ល្អ ព្រមទាំងខ្ញុំបានកត់សម្គាល់ឃើញថា ពេលគាត់នៅរៀន គាត់មានការយល់ដឹងច្រើនពីវិធីសាស្ត្របង្រៀន និងជាគរុសិស្សដែលខិតខំសិក្សារៀនសូត្រ។ ចុះ ហេតុអ្វីបានជាពេលនេះ គណៈគ្រប់គ្រង

សាលា ក៏ដូចសហគមន៍ និងមាតាបិតាសិស្សធ្វើការរិះគន់ធនធានមនុស្សដែលចេញពីសមិទ្ធិផលដែលខ្លួនបានផលិតបែបនេះទៅវិញ។ ខ្ញុំបានលើកករណីនេះ ទៅបង្ហាញក្នុងអង្គប្រជុំ ពីចំណុចខ្សោយរបស់ស្ថាប័នដែលយើងយកចិត្តទុកដាក់បណ្តុះតែជំនាញរឹង និងយកចិត្តទុកដាក់តិចតួចពេកលើជំនាញទន់ ហើយកម្មវិធីក៏មានតិចតួចផងដែរ ដែលធ្វើឱ្យធនធានគ្រូបង្រៀនដែលចេញមកខ្វះជំនាញទន់ ងាយបាត់បង់មនសិការវិជ្ជាជីវៈ។ ដូចគ្នានេះដែរមានការលើកឡើងមួយចំនួនថែមទៀតទៅលើការប្រតិបត្តិរបស់គ្រូបង្រៀនចេញថ្មី មួយចំនួន ពេលចេញទៅបំពេញការងារ ភាគច្រើនយកចិត្តទុកដាក់រៀបចំកិច្ចតែងការបង្រៀនតែ១ឆ្នាំ ឬ២ឆ្នាំដំបូងតែប៉ុណ្ណោះ តែដោយឃើញចាស់ៗមួយចំនួនបង្រៀនមិនមានកិច្ចតែងការបង្រៀន ក៏លែងរៀបចំសម្រាប់ខ្លួនឯងទៅ ដែលនេះបញ្ជាក់ពីការខ្វះការទទួលខុសត្រូវក្នុងអាជីពរបស់ខ្លួន និងភាពបាត់បង់មនសិការវិជ្ជាជីវៈទៅតាមមជ្ឈដ្ឋានជុំវិញ។

ជ) អំពើពុករលួយនៅតាមសាលារៀន

អំពើពុករលួយក្នុងសាលារៀនតាមរយៈការគ្រប់គ្រងមិនមានតម្លាភាព គណនេយ្យភាព និងការចូលរួមទូលំទូលាយទាក់ទងនឹងចំណូល-ចំណាយ។ ការប្រើប្រាស់វិក្ក័យប័ត្រក្លែងក្លាយដើម្បីជំរះបញ្ជី ការកែតម្រូវចំណាយលើសកម្មភាព ការកាត់តម្រឹមថវិកា ការកិបកេងក្លែងបន្លំ (Fraud) ការយកថវិកាសម្បុរជន សហគមន៍ និងមាតាបិតាសិស្សមកឡប់ឡែជាមួយថវិកាអាទិភាព(PB) រួចបង្កើតសំណុំឯកសារក្លែងក្លាយដើម្បីជំរះបញ្ជី។ អំពើពុករលួយទាំងនេះនាំមកនូវទំនាស់ផលប្រយោជន៍ ភាពច្រណែនគ្នា និងបែកបាក់ផ្ទៃក្នុង ព្រមទាំងធ្វើឱ្យបរិយាកាសបំពេញការងារក្នុងស្ថាប័នមានភាពអាប់អួរ បាត់បង់មនសិការវិជ្ជាជីវៈ និងធ្វើឱ្យគោលដៅរបស់ស្ថាប័នមិនបានសម្រេច។ ជាទូទៅ គ្រឹះស្ថានសិក្សាដែលប្រព្រឹត្តអំពើពុករលួយលើថវិការដ្ឋ និងថវិកាដទៃទៀត មិនសូវបើកចំហទូលាយពីព័ត៌មានទាក់ទងនឹងចំណូល-ចំណាយទេ (ដូចជា៖ ចំណូលពីការផ្ញើកង់ម៉ូតូ កុងទីន ចំណូលពីសម្បុរសជន ការរៃអង្គាសផ្សេងៗ មូលនិធិពីខាងក្រៅ ថវិកាអភិវឌ្ឍន៍សាលារៀន...) ហើយពេលខ្លះគណៈគ្រប់គ្រងសាលាមិនសូវត្រូវគ្នាដោយបញ្ហាបែងចែកផលប្រយោជន៍ និងភាគលាភនេះឡើយ។ សម្រាប់ករណីនេះ នៅប្រទេសនានាដែលមានប្រព័ន្ធគណនេយ្យរឹងមាំ ពិបាកអនុវត្តការកេងបន្លំនេះខ្លាំងណាស់ ដោយសារការពង្រឹងការអនុវត្តច្បាប់ និងប្រសិទ្ធភាពនៃសវនកម្ម។ ជាការពិត វាងាយស្រួលណាស់សម្រាប់ពួកគេក្នុងការតាមដាន និងវាយតម្លៃពីសុក្រឹតភាពនៃការចាយវាយរបស់សាលារៀនថាតើវាត្រឹមត្រូវ ឬអត់ តាមរយៈការពិនិត្យទៅលើវិក័យប័ត្រ ការផ្ទៀងផ្ទាត់ជាមួយអ្នកផ្គត់ផ្គង់ (Supplier) និងការចាត់វិធានការតឹងរឹង។ កន្លងមក នីតិវិធីអនុវត្តសវនកម្មរបស់យើង

ភាគច្រើនគ្រាន់តែពិនិត្យមើលព័ត៌មាននៅលើវិក័យប័ត្រ ឬទម្រង់ឯកសារដទៃទៀត ថាតើ វាមានគ្រប់គ្រាន់ ឬអត់ ត្រឹមត្រូវ ឬអត់ បើមិនគ្រប់គ្រាន់ ត្រូវធ្វើថ្មីដើម្បីបំពេញបន្ថែម និងដាក់ជំនួសឯកសារដែលខុសតែប៉ុណ្ណោះ ព្រមទាំងមិនបានផ្ទៀងផ្ទាត់ថាតើ ការចំណាយនោះត្រឹមត្រូវតាមកូដសកម្មភាពដែរឬទេ មានការដោះដូរសកម្មភាពដែរឬទេ។ និន្នាការបែបនេះ គឺស្ថិតក្នុងរូបភាពនៃការបែងចែកផលប្រយោជន៍គ្នា ចំណែកឯ ការចំណាយដាក់ស្តែងតិចជាងថវិកាដែលរដ្ឋទម្លាក់ឱ្យខ្លាំងណាស់។ ចំណែកឯ ភាពយឺតយ៉ាវនៃការទម្លាក់ថវិកាដល់សាលារៀន កាន់តែបង្កភាពងាយស្រួលដល់ពួកគាត់ក្នុងការឆ្លៀតឱកាសរៀបចំឯកសារជំរះបញ្ជីតែម្តង ដែលនេះជារូបភាពនៃអំពើពុករលួយក្រោមលេសភាពយឺតយាវនៃការទម្លាក់ថវិកា ហើយដំណើរការសវនកម្មក៏មានភាពប្រថុចប្រញ៉ុចពេកមិនអាចអនុវត្តបាន។

ករណីខ្លះ អំពើពុករលួយកើតឡើងដោយការអនុវត្តនីតិវិធីខុសនៃការធ្វើលទ្ធកម្ម ហើយយន្តការនេះមិនមានសម្រាប់កម្រិតសាលារៀនឡើយ ព្រោះសាលាអាចអនុវត្តបានត្រឹមការជុសជុលកម្រិតតូចតាច។ សម្រាប់ការបង្ហាញនេះ គ្រាន់តែចូលរួមចំណែកជាមតិយោបល់ និងការយល់ឃើញប៉ុណ្ណោះ ព្រោះឃើញដំណើរការសាងសង់ និងជុសជុលនៅតាមសាលារៀនមួយចំនួនកន្លងមកដែលមិនស្ថិតក្រោមដែនសមត្ថកិច្ចរបស់សាលា មិនមានលក្ខណៈសមស្របតាមគម្រោងចំណាយដែលលើកឡើងសោះ ហើយការបង្ហាញជាបន្តទៅទៀតនេះ ជាការសាកល្បងសិក្សាដើម្បីជាទុនមួយក្នុងការស្វែងយល់តែប៉ុណ្ណោះ។ ការជាពិត ដើម្បីទប់ស្កាត់អំពើពុករលួយ គេបង្កើតឱ្យមានការធ្វើលទ្ធកម្ម ដែលមានលក្ខណៈជាប្រព័ន្ធធ្វើការរួមគ្នា ដោយចងក្រងជាគណៈកម្មការលទ្ធកម្ម ធ្វើការប្រជុំពិភាក្សា និងសម្រេច ពីដំណើរការធ្វើលទ្ធកម្ម។ គណៈកម្មការជាអ្នកសម្រេចប្រកាសឱ្យដេញថ្លៃ ការផ្សព្វផ្សាយដំណឹងដេញថ្លៃឱ្យបានទូលំទូលាយ និងធ្វើជាសាធារណៈ ការវិនិច្ឆ័យលក្ខណៈសម្បត្តិ អ្នកផ្គត់ផ្គង់ ឬអ្នកសាងសង់ ការកំណត់កាលបរិច្ឆេទដេញថ្លៃ នីតិវិធីដេញថ្លៃ (ដាក់ស្រោមសំបុត្រ ឬជាសាធារណៈ) និងការពិភាក្សាសម្រេចជ្រើសរើសរកក្រុមហ៊ុនសមស្រប។ ជាទូទៅនៅក្នុងជួរគណៈកម្មការលទ្ធកម្ម មានជំនាញច្បាស់ណាស់ពីបច្ចេកទេស ដើម្បីកំណត់តម្លៃប៉ាន់ស្មាន ដែលសមស្របតាមបច្ចេកទេស ធានាបានទាំងគុណភាព និងប្រសិទ្ធភាព។ ការកំណត់សម្រេចជ្រើសរើសក្រុមហ៊ុនណាមួយសម្រាប់ផ្គត់ផ្គង់ ជុសជុល ឬសាងសង់ គឺអាស្រ័យដោយនីតិវិធីរបស់គណៈកម្មការ ពេលខ្លះ មិនបានទៅលើក្រុមហ៊ុនដែលដេញថ្លៃទាបជាងគេនោះទេ ព្រោះ វាស្ថិតក្រោមការវាយតម្លៃកម្រិតគុណភាព សំណង់ ឬសម្ភារៈដែលសមស្រប តាមតម្លៃប៉ាន់ស្មាន។ បន្ទាប់មកគឺ ការចុះកិច្ចសន្យាការងារ និងផែនការការងារ។ ស្ថិតក្នុងដំណើរការជាប្រព័ន្ធបែបនេះ បើប្រព្រឹត្តអំពើពុករលួយពិតជាពិបាក លុះត្រាតែ ធ្វើជាប្រព័ន្ធដែរ ទើបវាអាចទៅរួច។ ទិដ្ឋភាពនេះនាំឱ្យមានបង្កើតឆាកល្ខោនលទ្ធកម្ម

ដោយបានកំណត់ក្រុមហ៊ុនរួចស្រេចទៅហើយ ព្រោះវាងាយរកបានប្រាក់ចំណេញ។ ក្នុងជួរគណៈកម្មការប្រហែលជាអាចរស់ពី ការបែងចែកភាគលាភពីសកម្មភាពនេះ ហើយសំណុំឯកសារមិនជាពិបាកទេ ព្រោះអាចសហការគ្នាធ្វើបាន។ មួយវិញទៀត ក្រុមហ៊ុនដាក់ដេញថ្លៃ ប្រហែលជាទុកមួយកញ្ចប់ឱ្យពួកគេមិនខាន។ នេះជាការខ្ជះខ្ជាយលុយរដ្ឋ ក្រោមរូបភាពនៃ អំពើពុករលួយ។

ចំណុចមួយទៀតទាក់ទងនឹងការអនុវត្តមិនមានប្រសិទ្ធភាព និងគុណភាពនៃកញ្ចប់ថវិកាសម្រាប់ដំណើរការលើកកម្ពស់វិស័យអប់រំ ពិសេសការចុះតាមដាននៅតាមសាលារៀន។ មន្ត្រីអប់រំមួយចំនួន មិនបានចុះទៅបំពេញការងារដោយផ្ទាល់ទេ គ្រាន់តែធ្វើលិខិតឧទ្ទេសនាម និងទិដ្ឋាការដើម្បីសុំការចុះហត្ថលេខាពីនាយកសាលាតែប៉ុណ្ណោះ ឬចុះទៅតាមដានតែម្នាក់ តែក្នុងលិខិតឧទ្ទេសនាមមាន ពីរ ឬ បីនាក់។ នេះយើងមិនបាននិយាយដល់ការជប់របាយការណ៍ ឬធ្វើរបាយការណ៍មិនមានគុណភាពសម្រាប់ចូលរួមចំណែកកែលម្អសាលារៀនឡើយ។ រូបភាពនេះ ជាការចាយវាយខ្ជះខ្ជាយនូវថវិការដ្ឋ និងឆ្លុះបញ្ចាំងពីភាពអសកម្មនៃការបំពេញការងាររបស់មន្ត្រីអប់រំមួយចំនួន។

ចំណុចបន្ថែមមួយទៀត ការកំណត់អាទិភាពលើបញ្ហាប្រឈមដើម្បីរៀបចំផែនការឆ្លើយតប ហាក់នៅមានកម្រិតនៅឡើយទាំងកម្រិតសាលារៀន ការិយាល័យអប់រំស្រុក និងមន្ទីរ។ ការលើកផែនការថវិកាមួយចំនួន ច្រើនរៀបចំឡើងក្នុងរូបភាពដដែលៗ តាមគំរូឆ្នាំចាស់ ដោយគ្មានគំនិតច្នៃប្រឌិតបង្កើតថ្មី ដោះស្រាយបញ្ហាជាក់ស្តែងនោះទេ ហើយពេលខ្លះគ្រោងសកម្មភាពណាដែលបង្កភាពងាយ ស្រួលក្នុងការកិបកេង និងទទួលបានផលប្រយោជន៍តែប៉ុណ្ណោះ ដោយមិនផ្តោតជាចម្បងលើបញ្ហាជាអាទិភាព ដែលត្រូវដោះស្រាយនោះទេ ហើយបញ្ហាសំខាន់មួយចំនួនទៀតត្រូវបានទុកចោល មិនទទួលការគាំទ្រឡើយ។ មិនតែប៉ុណ្ណោះ មានករណីខ្លះ ការកំណត់ថា សកម្មភាពដែលគ្រោងជាអាទិភាព ឬមិនអាទិភាព វាអាស្រ័យទៅលើទំនាក់ទំនងល្អជាមួយការិយាល័យគណនេយ្យ ផែនការ។

ចំណុចចុងក្រោយ គឺការចំណាយខ្ជះខ្ជាយថវិការដ្ឋលើសិក្ខាសាលាបំប៉នសមត្ថភាពគ្រូបង្រៀន និងមន្ត្រីអប់រំដែលអនុវត្តមិនមានប្រសិទ្ធភាព និងគុណភាព ដោយសារកង្វះយុទ្ធសាស្ត្រច្បាស់លាស់ក្នុងការអនុវត្តសកម្មភាពប្រកបដោយភាពជោគជ័យ។ ការលើកឡើងនេះ សម្រាប់តែសិក្ខាសាលាមួយចំនួនប៉ុណ្ណោះ ដែលផលទទួលបាន មិនស័ក្តិសមនឹងការចំណាយ ពោលគឺធ្វើឱ្យតែរួចពីដៃ ពេលខ្លះបំព្រួញពេលវេលាសិក្ខាសាលាថែមទៀត។ ស្ថិតក្នុងបរិបទនៃការកើនឡើងថវិកាគាំទ្រដល់សិក្ខាកាម គ្រូឧទ្ទេស និងអ្នកសម្របសម្រួល ពួកគេពិតជារីករាយណាស់ក្នុងការចូលរួមកម្មវិធីនេះ ព្រោះវាបានទាំងចំណេះ និងលុយ។ សិក្ខាសាលាមួយចំនួនទាមទារកម្រិតជំនាញ និងវិធីសាស្ត្រផ្ទេរចំណេះដឹងខ្ពស់ ឧទាហរណ៍ដូចជា ការប

ម្រែបម្រួលអាកាសធាតុ និងយែនឌ័រជាដើម តែគ្រូឧទ្ទេសហាក់មិនមានជំនាញ និងបទពិសោធន៍ច្បាស់លាស់លើផ្នែកនេះសោះ ហើយវិធីសាស្ត្រផ្ទេរចំណេះដឹងហាក់នៅមានកម្រិតនៅឡើយ ដែលធ្វើឱ្យលទ្ធផលសិក្ខាសាលាទទួលបានតិចតួចបំផុត។ ចំណែកឯការវាយតម្លៃសិក្ខាសាលានោះសោត សិក្ខាកាមមិនបានឆ្លុះបញ្ចាំងគុណភាពសិក្ខាសាលាទេ គឺវាយតម្លៃផ្អែកលើផលប្រយោជន៍ថវិកាដែលទទួលបាន។

៣) បញ្ហាប្រឈមផ្សេងៗទៀត

- ប្រឹក្សា និងគណៈកម្មការនានានៅតាមសាលាដែលបង្កើតហើយមិនសូវមានដំណើរការ កង្វះការចូលរួម ការចែករំលែកព័ត៌មាន និងបំពេញការងារដូចមានចែងក្នុងការបែងចែកតួនាទី និងភារកិច្ច។

- សមត្ថភាពគ្រប់គ្រង និងដឹកនាំសាលារៀននៅមានកម្រិត ពិសេសការប្រើប្រាស់ធនធានដែលមានស្រាប់អភិវឌ្ឍន៍ស្ថាប័ន។ ឧ-ការប្រើប្រាស់សិស្សក្នុងការកែលម្អ និងអភិវឌ្ឍន៍បរិស្ថានសាលារៀន ប្រើប្រាស់ធនធានគ្រូបង្រៀនខាងក្នុងដើម្បីលើកកម្ពស់ជំនាញវិជ្ជាជីវៈអប់រំជាដើម។

ឯកសារយោង

(១)-ឃីង ហុកឌី (២០០៣)មាលីបទអក្សរសិល្ប៍ខែរសតវត្សទី១៩ ទំ.៧

(២)-ស៊ន សំណាង ទិដ្ឋភាពទូទៅនៃការបណ្តុះបណ្តាលធនធានមនុស្សនៅប្រទេសកម្ពុជាពីដើមសវទី២០ដល់ឆ្នាំ១៩៧៥ទំ.១ ដល់២៤

(៣)-អ៊ិតសារិនស្រណោះព្រលឹងខ្មែរ ១៩៧៣ ទំ៤

(៤)-ក្រសួងអប់រំ ១៩៩០ UNESCO 1991

(៥)-ហង់ ជួនណារ៉ុន (២០១៦) កំណែទម្រង់វិស័យអប់រំនៅកម្ពុជា-មាគ៌ាឆ្ពោះទៅរកសង្គមពុទ្ធិ និងវិបុលភាព ឯកឧត្តមបណ្ឌិតសភាចារ្យ

(៦)-National EFA Assessment Group, 1999-National EFA Assessment Group, Ministry of Education, Youth and Sport. (1999). Kingdom of Cambodia. Retrieved from http://datatopics.worldbank.org/hnp/files/edstats/KHMefapr00.pdf).

(៧)-Tan 2007-Tan, C. (2007) Education reform in Cambodia: Issues and concerns, Educational Research policy practice 6:1, 15-20

(៨)-UNESCO, 2000-UNESCO. (2000). Education for All 2000 Assessment: Country Report; Cambodia. Retrieved fromhttp://unesdoc.unesco.org/images/0012/001215/121540Eo.pdf

(៩)-Courtney, J. (2007) Do Monitoring and Evaluation tools, Designed to Measure the improvement in the quality of primary school, internal journal of educational development, 28 (2008) 546-559)

(១០)-Kim, C.Y &rouse, M (2011) Reviewing of the role of teacher in Achieving Education for all Cambodia, prospects, 41, 415-428

(១១)-MoEYS & UNICEF (2005). Expanded Basic Education Programme (EBEP) (Phase II) 2006-2010: A joint MoEYS/UNICEF proposal submitted to Sida. Phnom Penh: Authors.

(១២)-ក្រសួងអយក (២០០៥) ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រវិស័យអប់រំ ២០០៦-២០១០ ភ្នំពេញ MoEYS

(១៣)-Mathews, V. (2006). Cambodia: Positioning for 2008. In D. Singh & L.C. Salazar (Eds.), Southeast Asian Affairs 2006 (pp. 73-89). Institute of Southeast Asian Studies: Singapore.

(១៤)-Chhinh, S. (2005). Priority Action Program, Impact Survey 2005. Phnom Penh: MoEYS

(១៥)-The World Bank (2005). Cambodia: Quality Basic Education for All. Washington: Author.Thomas, C.J.(2002). Education Notes: Achieving Education for All in Post-Conflict. Cambodia. Washington: The World Bank.

(១៦)-កំណែទម្រង់កម្មវិធីសិក្សា ២០០៥-២០០៩

(១៧)-Cambodia, More Efficient Government Spending for Strong and Inclusive Growth, Integrated Fiduciary Assessment and Public Expenditure Review (IFAPER), Achievements and Challenges of the Education Strategic Plan, Poverty Reduction and Economic Management Unit East Asia and Pacific Region

(១៨)-ក្រសួងអយក ២០១០ ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រវិស័យអប់រំ ២០០៨-២០១៣)

(១៩)-Bray, M., and Seng, B. (2005). Balancing the Books: Household financing of basic education in Cambodia. Hong Kong: Comparative Education Research Centre, Faculty of Education, University of Hong Kong

(២០)-World Bank's Report: Managing Risk and Vulnerability in Cambodia: An Assessment and Strategy for Social Protection, June 2006)

(២១)-14First Meeting of the Council of Ministers, 26th September 2008)

(២២)-NGO Education Partnership. (2007). the impact of informal school fees on family expenditures. NGO Education Partnership, Education Operational Research. Retrieved from http://www.nepcambodia.org/images/stories/Informal_School_ Fee_Report_2nd_Version_in_English.pdf)

(២៣)-Dawson, 2009-Dawson, W. (2009). The tricks of the teacher: Shadow education and corruption in Cambodia. In S. P. Heyneman (Ed.), Buying your way into heaven: Education and corruption in international perspective (pp. 51–74). Rotterdam, Netherlands: Sense Publishers.)

(២៤)-VSO. Teaching Matters: A policy report on the Morale of Teachers in Cambodia. 2008, pp23.

(២៥)- Benveniste, L., Marshall, J., & Araujo, M. C. (2008). Teaching in Cambodia. Washington, DC: World Bank ទំ.38)

(២៦)-VSO, (2008) របាយការណ៍ស្ទង់មតិ

(២៧)-The Cambodian Center for the Protection of Children′s Right. Primary and Community Education, 2012.)

(២៨)-ADB. 2014. Asian Development Outlook 2014. Manila

(២៩)-S. Damico. 2010. Higher Education and Skills for the Labor Market in Cambodia. Phnom Penh

(៣០)-Tandon, P. And Fukao, T. (2015). Educating the Next Generation: Improving Teacher Quality in Cambodia (Washington, DC: IBRD/ The World Bank)

(៣១)-CITA, 2011CITA (2011). 'Report on the CITA National Survey 2011' (Phnom Penh: CITA)

(៣២)-Brehm, Silvoa, & Tuot, 2012- Brehm, W.C., Silova, I., And Tuot, M. (2012) ‵Hidden Privatization of Public Education in Cambodia: the Impact and Implications of Private Tutoring′, Education Support Program Working Paper Series, Open Society Foundations).

(៣៣)- Brehm, W. C. and Silova, I. (2014). 'Hidden privatization of public education in Cambodia: Equity implications of private tutoring', Journal for Educational Research Online, 6 (1), 94-116.

(៣៤)-Ponniah, K. and Heng, C. (2014). 'Three quarters of students receive a failing mark', The Phnom Penh Post, 30 August

(៣៥)- World Bank. 2013. Skilling Up Vietnam: Preparing the Workforce for a Modern Market Economy. Main Report, Vietnam Development Report 2014. Washington, DC: World Bank.)

(៣៦)-Madhur, Srinivasa. 2014. Cambodia′s Skill Gap: An Anatomy of Issues and Policy Options, CDRI Working Paper 98. Phnom Penh: CDRI.

(៣៧)-CDRI (2013) Cambodia Development Resource Institute. 2013. Cambodia′s Development Dynamics: Past Performance and Emerging Priorities. Phnom Penh: CDRI

(៣៨)-World Bank. 2012. Matching Aspirations: Skills for Implementing Cambodia's Growth Strategy. Phnom Penh: World Bank.

(៣៩)-EMC, Emerging Markets Consulting. 2014. Survey of ASEAN Employers on Skills and Competitiveness. Bangkok: ILO

(៤០)- JICA, Japan International Cooperation Agency. 2012. The Preparatory Study Program for Human Resource Development for Industry in the Kingdom of Cambodia. Mimeo/unpublished.

(៤១)-Campbell, J., G. Dussault, J. Buchan, F. Pozo-Martin, M. Guerra Arias, C. Leone, A. Siyam and G. Cometto. 2013. "A Universal Truth: No Health without a Workforce." Geneva: World Health Organization.

(៤២)-Kanchanachitra, Churnrurtai, Magnus Lindelow, Timothy Johnston, Piya Hanvoravongchai, Fely Marilyn Lorenzo, Nguyen LanHuong, Siswanto Agus Wilopo and Jennifer Frances dela Rosa. 2011. "Human Resources for Health in Southeast Asia: Shortages, Distributional Challenges, and International Trade in Health Services." The Lancet 377 (9767): 769-81.

(៤៣)-Aring, Monika. 2012. "Paper Commissioned for the EFA Global Monitoring Report 2012, Youth and Skills: Putting Education to Work." Accessed 16 Jan 2015. www.unesdoc.unesco.org/images/0021/002178/217874e.pdf.

(៤៤)-Bruni, Michele, Likanan Luch and Somean Houch. 2013. Skills Shortages and Skill Gaps in the Cambodian Labour Market: Evidence from Employer Skills Needs Survey. ILO Asia-Pacific Working Paper Series. Bangkok: ILO Country Office for Thailand, Cambodia and Laos.

(៤៥)-Del Carpio, Ximena. 2013. "Developing Skills for a Productive Workforce: Issues and Potential Solutions." PowerPoint presentation, The World Bank, East Asia and Pacific Region Human Development Department Social Protection and Labor Unit, 7 November 2013.

(៤៦)-Das et al. 2013- Das, Sanchita Basu, Jayant Menon, Rodolfo Severino and Omkar Lal Shrestha, eds. 2013. The ASEAN Economic Community: A Work in Progress. Singapore: Institute of Southeast Asian Studies and Asian Development Bank.

(៤៧)-Cambodia's Skill Gap: An Overview- CDRI, 2015

(៤៨)-របាយការណ៍សង្ខេបស្ដីពីសមិទ្ធិផលសំខាន់ៗរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ២០១៣-២០១៧

(៤៩)-ក្រសួងអយក របាយការណ៍សន្និបាតបូកសរុបការងារអប់រំ ឆ្នាំ២០១៨

(៥០)-NEP (2008). The Impact of Preschool on Early Childhood Education in Cambodia: A Study of Six NGO-Sponsored Preschools in Battambang, Kampong Chhnang and Phnom Penh.

(៥១)- MoEYS. Early Childhood Education. Available at http://www.moeys.gov.kh/en/early-childhood-education.html. See also ESWG (2015). Joint Government-Development Partners Cambodia Education Sector Review.

(៥២)- MoEYS (2016). Education Congress – p. 18.

(៥៣)-MoEYS (2015). The National Education for All: 2015 Review Report.

(៥៤)-NEP (2012). Promoting Rights in Schools: The State of Children's Rights in Cambodian Primary Schools

(៥៥)- WEF (2015). Global Competitiveness Report, World Economic Forum, available at http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2015-2016/economies/#economy=KHM

(៥៦)-USAID (2015). Data for Education Programming in Asia and Middle East: Assessment of Early Grade Reading in the Education Sector in Cambodia.

(៥៧)-World Vision (2016). Current Situation & Use of Primary School Libraries: A snapshot across 5 provinces in Cambodia.

(៥៨)-UNDP (2015). Human Development Report 2015.

(៥៩)- CDRI (2015). Cambodia Education 2015 - Employment and Empowerment.

(៦០)- MoEYS (2004): Policy for Curriculum Development (2005-2009).

(៦១)- NEP (2015): Teaching Hours in Primary Schools in Cambodia.

(៦២)-UNESCO, VSO, NEP (2014). Right to Education in Cambodia: Community Level Research as well as ESWG (2015). Joint Government-Development Partners Cambodia Education Sector Review.

(៦៣)- International Center for Research on Women (ICRW) & Plan International (2014). Are Schools Safe and Gender Equal Spaces: Finding from a Baseline Study of School Related Gender-based Violence in Five Countries in Asia.

(៦៤)- Plan International (2014). Vulnerable and Marginalised Children's Access to, Learning and Participation in School: Understanding the Challenges.

(៦៥)-NGOCRC (2013). UPR Submission on Cambodian Child Rights.

(៦៦) ទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី (២០១៨) របាយការណ៍សង្ខេប ស្តីពី សមិទ្ធផលសំខាន់ៗរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ២០១៣-២០១៧

(៦៧) រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា (២០១៥) គោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍ឧស្សាហកម្ម ឆ្នាំ២០១៥-២០២៥

(៦៨)-វគ្គបណ្តុះបណ្តាលស្តីពីការរៀបចំផែនការវិស័យអប់រំនៅកម្ពុជា ថ្ងៃទី២២ - ២៥ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៦-ការវិភាគវិស័យអប់រំ

(៦៩)- ការគ្រប់គ្រងនិងរដ្ឋបាលនាយកដ្ឋានបប២០០៩-ទំ១៤៦